

52568

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİ TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI

NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU
HAYATI, ŞİİR SANATI'NDA ÂHENK ve TARİH ŞUURU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sadık Kemal TURAL

Hazırlayan
Arif YILMAZ

Ankara - 1996

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu
25.08.1929 - 21.08.1992

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

..... aitadlı
Çalışma, jürimiz tarafından
..... Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

(İmza)

Üye
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(İmza)

Üye
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

ÖZET

"Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu- Hayatı, Şiir Sanatında Ahenk ve Tarih Şuuru" adını taşıyan bu tezimizle, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun hayatını tüm ayrıntısıyla tespit etmeye çalıştık. Bununla birlikte, Gençosmanoğlu'nun yetişmesinde etkili olan kültür çevrelerini, edebî faaliyetlerini, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu bibliyografyasını ve şiir sanatını ortaya koymak gayelerimiz arasında idi.

Bu amaçla tezimizin birinci bölümünde, Niyazi Yıldırım'ın soyunu, hususî ve resmî hayatını, yetiştiği ve etkilendiği kültür muhitlerini, yayımlanmış olan şiir ve nesirlerini kronolojik olarak dikkatlere sunmakla birlikte, kitaplaşan şiirlerini de ele aldık.

İkinci bölümde, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerindeki ahenk unsurlarını, bunun dışında Niyazi Yıldırım'ın destanî söyleyişte ahengi oluştururken istifade ettiği unsurları ve şiirlerini meydana getirirken kullandığı nazım formlarını inceledik.

Üçüncü bölümde ise, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerindeki bedîî tefekkür unsurlarından tarih şuurunu araştırdık.

Tezimizin sonuna ise önemli gördüğümüz bazı belgelerle geniş bir kaynakça ekledik.

SUMMARY

In our thesis entitled “Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu's Life and Poetry”, we tried to determine Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu's Life with all its details. Furthermore, it was among our goals to put forward the cultural environment that was influencing Gençosmanoğlu, his literary activities, his bibliography and his poetry.

Keeping these goals in mind, in the first part of our thesis, we not only draw attention to Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu's ancestry, private and formal life, the cultural milieu in which he was brought up and by which he was influenced, his published prose and poetry, in chronological order, but also studied the poems gathered in his books.

In the second part, we analysed the harmony elements in Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu's poems, the elements Niyazi Yıldırım utilised while forming the harmony in epic speeches, and the verse forms he used to create his poems.

In the third part, we examined Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu's history comprehension, by departing from his aesthetic reflection elements in his poems.

Certain important documents and a list of references is included in the final part of our thesis.

KISALTMALAR.....	XII
SÖZBAŞI.....	XIII
GİRİŞ: Destan Kavramı Ve Türk Edebiyatında Destan Yazma Geleneği.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU

A. SOYU.....	12
B. HUSUSÎ HAYATI	
1.Doğumu ve Çocukluğu.....	17
2. Tahsil Hayatı.....	17
3. Evliliği ve Aile Çevresi.....	18
C. RESMÎ HAYATI.....	19
Ç. SON YILLARI VE ÖLÜMÜ.....	22
D. BEDEN YAPISI VE ŞAHSİYETİ	
1.Fizikî Yapısı.....	25
2. Şahsiyeti.....	25
E. YETİŞTİĞİ KÜLTÜR MUHİTLERİ VE ETKİLENDİĞİ ÜÇ KÜLTÜR KAYNAĞI.....	31
1. Fikret Memişoğlu.....	36
2. Nihal Atsız.....	39
3. Arif Nihat Asya.....	40
F. EDEBÎ HAYATI VE FAALİYETİ	
1. Edebî Faaliyetleri İle İlgili Notlar	
1.1. Şiir Yazmaya Ne Zaman Başladı?.....	42
1.2. Katıldığı Şiir Yarışmaları ve Aldığı Ödüller.....	42
1.3. Süreli Yayın Faaliyetleri.....	43
1.4. İdaresinde Bulunduğu Dernekler.....	47

2. Eserleri

2.1. Yayımlanmış Şiirleri.....	48
2.2. Nesirleri.....	68
2.3. Kitap Haline Gelen Şiirleri	
2.3.1. Alperenler Destanı.....	80
2.3.2. Boğaç Han Destanı.....	81
2.3.3. Bozkurtların Destanı.....	81
2.3.4. Bozkurtların Ruhu.....	82
2.3.5. Destanlar Burcu.....	82
2.3.6. Destanlarda Uyanmak.....	83
2.3.7. Gençosman Destanı.....	83
2.3.8. Kopuzdan Ezgiler.....	83
2.3.9. Kürşad İhtilali Destanı.....	84
2.3.10. Malazgirt Destanı.....	84
2.3.11. Salur Kazan Destanı.....	84
2.4. Son Çalışmaları.....	84

İKİNCİ BÖLÜM

NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU'NUN ŞİİRİNDE ÂHENK VE FORM UNSURLARI

I. ÂHENK.....	87
A. Ritim ve Armoni	
1. Ritim.....	88
1.1. Vezinler.....	88
1.2. Kafiye ve Redif.....	106
2. Armoni.....	139
2.1. Aliterasyon.....	139
2.2. Asonans.....	148

B. DESTANÎ SÖYLEYİŞTE ÂHENĞİ SAĞLAYAN DİĞER UNSURLAR

a. TEKRARLAR

1. Kelimelerin Tekrarı

1.1. Aynı Kelimenin Tekrarı..... 152

1.2. Anlamca Birbirine Yakın Kelimelerin Tekrarı... 157

2. Eklerin Tekrarı

2.1. Kafiye'nin Şiir İçerisinde Tekrarı..... 157

2.2. Değişik Eklerin Tekrarı..... 158

b. KELİME ve HECE VURGUSU..... 159

II. NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU'NUN ŞİİRİNDE KULLANILAN NAZIM FORMLARI

1. Gelenekli Formlar

1.1. Halk Şiirinden Alınan Formlar..... 160

1.2. Divan Şiirinden Geliştirilen Formlar..... 161

1.3. Yeni Türk Şiirinden Alınan Formlar..... 163

2. Şairin Serbestçe Kullandığı Formlar

2.1 Düzenli Olanlar

2.1.1. Beyit Nazım Birimi İle Yazılmış Olanlar..... 163

2.1.2. Üç Mısralı Bentlerden Oluşanlar..... 164

2.1.3. Kıt'a Nazım Birimi İle Yazılmış Olanlar..... 164

2.1.4. Beş Mısralı Bentlerden Oluşanlar..... 165

2.1.5. Belli Bir Vezin Kalıbıyla Yazılan, Ancak Kafiye Düzeni Serbest Olanlar..... 166

2.2. Tamamen Serbest Olanlar..... 166

3. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Kitaplaşan Şiirlerinde Kullandığı Nazım Formları (Tablo)

A. Beyit Nazım Birimi İle Yazılmış Olanlar..... 169

B. Üç Mısralı Bentlerden Oluşanlar..... 171

C. Kıt'a Nazım Birimi İle Yazılmış Olanlar..... 171

D. Tek Dörtlükten Oluşanlar.....	173
E. Beş Mısralı Bentlerden Oluşanlar.....	173

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU'NUN ŞİİRİNDE BEDİİ TEFEKKÜR UNSURLARINDAN TARİH ŞUURU

A. Asya Türklüğü Devri (İslamiyet Öncesi)

1. Asya Türklüğü Tarihi ve Tarihî Vak'aya Yaklaşımı.....	175
2. Tarihî Şahsiyetler.....	180

B. Selçuklu Dönemi

1. Tarihî Hadiseler.....	187
2. Tarihî Şahsiyetler	
2.1. Dinî Şahsiyetler.....	189
2.2. Siyasî Şahsiyetler.....	191
2.3. Fikrî-Edebî Şahsiyetler.....	193
2.4. Kahramanlar.....	195

C. Osmanlı Dönemi

1. Devletin Kuruluşu.....	199
1.1. Dinî Şahsiyetler.....	204
1.2. Siyasî Şahsiyetler.....	205
2. Yükselme Dönemi	
2.1. Dinî Şahsiyetler.....	207
2.2. Siyasî Şahsiyetler.....	208
2.3. Fikrî-Edebî Şahsiyetler.....	210
3. Duraklama Dönemi	
3.1. Siyasî Şahsiyetler.....	210
3.2. Kahramanlar.....	211

Ç. Cumhuriyet Dönemi

1. Millî Mücadele.....	212
2. Atatürk.....	213
3. Diğer Kişiler.....	214
4. Yaşadığı Dönemin Kişileri	
4.1. Siyasî Şahsiyetler.....	214
4.2. Edebî Şahsiyetler.....	217
4.3. Ülkücü Gençler.....	222
4.4. Diğerleri.....	224
5. Hicvettikleri.....	229

SONUÇ VE TOPLU DEĞERLENDİRME.....	235
--	------------

KAYNAKÇA.....	243
----------------------	------------

BELGELER.....	253
----------------------	------------

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.s.	: Adı Geçen Sohbet
bkz.	: Bakınız
S.	: Sayı
C.	: Cilt
s.	: Sayfa
AD.	: Alperenler Destanı
BD.	: Bozkurtların Destanı
BHD.	: Boğaç Han Destanı
BR.	: Bozkurtların Ruhu
DB.	: Destanlar Burcu
GD.	: Gençosman Destanı
Kİ.	: Kürşad İhtilâli Destanı
SKD.	: Salur Kazan Destanı

SÖZBAŞI

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu destan yazma geleneğimizin son büyük temsilcilerindendir. O, destan devrinin sona erdiği bir zamanda gelmiş olmasına rağmen, bir Dede Korkut edâsıyla şanlı tarihimizin burçlarını destanlaştırmıştır.

Son yüzyılın en büyük destan şairi olarak bilinen Gençosmanoğlu'nun, bugüne kadar kitaplarına almadığı şiirleri de dahil edilerek şiir sanatı ortaya konulmamıştı. Gerçi Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, merhum Necmettin Hacıeminoğlu danışmanlığında Üçler Güler tarafından hazırlanan "Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Dili ve Üslûbu" adlı doktora tezi 1993 yılında tamamlanmıştı. Fakat sözkonusu tez, Niyazi Yıldırım'ın şiirlerindeki dil ve üslûbu inceleyen bir tez çalışması olmakla beraber, bu çalışmada sadece kitaplaşan şiirleri esas alınmış ve Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu bibliyografyası oluşturmak için de herhangi bir çalışma yapılmamıştı. İşte biz bu tezimizle Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun hayatını tüm ayrıntısıyla tespit etmekle beraber, kitaplarına dahil etmediği şiirleri de esas alarak şiir sanatındaki ahenk ve tarih şuurunu ortaya koymaya çalıştık. Ayrıca bu çalışmamızda tam bir bibliyografyasını da meydana getirmek istedik.

Çalışmamıza önce, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerini yayımlama ihtimali bulunan milliyetçi ve muhafazakâr çizgideki dergi ve gazete adları ile Gençosmanoğlu'nun Elazığ'ın köylerinde öğretmenlik yaptığı yıllarda yayımlanan Elazığ'ın mahalli gazetelerini tespit etmekle başladık. Bu ön çalışmamızla tespit

ettiğimiz elliye yakın gazete ve dergilerin tamamına yakınıni Ankara Millî Kütüphane'de bulmamız ise işimizi biraz olsun kolaylaştırdı. Millî Kütüphane'de olmayan mecmualarla veya mecmuaların eksik sayılarını İstanbul kütüphanelerinde yaptığımız çalışmayla büyük ölçüde tamamladık. Bununla birlikte eksik sayılarını bulamadığımız bazı mecmualar da oldu. Bu mecmualardan biri "Devlet" gazetesi idi. "Devlet" gazetesi Gençosmanoğlu'nun şiir ve fıkralarını neşrettiği bir yerdi. Ayrıca bu mecmuada bir müddet de köşe yazarlığı yapmıştı. Bu gazetenin mahdud sayıdaki bazı nüshalarını maalesef İstanbul ve Ankara kütüphanelerinde bulamadık. Bu bibliyografyaya zaman içinde, bulunan şiirler ve yazılar mutlaka eklenecektir. Bu çalışmalarımızla Gençosmanoğlu'nun kitaplarına girmemiş yüz beş şiirini tespit ettik. İkinci hazırlık aşaması Gençosmanoğlu'nun ailesi ile yakın aile dostlarına ulaşmak oldu. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nu yakından tanıyan Mehmet Zeki Akdağ, Yavuz Bülent Bâkiler, Dilaver Cebeci, Sevinç Çokum, Ayhan İnal, Ahmet Kabaklı, Tahir Kutsi Makal, Göktürk Mehmet Uytun ve daha adını burada sayamadığımız bir çok şâir ve yazarla bizzat görüşerek malzemeyi toplamak istedik. Aile fertlerinin ve özellikle Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Konya'da ikâmet eden kardeşi Nevzat Gençosmanoğlu'nun büyük yardımlarını gördüğümüzü özellikle belirtmek istiyoruz.

Çalışmamızın birinci bölümünde, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun hususî ve resmî hayatını, yetiştiği ve etkilendiği kültür muhitleri ile edebî hayatı ve faaliyetini ortaya koymaya çalıştık. Tespit ettiğimiz yayımlanmış şiir ve nesirlerini kronolojik olarak düzenlenmiş bir tablo ile sunduk. Ayrıca bu tabloda, kitaplarına dahil ettiği şiirlerinin, hangi kitabının hangi sayfasında yer aldığını ve şiirlerle ilgili notları açıklama bölümünde verdik.

İkinci bölüm "Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Şiirinde Âhenk Ve Form Unsurları" adını taşımaktadır. Bu bölümde şiirde âhengi meydana getiren ritim ve armoni unsurlarının Gençosmanoğlu'nun şiirindeki kullanımını ve yerini inceledik. Ayrıca destanî söyleyişte âhengi sağlayan ek unsurları da tespit edip

değerlendirdik. İkinci bölümde son olarak Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde kullanılan formları tasnif ettik ve bunu tablolastırdık.

Üçüncü bölümde ise, "Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Şiirinde Bedî Tefekkür Unsurlarından Tarih Şuuru"nu işledik. Şiirlerini çok zengin ve geniş bir tarih kültürü ile yazan Gençosmanoğlu'nun, tarihî hadiseleri ve şahsiyetleri nasıl değerlendirdiğini, onları hangi vasıflarıyla ön plana çıkardığını tespit ettik.

Bunlardan sonra Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ve eserleri üzerine yazılmış veya kendisine atıfta bulunulmuş eserleri kaynakça başlığı altında verdik.

Tezimizin sonuna ise bazı önemli belgeleri ekledik.

Araştırmalarımın ve çalışmalarımın her safhasında yardımınlarını gördüğüm Sayın Hocam Prof. Dr. Sadık Tural'a şükranlarımı arz etmek istiyorum.

Ayrıca merhum Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu üzerine sohbet ettiğimiz yukarıda isimlerini andığım ve daha anamadığım bir çok kıymetli şair ve yazarlarla, bize onun ailesi hakkında çok değerli bilgiler veren Nevzad Gençosmanoğlu'na da teşekkürü bir borç biliyorum.

Arif YILMAZ

GİRİŞ

DESTAN KAVRAMI ve TÜRK EDEBİYATINDA DESTAN YAZMA GELENEĞİ

Destan türü Türk dilinin değişik lehçe ve şivelerinde farklı kelime ve kelime gruplarıyla karşılandığı gibi, destan kavramına farklı anlamlar da yüklenmiştir.

Yakut Türkleri, 'kahramanlık şiiri ile kahramanların hayatlarını anlatan anonim bir türün adı olarak' "olongho-olongo"yu¹, Kırgız Türkleri 'kahramanlık şiir ve türküleri' için "ölöng"ü ve 'millet hayatına dayalı kahramanlık olaylarını anlatan sözlü edebî tür için' de "comok"u², Kırım Türkleri 'kahramanlık olaylarını anlatan şiirler' için "irtegi"yi, Uygurlar da 'epos' karşılığı olarak "kavi-kavya" kelimelerini tercih etmişlerdir. Ayrıca yukarıda geçen "irtegi" kelimesinin Kumanca'da, Çağatay edebi dilinde ve Kur'an tercümelerinde 'kıssa, hikaye, destan, eski söz' manalarına geldiğini söylememiz gerekir.³

Olongho-olong, ölöng, comok, irtegi, kavi-kavya kelimeleri yer yer yaşarken, özellikle müslümanlığı kabul etmeye başlayan Türkler arasında "dastan-destan" kelimesinin hemen hemen aynı, bazen de farklı anlamlarda kullanıldığını görüyoruz.⁴ Farsça bir kelime olan "dastan", Farsça'da "hikâye, sergüzeşt, masal" manasında kullanılır.⁵

Türkçe sözlüklerde destan, şöyle tanımlanmaktadır:

Şemsettin Samî ve Ali Seydî, birinci anlam olarak, "hikâye, masal, sergüzeşt" derken, kelimeye bir ikinci anlam olarak "bir vaka veya hali hikâye eden amiyane

¹ ELÇİN, Şükrü: *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1977, s.90-99, ÖZTÜRK, Ali: *Türk Anonim Edebiyatı*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 1985, s.173.

² ELÇİN, Şükrü: *Halk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993, s.146.

³ ELÇİN, Şükrü: a.g.e., s.146.

⁴ ELÇİN, Şükrü: "Türk Dilinde Destan Kelimesi ve Mefhumu" *Türk Kültürü*, S.63, Ocak 1968.

⁵ ŞÜKÜN, Ziya: *Gencine-i Güftar, Ferheng-i Ziya*, MEB Yayınları, İstanbul, 1984, s.848

manzume”⁶, M.Bahaddin, “geçmiş şeylerin hikâyesi, masal; bir vakıa ve hali hikâye ve tasvir eden adi manzume”⁷, Mehmed Salahî, “Kıssa, hikâye, masal.”⁸, Ahmet Vefik Paşa, “manzum hikâye”⁹, M.Nihat Özön, “masal, hikâye”¹⁰, Muallim Naci “kıssa, hikâye, masal”¹¹ anlamlarını verirler.

Lügatler, bir fikri, bir düşünce veya hissi ifade eden komprime sözleri ihtiva ettiklerinden,¹² “destan” kavramının mahiyetini tam tespit edebilmemiz için, araştırmacıların bu kelimeyi nasıl kullandıklarını, bu kelimeye nasıl bir anlam çerçevesi çizdiklerini görmek gerekir:

Sadık Tural: “Destanlar, bir soy’a veya soy’un boy’una ait tarihî gerçeklerden, bir zaman aralığına ait iç ve dış münasebetlerin sonucu olan içtimaî tecrübelerden bir kısmının gerçeğimsi bir tarih haline dönüştürülerek tahkiyelendirilmesidir.”¹³

Bir başka yerde de destanı şöyle tarif eder: “...bir soyun veya soya ait boylardan birinin hürriyet, istiklâl ve bütünleşmesiyle ilgili büyük sevinç veya keder ifadesi olan ve bir örnek (sembol) kahramanının etrafında teşekkül eden tahkiyelendirmelerdir.”¹⁴

Nihad Sami Banarlı: “Destanlar, milletlerin din, fazilet ve millî kahramanlık maceralarının manzum hikâyeleridir.”¹⁵

Celâl Esat Arseven: “Bir vak’a veya zaferi hikâye eden ve hayret uyandıran manzumeler. Eski zamanlarda muharebeler ve kahramanlar için uzun destanlar yazılırdı. Meşhur destanlar içinde Türklerin Oğuz, Dede Korkut Destanları, Hind’in

⁶ Şemseddin Sami: *Kamus-i Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1987, s.598.; Ali Seydi: *Resimli Kamus-i Osmani*, Cihan Matbaası, İstanbul, 1330.

⁷ M.Bahaddin: *Yeni Türk Lügati*, İkinci Ta’b, Evkaf-ı İslamiye Matbaası, İstanbul, (Tarih Yok), s.318.

⁸ Mehmet Salahi: *Kamus-i Osmani*, Mahmud Beğ Matbaası, İstanbul, 1313, s.351.

⁹ Ahmet Vefik Paşa: *Lehçe-i Osmani*, Mahmud Beğ Matbaası, İstanbul, 1306, s.1107.

¹⁰ ÖZÖN, Mustafa Nihat: *Resimli Türk Dili Sözlüğü*, Arkın kitabevi, İstanbul, 1967, s.265.

¹¹ Muallim Naci: *Lûgat-ı Naci*, s.403

¹² ELÇİN, Şükrü: a.g.e., s.147.

¹³ TURAL, Sadık Kemal: “Tarihi Gerçeğin Edebileştirilmesine Dair Notlar”, *Türk Edebiyatı*, S.145, Kasım 1985, s.69. Ayrıca bkz.TURAL, Sadık Kemal: *Edebiyat Bilimine Katkıları*, Ecdad Yayınları, Ankara, 1993, s.71.

¹⁴ TURAL, Sadık Kemal: a.g.e., s.72.

¹⁵ BANARLI, Nihad Sami: *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C.1, MEB Yayınları, Ankara, 1987, s.1.

Mahabharâtâ ve Ramayânâ adlı destanları, eski Yunanistan'ın Omiros tarafından yazılmış İlyada ve Odise destanları..."¹⁶

Fethi Gözler: "Destan, tarih ve toplum olaylarını anlatan çok uzun manzum hikayelerdir."¹⁷

Hamide Demirel: Destan, bir milletin tarihinin masallaştırılmış şeklidir."¹⁸

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu: "Destan, milletin en yüksek duygu, düşünce ve isteklerini ifade eden ve değişmez özelliği, kahramanlık olan eserlerdir."¹⁹

Yukarıdaki tariflere bakıldığında destan kavramının genel olarak "epope" karşılığı göz önünde bulundurularak açıklanmaya çalışıldığını görüyoruz. Bu durumda bu çerçeve içerisine dünya edebiyatından "Şehname", "Kalevela", "İlyada"; Türk edebiyatından da "Manas Destanı", "Ergenekon Destanı", "Türeyiş Destanı" gibi örnekler girmektedir. Bazen de "destan"ın Türk Edebiyatı içerisinde kullanımı dikkate alınarak değişik gruplar altında incelendiğine şahit oluyoruz.²⁰ Biz "destan"ı dört grup altında değerlendireceğiz:

Birincisi, epope karşılığıdır ki yukarıda bu konuyu ayrıntılı işledik. Bunun dışında destan kavramı, divan edebiyatında, halk edebiyatında ve yeni Türk edebiyatında ayrı ayrı tezahürlerle karşımıza çıkmaktadır.

Divan edebiyatımızda "destan" kavramı, manzum ve mensur edebî eserlerle, eserlerinde eser adı veya konu başlığı olarak kullanılmıştır. Mesela Şeyyad Hamza, Yusuf Kıssası'nı kendine has üslupla anlattığı eserine "Destan-ı Yusuf Aleyhisselam ve Haza ahsen-ül Kasas-il mübarek" adını koymuştur. Fuzulî'nin Leyla vü Mecnun mesnevisi "Dastan-ı Leyli vü Mecnun" başlığı altında verilmiştir. Mensur edebî eserlerden Kaabusname'nin önsözüne "Ağaz-ı Dastan" başlığı konulmuştur. İlk manzum Osmanlı tarihi sayılan Ahmedî'nin eseri "Dastan-ı Tevarih-i Müluk-i Al-i Osman" adı ile geçer. 16.yüzyılın meşhur tarihçilerinden Mehmed Sa'deddin'in Tac-üt Tevarih'indeki bölüm başlıklarının içerisinde "Dastan" kavramı zikredilir.²¹ Bu

¹⁶ ARSEVEN, Celâl Esat: San'at Ansiklopedisi, C.I, Ankara, 1943, s.456.

¹⁷ GÖZLER, Fethi: "Kırşad İhtilali Destanı Üzerine", *Devlet*, S.93, 11 Ocak 1971, s.11.

¹⁸ DEMİREL, Doç.Dr.Hamide: *Türk Destanlarında Güzellik. Destan, Masal ve Din Unsurları ile Yabancı Destanlarda Türk Kahramanları*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1995, s.9.

¹⁹ "Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu", Konuşan:Şevket Bülent Yahnici, *Töre*, S.22, Mart 1973, s.38

²⁰ TURAL, Sadık Kemal: a.g.e., s.216.

²¹ ELÇİN, Şükrü: a.g.e., s.148-151.

kullanımlar göz önünde bulundurulduğunda, “Destan veya dastan” kavramına, “yaşanmış, yaşanıldığına inanılan veya yaşanılmamış olayları tahkiyelendirme” anlamlarının yüklenildiğini görüyoruz.

Halk edebiyatında ise “destan” kavramı, bir nazım şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Koşma şeklinde yazılan bu çeşit destanlar, kahramanları, zaferleri, yenilgileri, ihtilalleri,²² hayattaki garip ve gülünç hadiseleri; züğürtlük gibi topluluk hayatının doğurduğu vaziyetleri konu olarak işler. Bu çeşit destanlar içtimaî durumları, vaziyetleri mizah ve yergi havası içerisinde anlatırken, vak’aları, bir zaman ve mekana bağlı olmadan umumî olarak işler. Halk edebiyatı nazım şekillerinden olan destanlar, umumiyetle 11 heceli, bazen de 7, 8 heceli şekilleriyle de karşımıza çıkmaktadırlar.²³

Çağdaş Türk edebiyatında hem muhteva, hem de şekil yönünden millî destanlar, halk ve divan edebiyatındaki kullanılış biçimlerinden ayrı bir tezahürle karşımıza çıkmaktadır.²⁴ Bu destan örneklerinde, eski destan veya tarihî olaylarla, bu hadiselerde kahramanlık gösteren kişilerinin sergüzeştleri ele alınmış; bazen ibret, bazen de gurur tablosu olarak okuyuculara sunulmuştur.

Bu anlamda, Yeni Türk edebiyatında destan yazma geleneğinin Münif Paşa ile başladığını söyleyebiliriz. Münif Paşa Osmanlı Devleti’nin kuruluşunun 600. yılı münasebetiyle, padişahların, Sultan Osman’dan itibaren cenklerini, yaptıkları işleri özetleyen bir destan kaleme almıştır.²⁵

1908’den sonra siyasette ve edebiyatta bir nevi romantizm sayabileceğimiz Türkçülük cereyanı döneminde, tarihte kendimizi arama ve bulma şuuru ile Ziya Gökalp destanlar yazmıştır.²⁶ Bu manada, Ziya Gökalp, Türk destanı üzerinde çalışan ilk kişidir.²⁷ Atsız ise, Gökalp’in çalışmalarını şu şekilde değerlendirir: “Kendisi iyi bir şair olmamakla beraber Türk destanının bazı parçalarını sade ve özlü bir dille nazma çekmiş ve bununla ilmî değil, yalnız millî ve terbiyevî bir gaye gütmüştür.

²² TURAL, Sadık Kemal (SadıkTural Kemaloğlu adı ile): “Millî Destanlarımız Üzerine”, *Türk Kültürü*, C.8, S.90, Nisan 1970, s.29.

²³ TİMURTAŞ, F.Kadri: “Türk Destanları”, *Türk Kültürü*, C.3, S.33, Temmuz 1965, s.577.

²⁴ ÖZDEMİR, Emin: Edebiyat Bilgileri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990, s.83. ÖZDEMİR, Emin: a.g.e., s.265.

²⁵ ELÇİN, Şükrü: a.g.e., s.154.

²⁶ ELÇİN, Şükrü: a.g.e., s.154.

²⁷ ATSIZ, Nihal: “Türk Destanı Üzerinde Çalışanlar”, *Orkun*, S.31, 4 Mayıs 1951, s.10.

Fakat Gök Alp'in²⁸ çocuklar için yazdığı ve aslına göre az çok değiştirdiği manzum masallar ve destanlar hakikatte çocuklar için anlaşılabilir manzumeler değildir. Bilhassa bu alandaki ilk denemeleri daha çok sembolik mahiyette olduğundan ancak biraz edebî kültürü olan münevverlerin anlayabileceği parçalardır.”²⁹

Gökalp'in Türk destanı üzerindeki ilk şiiri 'Çocuk Dünyası' adlı haftalıkta çıkan 'Türk Tufanı' adlı şiiridir. Bu manzume Oğuz destanının değiştirilmiş şeklidir. O bu manzumeyi Balkan Harbi'nin felaketle biten günlerinde maziden kuvvet almak ve istikbâl için ümidli bulunmak gayesiyle yazmıştır. “Gökalp'in Birinci Cihan Harbi sırasında çıkan 'Kızıl Elma' adlı şiir kitabında da Türk destanının az çok işlenmiş parçaları vardır. 'Alageyik' ve 'Ergenekon' adlı parçalar tamamen veya kısmen Türk destanından alınmadır. Hece vezninin yedilisi ile yazılan 'Alageyik' manzumesi Gök Türklere ait Ergenekon destanının oldukça değiştirilmiş bir şeklidir. Gök Alp burada, Türkçesinin icaz kudretini en güzel şekilde isbat eden bir nazımcıdır. (...) Ergenekon manzumesi ise şekil bakımından olduğu gibi muhtevası bakımından da hem destan, hem de tarihtir. İlk dörtlüklerinde Oğuz destanının malum olan İslamî şeklini ve Ergenekon destanını anlatır. Gök Alp bu kısımları belli ki Ebulgazi Bahadır Han'ın 'Türk Şeceresi' adlı eserinden almıştır. Daha sonraki dörtlükler ise Türk tarihinin bir özü halindedir.”

Gökalp'in Kurtuluş Savaşı sonrasında 1923 yılında neşrettiği “Altın Işık” adlı kitabında bazı Türk destanının parçaları mevcuttur. Bu parçalar “Dede Korkut”tan alınmıştır. “Deli Dumrul” parçası ile “Tepegöz” parçasının nazma çekilmiş şekli olan “Arslan Basat” adlı uzun manzumeler nazım tekniği ve sanat bakımından, diğer manzumelere göre daha zayıftır. “Ziya Gök Alp, muhtelif millî ve içtimaî vazifelerin ihmal edildiği veya iyi görülmediği bir devirde yetişmiş milliyetçi bir münevver olduğu ve bundan büyük ızdırap duyduğu için ihmal edilenlerin hepsini birden yapmağa kalkmış, bu yüzden de yaptıklarını bir kısmı eksik ve yarım kalmıştır. Türk destanını yazmak hususundaki teşebbüsü de böyledir. Bununla beraber bir çok sahalarda olduğu gibi bu sahada da ilk çıkışı açmış olması onun büyük şerefinden birisidir.”³⁰

Ziya Gökalp'ten sonra Türk destanlarını nazma çekme teşebbüsüne girişen Hilmi Ziya Ülken'dir. 1924-1925 yılları arasında sadece 12 sayı kadar çıkan “Anadolu” dergisinde çalışmalarını neşretmiştir. Hilmi Ziya destanlarımızla iki

²⁸ Bu imlâ Atsız'ın kendisine aittir.

²⁹ ATSIZ, Nihal: a.g.m., s.10.

³⁰ ATSIZ, Nihal: a.g.m., s.10.

yönden meşgul olmuştur. Hem destan parçalarını uzun manzumeler halinde yazmış, hem de destanı ilmî bir konu olarak ele alıp nasıl teşekkül ettiğini göstermiştir. Hilmi Ziya, destanlarımızı nazma çekme teşebbüslerinde, şair olmadığı için başarı gösterememiştir.³¹

Millî destanımızı bir bütün olarak nazma çekme teşebbüsünü, Rıza Nur, Basri Gocul ve Haluk Nihat Pepeyi'nin çalışmalarında görüyoruz.

Cumhuriyetin ilk hükümetinde maarif vekilliği yapan Dr. Rıza Nur, tıp alanında yaptığı çalışmalarından ziyade, meşhur 12 ciltlik tarihiyle tanınmaktadır. Dr. Rıza Nur Türk destanını bütün olarak nazma çekmek teşebbüsünde bulunmuş, ele aldığı “Uğuz Kağan Destanı”nı öteki Türk destanlarından aldığı bazı parçalarla zenginleştirmiş ve 6100 mısraı aşan büyük bir eser meydana getirmiştir. “Uğuz Kağan Destanı” adlı eserinin önsözünde amacını ve yolunu şu şekilde açıklar: “Bir milletin destanı, masalları nice asırlar sonra toplanır, tanzim edilir. Ben de birçok asırlar sonra Türk destanını yazmak hevesine düştüm. Türk tarihini tetkikim esnasında bunlardan topladım. Uğuznameye esas yaptım. Topladıklarımı Paris’te 1932 yılında nesir ve iskelet halinde tespit ettim.” Rıza Nur bundan sonra bu destanı yazarken atalar töresine uyarak mesnevi tarzında yazacağını ve araya mensur parçalar ekleyeceğini söyler. Bu eserini yazarken 11’li hece veznini kullanmış fakat duraklara riayet etmemiştir. Destanın içinde hece sayısı az vezinlere de yer vermiş ve bu tür şiirlerinde daha çok başarı göstermiştir. Rıza Nur eserini kaleme alırken, hem eski kelimeleri hem de eski gramer şekillerini de kullanmıştır. Atsız onun için şu kesin hükmü verir: “Rıza Nur esasen şair olmadığı için bu uzun destanda başarı göstermiştir, denemez. Eserin parça parça kuvvetli yerleri bulunmakla beraber bütünü zayıf kalmıştır.”³²

Bir köy öğretmeni olan Basri Gocul, Türk destanını iki cilt halinde nazma çekmeye çalışmıştır. Birinci cilt “Kopuzlama” adını taşır ve Türk Han’dan Cengiz Han’a kadar olan çağları içerir. İkinci cildin adı “Oğuzlama” dır. İkinci cilt 10.759 mısradan ibarettir. Basri Gocul, daha sonraları üç cilt halinde de yayımladığı “Oğuzlamayı” hecenin 7-8-11-12 gibi çok farklı vezinleriyle yazmıştır.

Oğuzlama’nın birinci cildi, 132 sayfa olup 3060 mısradır. Boğaç (13-61), Deli Dumrul (63-84), Kan Turalı (85-129) destanlarını ihtiva etmektedir. İkinci cilt 136 sayfa olup 3382 mısradır. Emren (3-32), Basat (33-60), Eğrek (61-92), Salur Kazan

³¹ ATŞİZ, Nihal: a.g.m., s.11.

³² ATŞİZ, Nihal: “Türk Destanını Nazma Çekme Teşebbüsleri”, *Orkun*, S.33, 18 Mayıs 1951, s.6-7.

Beğ'in Evinin Yağmalanışı (93-131) destanalarından oluşur. Üçüncü cilt ise, 164 sayfadan ibarettir. İçerisinde toplam 4317 mısra olup, Salur Kazan Beğ'in Oğulunun Tutsaklığı (3-32), Salur Kazan Beğ'in Kendisinin Tutsaklığı (33-78), Bamsı Beyrek (79-148), Salur Kazan Beğ'i Dayısının Öldürülüşü (149-159) destanlarını ihtiva eder.³³

Şiirlerinde eski Türkçe kelimeler az değildir. Fakat bu kelimeler öyle güzel yerleştirilmişlerdir ki bir yapmacıklık, zorakılık sezilmez. "Türk destanını nazma çekmek için yalnız şairliğin kafi gelmeyeceğini, destanın ruhuna da nüfuz etmek gerektiğini iyice takdir eden Basri Gocul milli destanlar üzerindeki yazıları dikkatle okumuş, onu iyice kavramıştır. Dede Korkut'ta bir nevi serbest nazımla yazılmış olan manzumeleri adeta restore ederek ortaya cidden başarılı neticeler çıkarmaktadır."³⁴

Türk destanlarını nazma çekme teşebbüsleri içerisinde gördüğümüz önemli bir başka şahsiyet Haluk Nihat Pepeyi'dir. Haluk Nihat Pepeyi'nin Türk Destanına Giriş, Çanakkale, Mütareke, Milli Mücadele Destanı, Erenler-Gaziler, Türk Destanı'ndan adlı eserlerinde özellikle yakın zamanlarda cereyan etmiş hadiseleri destanlaştırmıştır.

Bu isim ve eserlerin dışında, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Üç Şehitler Destanı, İstiklal Savaşı, İstanbul-Fetih Destanı, Yedi Memetler, Çanakkale Destanı, Kubilay Destanı, 19 Mayıs Destanı, adlı eserleri; Ceyhun Atuf Kansu'nun Sakarya Meydan Savaşı adlı eseri; Yahya Kemal'in Selimnamesi; Gülten Akın'ın Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı; Cahit Tanyol'un İstanbul Fetih Destanı Türk edebiyatında destan yazma geleneği içinde zikredilebilir.

Cumhuriyet döneminde yazılan destanları "kırılan gururun tamiri" olarak değerlendiren Hidayet Özcan, Osmanlının yıkılışı, yeni Türk devletinin kuruluşu ile ortaya çıkan yeni durumda şairlerin destana başvurduğunu belirtmektedir.³⁵

Destan yazma geleneğinin son büyük temsilcisi şüphesiz Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'dur. Kendisinin ifadesiyle, Niyazi Yıldırım'ın destan tarzına yönelmesinde etkili olan kişi Basri Gocul'dur. Basri Gocul'un yazdığı destan parçalarıyla 20 yaşlarında tanışan Niyazi Yıldırım, destan yazma hevesini bu

³³ ÇAY, Dr.Abdulhaluk: *Türk'e Çağrı*, S.9, Ocak 1980, s.22-23.

³⁴ ATŞİZ, Nihal: "Oğuzlama ve Kopuzlama", *Orkun*, S.34, 25 Mayıs 1951, s.10-11.

³⁵ ÖZCAN, Hidayet: *Yavuz Bülent Bâkiler'in Şiir Anlayışı ve Şiirindeki Tezahürler*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1996, s.20.

şairlerden almıştır.³⁶ Gençosmanoğlu'nu etkileyen Basri Gocul'un şiirlerinden önce onda bu zevkin oluşmasını sağlayan hazırlık devresi mutlaka vardı. İşte bu hazırlık devresinin ilkinin çocukken babasının Mehmet Akif Ersoy'dan, Namık Kemal'den okuduğu şiirler oluşturmaktadır.³⁷ İkinci hazırlık devresi ise ilkokul yıllarıdır. İlkokul öğretmenlerinin millî duyguları harekete geçiren şiirleri titizlikle öğrencilere ezberletmeleri de bu duyguların iyice yerleşmesini sağlamıştır.³⁸ Daha sonraları bu alanda bir boşluk olduğunu, destan konusunu etraflıca ele alanın bulunmadığını Fikret Memişoğlu'nun yol göstermesiyle destana yönelmiştir.³⁹ Ayrıca Türk destan kaynaklarının çok olmakla beraber, hemen hepsinin ham halde bulunduğu düşüncesi, Niyazi Yıldırım'ı destana sevk etmiştir.⁴⁰

Gerçek ve büyük şiirin destan olduğuna inanan⁴¹ Gençosmanoğlu, kendisiyle değişik zamanlarda yapılmış röportajlarında, destanın mahiyetinin ne olduğunu, başlıca özelliklerini açıklar. Bu konuşmalar göz önünde bulundurularak, Niyazi Yıldırım'ın tasavvur ettiği destanın özelliklerini maddeleyebiliriz:

1. Millî mazimizden beslenmeli, Türk milletinin millî ideallerinin birer kesiti olmalıdır.⁴² Bu hususu, üç bin yıl geriye doğru uzanan şanlı bir mazi ve bu maziden feyizlenerek büyüyecek bir gelecek şeklinde açabiliriz.⁴³
2. Destan, milletlere ruh ve yön veren hadiselerin şiiri olmalıdır.⁴⁴
3. Aynı zamanda bu hadiseleri yaratanları, yani peygamberleri, adlı-adsız kahramanları, evliyalrı, şehidleri, gazileri anlatmalıdır.⁴⁵ Biraz daha açarsak, tarih boyunca her devirde kahraman tiplerimiz olmuştur. İslamiyetten evvelki Türk hayatındaki kahraman tipleri, ozan tipleri, alp tipleri bunların tavrılarını tarihî

³⁶ "Destan Şairi Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Sohbet", Konuşan:M.Mehdi Ergüzel, *Türk Edebiyatı*, s.175, Kasım 1985, s.55.

³⁷ ERGÜZEL, Mehdi: a.g.s., s.53.

³⁸ ERGÜZEL, Mehdi: a.g.s., s.53.

³⁹ "Asıl Gençler Teşvik Edilmelidir", *Boğaziçi*, S.32, Şubat 1985.

⁴⁰ "Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu", Konuşan:Şevket Bülent Yahnici, *Töre*, S.22, Mart 1973, s.38.

⁴¹ Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Röportaj, Konuşan: Sevinç Çokum, *Türk Edebiyatı*, S.72, Ekim 1979, s.17.

⁴² "Şair Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Şiir Üzerine", Konuşan: Olcay Yazıcı, *Türkiye*, 11 Eylül 1988, s.11.

⁴³ Destan Şairi Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Sohbet, Konuşan: Alper Özcan, *Sur*, S.172, Temmuz 1990, s.29.

⁴⁴ ÇOKUM, Sevinç: a.g.s., s.17.

⁴⁵ ÇOKUM, Sevinç: a.g.s., s.17.

romanlardan ve tarihî metinlerden öğrendiklerimizle bu tiplere biraz da hayal karıştırarak ortaya koymaya çalışılmalıdır. İslamiyetten sonraki hayatımızda Alperen tipleri, Horasan erleri, Horasan dervişleri, Rum abdalları, Rum gazileri ve bir de tarihteki büyük zaferlerden bize ulaşan o zaferlerin içinde onları kazanan kahramanların kumandanların hayalimizde bıraktığı izler hayal mahsulü ile zenginleşerek destanda yer almalıdır.⁴⁶

4. Millî coğrafya da destanlarda işlenmelidir.⁴⁷

5. Tüm bu hususları bazen överek, bazen sarsarak, bazen sitem ederek anlatırken, amacın genç nesilleri zevk ve heyecanla milli ülküler etrafında toplamak olduğu unutulmamalıdır.⁴⁸

6. Destanda destan parçasının ait olduğu zamana ve mekâna uygun tabirler, ıstılahlar, inanışlar da kullanılmalıdır.⁴⁹

7. Dilin gelişip zenginleşmesinde, güzelleşmesinde yazarların, şairlerin büyük görevleri olduğu için destanlarda da dilin kullanımında hassas olmak gerekir. Konuşulan dil tercih edilmelidir.⁵⁰

8. Destan millî bir tarz olduğundan, millî bir zemin üzerine oturtulması gerekir. Bu yüzden destanlarda, millî veznimiz olan hece vezni kullanılmalıdır.⁵¹

9. Şiirin mutlaka bir şeyler öğretmesi gerektiği için, destanlarda didaktik bölümler bulunmalıdır.⁵²

Destanı yazan şairin de;

1. Türkçe'yi iyi bilmesi, Türk dilinin bir takım inceliklerini iyi kavramış olması

2. Tarihi iyi bilmesi,

3. Kültürümüzün derinliklerine vakıf olması elzemdir.⁵³

⁴⁶ ERGÜZEL, Mehdi: a.g.s., s.53.

⁴⁷ Destanlar Burcu, s.5.

⁴⁸ Destanlar Burcu, s.5.

⁴⁹ "Malazgirt Tarihimizin Dönüm Noktası", *Türkiye Gazetesi*, 29 Ağustos 1989, s.11.

⁵⁰ YAHNİCİ, Şevket Bülent: a.g.s., s.35.

⁵¹ ERGÜZEL, Mehdi: a.g.s., s.55.

⁵² ERGÜZEL, Mehdi: a.g.s., s.54.

BİRİNCİ BÖLÜM

NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU

A. SOYU

Aileye “TATARAĞASIGİL” denir. Bu lâkap, padişah fermanı ile Genç Osman’ın oğluna tevdi edilen “Tataragâlığı” vazifesi münasebetiyledir.

Babası Mehmet Sâbit Gençaydın’dır. Baba yönünden dedesi Ali Efendi, onun babası Osman Ağa, onun babası Burhan Ağa, onun babası Numan Ağa, onun babası da Genç Osman’dır.¹

Anne yönünden dedesi “Tatar Mehmet Efendi”dir. Mehmet Efendi’nin “Tatar” lakabı, posta memurluğundan emekli olduğu içindir. “Tataragâsıgil”lerle herhangi bir bağlantısı yoktur. Anne yönünden dedesinin babasını ise bilemiyoruz.

Genç Osman’ın babasının, mensup olduğu aşiret içindeki bir anlaşmazlıktan dolayı, Erzurum taraflarından gelirken yolda hastalandığı, Ağın’a iki kilometre

¹ Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nun kardeşi Nevzad Gençosmanoğlu, bu bilgilerin tevatürle sabit olduğunu, özellikle soyun Genç Osman’a dayanması hususunun bölge halkı tarafından da bilindiğini ve kabul edildiğini, soyadı kanunu çıkmadan önce de aile reislerinin “Gençosmanoğlu Ali Efendi” gibi lâkaplarla anıldığını söylemiştir.

Yaptığımız araştırmalarda ise, Genç Osman’ın tarihî kimliği üzerine yapılmış, Fuad Köprülü’nün “17. Asır Şairlerinden Kayıkçı Kul Mustafa ve Genç Osman Hikâyesi” (Evkaf Matbaası, İst.1930) adlı eserin 42. sayfasında yer alan “Genç Osman Hikâyesinin Tarihî Esası” konulu çalışmasıyla karşılaştık. Köprülü, Kul Mustafa’ya Genç Osman hakkındaki manzumesini ilham etmiş olan tarihî hadiseyi, Naimâ Tarihi ile Kâtip Çelebi’nin, Fezleke’sinden naklen izâh etmiştir. Naimâ Tarihi’ne göre Genç Osman daha h.1039/m.1630’da Irak-ı Arap taraflarında askeri harekatta bulunmak üzere hazırlanan orduya başbuğ tayin edilir. İmam Hüseyin, Necef, Hille ve Remahiye kasabalarını fethederek, bu görevini başarıyla tamamlar. Bu harekatta gösterdiği üstün başarı, orduda kendisine büyük bir şöhret kazandırır. Ertesi sene (h.1040/m.1631) Hüsrev Paşa kumandasındaki ordu Bağdat’ı kuşattığında Genç Osman da hazır bulunmaktadır. 3 Rebiülahir’de vuku bulan seferde Genç Osman şehit olur. Bu olay Naima Tarihinde şöyle anlatılır: “Ve Genç Osman Dicle kenarında cesir üzerinde dörp kale cengine meşgul idi. Hisardan kızılbaş tûrtü tüfenkle hamle iderlerdi. Topuğuna ok dokunup mecruh olıcak kenarda olmakla cesirden suya düşüp rüfekasından biri başından imamesin çözüp pertap eyledi. Osman Bey makremenin ucuna sarılıp sahibi cesir üzerine çekerken, su kuvvetiyle Osman refikını dahi çeküp suya düşürüp mevc ve akıntı galip olmakla ikisi bile gark oldular.”

Anlaşıldığı üzere Genç Osman namıyla bir kumandan tarihî şahsiyet olarak mevcuttur. Hemen belirtelim Köprülü Genç Osman’ın doğum yeri, tarihi, evliliği veya çocukları hususunda her hangi bir bilgi vermemektedir.

Genç Osman’ın kale bedenine sancak dikerken şehit olmadığı hususunu da Köprülü şöyle açıklar: “Naimâ’nın böyle iki yerde Genç Osman’dan bahsetmesi, onun ordudaki şöhretine bir delildir; mamafî, bu izahâtı Kul Mustafa’nın rivâyetiyle mukayese edince, ‘Vurulan sancaktarın elinden sancağı alarak kale bedenine diktğine’ dair Naima’da hiçbir şey bulmuyoruz. Yalnız orada Genç Osman’ın şehadeti anlatıldıktan sonra, ‘Zor Murtaza Paşa’nın kale bedenine bayrak dikmek için birbirini müteakip gönderdiği iki alemdarın şehit olduğu, bunun üzerine Paşanın hançerini kale duvarına saplayarak ve onun üstüne basarak bayrağı diktği sırada göğsünden vurulup şehit olduğu hikâye ediliyor. Belki de, muvaffakiyetsizlikle neticelenen bu hücum esnasında Murtaza Paşa’nın gösterdiği bu şecaat, ordu arasında esasen şöhret kazanmış olan Genç Osman’a isnat edilmiştir.”(s.42-43) Ama, her iki bilgede de Genç Osman’ın meşhur bir kumandan olduğu hususu özellikle belirtilmektedir.

Genç Osman'ın babasının, mensup olduğu aşiret içindeki bir anlaşmazlıktan dolayı, Erzurum taraflarından gelirken yolda hastalandığı, Ağın'a iki kilometre mesâfede vefât ettiği ve aynı yere defnedildiği söylenen "Koyunoğlu" lâkaplı bir zât olduğu, asıl adının bilinmediği, aile büyüklerinden tevatüren anlatılagelmıştır. 40-45 yıl önce, büyük bir çakıl yığını görünümündeki Koyunoğlu'nun mezarı, yol yapımı sırasında bilinçsizce kazılmış, hatta o sıralar hayatta olan aile büyüklerinden "Büyük Numan Amca", bu hadiseye çok tepki göstermiş ve dedelerinin mezarına sahip çıkmayan aile gençlerini azarlamıştır.

Bu konuyla ilgili olarak Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu da bir yazısında Ağın'a ilk yerleşen ailelerin "Genç Osman" ve "Kabasakal" aileleri olduğunu, bunlardan kendi ailesi olan "Genç Osman" ailesinin ise Ağın'a, Dersim havalisinden gelerek yerleştiğini belirtmektedir.²

"Koyunoğlu" vefat ettiğinde henüz çocuk olan (Genç) Osman, annesi ile birlikte Ağın'a yerleşir. Osman genç yaşında evlenir ve bir oğlu dünyaya gelir. Adını da "Numan" koyarlar. 1638 yılında 4. Murat'ın ordusuna katıldığı zaman oğlu Numan henüz körpe bir çocuktur. Genç Osman'ın Bağdat'ın fethinde gösterdiği dillere destan olan kahramanlık ve neticede şehit olması, Osmanlı savaş geleneklerine göre taltif edilmesi gerektiğinden yıllar sonra da olsa ailesi araştırılmış ve İrade-i Seniyye (Padişahın bizzat kendisinin verdiği Ferman) ile oğlu Numan'a Bağdat tatarâğalığı görevi tevcih edilmiştir.³ Yine bu konu ile ilgili Gençosmanoğlu şöyle der: "IV Murat Bağdat seferine giderken bu civardan geçmiş, halkın dertleriyle ilgilenmiş, seferden sonra da ilgisini kesmemiştir. Bağdat'ın fethinde padişahın dikkatini çeken Genç Osman'ın şehit düştükten sonra da ailesinin Ağın'da ikamet ettiği ve bir oğlunun olduğu anlaşılınca, Padişahın İrade-yi Seniyye ile Gençosman'ın oğlu Burhan, Bağdat Tatarâğalığı'na tayin edilmiştir. Bu memuriyet uzun yıllar, babadan oğula geçmek suretiyle devam etmiş ve bu vesile ile Ağın halkından çok kimseler Posta Tatarlığı göreviyle Bağdat'ta memuriyet vermiştir."⁴

Evvela şunu söylememiz gerekir ki gerçekten de IV. Murat'ın Bağdat Seferinde yol güzargahı Ağın'a çok yakın bir yerden geçmektedir. (Bkz. Belge 7)

² GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım: "Ağın" *Yeni Fırat*, S.17, Kasım 1963, s.29

³ Tatar Ağası postanın kuruluşundan evvel posta işlerini görenlerin başına verilen addır. PAKALIN, Mehmet Zeki: *Osmanlı Tarih Deyimleri Terimleri Sözlüğü III*, MEB Yay., İst. 1993, "Tatar Ağası" Maddesi, s.422

⁴ GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım: a.g.m. s.30

Niyazi Yıldırım'ın verdiği bu bilgilerde birkaç husus dikkatimizi çekmektedir. Evvela, Genç Osman'ın şehit olmasıyla verilen Tataragalı görevini, Genç Osman'ın oğlu Burhan ifâ edecek yaşta mıdır? Zira Genç Osman, her ne kadar yaşı ile ilgili bir bilgi edinememişsek de, lâkabından da anlaşılacağı gibi kendisi zaten genç değil midir? Nevzat Bey'in verdiği bilgilere göre oğlu Numan değil midir? Herhalde Gençosmanoğlu bazı hususları yanlış hatırlamış olmalı. Zira, Nevzat Bey'in verdiği bilgiler daha tutarlı görülmekte. Yukarıda da anlatıldığı gibi Tataragalı görevi Genç Osman'ın oğlu Numan'a hemen değil, daha sonra verilmiştir. Ama tarihini bilemiyoruz. Bir başka husus, ailenin diğer fertlerinden aldığımız bilgiler de Genç Osman'ın oğlunun Burhan değil, Numan olduğunu göstermektedir.

Ailenin rahat geçimi için de ayrıca, Ağın'daki çay ve derelerdeki su değirmenleri ve bu değirmenlerin su arklarının işletim hakkı da aynı aileye verilmiştir. Aile genişledikçe bu değirmenler el değiştirerek 45-50 yıl öncesine kadar da hizmet vermeye devam etmiş, bugün ise bu değirmenlerin hepsi yok olmuştur. Aileye orta sınıfın üstünde bir hayat sağlayan bu değirmenler, son yıllara kadar "Tataragasıgil'in değirmenleri diye anılırdı. Ağın'da bu ailenin oturduğu mahalle de "Tataragası Mahallesi" olarak geçer.⁵ Numan Ağa'dan sonra çocukları ve onların çocuklarından bir kısmı da aynı görevi yürütmüşlerdir. Meselâ, Numan Ağa'nın oğlu Burhan Ağa Bağdat, Burhan Ağa'nın oğlu Mustafa Ağa Şam, Burhan Ağa'nın torunu Ömer Ağa Erzurum Tataragalı yapmıştır.

1964 yılında yüz yaşın üzerinde vefat eden Gülnaz Hatun - ki Niyazi Bey'in dedesi Ali Efendi'nin kız kardeşidir.- Genç Osman'dan beri bütün aile büyüklerini bilir ve hangi ailenin hangi dedenin ahfadı olduğunu tereddütsüz anlatırmış. Keza Üsküp-Bağdat arasında posta tatarlığı yapmış, kendisinin son tataragası olduğu söylenen ve 90'ın üzerinde iken vefat eden, çok görmüş geçirmiş bir bilge kişi olan mezkûr büyük Numan Amca emekli olduktan sonra Ağın'a gelip yerleşmiş, öteden beri anlatıla gelen rivayetleri daha detaylı bir şekilde gençlere aktarmıştır. Bu zatın mezarı Bergama'dadır ve ziyaretgâh olduğu söylenmektedir.

Kemal Zeki Gençosman'ın "Türk Destanları" adlı eserinde "Gençosman'ın Bağdat seferine katılış şekli gibi askerlik öncesi hayatı hakkında da türlü söylentiler var. Biz bunlardan belgelere dayanarak gerçek hayat hikâyesini vermeğe çalışacağız" diyerek, devamında yukarıda verdiğimiz bilgileri destekleyecek malumatlarını aktarmıştır. Kemal Zeki Gençosman sözkonusu eserinde,

⁵ AYDOĞMUŞ, Günerkan: *Ak Topraklar Üzerinde Bir İlçe: Ağın*, Kar Ofset, Ank. 1992, s.53

Gençosman'ın babasının adını Numan, annesinin adını Esmâ, oğlunun adını da Numan olarak gösterir ki bizim aktardığımız bilgilerle aynıdır. Aynı eserde, Numan'ın, saçlarının beyazlığından dolayı Koyun Ağa lâkabıyla anıldığı, Ahıska'dan Dersim (Tunçeli)'e göç ettiği, Dersim ahalisinin çoğunluğunun da alevî mezhebinden olması huzursuzluğa sebep olunca, Ağın'a göç etmek zorunda kaldığı ifade edilir ki bizim verdiğimiz bilgilerle paralellik gösterir. Gençosman'ın Bağdat Seferi'ne katılım hikâyesinin de Niyazi Yıldırım'ın anlattıklarıyla hemen hemen aynı olduğunu belirtmemizde fayda var.¹

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun dedesi Ali Efendi medrese tahsili görmüş ve imamlık yapmıştır. Ali Efendi'ye kadar medrese tahsili yapan bilinmemektedir. Rumî 1310'da doğan babası Mehmet Sâbit GENÇAYDIN, Darü'l-Muâllimînden mezun olmuştur. Bir müddet muâllimlik yaptıktan sonra, ticaret ve çiftçilikle işğal etmiş, daha sonra tekrar devlet memurluğuna dönmüştür. 1941 yılında başladığı Samsun-Akpınar ile Malatya-Akçadağ Köy Enstitülerindeki mutemetlik vazifesi 1952 yılında emekli olmasıyla son bulmuştur. 1953 yılında da Ağın'da vefat etmiştir. Niyazi Yıldırım'ın babası aynı zamanda edebiyata da meraklı birisidir. Gençosmanoğlu kendisi ile yapılan bir mülâkatta bu hususla ilgili olarak şöyle der: "Babam eski Muâllim Mektebi mezunuydu. Mehmet Akif'i, Fikret'i, Namık Kemâl'i o devrin büyük şairlerinin şiirlerini ezberden okurdu bize."² Ayrıca Gençosmanoğlu, Sevinç Çokum'la yaptığı sohbetlerde de aynı hususu dile getirmiş ve daha küçük yaşlarda hece-kafiye bilgisini babasından aldığını bildirmiştir.³ Nevzat Gençosmanoğlu'nun verdiği bilgilere göre Mehmet Sâbit Bey çok okuyan, aynı zamanda çok da yazan birisiydi. Özellikle Safahat, onun elinden düşürmediği bir kitap idi. Her akşam mutlaka eline bir kitap alır, ve ister dinleyen olsun isterse olmasın, özellikle açıktan okurdu. Bu uygulama, ister istemez çocukların hafızalarında silinmeyen izler bırakmıştır.

Annesi Zeynep Hanım'dır. Anne ve nineleri okur-yazar olmamakla birlikte, geleneksel Türk aile yapısının temel taşları olarak dirayetleri ve mârifetleri ile bu

¹ GENÇOSMAN, Kemal Zeki; *Türk Destanları*, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1972, s.52-75.

² "Destan Şairi Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Sohbet", Konuşan: M.Mehdi ERGÜZEL, *Türk Edebiyatı*, S.175, Kasım 1985, s.53, Mehmet Sâbit Bey'in bir hayli ezbere şiirler bildiğini, Niyazi Yıldırım'ın oğlu Murat Gençosmanoğlu da belirtmiştir. Gençosmanoğlu'nun evrakları içinde babasına ait "Güzel Yazılar" adını taşıyan bir defter bulunmaktadır. Bu defterde Niyazi Yıldırım'ın bahsettiği şairlerden derlenmiş şiirler vardır.

³ Sevinç Çokum bu bilgileri bize, 2 Ocak 1996 ve 8 Ocak 1996 tarihlerinde, Türkiye Gazetesi'nde gerçekleştirdiğimiz sohbette vermiştir. Daha sonraki bölümlerde de zaman zaman değerlendireceğimiz bilgiler, bu sohbetlerden derlenmiştir.

kalabalık aileleri mazbut biçimde yönetmişlerdir. Ninesi Anış Hatun'un (Anış Ana), ufak tefek bir hanım olmasına rağmen 10-15 nüfuslu aileyi çok mükemmel bir şekilde idare ettiği bilinmektedir.

Yukarıda dikkatleri çeken bir husus vardır, o da babasının soyadının “GENÇAYDIN” olarak geçmesidir. Bu soyadını Niyazi Yıldırım da bir müddet kullanmıştır. Niyazi Yıldırım'ın ilk şiir ve yazılarında bu soyadını görüyoruz.⁹ Emekli Sandığı'ndaki dosyasında da GENÇAYDIN soyadı esas alınmıştır.

1321 yılında nüfus sayımında henüz soyadı olmadığı için aile reisleri soy lakaplarıyla nüfus kütüklerine kaydedilmişlerdir: “Gençosmanoğlu Ali Efendi”, “Gençosmanoğlu Ömer Ağa”, “Gençosmanoğlu Hacı Yusuf” ve daha bir çokları gibi. Niyazi Yıldırım'ın dedesinin nüfus kaydı da “Gençosmanoğlu Ali Efendi” şeklindedir.¹⁰

1934 yılında soyadı kanunu çıktığı zaman, kanunda her ne kadar aile lâkaplarının soyadı olarak alınması öngörülmüş ise de bunun yanında Arapça ve Farsça soyadlarının alınamayacağı belirtilmiştir. O tarihlerde Ağın dışında olan aile reisleri, birbirlerinden habersiz olarak “Gençosman”, “Gençosmanoğlu”nu soyadı olarak almışlardır. Ağın'da bulunan aile reislerinin hiçbiri maalesef bu soyadını nüfus kütüğüne yazdıramamışlardır. Çünkü vaktiyle ayakkabı tamircisi iken okur-yazarlığı dolayısı ile, hasbe'l-icab nüfus memuru olmuş bir zat, “Osman” adının Arapça olduğunu, bu yüzden soyadı olarak alınamayacağını söylemiş ve reddetmiştir. Bu yüzden kimi aile fertleri “Gençaydın”, kimi “Gençoğlu”, kimi “Gencer”, kimi “Genç” gibi soyadlarını almak zorunda bırakılmışlardır. Sonradan imkân bulanlar asıl aile soyadlarını mahkeme kararı ile tashih ettirmişlerdir. 1957 yılında Niyazi Yıldırım da diğer 7 kardeşinin ittifakıyla ve mahkeme kararı ile soyadlarını “GENÇOSMANOĞLU” olarak düzelttirmişlerdir.

⁹ Meselâ, 27 Nisan 1950 tarihli Elazığ Gazetesi'nde çıkan “İftiraya Kurban Gidenler” başlıklı yazısında, Aras dergisinde çıkan “Bitik” adlı şiirinde GENÇAYDIN soyadını kullanmıştır. GENÇAYDIN soyadı ile yayımladığı yazı ve şiirlerini “Edebî Hayatı ve Faaliyetleri” bölümünde görebilirsiniz.

¹⁰ Nevzat Bey, bir süre Ağın'da nüfus memurluğu yapmıştır. Bu görevin bugünkü karşılığı nüfus müdürlüğüdür. Bu görevine Şubat 1956'da başlamış, 1961 yılında bırakmıştır. Bu münasebetle eski nüfus kayıtlarını incelemiş, meselâ, 1321 yılına ait nüfus kayıtlarını bizzat kendisi yeni defterlere aktarmıştır.

B. HUSUSÎ HAYATI

1. DOĞUMU ve ÇOCUKLUĞU

Niyazi Yıldırım, 25.8.1929'da Ağın'da, Gençosmanoğlu ailesinin 6. evladı olarak dünyaya gelir.¹¹ Çocukluğunun büyük bölümü Ağın'da geçer. Niyazi Yıldırım'ın ilkokula başladığı yıllarda, ailenin Ağın'a 5 km. mesafede "Enerle" denilen bir çiftlikleri vardır. Okul haricinde günleri bu çiftlikte büyük ve küçük kardeşleriyle çalışmak ve Ağın-Enerle arasında yük taşımakla geçer. O günlerde Enerle'de yetişen bütün mahsuller, coğrafi şartlar yüzünden at veya öküz arabası çalışmadığından at ve eşek sırtında Ağın'a taşınırdı.

Niyazi Yıldırım çocukluğunda bile çok esprili bir yapıya sahiptir. Gülmeyi ve güldürmeyi çok severdi. Çocuk yaşta bile kendisine verilen her işi, çok başarılı bir şekilde yapardı. Yine o günlerde Ağın'da kafiye söz söyleme modası var idi. Kardeşleri ve arkadaşları ile zaman zaman kafiye yarışı yapar, herhangi bir kelime veya cümle söylendiğinde ona kafiye bir karşılık bulurdu. O olmadan bu oyun oynanamazdı. İlkokul sıralarında şiir yazmaya başlaması da bunu göstermektedir.

2. TAHSİL HAYATI

Yedi yaşına gelince Ağın'daki tek ilkokula yazdırılır. İlkokul öğretmenleri, Ramiz ARDA, Süleyman Nazif İLTER, Nuri ONAT'tır. Millî duyguların ilk kıvılcımlarını bu öğretmenler tutuşturmuştur. Bu ilkokul yıllarının üzerinde bıraktığı etki ile ilgili olarak Niyazi Yıldırım Yeni Düşünce'deki bir yazısında şöyle der:

¹¹Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun doğum yılının 1929 olduğu kesin olmakla beraber, doğum tarihinin ay ve günü hususunda bazı tereddütler vardır. Metinde verdiğimiz tam tarih Ağın Nüfus Müdürlüğü tarafından Emekli Sandığı için düzenlenmiş Vukuatlı Nüfus Örneği'nden alınmıştır. Maalesef Niyazi Yıldırım'a ait kimlik yerine geçebilecek herhangi bir belgeyi evrakı içerisinde bulamadık. Söz konusu tarih, Vukuatlı Nüfus Örneği'ndeki doğum tarihi bölümünde değil tescil tarihi bölümünde belirtilmiş. Niyazi Yıldırım'ın babası Mehmet Sabit Bey'in, çocuklarını nüfus kütüğüne günü gününe kaydettirdiği düşünülürse bu tarihi doğru kabul edebiliriz. Ama, aynı nüfus müdürlüğünden Nevzad Gençosmanoğlu Bey'in yardımıyla istediğimiz Gençosmanoğlu ailesinin 15 Nisan 1996 tarihli Nüfus Kayıt Örneği'nde de aynı şekilde doğum tarihi bölümüne 1929 yılı yazılmış tescil bölümü ise boş bırakılmış. Ayrıca Niyazi Yıldırım'ın kızı Ayhanım'dan öğrendiğimize göre Gençosmanoğlu'na verilen asteğmen okulu diplomasındaki doğum tarihi bölümünde de Aralık 1929 yazılıdır. Tüm bu bilgiler bize bu tarihteki ay ve güne ihtiyatla yaklaşmamızı gerektirmektedir.

“Yine ilkokul sıralarında, öğretmenlerimizin sahneye koyup oynadıkları ‘Akın’ piyesi çocukluk hayallerimize yeni ufuklar açmış, zevkler ve özge heyecanlarla dünyamızı genişletip zenginleştirmiştir. Sonraları bu destanda rol almak ve bir kaç defa oynamak bahtiyarlığına da erdim.”¹² Sonradan dediği, herhalde 1946 yılıydı. Akçadağ Köy Enstitüsü’nün yayın organı Akçadağ dergisindeki bir habere göre, 1946’da yani Niyazi Yıldırım son sınıf öğrencisi iken destan gecesi düzenlenmiş, bu gecede ayrıca Akın piyesi de temsil edilmiştir.¹³

1935-1936 eğitim-öğretim yılında girdiği ilkokuldan 1940-1941 eğitim-öğretim yılında mezun olur. Babası Mehmet Sâbit Bey, Samsun-Akpınar Köy Enstitüsünde memur olarak çalışması nedeniyle Niyazi Yıldırım’ı da bu enstitüye kaydettirir. Hatta kendisinden dört yaş büyük ağabeyi Mümtaz da bir yıl evvel bu okula girmiştir. Niyazi Yıldırım ikinci sınıfta iken babası, Malatya-Akçadağ Köy Enstitüsüne tayin olunca çocuklarını da buraya naklettirmiştir. Ve Akçadağ Köy Enstitüsünden 1945-1946 eğitim-öğretim yılında mezun olur.

3. EVLİLİĞİ ve AİLE ÇEVRESİ

1946-1947 eğitim-öğretim yılında Akçadağ Köy Enstitüsü’nden mezun olur olmaz, Romanya’dan göç eden Türkler’in ikamet ettiği, Elazığ Merkez Bizmişen köyünde öğretmenliğe başlar. İşte bu yıl köyde tanıştığı göçmen kızı Naciye Hanımla evlenir. Naciye Hanım’dan Talat, Nihat ve Mefkure adlarında üç çocuğu olur. Ne yazık ki iki oğlu ve bir kızı olmasına rağmen bu hanımla imtizâç edemez ve Elazığ’ın Palu kazasına bağlı Kirve köyündeki öğretmenliği sırasında tanıştığı bir Kürt kızı olan Kıymet Hanımla evlenir. Kıymet Hanım, Niyazi Bey’le evlendiğinde Niyazi Yıldırım’ın kardeşleri Ömer Faruk ve Nevzat Beylerin ifadesiyle Türkçe bilmemektedir. Bu evlilik üzerine, ilk eşi çocuklarını alarak babasının evine döner. Niyazi Bey, Naciye Hanım’a mahkeme kararıyla nafaka ödemeye razı olur. Ödediği nafaka dışında imkânları ölçüsünde yardımcı oluyorsa da, Naciye Hanım’ın olağanüstü fedakârlıkları sonucu çocuklar büyürler. Kendisi Ankara’ya geldikten sonra çocuklarının tahsillerini tamamlamaları ve iş sahibi olmalarında elinden geleni

¹² GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım: “Faruk Nafiz Çamlıbel”, *Yeni Düşünce*, S.57, 5 Kasım 1982, s.25

¹³ *Akçadağ*, “Haberler” S.8, Ağustos 1946,

yapar. İkinci evliliğinden Ayhanım, Aygün, Aybek, Murat ve Gökbörü dünyaya gelir.

Naciye Hanım'dan ancak ölümünden iki yıl kadar önce, 1990 yılında boşanıp, Kıymet Hanım'la resmi nikâh yaptırabilmiştir.

C. RESMÎ HAYATI

Niyazi Yıldırım 1946 yılında Akçadağ Köy Enstitüsünden mezun olunca, 1946-1947 eğitim-öğretim döneminde eski adıyla Bizmişen, yeni adıyla Sarıçubuk, Elazığ'ın Merkez Köyü İlkokulu'nda, 20 lira maaş ile başöğretmenlik görevine başlar. Emekli Sandığı Hizmet Belgesi kayıtlarına göre 1.1.1947-18.11.1954 tarihleri arasında, yani 7 yıl, 10 ay, 17 gün bu köyde bulunur. En uzun süreli öğretmenlik yaptığı yer de bu köy olmuştur. Niyazi Yıldırım bu köyde aynı zamanda milliyetçilik ülküsünün bir neferidir. Bu amaçla "Türk Milliyetçiler Derneği"nin Elazığ'da bile bir şubesi yokken, Bizmişen Şubesini açar. Ve üstün gayretleri sonucu tüm Bizmişenliler bu derneğe üye olur. Bizmişen Şubesi delegasyonu olarak, bir kaç defa Ankara'da Genel Merkez kongrelerine iştirak eder. Bu kongrelerde Sâit BİLGİÇ, Osman Yüksel SERDENGEÇTİ, Fethi TEVETOĞLU, Necdet SANCAR ve İsmet TÜMTÜRK gibi milliyetçiliğin önderleri ile tanışır. Bu yakınlaşma, sonrasında MHP sıralarından 1969 Erzincan, 1972'de de Malatya milletvekilliği adaylığını getirecektir. Niyazi Yıldırım'ın oğlu Talat Gençosmanoğlu'nun verdiği bilgilere göre, Turancılık suçlamalarıyla¹⁴ 1.12.1954'te Palu ilçesine bağlı, bugün Kovancılar sınırları içerisinde kalan eski adıyla Kirveköy, yeni adıyla Gülaçtı köyüne başöğretmen olarak, yine Talat Bey'in ifadesiyle, sürülür. Bu köyde 8.9.1958 tarihine kadar, yani 3 yıl, 9 ay, 7 gün görev yapar. Yeni bir tayinle Keban İlçesinin Nimri köyüne gider. 18.9.1958 tarihinden 30.6.1959'a kadar, tam 8 ay 15 gün öğretmenlik görevini bu köyde sürdürür.

Bu arada yaş kemâle ermiş, askerlik görevini yapma zamanı gelmiştir artık. 30 yaşında olduğu halde, 1.7.1959 tarihinde Ankara Muhabere Okulu'na yedek subay öğrencisi olarak katılır. Altı ay sonra da Balıkesir-Edremit ilçesinde kıta görevine başlar. Ve, 31.12.1960 tarihinde de terhis olur. Askerliği ile ilgili Nevzat Bey ayrıca bize şu notları aktarmıştır: "Askerliği çok sevdiğini, kumandanlarının da

¹⁴ GENÇOSMANOĞLU, Talat: "Babam Niyazi Yıldırım", *Ülkü Ocağı, Elazığ İl Temsilciliği Basın Bülteni*, Ağustos-Eylül 1994, s.3

kendisini çok sevdiklerini söylerdi. Onun için devlet herşeydi. Ordu ise devletin varlığının teminatı idi. Askerliğin kutsallığının sırrı burada idi ve bu yüzden çok benimsemişti. Kendisinin anlattığına göre terhisinin yaklaştığı sıralarda kumandanına, 'keşke devamlı asker olarak kalabilsem' dediğinde, kumandan şöyle cevap vermiştir: 'Ah ! Keşke kanunlar izin verse sadece biz değil, ordu da minnettar olurdu.'"

18 ay süren yedek subaylık görevinden sonra Elazığ'ın eski adıyla Hüseynik, yeni adıyla Ulukent Köyüne tayin edilir. 30.12.1960 tarihinde, Hüseynik'te 4 yıl 6 ay öğretmenlik yapar. Niyazi Yıldırım 14.11.1961 tarihi itibarıyla Hüseynik Köyü İlkokulu müdürlüğü görevini de vekâleten yürütmeye başlar. 18.5.1962 tarihinde de vekillikten asli müdürlüğe terfi eder. Bu görevini de 30.6.1965 tarihine kadar sürdürür. Hüseynik'te geçen yıllar Niyazi Yıldırım için en verimli yıllardır. Bu köye gelmesiyle birlikte Elazığ Gazetesi köşe yazarlığı, köy muhtarlığı, Fikret Memişoğlu ile tanışıp Elazığ'daki kültürel faaliyetleri başlar. Niyazi Yıldırım kısa bir süre Hüseynik (Ulukent) köyü muhtarlığını da yürütmüştür.

Bu yıllarla ilgili olarak Nevzat Bey bize şu değerlendirmeyi yapar: "1961 yılında Hüseynik Köyü İlkokul'u Müdürlüğüne atandığı zaman ülke sıkıyönetimle idare ediliyordu. Muhtarlıklar da tayin suretiyle öğretmenlere, özellikle okul müdürlerine veriliirdi. Bu yüzden okul müdürlüğü yanında muhtarlık görevini de üstlenmiş oluyordu. Kendisi her zaman ve her yerde toplayıcı ve birleştirici bir kabiliyete sahipti. Çevresine topladığı insanları yönlendirmede çok başarılı idi. Esasen görev yaptığı her yerde derin izler bırakarak ayrılmıştır. Meselâ, Bizmişen Romanya göçmenlerinin yerleştirildiği bir köydür. Kirveköy halkı ise tamamen Kürt'tür. Nimri köyü alevi, Hüseynik köyü ise alevi-sünni karışımı olan yerlerdir. Bu yerlerden hiç bir zaman şikâyetçi olmadığı gibi her yerde olumlu yönde derin izler bırakarak, onlarla kucaklaşıp ağlaşıp ayrılmıştır. Bu köyler halen onu hasretle anan insanlarla doludur.

Hüseynik köyü Elazığ'a 4 km. mesafede bir yer olup, yukarıda da belirttiğimiz gibi halkın yarısı alevi, yarısı sünni idi. Ve halk devamlı birbirleriyle kavga ediyordu. Muhtarlık gereği köy okulu ve camisinin onarımı, mezarlığın duvarla çevrilmesi, köy içinden geçen derenin ıslahı köylülere el birliği ile yaptırdığı ilk imar işleridir. Köy içinden geçen dere yatağının etrafındaki kum yataklarını yıllarca Devlet Su İşleri, Kara Yolları gibi resmi kuruluşlar kamyonları ile taşımakta idiler. Niyazi Bey öncelikle köyün mülkiyetinde olan bu kumların taşınmasına mani

olur. Bunun üzerine de Elazığ valisine şikâyet edilir. O zamanki vali Abdullah İğneciler bu kuruluşların müdürleri ile birlikte Niyazi Bey'i makamına davet eder. Niyazi Bey, bu kumların köyün mülkiyetinde olduğunu, karşılıksız veremeyeceğini, ancak köyün alt kısmındaki dere yatağına bir istinat duvarı ile Hüseyinik-Elazığ arasındaki 4 km.lik yolun greyderlerle düzeltilmesi ve yolun stabilize yapılması yapılması karşılığında kum verebileceği şeklinde pazarlık yapar. Vali, bu şartları makul görerek DSİ ve Karayolları müdürlerine emir vererek yolun ve istinat duvarının yapımı kısa zamanda gerçekleştirilir. O güne kadar böyle bir pazarlık hiç kimsenin aklından geçmediği için, bu hadise köydeki herkesin Niyazi Bey'in etrafında kenetlenmesini sağlar. Artık bir dediği iki olmamaktadır.

O yıllar, ilçeler haricinde hiç bir yerde telefon yokken telefon alınması için İl Jandarma Kumandanı nezdinde teşebbüse geçer. İl Jandarma Kumandanı direk ve tel buldukları takdirde Jandarma santralına telefon bağlanması için yardımcı olacağını söyler. Bunun üzerine Niyazi Bey köylüleri toplar, durumu izah eder. İki gün içinde kavağını kesen, okulun önüne yığar. Sıra tel teminine gelmiştir. PTT müdürünü ikna ederek de depodan kullanılmış tellerden yeterinden fazla tel temin eder. İl Jandarma kumandanı jandarma erlerine köylülerin yardımıyla direkleri diktirir ve telleri çektirir. Böylelikle Niyazi Yıldırım'ın girişimleriyle muhtarlık odasına telefon çekilmiş olur. Acil durumlarda telefon kullanılmaya başlanınca, halk telefonun önemi daha iyi anlar ve Niyazi Bey'e biraz daha bağlanırlar.

Hüseyinik'ten ayrıldıktan 5-6 yıl sonra bir vesile ile köye uğradığında onun geldiğini duyan sünnî-alevî, kadın-erkek, genç-yaşlı akın akın gelerek göz yaşları içerisinde onu bağrılarına basarlar.”

3.6.1965 tarihi itibarıyla başka bir köye, Emekli Sandığı Hizmet Belgesindeki isme göre, Aveulu köyüne tayin edilir. Bu köy öğretmenlik hayatının son durağı olur. Aynı zamanda en kısa süreli durağıdır bu köy.

Burada da tam 8 ay kalır, 1.3.1966 tarihinde “8. dönem İlköğretim Müfettişlik Kursu” na katılmak üzere Ankara'ya gider. Bu kursu başarıyla bitirerek yine 1.3.1966 tarihi esas alınarak Samsun'a ilköğretim müfettişi tayin edilir.

Böylece Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, 1.1.1947'de başladığı öğretmenlik vazifesini, toplam 18 yıl 4 ay 12 gün sonra, 1.3.1966 tarihinde noktalar.

Samsun günleri fazla uzun süreli olmaz. 7 ay 21 gün sonra, yani 24.10.1966 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü şube müdür yardımcılığına getirilir. 22.9.1970 tarihinde de şube müdürü olur. 1.3.1975 tarihinde İstanbul Devlet Kitapları Müdürlüğü görevini alır. Emekli Sandığı Hizmet Belgesi'ne göre bu görevlendirme büyük bir ihtimalle kadro aktarımı şeklinde olmamıştır. Çünkü Belge'de böyle bir görev değişikliği görülmemektedir. Devlet Kitapları Müdürlüğü görevini siyasi iktidar değişikliği sebebiyle bırakmak zorunda kalır. 7.2.1977 tarihinde tayini İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Genel Sekreterliği'ne çıkar. Bu görevi de kısa süreli görevlerden olur. 10 ay 25 günlük bu son devlet memurluğu görevinden kendi isteği ile 3.1.1978 tarihinde emekli olur.

Ç. SON YILLARI ve ÖLÜMÜ

1990 yılı Türk dünyası için önemli bir yıldır. Bu yılda, Rusya, demirden pençelerini Türkistan'da yaşayan kardeşlerimizin üzerlerinden çekmeye ve soydaşlarımız da birer birer bağımsızlıklarını tüm dünyaya ilan etmeye başlamıştır. 72 yıldır bizlere kapalı tutulan kapılar açılır olmuştur artık. İşte o günlerde Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı başkanı Prof. Dr. Turan Yazgan bir grup yazar, şair, ilim adamı arkadaşlarıyla yıllardır özlemlerini çektikleri Türkistan'a seyahate çıkmaya karar verirler. Bu seyahate Niyazi Yıldırım, Turan Yazgan'ın özel davetlisi olarak katılır. Ahmet Kabaklı, Sevinç Çokum, Rıfat Çokum ve bir çok yazarın iştirak ettiği gezi, 28 Ağustos 1990'da başlar. İlk uğrak yerleri Özbekistan'ın Semerkant şehridir. 1 gün Semerkant'ta kaldıktan sonra Buhara'ya geçerler. 1 gün de Buhara gezisi sürer. 2 günlük Özbekistan gezisini noktalayarak Azerbaycan'a giderler. Azerbaycan'da 1 haftaya yakın kalırlar. Bakü'de başta Elçibey olmak üzere bir çok bürokrat ve yazarla görüşürler. Aynı zamanda Bakü'deki Türk Kitabevi'nin açılışını da gerçekleştirirler. Azerbaycan'da bir haftaya yakın kaldıktan sonra Türkiye'ye dönerler.

Bir ara kısa bir süre için Almanya'ya gider gelir.

1991 yılının Ocak ayında İLESAM ile Türkocağı'nın ortaklaşa düzenledikleri "Şairler Şölenu"ne bir çok şairle beraber katılır. Bu şölende, yazmakta olduğu Millî Mücadele Destanı'nın Denizli ile ilgili bölümünü oluşturan

“Hulusî Efendi Destanı”nı okur. Dinleyiciler arasında büyük yankılar oluşturan bu şiirle Niyazi Yıldırım dakikalarca alkışlanır.¹⁵

Kısa bir süre sonra Aydın Mehmet Akif Ortaokulu’nun müdürü Mehmet Irmak 1 Mart İstiklal Marşı’nın kabulü kutlamalarına Niyazi Bey’i davet etmek ister. Üst üste gerçekleştirdiği seyahatler sonucunda çok yorulan Niyazi Yıldırım bu daveti kabul etmek istemese de , davetin kabul edilmesi için İsa Kocakaplan Bey de ricada bulununca Aydın’a gider. 30 Nisan, 1 Mart, 2 Mart 1991, tarihlerinde Aydın’da kalan Gençosmanoğlu’nun bu son seyahatinden sonra, rahatsızlığı kendisini göstermeye başlar. Üst üste gerçekleştirdiği bu seyahatlerle çok yorulan Niyazi Yıldırım, bir gün gazetede iken aniden rahatsızlanarak rapor alır ve kısa bir süre istirahate çekilir. Daha önceleri sık sık başının ağrıdığından şikâyet etmesini ve hemen yorgun düşmesini göz önünde bulunduran Sevinç Hanım, her ihtimale karşılık beyin tomografisinin çekilmesini salık verir. Ama çocuklar “Aman Sevinç Abla büyütüyorsun. Bababımızın hiç bir şeyi yok” iyi niyet ve dilekleriyle bu teklifi değerlendirmezler. Bir hafta sonu Niyazi Yıldırım, eşi Kıymet Hanım’la beraber bir yere gitmek üzere evden çıkarlar. 1983 ile 1989 yılları arasında Niyazi Yıldırım’ın çalıştığı Millet caddesindeki Doğu Türkistan Vakfı’nın önünden geçerlerken bir ara Kıymet Hanım vakfın binasını ona göstermek ister. Ama ne yazık ki Niyazi Bey 1983-1989 yılları arasında altı yıl çalıştığı, altı yıl kapısından girip çıktığı bu yerleri hatırlayamaz. Niyazi Bey’in bu durumunun dolaylı telaşa kapılan Kıymet Hanım eşiyle beraber hemen eve dönerler. Bu arada Niyazi Bey, evin yolunu çıkaramaz olur. Artık rahatsızlığın basit bir baş dönmesi, basit bir baş ağrısından ortaya çıkmadığı anlaşılmıştır. Hemen, Sevinç Hanım’ın yakın bir arkadaşının özel polikliniğinde beyin tomografisi çektilir. Bu tomografi, ne yazık ki beynin konuşma ve hafıza merkezinin üzerinde büyük bir tümörün olduğunu ortaya çıkarır. Fazla vakit kaybetmeden Cerrahpaşa Tıp Fakültesi hastanesine yatırılır. Gün geçtikçe konuşmada zorluk çekmeye başlar. Kısa bir süre sonra da ameliyata alınır. İlk ameliyatının gerçekleştirildiği bu hastanede adeta Niyazi Bey hastanenin olumsuz şartlarıyla da boğuşmaktadır.

Bugünlerle ilgili olarak, Muhsin Karabay şu intibalarını bize anlatır:

“Şairimizin acilen kaldırıldığı hastahannede, o kızgın ağustos güneşinin olanca sıcaklığıyla dolduğu üç kişilik odada 38-39 derece ateşle ve koma halinde yatıyordu...Yatmıyor adeta ecele boğuşuyordu. Hemşire hanımlara, bu durumdaki

¹⁵Tahir Kutsi Makal’dan aldığımız 23.9.1996 tarihli mektuptan.

bir hasta için, böyle bir odanın uygun olup olmadığını sorduğumda, onlar da imkânların ancak bu kadar olduğunu söylüyor ve yapılabilecek bir şeyin olmadığını belirtiyorlardı. Doğrusunu söylemek gerekirse normal bir insan bile öyle bir odada, o boğucu sıcakta, kısa sürede hasta olabilirdi. Ailesi de perişan ve çaresizdi. Hiç kimseye bir şey diyemiyor, hiç kimseden bir şey isteyemiyorlardı. Hocamız adeta kaderine terkedilmiş gibiydi. Ve zaten doktorlar da tıbbın yapabileceği bir şey kalmadı diyordu. Hoca hiç de lâıyk olmadığı bir ilgisizlik ve vefâsızlıkla karşı karşıya kalmış ve adeta yapayalnız bırakılmıştı.”¹⁶

Bir hafta kadar bu hastanede kaldıktan sonra kendisine “bizim yapabileceğimiz bir şey yok” denilerek taburcu edilir. Dönemin Sağlık Bakanı Halil Şıvgın Bey’in yardımlarıyla Enternasyonal Hospital’a yatırılır. Tetkik ve tahlillerden sonra ikinci ameliyatı yapılır. Tümörün çok büyük olması ikinci bir ameliyat gerektirir. Konuşma merkezinin üzerindeki tümörün etkisiyle hiç konuşamaz olan şairimiz, yapılan bu ikinci ameliyatla bir hayli iyileşir. Oğlu Murat’la şakalaşmaktadır bile. Uzun süre yatmasının etkisiyle bir de prostat ameliyatı geçirir. Kısa bir süre sonra da taburcu olur. Bu ameliyat zincirinden sonra da Çapa Tıp Fakültesi Hastanesine şua tedavisine giderler. Bu tedavi evden gidip gelmek suretiyle bir ay sürer. Bir hayli iyileşmiştir artık.¹⁷ Ziyaretine gelip giden misafirlerle ilgilenilmekte, onlarla sohbet edebilmektedir. Ev içerisinde ufak tefek işleri yapmakta, pazar ihtiyaçlarını kendisi gidip karşılayabilmektedir. Bir sabah aniden kahvaltı hazırlanırken yere düşer, kriz hali gibi bir rahatsızlık geçirir.

Yine Muhsin Bey şairimizin bu zor günlerini şöyle anlatır:

“Ve hocamızın gördüğü şua tedavisinin yan tesirlerinden olan bir kriz anında düşmesiyle kötü günler başladı ve artık ondan sonra bir daha kendisine gelemedi. Aldığı ilaçların da tesiriyle hemen hemen sürekli bir uyku hali, hocamızı tamamen bitkin bir hale koymuştu.

Zaten vefatından on gün kadar önce akciğerlerini su toplamış ve beynindeki tümörün büyümüş olduğunun anlaşılmasıyla birlikte hastahaneye kaldırılması bizleri iyice üzmüş ve şaşırtmıştı. Bu akciğerlerin su toplama hadisesi daha önce niçin anlaşılamamış ve böyle birden bire ortaya çıkıvermişti. Aslında bir çoğumuzun

¹⁶KARABAY, Muhsin: “Bir Yıldırım Düştü Tanrı Dağına”, *Türk Edebiyatı*, S.211, Ekim 1992, s.21.

¹⁷KARABAY, Muhsin: a.g.m., s.21

değer vermediği ve söz arasında el kiri diye küçümsediğimiz paranın ne demek olduğunu galiba insan en iyi hasta olduğu zaman anlıyor. Hocamızın ailesi vizite ücretinin çok yüksek olmasından dolayı ancak ayda bir defa doktorunu muayene için çağırabiliyorlardı.”¹⁸

Ağustos 1992 başlarında cereyan eden bu ani rahatsızlıkla tekrar sağlığını kaybeden Niyazi Bey’i hastaneye kaldırırılar. Yapılan tüm müdahalelere cevap vermeyen vücut ancak on gün dayanabilir ve kendisinin adeta tarih düşürdüğü meşhur “Mehter Marşı” adlı şiirinin “Aylardan ağustos günlerden cuma/Gün doğmadan evvel iklim-i rûma” mısralarındaki ilahi bir zamanlamaya uyar ve 21 Ağustos 1992, Cuma günü gün doğmadan evvel Hakk’a yürür.

Cenazesi bir gün sonra, cumartesi günü Üsküdar Selimiye Camiinden, ikinci namazına müteakiben kaldırılır ve Karacaahmet Mezarlığına defnedilir.

Dilaver Cebeci, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nun cenazesinin kaldırılması sırasındaki ilginç rastlantıları bize şu şekilde aktarmıştı:

“Vefât eden askeri erkan bu camiden bayrağa sarılı olarak askerî bando ile kaldırılır. O sırada camiden kaldırılacak her cenazeye aynı işlemin tatbik edilmesi âdet imiş. Niyazi Beğ o gün bir albayla beraber bayrağa sarılı vaziyette askerî bando ile ebedi aleme yolcu adıldı.

26 Ağustosta başlayan büyük taarruzdan 72 sene, 26 Ağustos 1071 de cereyan eden Malazgirt Meydan Muharebesinden 921 sene sonra, Hz.Muhammed (s.a.v.) aşıklarının ölmeyi arzu ettiği bir yaşta göçtü. Yani 63 yaşında idi.”

D. BEDEN YAPISI ve ŞAHSİYETİ

1. Fizikî Yapısı: 1,85 boyunda iri yapılı, heybetli, güven verici bir görünüşe, gür ve etkileyici bir sese sahipti. Hiç hastalanmayan dayanıklı ve sağlam bir yapısı vardı.

2. Şahsiyeti: Şahsiyeti ile ilgili olarak sadece dostlarından aldığımız, yazılarından derlediğimiz bilgileri aktarmakla yetineceğiz.

¹⁸KARABAY, Muhsin: a.g.m., s.22

Sevinç Çokum Niyazi Yıldırım'ın şahsiyetinin keskin vasıflarını şöyle anlatmaktadır:

“Yunus gibi soylu garipler halkasının bu çağdaki halkalarından biriydi o. Yunus gibi garipliği kuşanmış ve benimsemişti. Çok zaman ona ‘Ağabey gölgelere gizlenmeyin, ortaya çıkın, bakın bazı şairler nerde bir şiir günü, nerde bir edebiyat toplantısı varsa hemen koşuyor, mikrofonu kapıp varlıklarını bağıra bağıra kabul ettirmeğe çalışıyorlar. Sizin buna ihtiyacınız yok ama şu var ki, bu zamanda reklamsız, propagandasız kimse kimseyi tanımıyor’ derdim. O yine yumuşak öfkesiz bakışıyla, ‘Sen kendini üzme bacı. Bizi bilen bilir...’ derdi.”¹⁹

“Onun iki türlü gururu vardı. Biri Türklüğü, diğeri şairliği...”²⁰

“Parasını nasıl harcadığını bilmeyen birisiydi.”²¹

“Gençosmanoğlu’nu veren, vermeyi seven birisi olarak hatırlayacağım. 1980’den önceki geçmişe karışmış fakat benim unutmadığım, sizin de bilmenizi istediğim bir güzel davranışını anlatayım: O dönemde Türk Edebiyatı Vakfı’nın müdürüydü. Bir çok garip yoksul genç, vatan millet derdine vakfa gelip giderlerdi. Bunlardan biri de orda abone işlerine bakıyordu. Kış ortalarında bir gündü, vakfa uğramıştım. Niyazi Ağabey o günlerde kalın kumaştan bir kaban giyiyordu. Sözümlü ettiğim genci kapıdan ilk girişimde Niyazi Ağabey zannettim. Çünkü sırtında onun kabanı vardı. Daha sonra Niyazi Ağabey ellerini oğuşturarak geldi... Bir ara çocuğun yokluğundan yararlanıp usulca sordum: ‘Ağabey kabanını ona mı verdin?’, ‘Evet Bacı’, ‘Fakat sen giyeceksin?’, Bu soruma ‘Olsun varsın. Üşüyordu, ne yapayım?’ diye cevap verdi. Kendi sırtındaki ceketini başkasına verip üşümeğe, hastalanmağa razı olan böylesine derviş gönüllü insan sayısı herhalde çok değildir.”²²

“Zarif, ince düşünceli bir adamdı. Her yere hediye götürürdü.”²³

“Gönlünün zenginliği de şiirleri kadar geniş ve sonsuz olan Gençosmanoğlu veren dağıtan bir Oğuz Bey’i görüntüsünde idi. Bir kereveti olsa misafirine verir,

¹⁹ÇOKUM, Sevinç: “Kopuz Sustu”, *Türk Edebiyatı*, S.211, Ekim 1992, s.6

²⁰ÇOKUM, Sevinç: a.g.m., s.6

²¹Sevinç Çokum’la yaptığımız sohbet.

²²ÇOKUM, Sevinç: “Aylardan Ağustos, Günlerden Cuma”, *Türkiye*, 27 Ağustos 1992, s.8

²³Sevinç Çokum’la yaptığımız sohbet.

kendisi iskemlede yatar, bir garip görse sırtındaki ceketı üşütüp hastalanmak pahasına ona verirdi. Bir de meseleleri daima iyimserlikle göğüslemeye çalışır, etrafına iyimserlik aşıları. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun sofrasından ve sohbetinden nasiplenene sıkıntısını, iç darlığını bir kenara koyar, kendisini bu aile babasının mütevazî yuvasının bir ferdi olarak görürdü.”²⁴

“Bürokrasiyi sevmezdi. Bürokrasi onun gözünde kravat takmak, ceket düğmelemektir.”²⁵

“Yufka tarafı vardı. Öfkeli tarafı da vardı. Ama yumuşaklığı ağır basardı. Doktordan- hastaneden çekinirdi. Ayağında müthiş bir çıban belirmişti. Bir türlü hastaneye götüremedik. Artık sizinle bir daha görüşmeyeceğim dedik de ondan sonra Rıfat'la yaka paça doktora götürdük. İğne yememek için ölmeye razıydı. Hatta takılırdık kendisine, böyle kahramanlık şiirleri yazan nasıl olur da iğneden korkar derdik.”²⁶

“Çok yumuşak bir kalp taşıyordu. Çok kolay ağlayan bir insandı. Tek bir kelime, bir bakış onu ağlatabilirdi. Duyarlılık, insan sevgisi onu ağlatıyordu.”²⁷

“Devamlı tebessüm eden, güldüren bir insandı. Hayatın sahnelerine alay, ironi katarak bakan, gülüncü yakalayan bir insan. Belki bir Mehmet Akif. Mehmet Akif'i çok severdi. Mehmet Akif tarzı ironiyi severdi. Hayatın acı, tatlı gerçeklerini ironi ile yakalardı. Bu tavrı üzüntülerini yenme yolu idi. Yani, üzüntüden kaçış. Belki destana yönelmesi de bu yüzdendi. Yani bir şeylerden kaçış. Zaten kaçış sanatkarlıkta vardır.”²⁸

“Samimî olduğu kişilerin yanında mizahî yönünü gösterirdi. Ama tanımadığı, samimî olmadığı kişilerin yanında sus-pus olurdu.”²⁹

“Aşk derecesinde millî romantizmi vardı. Hilâl Görününce romanımın müsveddelerinin bir kısmını onların evinde okumuştum. O da dinlemişti, bazı yerlerinde ağlıyordu.”³⁰

²⁴ÇOKUM, Sevinç: “Doğunun Türk Efendisi”, *Türkiye*, 19 Ağustos 1993, s.8

²⁵Sevinç Çokum'la yaptığımız sohbet.

²⁶Sevinç Çokum'la yaptığımız sohbet.

²⁷Sevinç Çokum'la yaptığımız sohbet.

²⁸Sevinç Çokum'la yaptığımız sohbet.

²⁹Sevinç Çokum'la yaptığımız sohbet.

Ahmet Kabaklı hocamız da Niyazi Yıldırım'ı şöyle tanımlıyor:

“Yıllarca beraber çalıştık, incinmedik, seyahatlerde onu yakından tanıdım, efendiliğine, kibarlığına, sabrına, gösterişsizliğine hayran oldum.”³¹

Yakın arkadaşlarından Dilaver Cebeci de Seyyah-ı Fakir Evliya Çelebi müstear adıyla Töre dergisi kadrosunu kendi üslubuyla bize şöyle tanıtır:

“Kılıç gibi söz söyleyen, düz sözü şiir eyleyen gahi bahadır suretli, gahi Dedem Korkut siretli, destanların cılasunu...”³²

Sorularımıza yazılı olarak verdiği cevaplarda da bize Niyazi Yıldırım'ın şahsiyeti ile ilgili olarak şunları söyler:

“Yiğitlik, cömertlik, gülyüz, nezaket, tarih bilgisi, Türklük aşkı, garazsız, ivazsız bir iman onun şahsiyetinin keskin çizgilerini teşkil eder.”

Niyazi Yıldırım'ın şahsiyetinin keskin vasıfları ile ilgili olarak daha bir çok dostundan gerek bizzat kendileriyle görüşerek, gerekse yazılarından derlemeler yaparak görüşlerini aldık. Şimdi bunları peşpeşe sıralamak istiyoruz.

“Net adamdı Niyazi Bey. Sevdı mi, söyler, kızdı mı gene söylerdi. O tenezzülsüz yaşadı.”³³

Gülbüz AZAK

“Dobralığı, dürüstlüğü ve mesleği için yorulmayı öğütlerdi.”³⁴

Gülbüz AZAK

³⁰Sevinç Çokum'la yaptığımız sohbet.

³¹KABAKLI, Ahmet; “Destan İmanla Yazılır.”, *Türk Edebiyatı*, S.228, Ekim 1992, s.5

³²Seyyah-ı Fakir Evliya Çelebi; “Der Beyan-ı Mecelle-i Töre”, *Töre*, S.97, Haziran 1979, s.24

³³Sorularımıza verdiği 4.1.1996 tarihli yazılı cevaplarından.

³⁴a.g.m.

“Şiirleri kadar asil; şiirlerindeki coşkunluk nisbetinde mütevaziydi.”³⁵

Halistin KUKUL

“Özel sohbetlerde bir destan şairinin haklı gururunu hiç bir zaman göremedik, hep sessiz kalmaya, sessiz yaşamaya çalıştı. Güçlü mısralarında haykıran kendisi değildi sanki. Öylesine diğergamdı.”³⁶

M.Nuri YARDIM

“O, hem iyi bir şair, hem de iyi bir insandı. Efendi bir insandı. Şair kimliğini hiç bir zaman bir üstünlük ve ayrıcalık unsuru olarak kullanmaya kalkışmadı. Mütevazı idi. Bunun zorlama olarak yapmıyordu. Gerçekten öyle idi.”³⁷

Olca YAZICI

“Niyazi Beğ, özü sözü bir, dürüst; dinine, vatanına, milletine gönülden bağlı, daha doğrusu sevdalı; babayiğit, heybetli fiziğiyle, davudî sesiyle, duruşuyla ve bakışıyla adeta yazdığı şiirlerdeki alplerin, erenlerin, mücahitlerin, yiğitlerin, dervişlerin bütün özelliklerini şahsında bütünleştirmiş bir mücadele ve bir gönül adamıydı. O, daima insanlara yardım etmeğe çalışan, yumuşak, mütevazı olmakla birlikte din ve millet mevzularında çok hassas ve gerektiğinde hiddetini, öfkesini göstermekten de çekinmezdi. Ailesini de yakından tanıdığım için şunu da rahatlıkla söyleyebilirim ki; o, çok müşfik, çok hoşgörülü ve moda tabiriyle demokratik birey ve babaydı. Evde bulunan yetişkin iki kızı ve üç oğluyla oldukça mutlu bir aile hayatı vardı.”³⁸

Muhsin KARABAY

³⁵KUKUL, Halistin; “Bir Alperen Şairi o.”, *Türk Edebiyatı*, S.211, Ekim 1992, syf.11

³⁶Mehmet Nuri Yardım’ın 8.2.1996 tarihli yazılı cevaplarından.

³⁷Olca Yazıcı’nın 6.2.1996 tarihli yazılı cevaplarından.

³⁸Muhsin Karabay’ın 9.2.1996 tarihli yazılı cevaplarından.

“Niyazi Bey 600 sene evvel, 500 sene evvel yaşamış olsaydı muhakkak ki serhad boylarında koşturan, arkasında kılıcının yanında sazı asılı olan bir şairdi.”³⁹

YURDAGÜN

“Beyefendi, zarif, çelebi bir Anadolu insanı olarak görmüşümdür.”⁴⁰

Ergun GÖZE

“Niyazi Ağabey çalıştığımız odaya bir Osmanlı akıncı beyi gibi girer, içeriye neşe, huzur ve aydınlık saçardı. Bir çok meseleyi masal anlatır gibi anlatırdı. Ama tam anlatırdı ve ağzımız açık dinlerdik. Kendisi hakkında son derece mütevazı ve iddiasız olmasına karşılık, inandığı doğrularda öylesine ateşliydi ki yaşıyla kıyasladığımız zaman heyecanına hayret ederdiniz.

İslamiyet’in en önemli kaidelerini, güleryüzlü olmayı, fedakarlığı, sevgiyi içine tam manasıyla sindirmişti ve onun yanında herkes bu kaidelere uymak zorunda hissedirdi kendini.”⁴¹

Murat BAŞARAN

“Aziz Gençosmanoğlu, sen ne kadar temiz kalpli, ne kadar kibar bir şahsiyete sahiptin. Komşu hakkına riayetini, her kesimden kimselerle insanî münasebetlerin, herkese iyiliği şiar edinmiş mizacın, çehrende eksilmeyen tebessümün ve iltifatkâr tavrınla, haza, bir Alp-Eren idin.”⁴²

Şükrü Kaya ATALAR

³⁹Yurdagün Bey’le yaptığımız hususî sohbetten.

⁴⁰Ergun Göze’yle yaptığımız hususî sohbetten.

⁴¹BAŞARAN, Murat; “Son Genç Osman”, *Türkiye*, 26 Ağustos 1992, s.8

⁴²ATALAR, Şükrü Kaya; “Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nun Ardından”, *Türk Edebiyatı*, Mayıs 1993, s.58

E. YETİŞTİĞİ KÜLTÜR MUHİTLERİ ve ETKİLENDİĞİ ÜÇ KÜLTÜR KAYNAĞI

Esasen Niyazi Yıldırım'ın şahsiyetinin oluşmasında, etkili olan faktörler, her insanda olduğu gibi, pek çoktur. Onun erken çağlarda başlayan okuma merakı, bir çok halk hikâyelerimizle daha ilkokul sıralarında tanışmasını sağlamıştır. Nevzad Gençosmanoğlu, Niyazi Yıldırım'ın meşhur Arzu ile Kamber, Ferhat ile Şirin, Yusuf ile Züleyha, Leyla ile Mecnun gibi halk hikâyelerimizi, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'ini, o yaşlarda, adeta ezberlediğini söyler. O zamanlar Ağın'da Halkodası da vardır. Buraya birkaç gazete ve dergi her zaman gelmektedir. O yaştaki çok kimseyi bu gibi şeyler ilgilendirmezken o, bunların hepsini okurdu. Ağın'a dışarıdan gelenlerin getirmiş oldukları tek tük eski tarihli "*Büyük Doğu*" ve "*Orhun*" mecmualarını da okur, aynı zamanda onları saklardı. Bu dergiler vasıtasıyla Necip Fazıl ve Nihâl Atsız'ın yazı ve şiirlerinden daha o yaşlarda haberdar olmuş, o iklimin havasını küçük yaşlarda soluklamaya başlamıştır. Küçük yaşlarda, tanınmış daha bir çok şairimizin şiirlerini okumaya ve anlamaya çalışır.¹ Ayrıca, Tahsil Hayatı bölümünde belirttiğimiz gibi ilkokul öğretmenlerinin, millî duyguları kuvvetli şahsiyetler olması, öğrencilerine bu duyguları adeta damlalar halinde vermeleri de çok önemlidir. Yine o yıllarda bizzat ilkokul öğretmenleri tarafından sahneye konan Faruk Nafiz Çamlıbel'in "*Akın*" piyesinin Niyazi Yıldırım üzerindeki etkisi uzun yıllar devam etmiş, enstitü öğrenciliği yıllarında tekrar oynanan sözkonusu piyeste rol bile almıştır.

Niyazi Yıldırım, bir sohbetinde bu konu ile ilgili olarak şunları söyler: "Bizim zamanımızda ilkokullarda (yani 1936'dan sonraki yıllarda) öğrencilere millî duygu titizlikle verilirdi. Millî şiir sevgisi verilir, millî duyguları harekete getiren şiirler, öğretmenlerimiz tarafından bize ezberletilir, okutulurdu."²

Gençosmanoğlu'nun şahsiyetinin oluşumunda etkili olan bir şahsiyeti de unutmamak gerekir: Elmas YILDIRIM.³ 1933 yılında Türkistan'daki komünizm

¹"Destan Şairi Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Sohbet", Konuşan:Alper Özcan, *Sur*, S.172, Temmuz 1990, s.29

²ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.53.

³ Elmas Yıldırım 1907 Bakü doğumludur. Gençlik yıllarında "Azerbaycan Proleter Yazıcılar Cemiyeti" üyesi iken, Kafkas Dağları'na hitaben yazdığı "A Dağlar" manzumesi İstanbul'da Hayat dergisinde yayımlanmış, bunun üzerine zamanının Azerbaycan Maarif vekili Mustafa Kuliyev'in şiddetli hücumlarına maruz kalmış ve "ıslah-ı fikr" etmesi için Dağıstan'a sürülmüştür. Dağıstan'da kaldığı süre içinde bir çok şiirler yazmış ve bunları Şair Mehmet Sait Ordubadi'nin yardımıyla "Dağlar Seslenirken" adı ile yayımlamıştır. Bu şiirlerin de Komünizm'e aykırı fikirler taşıdığı iddiasıyla önce kitap toplatılmış, sonra kendisini de Türkistan'a sürmüşlerdir. Bu sürgünler, onun Türk dünyasını yakından tanınmasına vesile

zulmünden kaçarak Türkiye'ye yerleşen Elmas Yıldırım, Niyazi Yıldırım'ın ilkokul yıllarında Ağın'da nahiye müdürlüğü yapmaktadır. Niyazi Yıldırım'da ilkokul sıralarında başlamış olan şiire ilgi, Elmas Yıldırım'la tanışmasını sağlar. Elmas Yıldırım'dan sürgünleri, Komünizmin zulmünü ve nihayet kaçış hikâyesini tüm ayrıntıları ile dinler. Elmas Yıldırım'a olan ilgisini Sevinç Çokum Hanımefendi'ye anlattığı gibi, Niyazi Yıldırım'ı yakından tanıyan Yavuz Bülent BAKİLER'e de bir çok defalar Elmas Yıldırım'dan bahsetmiştir. Bakiler bu hususla ilgili olarak bize şunları aktarır: "1954 yılında tanıştığımızda ben ona 'Elmas Yıldırım'la bir akrabalığınız var mı? diye sormuştum. Zira Elmas Yıldırım'ın Azerbaycan Türk'ü olmasına rağmen Elazığ'da oturduğunu biliyordum. Niyazi Yıldırım bana "Akrabalığımız yok ama onun yolunda yürüyorum!" diye cevap vermiş, arka arkaya Elmas Yıldırım'dan (ezbere) şiirler okumuştı. Dilimin ucuna kadar geldiği halde "Yıldırım" ismini Elmas Yıldırım'dan mı aldınız? diye sormadım. Bunu daha sonraki görüşmelerimizde de sormadım."⁴⁶

Yine, babası Mehmet Sâbit Bey'in şiir konusunda çok desteğini görür.⁴⁷ Babasının devamlı Namık Kemal, Mehmet Akif gibi şahsiyetlerin millî duygular ile beslenmiş şiirlerini okuması, o küçük dimağda silinmesi mümkün olmayan derin izler bırakır.⁴⁸

Köy enstitüsü yılları da onun şahsiyetinin şekillenmesinde etkili olan yıllardır. Esasen köy enstitüleri üzerine bugüne kadar bir çok olumlu ve olumsuz şeyler söylenmiştir. Sağ cenahta genel kanaat ise köy enstitülerinin sol fikirli kişilerin yuvalandığı yerler olduğu şeklindedir. Bu enstitülerden mezun olanların da

olduğu için, üzücü olmuyor hatta şunları söylüyordu: "Benim bu şekilde dolaşmam onlar için daha fena oluyor. Bana yurdumun her bucağını gezdiriyorlar. Her tarafta yaldızlı kızıl zincirlerin seslerini duyuyorum. Milletimin boynuna asılan her zincir halkası, bendeki kinleri geliştiriyor, katmerleştiriyor." Türkistan'da Aşkabad'da daimî göz hapsinde bulunduruldu. Hayatının tehlikede olduğunu anlayınca da Aşkabad'da evlendiği eşi ve üç aylık çocukları Azer olduğu halde 1933 Haziranında bir kaçakçı kervanıyla İran'a kaçtı. İran hududunda yakalandı ve hapse atıldı. Nihayet bir kolayını bulup aynı yıl Türkiye'ye geldi. Elazığ'ın Ağın nahiyesine yerleşti. Değişik yerlerde vekil öğretmen olarak görev yaptı. Sonra değişik yerlerin Bucak Müdürlüklerini yaptı. 1951'de Malatya'nın Kale bucağına tayin edildi. 14 Ocak 1952'de yakalanmış bulunduğu böbrek rahatsızlığından kurtulamayarak öldü. Elmas Yıldırım Türkiye'de kaldığı 19 yıllık hayatında Çınaraltı, Gökbörü, Bozkurt, Orhun, Özleyiş, Aras gibi değişik Türkçü dergilerde şiirler yayımlamıştır. Şiirlerinde daima millî veznimiz heceyi kullanmıştır. Dağlara Seslenirken, Boğulmayan Bir Ses, Azerbaycan Manileri adlı üç kitabı bulunmaktadır. Ayrıntılı Bilgi İçin bkz. "Elmas Yıldırım"; *Aras*, S.3, 1 Mart 1952-ERSAŞAŞ, Fahri; *Hamasi Türk Şiiri Antolojisi*, C.1, İst.1961, s.163

⁴⁶ Yavuz Bülent BAKİLER'in sorularımıza yazılı olarak verdiği 8.4.1996 tarihli cevaplarından.

⁴⁷ ÖZCAN, Alper; a.g.s., s.29

⁴⁸ ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.53.

yine sol görüşlü kişiler olduğu söylenegelmektedir.⁴⁹ Biz burada bunun münakaşasını yapacak değiliz. Yalnız Niyazi Yıldırım'ın 1950'li yıllarda böyle düşünenlerin karşısında olduğunu söyleyebiliriz. Elazığ gazetesinde çıkan, "İftiraya Kurban Gidenler" başlıklı yazısında Niyazi Gençaydın iftira kabul ettiği bu tür sözlerle bakın nasıl cevap vermektedir: "Bu tür havadisleri duyanlar da kararı vermiştir. Köy Enstitüleri Komünist yatağıdır, orada yetişenler o yataklarda büyümüş ve bir yılan gibi içimize karışmışlardır.

Bu hükmü verenlerden çoklarına rastladım. Söz arasında "Sende mi oradan mezunsun? Hayır demek ki sen de onlardan (sın?) Bunların hepsine toptan bir cevap veriyorum: Hayır!..

Böyle bir şey yoktur, olamaz, olamayacaktır, olmayacaktır.

Kitabı solcu fikir taşıyan bir muharrir köy enstitüsünden çıkmışsa bize ne? O bizden olsaydı o zehri damarlarında taşıyamazdı. Öyle bir kimse köy enstitüsünden çıktığı için mi öyledir? Buna da hayır..." "Vatan, bayrak, istiklâl, namus, din, kalbimiz bunları heceleyerek çarpar. Damarlarımızda bunlardan başka deveran eden bir mefhum yoktur. Bunların yerleştiği bir vücutta ve kafada solcu fikirlerin yerleşip köklenmesine, filizlenmesine imkân var mıdır? Cevabını 25.000 köy enstitüsü mezunu köy öğretmeni adına ben anlımız açık olarak veriyorum. Hayır!..."⁵⁰

Niyazi Yıldırım, enstitülerin komünizmi yayma, öğrencilere solcu fikirler aşılama gibi bir görev yapmadığını, kendisinden gayet emin bir şekilde, 25.000 enstitü mezunu adına da söylemektedir.

Aslında, diğer enstitüleri tam tanıyamasak da, Gençosmanoğlu'nun mezun olduğu Akçadağ Köy Enstitüsünü biraz tanıdığımız da ona hak vermemek mümkün değildir. Bunun için Akçadağ Köy Enstitüsünün çıkardığı "Akçadağ" adlı dergiye göz gezdirmek yeterli olacaktır. Bu dergiyi incelediğimizde tüm enstitülü öğrencileri milliyetçi, vatanperver, antikömünist saymamak mümkün değildir. Evvelâ, Akçadağ Köy Enstitülü öğrencilere millî kültürümüz verilmeye çalışılmış. Meselâ, Güreş sporuna ata yadigarı olmasından dolayı ayrı bir önem verilmiştir.⁵¹ Günlük vakit çizelgelerine baktığımızda "ulusal oyunlar" başlığı dikkatimizi

⁴⁹ UĞUR, Zafer; "Köy Enstitüleri Gerçeği", *Zaman*, 17 Nisan 1996, s.2

⁵⁰ "İftiraya Kurban Gidenler, *Elazığ*, S.7, 27 Nisan 1950, s.2

⁵¹ *Akçadağ*, S.10, Mart 1948

çekmektedir.⁵² Bu konuyu değerlendiren Savaş ve Şahin isimli öğrenciler şunları söyler: “Köy Enstitülerin yaptığı büyük işlerin arasında millî ruhu belirten halkın arasında yaşayan türkûleri ve oyunları yaymaktır.”⁵³ Her sabah öğrenciler millî oyunlarımızı oynayarak derslere başlamaktadır. Bu talimler vasıtasıyla öğrencilere 18 zeybek, 24 halay, 3 bar türü oyun öğretilmiştir.

Dergide çıkan şiirler de enstitü kadrosu hakkında bize bir fikir vermektedir. Gerek öğrenciler, gerekse öğretmenlere ait şiirler hep millî eda, söyleyiş ve ruh taşımaktadır. Meselâ, 5. Sınıf öğrencisi Saim Yumuşak, bir şiirinde nasıl sesleniyor:

“Fatih atı sürerken hisar dipten oynadı
Burcu aşan her gülle topraklarla kaydadı.
Okumdan çıkan yaylar her an menzili bulur.
Huylarımızı gören bize içten kul olur.
Dört kıta, at nalımla inleyerek dururdu.
Önüme gelen deniz buğu olup kururdu.
Allah Allah diyerek kılıçları çeken biz
Şimdi de kafa ile harbe girişmekteyiz.
Aynı soy, aynı duman bacalardan tütmede
Fakat herkes başka iş başka sevda gütmekte.”

Yumuşak, millî şiirimiz özelliklerine uymayan şiir ve şairleri de eleştirir:

“Şiir Yapar bir kimse kafiyesiz vezinsiz
Şaire mezar kazar soy şiirden izinsiz.”

Ve Yumuşak’ın son dileği:

“Altaydan köpüren su gene coşsun dört yana
Gene benzesin Türklük yeleli bir aslana.”⁵⁴

Akçadağ mezunu, Tamzara Köyü Başöğretmeni Hasan Tahsin Okutan da bakın “Bayrağım” adını taşıyan bir şiirinde, bayrağımıza nasıl sesleniyor:

“Ana Türk yurdundan akıp da gelen
Ey benim şerefli, ünlü bayrağım!
Binlerce kaleler aşıp da gelen
Ey benim onurlu, şanlı bayrağım!

⁵² Akçadağ, S.7, Temmuz 1946, s.3

⁵³ Akçadağ, S.7, Temmuz 1946, s.20

⁵⁴ Akçadağ, S.11, Haziran 1948, s.25

Soldurmak istenen güzel rengini
 Öz Türkler kanıyla boyadı tekrar.
 Çiğnenmek istenen yurdun terkin
 Canlara güvenlik bildiler derhal

.....
 Yüce kalelerin burcunda gezen,
 Kahraman ulusun sembolü bayrak!
 Tarihe adını altınla yazan!
 Yüce Türk neslidir, bunu bil ancak

Ey ulu neslinin eşsiz sembolü!
 O sevimli yüzün görmesin melal...
 Dalgalandıran yurdumda dünya duralı
 Uğrunda dökülen kanlar hep helâl.”⁵⁵

Okul öğretmenlerinden Zeki Teoman da “Dert Şiiri” adını taşıyan bir şiirinde “Körolası köministler, vurguncu damar”⁵⁶ diyerek adeta komünistlere lânet okur. “Türkçülük” adını taşıyan bir yazısında da Ziya Gökalp’in ilkelerine göre Türkçülük cereyanını açıklar.⁵⁷ Akçadağ Köy Enstitüsünün tarihçesini anlatırken Türkçülük konularının ders programlarına konulduğunu söyler.⁵⁸ Zeki öğretmenin öğrenciler üzerinde kuvvetli bir etkisi olduğunu, kendisine ithaf edilmiş şiirlerden anlıyoruz.⁵⁹

1948 mezunlarına Enstitü müdürü Hikmet Gökten “Damarlarınızda Türk kanı dolaşıyorsa, tarihi şan ve şereflerle dolu, ulu bir milletin evlatları isek, millete ve memlekete hizmet etmeyi bir namus borcu sayıyorsak cehaletle dövüşeceğiz; aç da olsak, susuz, uykusuz da kalsak ölesiye savaşacağız.” öğütleriyle seslenir.⁶⁰

Tarih öğretmeni Burhan Şahin, enstitüden ayrılırken, özellikle Akçadağ Köy Enstitüsü ile ilgili görüşlerini şöyle açıklar: “Enstitüye gelmezden evvel, enstitüler hakkında türlü dedikodular işitmiştik. O zamanlar enstitüleri başka gözle görüyorduk. Enstitüler hakkında bilgimiz yoktu. Olsa da kıttı.” ... “İlk gözümü

⁵⁵ Akçadağ, S.11, Haziran 1948, s.16

⁵⁶ Akçadağ, S.11, Haziran 1948, s.3

⁵⁷ Akçadağ, S.11, Haziran 1948, s.4

⁵⁸ Akçadağ, S.10, Mart 1948, s.29

⁵⁹ Akçadağ, S.9, Aralık 1947, s.15

⁶⁰ Akçadağ, S.11, Haziran 1948, s.2

açtığım enstitü Akçadağ Köy Enstitüsü'dür. Buraya ilk geldiğim zaman şuna şahit oldum. Arkadaşların hepsinin kafası memleket ve *Türklük* aşkıyla dolu.”¹

Tüm bunlardan şu sonucu çıkarabiliriz. Akçadağ Köy Enstitüsünden mezun olan her öğrencinin antikomünist, milliyetçi olduğunu söyleyemesek de, Niyazi Yıldırım'ın, eğitiminin önemli bir bölümünü aldığı Akçadağ Köy Enstitüsü kadrosunun gerçekten “Türklük aşkıyla dolu” olduklarını söyleyebiliriz. Gençosmanoğlu'nun da bu aşk ocaklarından feyz alması kadar doğal bir şey olmasa gerek.

Şimdi asıl meselemize dönersek, Niyazi Yıldırım'ın şahsiyetinin oluşumunda ilkokuldan başlayan etkiler görülmekteyse de onun, çevresinde bulunduğu üç kültür ve sanat adamı vardır.

1. Fikret MEMİŞOĞLU²

Niyazi Yıldırım, Hüseyin köyünde öğretmenlik yaparken (3.12.1960-30.6.1965), Fikret Memişoğlu da Elazığ'da avukatlık yapmaktaydı. Bu yıllarda Memişoğlu bir yandan mesleğini icra ederken, aynı zamanda Elazığ'daki kültürel faaliyetlerin de organizatörü durumundadır. Türk Kültür Derneği Elazığ Şubesi başkanlığını da yapan Memişoğlu, Türk Kültürünün gençlere aktarılmasında büyük emekler harcamıştır. Memişoğlu bunun yanında Elazığ'daki şairlerle hafta iki-üç gün şiir sohbetleri düzenlemektedir. Yalnız 1962 yılına kadar Niyazi Yıldırım ile Fikret MEMİŞOĞLU'nun vicahen tanıştıklarını sanmıyoruz. Şöyle ki:

¹ Akçadağ, S.10, Mart 1948

² Fikret MEMİŞOĞLU, 1915 yılında Elazığ'da doğdu. İlk ve orta tahsilini Elazığ'da, lise tahsilinin bir kısmını Diyarbakır'da, bir kısmını da Ankara'da tamamladı. 1937 yılında Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Askerlik görevinin hitamından sonra 1939-1943 yıllarında Çanakkale-Bozcaada'da, 1943-1948 yıllarında ise; Tunceli'nin Pertek ilçesinde hakim olarak görev yaptı. 1948 yılında Elazığ'a dönerek serbest avukatlık görevine başladı. Ölünceye kadar da bu görevini yaptı.

Avukatlık mesleğinin yanında Elazığ-Harput tarihi ve folkloru üzerinde uzun yıllar süren çalışmalar yapmıştır. İngiltere'deki uluslararası yarışmada İngilizler'in “Mumlu Dans” dedikleri Çayda Çıra oyunuyla Dünya birinciliğini ülkemize kazandırmıştır.

Uzun yıllar Harput şarkı ve türkülerini derlemiş, bunları Harput Ahengi adlı kitabında toplamıştır. 1962 yılında “Yeni Fırat” adlı aylık fikir ve sanat dergisini çıkarmaya başlamış ve bu dergi 1967 yılına kadar ve toplam 36 sayı çıkmıştır. Fikret MEMİŞOĞLU 20 Temmuz 1968 tarihinde Elazığ'da ölmüştür.

Niyazi Yıldırım Elazığ Gazetesi'ndeki Kopuzdan Ezgiler köşesinde "Kültür Grafiğinde Yerimiz" adını taşıyan bir yazısını yayımlar.⁶³ Bu yazısında, Elazığ'ın, kültür grafiğinde yeri olmadığını ileri sürer. Elazığ'ın halk eğitimi çalışmalarında başarı gösteremeyen, "Okuma seferliği cümlesinden olarak" "Okuma odalarının" "En az (belki de hiç) açıldığı illerden biri" olduğunu söyler. Fikret MEMİŞOĞLU'nun başkanı bulunduğu ve kendisinin de daha sonra idare heyetine gireceği ⁶⁴ Türk Kültür Derneği için de şunları der: "Halk kültürünü işlemek, zenginleştirmek ve gençleri kahve köşelerinden kurtarıp kültür hareketlerine karıştırmak amacıyla kurulan Türk Kültür Dernekleri'nin şubelerinden en hareketsiz olanı Elazığ'dadır."

Bunun üzerine, Türk Kültür Derneği Elazığ Şubesi başkanı Fikret MEMİŞOĞLU bu eleştirilere cevap vermek ihtiyacı duyar. Altı gün sonra yine "Kültür Grafiğinde Yerimiz" adıyla Fikret MEMİŞOĞLU'nun bir cevabî yazısı Elazığ Gazetesinde yayımlanır.⁶⁵ Bu yazısında Fikret MEMİŞOĞLU, Elazığ'ın kültür grafiğindeki yerini tespit etmeye çalışır. İddia edildiği gibi Türk Kültür Derneği Elazığ Şubesi'nin pasif olmadığını, maddi imkânsızlıklar içerisinde de olsa kültür faaliyetlerine son derece özverili çalışmalarla devam ettiğini söyleyerek ekler: "Türk Kültür Derneği, kahve köşelerinden, gençlerimizi toplayabilmek için, yaptırmakta olduğu kitaplıklar ikmal edilip kütüphanesi açıldığı gün, Yıldırım Gençosmanoğlu'nun da kültürel faaliyette bulunmak üzere bu dernekten faydalandığını, hatta vazife de alarak yardımını esirgemediğini görmekle bahtiyar olacağız."

Yıldırım Gençosmanoğlu da Fikret MEMİŞOĞLU'nun bu cevabî yazısına, karşı bir cevap yazar. "Kültür Grafiğine Dair" adını taşıyan bu yazı Fikret'in yazısının yayımlanmasından iki gün sonra, 24 Şubat'ta yayımlanır.⁶⁶ Bu yazısında, polemik oluşturmak istemediğini, amacının Elazığ'ın kültür grafiğindeki yerini, kendi mazisiyle mukayese ederek tayin etmek olduğunu, bugün Elazığ'ın kültür grafiğinin diğer illerden daha iyi olmasına rağmen, düne göre geri olduğuna dikkat çekmek istediğini söyler. Bu yazısında Niyazi Yıldırım'ın, Fikret

⁶³ GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım; "Kültür Grafiğinde Yerimiz", *Elazığ*, S.3590, 15 Şubat 1962, s.1

⁶⁴ Bkz.s.

⁶⁵ MEMİŞOĞLU, Fikret; "Kültür Grafiğinde Yerimiz", *Elazığ*, S.3596, 22 Şubat 1962, s.1

⁶⁶ GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım; "Kültür Grafiğine Dair", *Elazığ*, S.3599, 24 Şubat 1962, s.1

MEMİŞOĞLU'ndan hürmetle bahsetmesi dikkat çekicidir. Niyazi Yıldırım yine bu yazısında, "Elazığ Kültür. Derneği" ehil başkanını bulmuştur..."Harput folklorunun işlenip yayılmasında büyük hizmetleri bulunan ve bu işte bir otorite olan Fikret MEMİŞOĞLU'na, memleket meselelerine karşı gösterdikleri titizlikten dolayı minnettarlığımı ve ayrıca hürmetlerimi sunarım." diyerek Fikret MEMİŞOĞLU'yu, gösterdiği hassasiyetinden dolayı tebrik eder.

Ve MEMİŞOĞLU'nun Mayıs 1962'te ilk sayısını yayımladığı Yeni Fırat dergisinde Niyazi Yıldırım'ın da bir şiirini görmekteyiz.⁶⁷

Bu söylediklerimizden şu sonucu çıkarabiliriz: Yıldırım Gençosmanoğlu ile Fikret MEMİŞOĞLU vicahen, muhtemelen Mart-Nisan 1962 döneminde tanışırlar. Bu düşüncelerini gazete aracılığı ile birbirlerine aktarmaları ve sonrasında gazetede bu konu ile ilgili bir yazılarını göremeyeşimiz bu ihtimali kuvvetlendirmektedir. Zaten Mayıs 1962'de de MEMİŞOĞLU'nun çıkardığı Yeni Fırat dergisinde Niyazi Yıldırım'ın şiirine rastlamamız en azından bu tarihten önce onların şahsen de tanıştıklarını gösterir. Gençosmanoğlu'nun cevabî yazısında kullandığı üslup, Fikret MEMİŞOĞLU'yu giyaben tanıdığını gösterir. Zaten Niyazi Yıldırım'ın köşe yazarlığı yapmaya başladığı 1961 yıllarında Fikret MEMİŞOĞLU da Elazığ gazetesinde devamlı yazılar yayımlamaktadır.

İşte bu tanışmadan sonra Gençosmanoğlu, Fikret MEMİŞOĞLU'nun kültür çevresine girer. Niyazi Yıldırım, kendisiyle yapılmış bir röportajda Fikret MEMİŞOĞLU ile tanıştıktan sonra haftada en az üç gün bir araya gelip şiir - edebiyat sohbetleri yaptığını söyler ve ekler: "Benim destan vadisine eğilmemin bir başka sebebi de, bu sahada bir boşluk vardı. Tabii, bu boşluğu ben tek başıma keşfetmedim. Beni teşvik etmişlerdir. Elaziz'de öğretmenlik yaptığım yıllarda, avukat Fikret MEMİŞOĞLU benimle o kadar alâkadar oldu ki, beni meydana getiren insanlardan biri odur diyebilirim." Ayrıca Fikret MEMİŞOĞLU'nun vefatı dolayısıyla yazdığı bir şiirinin ithaf yazısında ⁶⁸ ondan "Üstadım, ağabeyim, ruhumun ve sanatımın mimarı" gibi ifadelerle bahsetmesi, yetişmesindeki rolünü gösterir.

⁶⁷"Harput'tan Anılar", *Yeni Fırat*, S.1, Mayıs 1962, s.12

⁶⁸"Ağıt", *Destanlar Burcu*, Kamer Dağıtım, Tarih Yok, s.40

Atsız yine aynı mektupta vezin hususunda da bazı tavsiye ve değerlendirmelerde bulunur: “Bir de kısa vezinleri daha çok kullanmaya dikkat edin. Çünkü kısa vezinlerde daha çok başarı gösteriyorsunuz.”

Ayrıca bütün bir destanı işlerken konuyu sıraya göre nazma çekmenin zorluğundan bahsederek şöyle devam eder: “Eseri sırasıyla bitirmek için uğraşmayın. Aynı ayrı yerlerden de işe başlayabilirsiniz. Bir yere saplanmak şairi yorar. Yorulup takıldığınız yerde ısrar etmeyip başka yere atlayın. Yarım kalan yerleri sonra tamamlamak her zaman kabildir.”

Niyazi Yıldırım’ın ‘koy demlensin’ şeklinde ifade ettiği bir metot vardır ki bu konu ile ilgili olarak Gençosmanoğlu, kendisine yöneltile bir soruya şöyle cevap verir: “Biz de üstadlarımızdan öğrendik. Ben bunu tatbik ediyorum hayatımda. Çok iyi bir metottur. İnsan bir şiir, bir destan parçası yazdığı zaman onun büyümesine kapılıyor ve o anda yazdıkları ona çok güzel geliyor. Çünkü o hava içinde her mısra şaheser gözüküyor. Onu bırakıp da bir hafta sonra okuduğu zaman neler saçmalamışım diyor, kendi kendine soruyor. Ben bunu çok denedim.” Bu konuşmada üstad dediği herhalde Atsız olsa gerek. Çünkü böyle bir tavsiyeyi kendisine yıllar önce Atsız vermiştir. Atsız Niyazi Yıldırım’a gönderdiği 14 Haziran 1954 tarihli mektubunda şöyle bir tavsiyede bulunur: “Yazdığın parçaları bir kaç ay sonra yeniden gözden geçirirseniz esaslı ve hayırlı değiştirmeler yaparsınız, eseriniz kuvvetlenir.”

Atsız yine aynı mektubunda Basri Gocul’un Oğuzlama’sını da örnek almasını salık verir. Bu tavsiyeye uyan Niyazi Yıldırım da hemen bu üç ciltlik kitabı tedarik eder ve defalarca okuyarak destan yolunu aydınlatır.⁷⁰

Bu tür değerlendirmelerin Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nun Atsız’la olan mutad görüşmelerinde de devam ettiğini düşünüyoruz.

3. Arif Nihat ASYA

Arif Nihat ASYA’yı önce şiirleriyle tanır. Enstitü öğrenciliği yıllarında okumaya başladığı Arif Nihat ASYA’nın şiirlerini devamlı okur. Yine bir konuşmasında da Arif Nihat Asya’nın “Kubbe-i Hadra” adlı eserini ezbere

⁷⁰ ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.54.

bildiğini söyler.⁷¹ Şahsen tanışmaları Ankara yıllarına rastlar. Göktürk UYTUN Bey'in anlattığına göre Arif Nihat ASYA ile tanışmalarına kendisi vesile olmuştur. Yine Göktürk Bey'in anlattıklarına göre Arif Nihat ASYA devamlı olarak Niyazi Yıldırım'a "Bir çizgide kalma, aşk şiiri de yaz, toplum şiiri de yaz, destan da yaz." diyerek tavsiyelerini her zaman iletmiştir.

Niyazi Yıldırım'ın Arif Nihad Asya ile vicâhen tanışması ise 1967 yılında olmuştur. 1979 yılında Türk Edebiyatı Vakfı'nda düzenlenen Asya'yı anma toplantısında Niyazi Yıldırım, "5 Ocak Uçmağı" adlı şiirini okur ve şöyle der: "Bendeniz Arif Hoca'yı 1967 yılında Ankara'da Defne idarehanesinde tanıdım." Bu tanışmadan yedi yıl sonra da, 1974 yılında Arif Nihad Asya'nın kurduğu Sanat Derneği'nin müteşebbis heyetinde üyelik görevi alarak beraber çalışmaya başlarlar.⁷²

Niyazi Yıldırım bir çok mülakatında Arif Nihad Asya'yı, yaşayan en büyük şair olarak niteler⁷³ ki takdir ettiği, sevdiği bir kişiden etkilenmemesi mümkün değildir. Bu etkiyi de kendisi yine bir mülakatta ikrar eder: "Bunlar bizim ve bizden sonraki nesiller üzerinde tesirlerini sürdüreceklidir."⁷⁴

Gençosmanoğlu zaman zaman serbest tarzla şiirler de yazmıştır. Özellikle Kürşad İhtilali Destanı'nı bu tarzla kaleme almıştır. Serbest tarzla ilgili görüşlerini açıklarken, tatbik ettiği bu tarzın tamamen serbest olmadığını, özellikle kafiye kaydının düzenli olmasa da bulunduğunu, bu tarzdaki çalışmalarını hazırlarken kendisine Arif Nihad Asya'nın eserlerinin yol gösterdiğini söyler: "Rahmetli Arif Nihad Asya'nın hece ve aruz dışında 'serbest' şekillerle meydana getirdiği ölmez şiirleri vardır. Bunları okurken şekli hususunda yabancılık çekmiyoruz. ... Benim serbest tarzdaki şiirlerim de aynı hareketin devamıdır."⁷⁵

⁷¹ *Türk Edebiyatı*, S.69, Temmuz 1979, s.35.

⁷² *Ötüken*, S.2, Şubat 1975.

⁷³ ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.54 ve 55., ÖZCAN, Alper; a.g.s., s.29., YAHNİCİ, Şevket Bülent; a.g.s., s.35., ÇOKUM, Sevinç; "Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Röportaj", *Türk Edebiyatı*, S.72, Ekim 1979, s.17.

⁷⁴ ÖZCAN, Alper; a.g.s., s.29.

⁷⁵ ÇOKUM, Sevinç; a.g.s., s.18.

F. EDEBÎ HAYATI ve FAALİYETİ

1. EDEBÎ FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ NOTLAR

1.1. Şiir Yazmaya Ne Zaman Başladı? : Niyazi Yıldırım ilk şiirini 9 yaşında, ilkokulun 4. sınıfına giderken o yıl meydana gelen Erzincan depremi üzerine yazar ve bu şiir okuldaki duvar gazetesinde yer alır.¹ Bir başka mülakatta ise ilk şiirini 11 yaşında, ilkokulun 4.sınıfına giderken yazdığını söyler.² Erzincan depremi ise 1938 yılında meydana gelmiştir. Bu durumda karşımıza iki yaş çıkmaktadır. Birincisi, kendisinin söylediği 11, ikincisi Erzincan Depremini esas alarak çıkardığımız 9. Babası Mehmet Sabit Bey'in evlatlarının nüfus kayıtlarını günü gününe yaptırdığı da bilinmektedir. Bu durumda kendisinin verdiği 11 yaşı yanılmadan ibaret olsa gerek.

1.2. Katıldığı Şiir Yarışmaları ve Aldığı Ödüller: Niyazi Yıldırım'ın ilk katıldığı yarışma Elazığ'da yayımlanmakta olan Uluova Gazetesinin açtığı şiir yarışmasıdır. 1953 yılında açılan bu müsabakaya Niyazi Yıldırım iki şiirle katılır. Yıldırım ve Genç Aydın adları ile gönderdiği şiirlerden Yıldırım adıyla gönderdiği şiiri ikincilik kazanır.

İkinci olarak 1967 yılında Tercüman gazetesinin açtığı yarışmaya katılır ve Ayhan İNAL'ın birincilik aldığı bu yarışmada Niyazi Yıldırım'a mansiyon verilir.³

En önemli ödülünü ise 1971 yılında "Malazgirt Marşı" adlı şiiri ile alır. Bu şiir Malazgirt Zaferinin 900. yıldönümünde, Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü tarafından açılan yarışmada birinciliğe layık görülür.⁴

¹"Sanatçılarımız Konuşuyor: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu", (Konuşan: O. Nuri Ekiz), *Meşale*, S.27, Aralık 1978, s.12; Şiir yazmaya ilkokul sıralarında başladığını başka mülakatlarda da dile getirir. Bkz. ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.53.

² Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, (Konuşan:Şevket Bülent Yahnici), *Töre*, S.22(Devre 2), Mart 1973, s.35

³ *Defne*; S.41, Haziran 1967, s.3

⁴ *Destanlar Burcu*; syf.277

“Aylardan Ağustos, günlerden cuma
Gün doğmadan evvel İklim-i Rum’a
Bozkurtlar ordusu geçti hücum...”

Yeni bir şevk ile gürledi gökler...
Ya Allah...Bismillah...Allahuekber!..”

beşlisiyle başlayan bu şiir, aynı zamanda Bahri Yüzlüer tarafından bestelenir ve mehter repertuarına alınır.

Boğaziçi dergisinin geleneksel hale getirmeye çalıştığı Boğaziçi Başarı Ödülleri 1984 yılında da üç dalda düzenlenir. En iyi şair dalında okuyucular iki şairi ön plana çıkarır: Niyazi Yıldırım GENÇOSMANOĞLU, Yavuz Bülent BAKİLER. Değerlendirme komitesi de her iki şairi 1984-Boğaziçi Başarı Ödülü ile onurlandırır.⁸⁰

Aynı zamanda Niyazi Yıldırım, 1982 yılında Yeni Düşünce dergisinin açtığı şiir yarışmasında Mehmet Kaplan, Melin Haser, Bahattin Karakoç, Gültekin Samanoğlu ile beraber jüri görevi de yapar.

1.3. Süreli Yayın Faaliyetleri: Süreli yayın faaliyeti Elazığ’da günlük yayımlanan Elazığ gazetesinde başlar. 24 Haziran 1961 tarihinden itibaren “Kopuzdan Ezgiler” adlı köşesinde fıkralar yazar. Bu gazetede görevi 22 Eylül 1965 tarihine kadar devam eder.

Daha sonra Gençosmanoğlu’nu Orkun dergisinin yazı kadrosunda görüyoruz. Orkun dergisi Nu.21, Ekim 1963 nüshasından sonra Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nun adı daimî yazı kadrosunda geçer. Nu.22, 30 Kasım 1963 nüshasından itibaren de, Orkun dergisinin Elazığ temsilcisi olur.

Niyazi Yıldırım’ı yazı kadrosunda gördüğümüz bir başka yayın organı da Devlet’tir. Devlet gazetesinin Nu.226, 4 Mart 1974 tarihli nüshasında şöyle bir haber verilir: “Türk milliyetçilerinin yakından tanıdıkları ve şiirlerini büyük bir heyecan ve zevkle okudukları ülkücü destan şairi Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu

⁸⁰Boğaziçi, S.32, Şubat 1985, s.31. “Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’na şiir sahasındaki çalışmalarıyla Türk sanat ve kültür hayatına verdiği hizmetler için şükranla takdim olunur.” yazılı plaketi, bir törenle Ahmet Kabaklı hoca takdim eder. Bkz. *Yeni Düşünce*, S.213, 29 Kasım 19985, s.1

gelecek sayımızdan itibaren Devlet'te yazı yazmaya başlayacaktır.” Ve Niyazi Yıldırım Nu.227, 11 Mart 1974 tarihinde “Meydan Dayağı” adlı köşesinde yayımlanan “Zam Üstüne” başlıklı yazısı ile bu gazetede ki yayım faaliyetine başlar. Bu köşe yazıları Devlet'te çok düzenli yayımlanmaz. Haftalık gazete Devlet'te her hafta bir yazı yayımlaması gerekirken bazı sayılarda göremiyoruz. Bir ara bu yazılarını bırakır. Ama tekrar düzenli olmasa da, yazmaya devam eder.

Devlet'teki bu düzensiz yazı periyodığından sonra, Gençosmanoğlu'nu YAVRUTÜRK adıyla çocuklara yönelik bir dergi çıkarma hazırlıkları içerisinde görüyoruz. İstanbul ve Ankara kütüphanelerinde bulamadığımız bu dergi ve yürüttükleri faaliyet hakkında, şimdi Türkiye Gazetesi'nde karikatüristlik yapan Yurdağün Bey kendileriyle yaptığımız bir mülakatta bize şunları anlatmışlardı: “Ali Naili Erdem Millî Eğitim Bakanıydı. Ahmet Nihat Akay müsteşardı. 1976'da Yayınlar Komisyonunu kurdular. Bu Yayınlar komisyonunda Kafesoğlu, Samiha Ayverdi, Ekrem Hakkı Ayverdi, Erol Güngör görevliydi. Bu komisyonun ilk toplantısı Kubbealtı'nda yapıldı. Bu toplantıya gittiğim zaman içimdekileri olduğu gibi anlattım. Benim içimdekiler işte Türkiye'de çocuğa gayet az değer verildiği, bu değerın muhakkak gecikmeden verilmesi lazım geldiği, işte Türk milletini bölmek için şu faaliyetler, malum dertler gündeme geldi. Ve galiba ben iyi konuştum. Hepsi orda çıkarmak istediğimiz esas bizi toplayan Millî Eğitim Bakanlığı'nın bizi görevlendirdiği konudan vazgeçip, çocuk dergisi çıkarma konusunda karar alındı. Bunun üzerine Nihat Akay bu meseleyi Bakan'a açtı. Ve Bakan'ı ikna etti. Bu dergiyi çıkarmak için beni görevlendirdiler. Bana kağıtlar, mektuplar geldi. İşte sen görevlendirildin, yayını Niyazi Yıldırım ile yapacaksın diye. Niyazi Yıldırım fevkalade heyecanlandı. Çünkü onun bütün hadisesi çocuklara birşeyler vermektir. Derdi ki “Ben bir destan yazıyorum, isterdim ki çocuklar için birtakım destanlar olsun.” Ve YAVRUTÜRK adında çocuklara yönelik bir dergi çıkardık. Bütün meselesi çocuklara bir şeyler yapmaktır. Ve her zaman derdi ki “Millî Eğitim Bakanlığı'nda bu kadar sene iş yaptım. Millî Eğitim Bakanlığı'nın işlerini herkes konuşurken bana gelip diyorlardı ki en hayırlı işin neydi biliyor musun Niyazi? YAVRUTÜRK'ü çıkardınız.”

A.Yılmaz : Bu dergi ne kadar süre yayımlandı?

Yurdağün: Bu dergiyi 38 sayı yayımladık. O esnada Millî Eğitim Bakanı değişti. Nihat MENTEŞE diye bir adam geldi. YAVRUTÜRK 300.000 basılıyordu. Ve Güneydoğu'ya dağıtılıyordu. Güneydoğu Anadolu'daki çocuklara hep bizim

gayretimiz Türk olduklarını, zaferlerin beraber kutlanacağını, üzüntülerin beraber yaşanacağını i'mâ eden hikâyeler koyuyorduk. Ve onların kültüründe, Anadolu kültüründe olan hikâyeleri, masalları seçiyorduk. Bu arkadaş gelince her ne hikmetse, herhalde solcu yazarların tesirinde kalmış, korkmuş, daha bakanlığa girdiği gün dediği şey şu: “Ben burada kurtlar, itler barındırmam herkes inine gitsin.” Ve YAVRUTÜRK’e Cumhuriyet gazetesi MHP’li damgasını vurmak istiyordu. Katiiyen öyle bir şey yoktu. Olsaydı ayrıca gurur duyardık. MHP’li olmak fevkalade iftihar edilecek bir şey. Hele o günlerde memleketi sevdiğini ilan etmek tam bir cesaret. Öyle değildi dergi. Dergi tam Türkçüydü. Yani Göktürk’leri seven, Osmanlı’yı seven, ecdadı seven. Nerde bir Türk varsa oradaki Türk için üzüntü duyan bir düşünceyle hazırlanıyordu. Bunu o bakan olan arkadaş anlayamadı. Dergiyi kapattı.

A. Yılmaz : Niyazi Yıldırım bu dergide hangi tür eserlerini yayımladı?

Yurdağün: Niyazi Bey’in Kürşat İhtilali Destanı’nı ben ilk defa derginin arka sayfasında minyatür olarak çizdirdim. Yani bir destanın resimlenebileceğini, minyatürün resimli bir hikâyede kullanılabileceğini ispatlamak için yaptım.”

Bu çalışmalarından sonra Niyazi Yıldırım’ı 1979 yılında, Seyyah-ı Fakir Evliya Çelebi’nin “Der Beyan-ı Mecelle-i Töre” başlıklı yazısında Töre kadrosunu tanıtırken görüyoruz.⁸¹

Daha sonra Türk Edebiyatı dergisinin idare müdürlüğü görevini Nu.58, Ağustos 1978’den itibaren yürütmeye başlar. Bu görevini Nu.83, Eylül 1980’e kadar devam ettirir. Nu.84, Ekim 1980’den sonra da derginin yazı işleri müdürlüğünü Sevinç Çokum’dan devr alır. Türk Edebiyatı dergisinin yazı işleri müdürlüğü vazifesini de Nu.89, Mart 1981’e kadar yapar.

1983’lerde Diyanet Vakfı’nın bünyesinde hazırlanan “Büyük İslam Ansiklopedisi”nde neşriyat müdürlüğüne başlar. Ergun Göze’nin başredaktörlüğünü yürüttüğü bu ansiklopedinin hazırlıklarını bir yıl kadar devam ettirir.

⁸¹ *Töre*, S.97, Haziran 1979, s.24

Gençosmanoğlu yine 1983 yılında başka bir derginin, Yeni Düşünce dergisinin Nu.83, 6 Mayıs 1983 tarihli sayısından itibaren yayın kurulunda yer alır. Yedi sayı sonra, Nu.99, 2 Eylül 1983'ten itibaren de adı yayın kurulundan çıkarılır.

Bu yıl Niyazi Yıldırım'ın edebî faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemdir. Aynı yıl Orkun dergisinin adı Olaylara Bakış olarak değiştirilir ve Nu.14, Kasım 1983'ten itibaren yazı kadrosuna dahil edilir.

Aynı aylarda, en uzun sürecek dergi faaliyetine başlar. Niyazi Yıldırım'ı üç ayda bir, üç ayrı dilde (Türkçe-Arapça-İngilizce) çıkarılan Doğu Türkistan'ın Sesi adlı derginin yazı işleri müdürü olarak görüyoruz. Bir yıla yakın bir süre hazırlıklar ile geçer ve Ocak 1984'te derginin ilk sayısını çıkarmaya başlarlar. Sahipliğini İsa Yusuf Alptekin'in yaptığı, Niyazi Yıldırım'ın bu dergideki görevi yazı işleri müdürlüğüdür. Gençosmanoğlu bir yazısında Doğu Türkistan'ın Sesi'nin kuruluş çalışmalarına İsa Yusuf Alptekin'in isteği ve daveti ile Nisan 1983 ayından itibaren başladıklarını söyler. Bunun üzerine Aksaray-Millet caddesindeki dairenin Doğu Türkistan Neşriyat Merkezi haline getirilmesiyle çalışmaları hızlanır. Bu sıralarda, İstanbul'da ve Suudi Arabistan'da bulunan Doğu Türkistanlılar İsa Bey'den bir dergi çıkarmasını da isterler. Dergi çıkarmanın zorluğunu bildiği için çıkarmak istemezler ama sonunda aşırı ısrarlar karşısında dayanamayarak üç ayda bir yayımlanan dergiyi çıkarmaya başlarlar.⁸² Niyazi Yıldırım'ın bu dergideki görevi Nu.24, C.6, Aralık 1989'a kadar sürer.

Dergi çalışmalarından sonra gazete yayımı faaliyetine başlayan Gençosmanoğlu'nun adını 30 Ağustos 1989 tarihli Türkiye gazetesinin ilk sayfasında yayımlanan "İşte Yazı Kadromuz" bölümünde görüyoruz. Bir gün sonra da, Türkiye gazetesi kültür-sanat sayfası yönetmenliğine başlar. Nisan 1991'de geçirdiği rahatsızlıktan dolayı fiilen gazeten ayrılır, ama adını yine sayfa yöneticisi olarak 29 Kasım 1991'e kadar görüyoruz. Bu tarihten sonra Niyazi Yıldırım'ın adı danışman olarak geçer. Gerçi Niyazi Yıldırım'ın Nisan 1991'den itibaren rahatsızlığı dolayısıyla gazeteden ayrıldığını biliyoruz, ama gazete yetkilileri hürmeten bu ünvanı belli bir müddet gazetede yayımlamışlardır.

Bu bölümde Gençosmanoğlu'nun bizzat iştirak ettiği dergi ve gazete yayımlama faaliyetlerinden bahsettik. Tabii Niyazi Yıldırım şiirlerini sadece mezkûr

⁸²"Kanayan Yara Doğu Türkistan", *Türkiye*, 2 Temmuz 1989, s.11

gazete ve dergilerde yayımlamadı. Aşağıda, şiir ve nesirlerini yayımladığı yayın organlarının adlarını bulabilirsiniz.

1.4. İdaresinde Bulunduğu Dernekler: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu dernek faaliyetlerine yine Elazığ'da başlar. Başkanlığını Fikret MEMİŞOĞLU'nun yaptığı "Türk Kültür Derneği"nin idare heyetine 25.12.1962 tarihinde seçilir.⁸³ Bu dernekteki faaliyetlerini Elazığ'da bulunduğu süre içerisinde devam eder.

19 Aralık 1974 tarihinde "Arif Nihat Asya, Halide Nusret Zorlutuna, Mehmet Çınarlı, Bahattin Karakoç, Emine Işınso ve Ahmet Ali Garipkafkaslı tarafından Ankara'da " Sanat Derneği" kurulur. Birinci başkanlığını Yavuz Bülent Bakiler'in, ikinci başkanlığını İlhan Geçer'in yaptığı "Sanat Derneği Müteşebbis Heyeti"nde Niyazi Yıldırım, Ahmet Bican Ercilasun ve Sadık Kemal Tural da üyelik görevi alır.⁸⁴

Kayahan Özgül'ün belirttiğine göre de bir müddet 1979 yılında Ankara'daki Edebiyat Cemiyetinin müdürlüğü görevini de devam ettirir.⁸⁵

⁸³ Elazığ, S.3853, 27 Aralık 1962

⁸⁴ Ötüken, S.2, Şubat 1975

⁸⁵ ÖZGÜL, M.Kayahan; "Dede Korkut ve Gençosmanoğlu", *Divan*, S.9-10, Temmuz-Ağustos 1979, s.45

2. ESERLERİ

2.1. Yayımlanmış Şiirleri

Yayımlandığı Yer	Kitap Yeri	Sayı	Syf	Tarih	Şiirin Adı	Açıklama
Akçadağ		3	9	Mart 1946	Uygundur	N.Gençaydın imzası ile
Akçadağ		7	49	Temmuz 1946	Bu Meydanda	N.Gençaydın adı ile
Akçadağ	BR 74	15	25	Haziran 1949	Çeşme Başı	Niyazi Gençaydın adı ile
Elazığ	BR 62	5	2	20 Nisan 1950	Ağın	"Aşık Yıldırım" adı ile
Elazığ		8	2	30 Nisan 1950	Harput Harebeleri	"Ağnılı Aşık Yıldırım" adı ile
Elazığ	BR 66	16	3	28 Mayıs 1950	Köyde Bağ Bozumu	Elazığ'da "Ağnılı Aşık Yıldırım" adı ile. BR'de şiirin adı "Bağ Bozumu"
Elazığ		25	2	1 Haziran 1950	Ümitsiz Yaşamak	"Ağnılı Aşık Yıldırım" adı ile
Elazığ		26	2	12 Haziran 1950	Ne Gibi?	"Ağnılı Aşık Yıldırım" adı ile
Elazığ		27	2	13 Haziran 1950	Yurda Sesleniş	"Ağnılı Aşık Yıldırım" adı ile
Orkun	BR 2	9	9	1 Aralık 1950	Dolu	Gençaydın soyadı ile
Orkun	BR 10	17	2	26 Ocak 1951	Türk Askeri Kore'de	Gençaydın soyadı ile
Orkun	BR 4	18	2	2 Şubat 1951	Mehmet Kore'de	Gençaydın soyadı ile
Orkun	BR 34	25	2	23 Mart 1951	Susadım	Gençaydın soyadı ile
Orkun	BR 14	35	2	1 Haziran 1951	Deyiş	

Orkun	BR 39	51	4	21 Eylül 1951	Hislerin Şahlanışı	
Orkun	BR 44	68	2	18 Ocak 1952	Baykal Gölü	
Aras	BR 43	5	8	1 Mayıs 1952	Bitik	"Gençaydın" soyadı ile.
Turan		2354	1	12 Ağustos 1952	Ağın	"Gençaydın" soyadı ile
Elazığ		836	3	11 Şubat 1953	Elazığ'a Deyiş	
Elazığ		841	3	17 Şubat 1953	Yeni Gün	
Elazığ		845	3	21 Şubat 1953	Ağın	
Elazığ		927	2	28 Mayıs 1953	Deyiş	
Elazığ		951	2	29 Haziran 1953	Değil	
Elazığ		956	2	4 Temmuz 1953	Geçtik	
Elazığ		965	2	Temmuz 1953	Değildir	
Elazığ		975	2	28 Temmuz 1953	Deyiş	
Uluova		180	1	30 Ağustos 1953	Emin Ol	Yıldırım adı ile
Elazığ		1014	1	16 Eylül 1953	Bingöl	
Elazığ		1015	1	17 Eylül 1953	Deyiş	
Elazığ		1056	3	10 Kasım 1953	Tunçeli	
Elazığ		1073	2	30 Kasım 1953	Deyiş	
Uluova		168	2	1953	Birvan Köyü	Yıldırım adı ile
Uluova		233	2	1953	Deyiş	Yıldırım adı ile. Bu şiir gazetenin açtığı musa -bakada ikinci olmuştur.
Uluova		234	2	1953	Güz Ayı	Genç Aydın adı ile. Bu şiirini de müsabakaya göndermiş ama dereceye girememiştir.

Elazığ		1889	1	2 Ağustos 1956	Ağın'a Deyiş	
Elazığ		1893	1	7 Ağustos 1956	Anket'e Cevap	Elazığ'ın kalkınıp Güzelleşmesi ve şark vilayetleri içerisinde eski mamur ve sevilir duruma gelmesi için evvel emirde ele alınması gereken davalar nelerdir? konulu gazetenin açtığı ankete cevap
Elazığ	BR 66	2116	2	24 Nisan 1957	Bağ Bozumu	
Elazığ	DB 164	3388	1	24 Haziran 1961	Bir Kına Gecesinde İlhamlar	DB'de Çayda Çıra adı ile.
Elazığ		3390	1	27 Haziran 1961	Duyguların Dansı	
Elazığ	DB 168	3392	1	29 Haziran 1961	Keban Güzellemesi	
Elazığ		3395	1	2 Temmuz 1961	9 Temmuz'a Deyiş	
Elazığ		3400	1	8 Temmuz 1961	Söyletir	
Elazığ		3403	1	12 Temmuz 1961	Aruza Deyiş	
Elazığ		3412	1	22 Temmuz 1961	Öğrenciden Öğretmene	
Elazığ		3417	1	28 Temmuz 1961	Üç Hece	
Elazığ	BR 43	3435	1	18 Ağustos 1961	Deyiş	
Elazığ		3450	1	5 Eylül 1961	Deyiş	
Elazığ		3452	1	7 Eylül 1961	Dolu üstüne	
Elazığ	DB 166	3453	1	8 Eylül 1961	Kafiyesiz Anılar	DB'de "Harput'tan Anılar" adı ile.
Elazığ		3460	1	16 Eylül 1961	Bir Nefescik	
Elazığ		3549	1	29 Aralık 1961	Çamur	
Elazığ		3550	1	30 Aralık 1961	Gibiyiz	
Elazığ		3551	1	31 Aralık 1961	Zamlı Nazire	

Elazığ		3557	1	7 Ocak 1962	Kaside
Elazığ		3561	1	12 Ocak 1962	İskambil Kağıdı
Elazığ	DB 166	3591	1	16 Şubat 1962	Harput'tan Anılar
Elazığ		3595	1	21 Şubat 1962	Dörtlük
Elazığ		3597	1	23 Şubat 1962	Sabırın Sonu
Elazığ		3606	1	6 Mart 1962	Deyiş
Elazığ		3607	1	7 Mart 1962	Dr. Mutemir Beğ'den İvedi Maruzat
Elazığ		3609	1	14 Mart 1962	Karşılama
Elazığ		3614	1	20 Mart 1962	Mefkurem
Yeni Fırat	DB 166	1	12	Mayıs 1962	Harput'tan Anılar
Elazığ		3668	1	25 Mayıs 1962	Dedenin "Divanı"na Nazire
Yeni Fırat	DB 168	2	17	Haziran 1962	Keban Güzellemesi
Elazığ	BR 39	3677	2	5 Haziran 1962	Deyiş
Elazığ		3683	2	12 Haziran 1962	Hacı Kaya İçin
Elazığ		3684	2	13 Haziran 1962	Tunçeli
Elazığ		3685	2	14 Haziran 1962	Dur Deme
Elazığ		3704	2	6 Temmuz 1962	Selçuk Kartalı
Elazığ		3709	2	12 Temmuz 1962	Cilve
Elazığ		3731	1	7 Ağustos 1962	İstimdat
Elazığ		3732	1	8 Ağustos 1962	Mani
Elazığ		3739	1	16 Ağustos 1962	Ahvali Alem

Elazığ		3740	1	17 Ağustos 1962	Köycülük Masalı	
Elazığ		3741	1	18 Ağustos 1962	Sevki Tabii	
Elazığ		3748	1	26 Ağustos 1962	Öğrenciden Öğretmene	
Yeni Fırat		4	13	5 Ekim 1962	Üç Hece	
Elazığ		4099	1	16 Ekim 1963	Kimin	
Yeni Fırat	DB 164	5	-	27 Ekim 1962	Bir Kına Gecesinde Ertesi	
Elazığ		3822	1	21 Kasım 1962	Komünizmle Mücadele Dikkat !!!!! (3)	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ		3903	1	23 Şubat 1963	Balak Gazi Destanı	
Yeni Fırat		9	5	Mart 1963	Balak Gazi Destanı'ndan MUŞTU ve ÖĞÜT	Şiirin sonuna "Niyazi Yıldırım tarafından hazırlanan Balak Gazi Destanı'ndan" diye not düşülmüş.
Elazığ	DB 182	3909	1	5 Mart 1963	Balak Gazi Destanı Yürüyüş	DB'de "Malazgirt" adı ile.
Elazığ		3919	1	16 Mart 1963	Kimlik	
Elazığ		3925	1	23 Mart 1963	Balak Gazi Destanı Alp-Erenlerin Düşü	
Yeni Fırat	DB 182	10	5	Nisan 1963	Malazgirt	Balak Gazi Destanı'ndan
Yeni Fırat		11	6	Mayıs 1963	Alp-Erenlerin Düşü- Arayış-Yürüyüş	Balak Gazi Destanı'ndan
Elazığ		3973	1	22 Mayıs 1963	Balak Gazi Destanı	
Elazığ		3974	1	23 Mayıs 1963	Balak Gazi Destanı Anadolu'nun Fethi	
Elazığ		3980	1	30 Mayıs 1963	Balak Gazi Destanı Fetih Türküsü	
Elazığ		4013	1	7 Temmuz 1963	Kemal Turan'a	
Elazığ		4017	1	12 Temmuz 1963	Balak Gazi Destanı	
Elazığ	DB 169	4018	1	13 Temmuz 1963	Fırat'la Hesaplaşma	

Elazığ	DB 260	4020	1	16 Temmuz 1963	Balak Gazi Destanı Anadolu'nun Fethi	
Elazığ	GD	4046	2	15 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Yeni Fırat	DB 260	14	-	Ağustos 1963	Anadolu'nun Fethi	Balak Gazi Destanı'ndan
Elazığ	GD	4047	2	16 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4048	2	17 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4049	2	18 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4050	2	20 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4051	2	21 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4052	2	22 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4053	2	23 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4054	2	24 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4055	2	25 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4056	2	27 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4057	2	28 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4058	2	29 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ		4059	1	30 Ağustos 1963	30 Ağustos	
Elazığ	GD	4059	2	30 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ	GD	4060	2	31 Ağustos 1963	Gençosman Destanı	
Elazığ		4064	2	5 Eylül 1963	Bir Kına Gecesinin Ertesi	
Yeni Fırat	DB 272	16	4	Ekim 1963	Savaş Meydanlarının Dili	Balak Gazi Destanı'ndan
Elazığ	BR 44	4099	2	16 Ekim 1963	Baykal Gölü	

Elazığ		4099	1	16 Ekim 1963	Kimin	
Elazığ	DB 272	4128	2	19 Kasım 1963	Savaş Meydanlarının Dili	
Yeni Fırat	BR 44	18	22	Aralık 1963	Baykal Gölü	Gençaydın soyadı ile
Elazığ	DB 168	4142	2	5 Aralık 1963	Keban Güzellemesi	
Elazığ		4146	1	10 Aralık 1963	Balak Gazi Destanı	
Yeni Fırat	DB 270	19	15	Ocak 1964	Ant	Balak Gazi Destanı'ndan
Elazığ		4165	1	1 Ocak 1964	Tanıdığımız Düşman	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ		4176	1	14 Ocak 1964	Balak Gazi Destanı'ndan	
Yeni Fırat	DB 274	20	-	Şubat 1964	Suruç Kalesi Ötünde	Balak Gazi Destanı'ndan
Elazığ		4194	1	4 Şubat 1964	Balak Gazi Destanı	
Elazığ	BR 44	4210	2	25 Şubat 1964	Baykal Gölü	
Yeni Fırat	DB 169	23	3	Mayıs 1964	Fırat'la Hesaplaşma	
Elazığ		4335	1	24 Temmuz 1964	Balak Gazi Destanı Uçuş	
Elazığ		4339	1	29 Temmuz 1964	Balak Gazi Destanı Harput Masalı	
Elazığ		4340	1	30 Temmuz 1964	Balak Gazi Destanı Suruç'tan Sonra	
Elazığ		4350	1	11 Ağustos 1964	Vur	
Elazığ		4352	1	13 Ağustos 1964	Balak Gazi Destanı Haçlı Seferi	
Elazığ		4364	1	27 Ağustos 1964	Balak Gazi Destanı Gazi Balak	
Elazığ		4374	1	8 Eylül 1964	Balak Gazi Destanı Akın	
Elazığ		4549	1	3 Nisan 1965	Balak Gazi Destanı Suruç Kalesine Doğru	
Elazığ		4606	1	12 Haziran 1965	Ayrılışa Değiş	

Elazığ		4622	1	1 Temmuz 1965	Gel	
Elazığ	DB 170	4634	1	15 Temmuz 1965	Delilo	
Elazığ		4636	1	17 Temmuz 1965	Bozkurt'a İt Diyen İt Oğlu İt'e	
Elazığ		4672	2	28 Ağustos 1965	Hislerin Şahlanması	"Yıldırım Niyazi" adı ile.
Yeni Fırat		27	8	Mayıs 1966	Harput Kalesi-Harput'a Doğru	Balak Gazi Destanı'ndan
Yeni Fırat	DB 168	28	21	Haziran 1966	Keban Güzellemesi	
Yeni Fırat	DB 267	29	9	Temmuz 1966	Balak Gazi Konuştu	Balak Gazi Destanı'ndan
Defne		16	14	19 Temmuz 1966	Akın	
Defne	DB 177	17	16	26 Temmuz 1966	Koç Yiğit Kimdir?	
Yeni Fırat		30	14	Ağustos 1966	Yoktur Tapacak-Çalap'tır Ancak	Anadolu Destanı'ndan
Defne	DB 276	21	18	23 Ağustos 1966	Şehit Oldu Gazi Balak	DB'de ad yok.
Yeni Fırat		31	-	Eylül 1966	Akın	Anadolu Destanı'ndan
Ötüken	DB 128	33	5	Eylül 1966	Ana Yurdun Sesi	
Defne		25	15	20 Eylül 1966	Anadolu Destanı'ndan Buyurdu Tanrı -II	
Defne	DB 128	26	8	27 Eylül 1966	Ana Yurdun Sesi	
Defne	DB 74	27	4	4 Ekim 1966	Yarınların Çağrısı	
Defne	DB 272	29	8	18 Ekim 1966	Anadolu Destanı'ndan Savaş Meydanlarının Dili	DB'de ad yok
Defne	DB 264	32	11	8 Kasım 1966	Anadolu Destanı'ndan Aman Dinlemez	DB'de "Artuk Beg" genel adı ile çıkmıştır.
Defne		42	18	Haziran 1967	Üç Hece	
Ağın	DB 169	10	8	Ekim 1967	Fırat'la Hesaplaşma	

Önasya	DB 236	26	7	Ekim 1967	Akın	
Defne		46	5	Ekim 1967	Akın-II	
Türk Yurdu		11 (341)	17	Kasım 1967	Akın III	
Önasya		28	7	Aralık 1967	Ad yok	
Ağın		14	17	Şubat 1968	Ağın'a Deyiş	
Ötüken	DB 272	50	4	Şubat 1968	Savaş Meydanlarının Dili	
Ocak	DB 274	10	10	Ekim 1968	Suruç Kalesi Önünde	DB'de ad yok. Ayrıca Ocak'ta şiirin altına şöyle not düşülmüş: "Şairin yakında çıkacak olan Nal Sesleri adlı kitabından."
Harpur	DB 249	3	4	Eylül 1969	Türk Destanı'ndan Parçalar Malazgirt	DB'de bu başlık yok.
Harpur	DB 170	4	9	Ekim 1969	Delilo	
Devlet	DB 287	40	7	5 Ocak 1970	-	DB'de Kürşat İhtilali Destanı içerisinde.
Devlet	DB 285	45	9	9 Şubat 1970	-	DB'de Kürşat İhtilali Destanı içerisinde.
Hizmet(Sivas)	DB 105	343	1	7 Nisan 1970	Ay'ın Bahtı	
Türk Yurdu	DB 272	4	37	Nisan-Mayıs 1970	Savaş Meydanlarının Dili	
Devlet	DB 105	53	8	6 Nisan 1970	Ay'ın Bahtı	DB'de "Büyük Turan Ülkücüsü Süleyman Özmen'in Ruhuna" adı ile.
Devlet	DB 128	68	10	20 Temmuz 1970	Ana Yurdun Sesi	
Filiz	DB 233	8-9	10	Ocak-Şubat 1971	Malazgirt Destanı'ndan	
Filiz	DB 239	10	4	Mart 1971	Malazgirt Destanı'ndan	
Devlet	DB 105	102	2	15 Mart 1971	Özmenem	DB'de "Büyük Turan Ülkücüsü Süleyman Özmen'in Ruhuna" adı ile.

Filiz	DB 258	15	13	Ağustos 1971	Yürüyüş	
Ötüken	DB 277	8(92)	2	Ağustos 1971	Malazgirt Marşı	
Devlet	DB 277	125	6	23 Ağustos 1971	Malazgirt Marşı Kızım Ayhanıma	DB'de "Kızım Ayhanıma" adı yok.
Devlet	DB 226 - 233 - 234 - 250	126	11	30 Ağustos 1971	-	DB'de ad yok.
Töre	DB 277	32	19	Eylül 1971	Malazgirt Marşı	
Son Kale	DB 277	1	18	Eylül 1971	Malazgirt Marşı	
Son Kale	DB 279	2	4	Ekim 1971	900 Yıl Sonra Alparslan Dedi.	
Türk Edebiyatı	DB 253	2	21	Şubat 1972	----	DB'de de ad yok.
Ocak	BD	2	81	Şubat 1972	Yargı	
Filiz	DB 233	22	4	Mart 1972	Muştu ve Öğüt	
Yeni Düşünce	DB 105	23	5	Nisan 1972	Öz Menem	
Türk Edebiyatı	DB 28	5	44	Mayıs 1972	Yunmuş Yunus	Destanlar Burcun'da "Yunus"
Türk Edebiyatı	DB 175	10	11	Ekim 1972	Petöfi'ye	
Türk Dünyası	DB 174	28	19	Ocak-Şubat-Mart 1973	Macar Kardeşlerime	
Töre	SKD	22	39	Mart 1973	Dede Korkut Destanı'ndan	
Bozkurt	DB 250	7	1	Nisan 1973	Başlık yok	

Devlet	DB 105	178	8	2 Nisan 1973	Ay'ın Bahtı	DB'de "Büyük Turan Ülkücüsü Süleyman Özmen'in Ruhuna" adı ile.
Töre	SKD 23	24	42 43	Mayıs 1973	Dede Korkut Destanı'ndan	
Devlet	DB 102	188	11	11 Haziran 1973	Dündar Ağam	DB'de "Türkmen Ağam" adı ile
Töre	DB 38	26	44 45	Temmuz 1973	Veysel Öbür Dünyada	
Bozkurt		11	7	Ağustos 1973	(Başlık Yok)	
Töre	DB 109	29-30	21	Ekim-Kasım 1973	Bozkır	Şiirin alt kısmında şu not var: "Yazarın Hazırlamakta olan Bozurtların Dirilişi Kitabının İhtilalden Kırk Yıl Sonra bölümünden."
Devlet		205	2	8 Ekim 1973	Milliyetçi Hareket Marşı	
Töre	SKD 37	31	38 39	Aralık 1973	-	Dede Korkut Destanının parçası
Bozkurt	DB 174	22	9	Temmuz 1974	Tutsak Kardeşlerime	DB'de "Macar Kardeşlerime" adı ile
Devlet	DB 178	294	3	16 Eylül 1974	Barış Şiiri	
Bozkurt	DB 104	26	9	Kasım 1974	Ön Kuzu	DB'de "Ülkü Şehidi Dursun Önkuzu'ya..." adı ile.
Devlet	DB 73	267	12	16 Aralık 1974	Çağdaş Rüya	
Devlet	DB 218	270	12	6 Ocak 1975	Çağdışı Bir Şairden Çağışı Bir Şiir	
Töre		17	7	Mart 1975	Çağ Dışı Şiirler	
Devlet	DB 128	297	5	14 Temmuz 1975	Ana Yurdun Sesi	
Bozkurt	DB 250	35	1	Ağustos 1975	-	
Türk Kültürü	DB 35	160	244	Şubat 1976	Atsız Tanrıdağı'nda	
Türk Edebiyatı	DB 197	43	8	Mayıs 1977	Bozurtların Diriliş Destanı	DB'de bu ad yok.

Türk Edebiyatı	BHD 9	46	5	Ağustos 1977	Dede Korkut Destanlarına Başlarken	
Töre	DB 184	77	7-10	Ekim 1977	Bozkurtlar'ın Diriliş Destanından	DB'de bu ad yok.
Türk Edebiyatı	DB 190	49	6	Kasım 1977	Bozkurtların Diriliş Destanı Oğuz	DB'de "Bozkurtların Diriliş Destanı" adı yok.
Türk Edebiyatı	DB 211	50	5	Aralık 1977	Bozkurtların Diriliş Destanından	DB'de "Bir Oğuz Ozanı" adı ile.
Türk Edebiyatı	DB 197	50	8-9	Aralık 1977	Bozkurtların Diriliş Destanı	DB'de bu ad yok.
Töre	DB 194	79	4-5	Aralık 1977	Uyan Ey Türk Oğlu	
Türk Edebiyatı	BHD 22	51	6	Ocak 1978	Dedem Korkut'tan Deyişler	
Türk Edebiyatı	DB 47	52	7	Şubat 1978	Gemuhluoğlu Fethi Beğ'in Aziz Hatırasına "Derviş Hakka Yürüdü"	Üst başlık DB'de "Fethi Gemuhluoğlu'nun büyük ruhuna" şeklinde
Türk Edebiyatı	DB 204	54	8-9	Nisan 1978	Bozkurtların Diriliş Destanı'ndan Ecdad	DB'de "Ecdad" adı ile.
Türk Edebiyatı	DB 172	55	6	Mayıs 1978	Avşar Kızı	
Türk Edebiyatı	DB 200	58	8	Ağustos 1978	Deniz Hasreti	
Türk Edebiyatı		59	6	Eylül 1978	Bozkurtların Diriliş Destanından Cihangirlik Rüyası	
Türk Edebiyatı		60	5	Ekim 1978	Bozkurtların Diriliş Destanı'ndan: Devlet	
Türk Edebiyatı	DB 203	61	12	Kasım 1978	Bozkurtların Diriliş Destanı'ndan	DB'de "Vaktidir" adı ile.

Meşale		27	7	Aralık 1978	Salur Kazan Destanı'ndan: Dilek	
Türk Edebiyatı		63	11	Ocak 1979	Bozkurtların Diriliş Destanı'ndan Bozkır	
Meşale	SKD	28	7	Ocak 1979	Salur Kazan Destanından: Hüküm	
Türk Edebiyatı		65	5	Mart 1979	Tabir	
Türk Edebiyatı	DB 42	69	35	Temmuz 1979	5 Ocak Uçmağı	
Türk Edebiyatı		70	15	Ağustos 1979	Bu Kılıç	
Töre		100	45	Eylül 1979		Seyyah-ı Fakir Evliya Çelebi'ye yazılmış şiir
Töre	DB 26 AD 76	74	6	Aralık 1979	Mevlana	
Türk'e Çağrı	DB 35	8	34	Ocak 1980	Atsız Tanrıdağında	
Türk Edebiyatı	DB 100	78	3	Nisan 1980	İlbeyler Gülbeyler Üstüne	DB'de üst kısma "Adana'da nöbet sırasında vurulan iki er.
Yeni Divan	DB 207	3	17	Temmuz 1980	Vatan Güzellemesi	
Yeni Divan	DB 277	4	3	Ağustos 1980	Malazgirt Marşı	
Türk Edebiyatı	DB 154	83	4-5	Eylül 1980	Ahi Mes'ud	
Türk Edebiyatı	DB. 15-16	84	4	Ekim 1980	Bilecik'te "Burçlar"	DB'de "Bilecik'te" adı ile.
Türk Edebiyatı	DB 161	86	3	Aralık 1980	Erzurum'a Sesleniş	

Türk Edebiyatı	DB 63	94	8	Ağustos 1981	Hikâyet	
Türk Edebiyatı	DB 68	95	26	Eylül 1981	Hikâyet-2	DB'de "Şikâyet" adı ile
Töre	DB 9	124	15	Eylül 1981	Hicret	DB'de "Hicret" adı ile.
Türk Edebiyatı	DB 71	96	6	Ekim 1981	Hikâyet-3	DB'de "Sitem" adı ile
Türk Edebiyatı	DB 48	97	21	Kasım 1981	Dedem Korkut'tan	DB'de "Dedem Korkut" adı ile.
Yeni Düşünce	DB 220	11	25	15 Kasım 1981	Prezantasyon	
Orkun	DB 35	4	18	Aralık 1981	Atsız Tanrıdağında	
Türk Edebiyatı	DB 43	99	10	Ocak 1982	5 Ocak Uçmağı	Sayı 69'dakinden farklı
Yeni Düşünce	DB 216	17	27	29 Ocak 1982	Oradan-Buradan	
Türk Edebiyatı		100	7	Şubat 1982	Ahmet Yesevi	
Orkun	DB 172	6	2	Mart 1982	Avşar Kızı	
Meşale	DB 38	66	9	Mart 1982	Veysel Öbür Dünyada	
Yeni Düşünce	DB 215	25	26	26 Mart 1982	Musiki Ruhun Gıdasıdır	
Türk Edebiyatı		102	-	Nisan 1982	Bamsı Beğrek Destanı'ndan Bayındır Han	
Türk Edebiyatı	DB 57	103	6	Mayıs 1982	Yaşayan Destan Afganistan	
Töre	DB 17	133	12 13	Haziran 1982	Doksanüç Gecesinde Erzurum Kapıları	

Türk Edebiyatı	DB 135	104	7	Haziran 1982	 Ertuğrul Beğ Gazi'nin Ölümü Üzerine Söylenendir.	
Boğaziçi	DB 38	1	30	Temmuz 1982	Veysel Öbür Dünyada	
Türk Edebiyatı	DB 138	105	19	Temmuz 1982	... Oğuz'un Kopuz Çalıp söylediğidir.	
Türk Edebiyatı	DB 140	106	7	Ağustos 1982	Osman Beğ Gazi'ninSöylediğidir.	
Boğaziçi	DB 173	2	28	Ağustos 1982	Masal Gibi	
Türk Edebiyatı	DB 142	107	8	Eylül 1982	Gaziyan-1 Rum Rum Gazileri	DB'de "Gaziyan-1 Rum" adı yok.
Töre	DB 136	136	16-18	Eylül 1982	Başlık yok	
Boğaziçi	BD	4	27	Ekim 1982	Bozkurtların Destanı'ndan: Sonsuzda Buluşmak	
Türk Edebiyatı	DB 132	108	11	Ekim 1982	Hazret-i Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi'nin Rum'a Alp-Erenler Gönderişi ve Onlara Öğüt Verişi.	
Türk Edebiyatı	DB 146	109	7	Kasım 1982	Rum Abdalları	
Türk Edebiyatı	DB 150	110	11	Aralık 1982	Rum Ahileri	
Türk Edebiyatı	DB 151	112	6	Şubat 1983	Rum Ahileri II	
Türk Edebiyatı	DB 149	114	4	Nisan 1983	Söğüt Bacıları	
Türk Edebiyatı		115	6-7	Mayıs 1983	Feth-i Mübin	

Yeni Düşünce	DB 72	85	42	20 Mayıs 1983	Müslüman Zenci	
Yeni Düşünce	DB 157	86	28	27 Mayıs 1983	Feth-i Mübin	
Türk Edebiyatı		116	4	Haziran 1983	Fethi- Mübin VI	
Türk Edebiyatı	DB 45	117	11	Temmuz 1983	Naçizane Bir Şiir "Necip Fazıl'a Dair"	
Türk Edebiyatı	DB 19	118	6	Ağustos 1983	(Şiirin adı yok.)	Töre'de yayımlanan "Doksanüç Gecesinde Erzurum Kapıları" adlı şiirin devamı mahiyetinde
Orkun	DB 200	12	32	Ağustos 1983	Deniz Hasreti	
Türk Edebiyatı	DB 91	119	4	Eylül 1983	Asım'ın Nesli	
Türk Edebiyatı	DB 92	120	3	Ekim 1983	Asım'ın Nesli-2	
Kızılelma	DB 184	7-8	8	Kasım-Aralık 1983	Bir Temel, Bir Duvar, Bir Taş	
Türk Edebiyatı	DB 95	121	3	Kasım 1983	Asım'ın Nesli Oğullar	DB'de "Asım'ın Nesli" başlığı yok
Türk Edebiyatı	DB 93	122	13	Aralık 1983	Asım'ın Nesli-4	
Doğu Türkistan'ın Sesi	DB 114	1	14	Ocak 1984	Kaşgar'da Vakit	
Türk Edebiyatı	DB 24	123	6	Ocak 1984	İstanbul'da Minareler	

Doğu Türkistan'ın Sesi		2	65	Mayıs 1984	To my Black, Muslim Brothers	
Türk Edebiyatı	DB 90	128	9	Haziran 1984	Asım'ın Nesli	
Türk Edebiyatı	DB 252	130	-	Ağustos 1984	-	DB'de ad yok.
Türk Edebiyatı	DB 242	130	-	Ağustos 1984	-	DB'de ad yok.
Türk Edebiyatı	DB 94	133	-	Kasım 1984	Asım'ın Nesli	DB'de "Sübhân Göğüslü Yiğitler" adı ile
Türk Edebiyatı	DB 37	134	-	Aralık 1984	Yahya Kemal'in Aziz Hatırisına	
Türk Edebiyatı	DB 85	143	19	Eylül 1985	Gün Dönümü	
Türk Edebiyatı	DB 96	144	5	Ekim 1985	Ana Sözü	DB'de "Kara Mürsel" adı ile
Türk Edebiyatı	DB 162	145	9	Kasım 1985	Köroğlu Şanında Bir Koçaklama	
Türk Edebiyatı	DB 35	146	44	Aralık 1985	Atsız Tanrıdağında	
Türk Edebiyatı	DB 87	147	19	Ocak 1986	Yirmibir'e Çeyrek Kala	
Türk Edebiyatı	DB 86	148	5	Şubat 1986	Hazır mısın?	
Türk Edebiyatı	DB 44	149	8	Mart 1986	Kaplan Hoca'nın Ardından	

Türk Edebiyatı	DB 22	151	5	Mayıs 1986	Geçmişten Geleceğe Güzellemler	
Türk Edebiyatı		153	6	Temmuz 1986	Ağıt	
Türk Edebiyatı	DB 20	154	15	Ağustos 1986	Edirne Selimiyesi	
Doğu Türkistan'ın Sesi	DB 111	11-12	47	Aralık 1986	Ana Yurdum Ata Yurdum	
Türk Edebiyatı	DB 163	159	12	Ocak 1987	Niçin Kahraman Maraş?	
Türk Edebiyatı	DB 127	160	22	Şubat 1987	Anayurt Uyanması	
Türk Edebiyatı	DB 123	161	34	Mart 1987	Hasret Sancıları	
Türk Edebiyatı	DB 116	162	7	Nisan 1987	Bala Can'a Mektuplar	
Türk Edebiyatı	DB 120	163	28	Mayıs 1987	Bala Can'a Mektuplar-2	DB'de başlık yok
Türk Edebiyatı	DB 117	165	-	Temmuz 1987	Bala Can'a Mektuplar-3	DB'de başlık yok
Türk Edebiyatı	DB 121	166	-	Ağustos 1987	Bala Can'a Mektuplar-4	DB'de başlık yok
Türk Edebiyatı	DB 125	167	13	Eylül 1987	Balacan'dan Mektup	DB'de "Reddiye" adı ile
Boğaziçi	DB 47		15	Ekim 1987	Derviş Hakk'a Yürüdü	

Türk Edebiyatı	DB 25	168	19	Ekim 1987	Harput'ta Abideler
Türk Edebiyatı	DB 88	169	7	Kasım 1987	Fırat Üstüne
Türk Edebiyatı	DB 212	171	14	Ocak 1988	Bize Göre
Yeni Orkun	DB 115	1	5	Mart 1988	Sezgi
Türk Edebiyatı		186	7	Nisan 1988	Mi'rac
Türk Edebiyatı		175	7	Mayıs 1988	21'e Doğru
Türk Edebiyatı	DB 76	176	2	Haziran 1988	Fatih Sultan Mehmed Han'la Çağdaş Bir Hesaplaşma
Türk Edebiyatı	DB 84	177	7	Temmuz 1988	21'e Doğru
Türk Edebiyatı	DB 12	178	27	Ağustos 1988	Tuna-Pilevne Üstüne
Yeni Orkun		7	5	Eylül 1988	21'e Doğru
Türk Edebiyatı	DB 79	179	21	Eylül 1988	21'e Doğru
Türk Edebiyatı		182	18	Aralık 1988	Bir İstanbul Sevdalısına
Ağın			39	Mart 1989	Ağın
Türk Edebiyatı		187	-	Mayıs 1989	Topkapı'dan Ayasofya'ya

Türk Edebiyatı		188	7	Haziran 1989	Tapduk Dilince Yunus
Yeni Düşünce	DB 277	98	7	26 Ağustos 1989	Malazgirt Marşı
Türk Edebiyatı		191	11	Eylül 1989	Ağın Güzellemesi
Türk Edebiyatı	AD 35	192	12	Ekim 1989	Ahmet Yesevi
Türk Edebiyatı		194	17	Aralık 1989	O Vuran
Türk Edebiyatı	DB 184	200	36	Haziran 1990	Birliğe Çağrı
Türk Yurdu	DB 277	61 (407)	59	Ağustos 1992	Malazgirt Marşı
Türk Yurdu		61 (407)	59	Ağustos 1992	Osman Gazi'nin Kayı Boyu'nun Beğliğine Seçildiği gün, Söğüt'ün Köslük meydanında bir ozanın kopuz çalıp söylediğidir...
Türk Yurdu		61 (407)	58	Ağustos 1992	Alp-Erenler
Türk Edebiyatı		239	9	Eylül 1993	Amerika'daki Yavrularımız İçin
Türk Edebiyatı	DB 277	262	5	Ağustos 1995	Malazgirt Marşı

2.2. Nesirleri

Yayın. Yer	Sayı	Syf	Tarih	Yazının Adı	Türü	Açıklama
---------------	------	-----	-------	-------------	------	----------

Elazığ		2	27 Nisan 1950	İftiraya Kurban Gidenler		Niyazi Gençaydın adı ile.
Elazığ	3394	1	1 Temmuz 1961	Ba'sü badel mevt	Fıkra	
Elazığ	3396	1	4 Temmuz 1961	Değişen Köy Adları	Fıkra	
Elazığ	3397	1	5 Temmuz 1961	Türk'ün Yasacılığı	Fıkra	
Elazığ	3399	1	7 Temmuz 1961	Dürtme	Fıkra	
Elazığ	3404	1	13 Temmuz 1961	Kuşbeyinli	Fıkra	
Elazığ	3405	1	14 Temmuz 1961	Gazete	Fıkra	
Elazığ	3406	1	15 Temmuz 1961	Güle Damlar	Fıkra	
Elazığ	3407	1	16 Temmuz 1961	Zavallı Bir Zihniyet	Fıkra	
Elazığ	3408	1	18 Temmuz 1961	Rivayet-Dirayet	Fıkra	
Elazığ	3409	1	19 Temmuz 1961	Bir çift söz	Fıkra	
Elazığ	3410	1	20 Temmuz 1961	Öğretmen	Fıkra	
Elazığ	3411	1	21 Temmuz 1961	Neşter	Fıkra	
Elazığ	3413	1	23 Temmuz 1961	Üniversite	Fıkra	
Elazığ	3415	1	26 Temmuz 1961	Toz	Fıkra	
Elazığ	3416	1	27 Temmuz 1961	Telaş	Fıkra	

Elazığ	3418	1	29 Temmuz 1961	Hoperlör	Fıkra
Elazığ	3419	1	30 Temmuz 1961	Kitaplık	Fıkra
Elazığ	3421	1	2 Ağustos 1961	Cüceler	Fıkra
Elazığ	3422	1	3 Ağustos 1961	Gerçek Er Meydanı	Fıkra
Elazığ	3423	1	4 Ağustos 1961	Ekmek	Fıkra
Elazığ	3424	1	5 Ağustos 1961	Sulh mu - Mütareke mi?	Fıkra
Elazığ	3427	1	9 Ağustos 1961	Gel	Fıkra
Elazığ	3429	1	11 Ağustos 1961	Kedi Üstüne	Fıkra
Elazığ	3430	1	12 Ağustos 1961	Türk Kültür Derneği	Fıkra
Elazığ	3431	1	13 Ağustos 1961	Keban	Fıkra
Elazığ	3432	1	15 Ağustos 1961	Yol	Fıkra
Elazığ	3433	1	16 Ağustos 1961	İşte Meydanı Celadet	Fıkra
Elazığ	3434	1	17 Ağustos 1961	Şehrin Dertleri	Fıkra
Elazığ	3444	1	29 Ağustos 1961	Kanalizasyon	Fıkra
Elazığ	3445	1-2	30 Ağustos 1961	30 Ağustos	Fıkra
Elazığ	3447	1	1 Eylül 1961	Kuvayı Milliye Ruhu	Fıkra
Elazığ	3456	1	12 Eylül 1961	Sinema Kapıları	Fıkra
Elazığ	3458	1	14 Eylül 1961	Öğretmenlerin Semineri	Fıkra
Elazığ	3459	1	15 Eylül 1961	Tohum	Fıkra
Elazığ	3463	1	20 Eylül 1961	Öğretmen Sesi	Fıkra
Elazığ	3464	1	21 Eylül 1961	Viroloji Enstitüsü	Fıkra

Elazığ	3465	1	22 Eylül 1961	Çalışmalar	Fıkra	
Elazığ	3479	1	8 Ekim 1961	Keban Barajı	Fıkra	
Elazığ	3502	1	4 Kasım 1961	Bir Öğretmen Öldü	Fıkra	Kopuzdan Ezgiler değil
Elazığ	3567	1	19 Ocak 1962	Gerçek Vatanseverlik Örnekleri	Fıkra	Kopuzdan Ezgiler değil
Elazığ	3588	1	13 Şubat 1962	Harput Masalı	Fıkra	
Elazığ	3590	1	15 Şubat 1962	Kültür Grafiğinde Yerimiz	Fıkra	
Elazığ	3592	1	17 Şubat 1962	Zirai Tenezzüh Müdürlüğü	Fıkra	
Elazığ	3593	1	18 Şubat 1962	Bir Kitap	Fıkra	
Elazığ	3598	1	24 Şubat 1962	Kültür Grafiğine Dair	Fıkra	
Elazığ	3600	1	27 Şubat 1962	Onaltı Kuruşluk Kader	Fıkra	
Elazığ	3601	1	28 Şubat 1962	Dar Çerçeve	Fıkra	
Elazığ	3602	1	1 Mart 1962	Kominizma	Fıkra	
Elazığ	3603	1	2 Mart 1962	Kominizmanın Yayılma Araçları	Fıkra	
Elazığ	3666	1	23 Mayıs 1962	Cehli Teşvik	Fıkra	
Elazığ	3667	1	24 Mayıs 1962	Muhtaç Olduğumuz İnsanlar	Fıkra	
Elazığ	3672	2	30 Mayıs 1962	Ucuzluk Hastalığı	Fıkra	
Elazığ	3674	2	1 Haziran 1962	Dünkü Münazara Hakkında	Fıkra	
Elazığ	3675	2	2 Haziran 1962	Gazetelerin Dili	Fıkra	
Elazığ	3678	2	6 Haziran 1962	İlgi Derecesi	Fıkra	
Elazığ	3679	2	7 Haziran 1962	Dut Bayramı	Fıkra	
Elazığ	3681	2	9 Haziran 1962	Merhum Hacı Kaya	Fıkra	

Elazığ	3682	2	10 Haziran 1962	Kanunsuz Yaşamak İsteyenler	Fıkra
Elazığ	3686	2	15 Haziran 1962	Toprak-Su	Fıkra
Elazığ	3687	1-2	16 Haziran 1962	Bir Açık Mektup Üzerine Düşünceler	Fıkra
Elazığ	3690	2	20 Haziran 1962	Hazin Meyveler	Fıkra
Elazığ	3691	2	21 Haziran 1962	Dev Aynasında Cüceler	Fıkra
Elazığ	3695	1,2, 3	26 Haziran 1962	Ayağa Düşen Mesele	Fıkra
Elazığ	3696	2	27 Haziran 1962	Sabahın Seher Vaktinde	Fıkra
Elazığ	3697	2	28 Haziran 1962	Sathilik	Fıkra
Elazığ	3698	2	29 Haziran 1962	Dinmeyen Ağrı	Fıkra
Elazığ	3699	3	30 Haziran 1962	Tulum Oksit	Fıkra
Elazığ	3701	2	3 Temmuz 1962	Cezayir Kurtuldu	Fıkra
Elazığ	3710	2	13 Temmuz 1962	Keban Barajı	Fıkra
Elazığ	3715	2	19 Temmuz 1962	Bizim Felsefemiz	Fıkra
Elazığ	3716	2	20 Temmuz 1962	Çöle Dönen Vatan	Fıkra
Elazığ	3717	2	21 Temmuz 1962	Nemelazımcılık	Fıkra
Elazığ	3718	1	22 Temmuz 1962	Muştu	Fıkra
Elazığ	3719	1	24 Temmuz 1962	Sinema Kapıları	Fıkra
Elazığ	3720	2	25 Temmuz 1962	Gülmek İstiyoruz	Fıkra
Elazığ	3725	1	31 Temmuz 1962	Ceza Evindeki Halı ve Marangoz Atölyesi	Fıkra
Elazığ	3727	1	2 Ağustos 1962	Süprüntü Sergisi	Fıkra

Elazığ	3728	1	3 Ağustos 1962	Mahiyeti Meçhul Teşkilat	Fıkra	
Elazığ	3729	1	4 Ağustos 1962	Çözülen Sır	Fıkra	
Elazığ	3730	1	5 Ağustos 1962	Sulu Sosyalizm	Fıkra	
Elazığ	3747	1-2	25 Ağustos 1962	Dalalet Yolu	Fıkra	
Elazığ	3751	1	30 Ağustos 1962	30 Ağustos	Fıkra	
Elazığ	3776	1	28 Eylül 1962	Ağın'da Bir İrfan Eri	Fıkra	
Elazığ	3796	1 ve 4	22 Ekim 1962	Bir Üniversite Kuramaz mıyız? (I)	Fıkra	
Elazığ	3797	1	23 Ekim 1962	Bir Üniversite Kuramaz mıyız? (II)	Fıkra	
Elazığ	3798	1	24 Ekim 1962	Bir Üniversite Kuramaz mıyız? (III)	Fıkra	
Elazığ	3800	1	26 Ekim 1962	Bir Üniversite Kuramaz mıyız? (IV)	Fıkra	
Elazığ	3804	1	31 Ekim 1962	Kemal Ekmekçi'nin Ardından	Fıkra	
Elazığ	3805	1	1 Kasım 1962	Millî Bayramlarımızın Ruh Yapısı Üzerine	Fıkra	
Elazığ	3817	1	15 Kasım 1962	Komünizmle Mücadele Dikkat !!!!! (1)	Nesir	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3818	1	16 Kasım 1962	Komünizmle Mücadele Dikkat !!!!! (2)	Nesir	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3846	1-2	19 Aralık 1962	Mevlana Gecesi Münasebetiyle	Fıkra	
Elazığ	3847	1	20 Aralık 1962	Viroloji Enstitüsünün Sergisi	Fıkra	
Yeni Fırat	5	16 17	27 Ekim 1962	Tıpta İhtilal	Fıkra	
Yeni Fırat			Mayıs 1962	Bu Toprak	Denm.	
Elazığ	3864	1-2	9 Ocak 1963	Din-Reform ve Luter Taslakları	Fıkra	

Elazığ	3892	1-2	10 Şubat 1963	Okullar ve Öğretmenler Olmasa	Fıkra	
Elazığ	3893	1	12 Şubat 1963	Şehirde Kültür Faaliyetleri	Fıkra	
Elazığ	3902	1-3	22 Şubat 1963	Zaruri Bir Cevap	Fıkra	
Elazığ	3908	1-4	3 Mart 1963	Kuşkulandık	Fıkra	
Elazığ	3941	3	11 Nisan 1963	Çeribaşı Zade Ali Bey	İncel.	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3942	3	12 Nisan 1963	Çeribaşı Zade Ali Bey	İncel.	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3943	3	13 Nisan 1963	Çeribaşı Zade Ali Bey	İncel.	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3944	3	14 Nisan 1963	Çeribaşı Zade Ali Bey	İncel.	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3945	3	16 Nisan 1963	Çeribaşı Zade Ali Bey	İncel.	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3946	3	17 Nisan 1963	Çeribaşı Zade Ali Bey	İncel.	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3947	3	18 Nisan 1963	Çeribaşı Zade Ali Bey	İncel.	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3948	3	19 Nisan 1963	Çeribaşı Zade Ali Bey	İncel.	Kopuzdan Ezgiler Değil
Elazığ	3986	1 ve 4	6 Haziran 1963	Kör Doğuşu	Fıkra	
Yeni Fırat	13	2-30	Temmuz 1963	Baraj Bölgesinin Estetik ve Ekonomik Özellikleri	Araş.	
Elazığ	4049	1-2	18 Ağustos 1963	Unutulan Memleket	Fıkra	Kopuzdan Ezgiler Değil
Yeni Fırat	1	28	Ekim 1963	Harput Masalı	Fıkra	
Yeni Fırat	17	29-30	Kasım 1963	Ağın	Tant.	
Elazığ	-		5 Kasım 1963	Ağın'ın Tarihi	Araş.	
Elazığ	4164		31 Aralık 1963	Bre Kafır	Den	

Elazığ	4179		17 Ocak 1964	Arayış	Den	
Yeni Fırat	21	14 15	Mart 1964	Ağın	Tant.	
Elazığ	4351	1	12 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a	Gezi	İsviçre'den Gelen 6 Misafirin Elazığ Gezisi Anlatılmıştır.
Elazığ	4352	1	13 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a I	Gezi	
Elazığ	4353	1	14 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a II	Gezi	
Elazığ	4354	1	15 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a III	Gezi	
Elazığ	4355	1	16 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a IV	Gezi	
Elazığ	4356	1	17 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a V	Gezi	
Elazığ	4357	1	18 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a VI	Gezi	
Elazığ	4358	1	19 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a VII	Gezi	
Elazığ	4359	1	20 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a VIII	Gezi	
Elazığ	4360	1	21 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a IX	Gezi	
Elazığ	4361	1	22 Ağustos 1964	İsviçre'den Elazığ'a X	Gezi	
Elazığ	4527		9 Mart 1965	Şükran Borcu		
Elazığ	4592	1	27 Mayıs 1965	27 Mayıs Ruhu	Fıkra	
Elazığ	4599	1	4 Haziran 1965	Açılan Gözler	Fıkra	
Elazığ	4600		5 Haziran 1965	Müri Arteziyeni	Fıkra	
Elazığ	4602	1	8 Haziran 1965	Ne Haber?	Fıkra	
Elazığ	4608	1	15 Haziran 1965	Cüzzam Üstüne	Fıkra	
Elazığ	4611	1	18 Haziran 1965	Hata Kimin?	Fıkra	

Elazığ	4613	1	20 Haziran 1965	Destanlaşan Kahraman	Fıkra	
Elazığ	4615	1-3	23 Haziran 1965	Harput'u 880.Yıl Dönümünde, N. Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Yaptığı Konuşma		
Elazığ	4641	1	23 Temmuz 1965	Kara Sinek-Tahtakurusu Kominizm	Fıkra	Başyazı olarak çıkmış.
Elazığ	4642	1	24 Temmuz 1965	"Kan" ve "Kin" Kime Karşı	Fıkra	Başyazı olarak çıkmış.
Elazığ	4643	1-4	25 Temmuz 1965	Özgür Düşünce	Fıkra	Başyazı olarak çıkmış.
Elazığ	4647	1	30 Temmuz 1965	Nerede Selçuk Kartalları	Fıkra	Başyazı olarak çıkmış.
Elazığ	4648	1	31 Temmuz 1965	Aşırı Cereyanlar	Fıkra	Başyazı olarak çıkmış.
Elazığ	4651	1	4 Ağustos 1965	Ne İstiyorsunuz?	Fıkra	
Elazığ	4688	1	16 Eylül 1965	Keban Baraj Yolu	Tant.	
Elazığ	4689	1	17 Eylül 1965	İmzasız Mektuplar	Fıkra	Başyazı olarak çıkmış.
Elazığ	4689	1	17 Eylül 1965	Keban Baraj Yolu II	Tant.	
Elazığ	4690	1	18 Eylül 1965	Keban Baraj Yolu III	Tant.	
Elazığ	4691	1	19 Eylül 1965	Cevaba Cevap	Fıkra	
Elazığ	4691	1-3	19 Eylül 1965	Keban Baraj Yolu V	Tant.	
Elazığ	4692	3	21 Eylül 1965	Keban Baraj Yolu IV	Tant.	
Elazığ	4693	3	22 Eylül 1965	Keban Baraj Yolu VI	Tant.	
Elazığ	4900	1	27 Mayıs 1966	27 Mayıs Ruhu	Fıkra	
Harput	2	8-9	Ağustos 1969	Harput ve Balak Gazi Ruhu	Denm.	
Devlet	270	12	6 Ocak 1975	Meydan Dayağı "Çağdışı Bir Şairden Çağışı Bir Şiir"	Fıkra Şiir	

Devlet	271	12	13 Ocak 1975	Meydan Dayağı	Fıkra
Devlet	272	12	20 Ocak 1975	Meydan Dayağı	Fıkra
Devlet	273	12	27 Ocak 1974	Meydan Dayağı	Fıkra
Devlet	227	7	11 Mart 1974	Meydan Dayağı Zam Üstüne	Fıkra Şiir
Devlet	228	7	18 Mart 1974	Meydan Dayağı	Fıkra
Devlet	229	7	25 Mart 1974	Meydan Dayağı	Fıkra
Devlet	232	7	15 Nisan 1974	Meydan Dayağı	Fıkra
Devlet	236	7	13 Mayıs 1974	Meydan Dayağı	Fıkra
Devlet	274	12	3 Şubat 1975	Meydan Dayağı	Fıkra
Türk Edebiyatı	62	21	Aralık 1978	Türk Edebiyatı Vakfı Lokali Açıldı	Haber
Türk Edebiyatı	76	25	Şubat 1980	Türk Edebiyatı Vakfında Beşir Ayyazoğlu'nun Sohbeti	Sohbet
Türk Edebiyatı	78	52	Nisan 1980	Türk Edebiyatı Vakfında Tahsin Banguoğlu'nun Sohbeti	Sohbet
Türk Edebiyatı	78	30 32	Nisan 1980	Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinde Destan Unsurları	Araş.
Yeni Düşünce	57	25	5 Kasım 1982	Faruk Nafiz Çamlıbel	Araş
Yeni Düşünce	86	40 41	27 Mayıs 1983	Mülk Allah'ın, Feyz Allah'ın	Mülakt
Yeni Düşünce	87	30	3 Haziran 1983	Seviye Göstergesi	Denm.

Yeni Düşünce	93	28	22 Temmuz 1983	TRT ve Almanya	Denm.
Türkiye		11	19 Mayıs 1989	Sevinç Çokum'un Yeni Romanı Üzerine (Ağustos Başağı)	Tant.
Türkiye		11	23 Mayıs 1989	Eurovision Yarışması Üzerine	Den.
Türkiye		11	26 Mayıs 1989	Küçük Saadetler	
Türkiye		11	8 Haziran 1989	Şair Nabi'ye Dair Bir Hatıra	Araş.
Türkiye		11	5 Temmuz 1989	En Büyük (sen) Başka Büyük Yok!	
Türkiye		11	13 Temmuz 1989	Meseleler ve Gençlik	
Türkiye		11	22 Temmuz 1989	Kanayan Yara Doğu Türkistan I	
Türkiye		11	23 Temmuz 1989	Kanayan Yara Doğu Türkistan II	
Türkiye		11	24 Temmuz 1989	Kanayan Yara Doğu Türkistan III	
Türkiye		11	25 Temmuz 1989	Kanayan Yara Doğu Türkistan IV	
Türkiye		11	26 Temmuz 1989	Kanayan Yara Doğu Türkistan V	
Türkiye		11	15 Ağustos 1989	Mezarlık Gurbeti	
Türkiye		11	27 Ağustos 1989	Ağustos, Zaferler ve Destanlar Ayı...I	
Türkiye		11	28 Ağustos 1989	Ağustos, Zaferler ve Destanlar Ayı...II	
Türkiye		11	29 Ağustos 1989	Ağustos, Zaferler ve Destanlar Ayı...III	
Türkiye		11	30 Ağustos 1989	Ağustos, Zaferler ve Destanlar Ayı...IV	
Türkiye		7	1 Eylül 1989	Kültür ve Sanat Derken	
Türkiye		7	8 Eylül 1989	Sevmek Ölmekle Başlar	

Türkiye		7	20 Eylül 1989	Yine Dil Kargaşası	
Türkiye		7	28 Eylül 1989	S.O.S. Veya Üçüncü Mezar	
Türkiye		7	6 Ekim 1989	Opera-Bale-Yunus Emre ORATORYO	
Türkiye		7	20 Ekim 1989	Kitaplar	
Doğu Türkistan 'ın Sesi	24	22	Aralık 1989	Çin Halk Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolusuna Cevap	Denm.
Türkiye		7	4 Aralık 1989	Azerbaycanla İlgili Üç Kitap	
Türkiye		7	7 Aralık 1989	Almanya'dan Şiirli Bir Ses	
Türkiye		7	14 Aralık 1989	Kültürümüzde Yaşayan Ayasofya I	
Türkiye		7	15 Aralık 1989	Kültürümüzde Yaşayan Ayasofya II	
Türkiye		7	16 Aralık 1989	Kültürümüzde Yaşayan Ayasofya III	
Türkiye		7	18 Aralık 1989	Kültürümüzde Yaşayan Ayasofya IV	
Türkiye		7	28 Aralık 1989	Ecdad Mirası Ayasofya	
Türkiye		7	8 Ocak 1990	Ölümünün 15. Yıldönümünde Bayrak Şairi Arif Nihat Asya	
Türkiye		7	25 Ocak 1990	Ayasofya Meselesindeki Gerçekler I	
Türkiye		7- 10	26 Ocak 1990	Ayasofya Meselesindeki Gerçekler II	
Türkiye		7	30 Ocak 1990	Halk Şiirimizde Bir Zirve: Çıldır Aşık Şenlik	
Türkiye		7	5 Şubat 1990	Ergun Göze İle Tahsin Paşa'nın Yıldız Hatıraları Üzerine...	
Türkiye		7	26 Mayıs 1990	Ölümünün 7.Yılında Hürmetle Anılan Bir Şair: Necip Fazıl Kısakürek	

Türkiye		7	29 Mayıs 1990	Feth-i Mübin I	
Türkiye		7	30 Mayıs 1990	Feth-i Mübin II	
Türkiye		7	31 Mayıs 1990	Feth-i Mübin III	
Türkiye		7	1 Haziran 1990	Feth-i Mübin IV	
Türkiye		7	2 Haziran 1990	Feth-i Mübin V	
Türkiye		7	4 Haziran 1990	Feth-i Mübin VI	
Türkiye		7	5 Haziran 1990	Feth-i Mübin VII	
Türkiye		7	6 Haziran 1990	Feth-i Mübin VIII	
Türkiye		10	8 Temmuz 1990	Mehmet Emin Alpan	
Türkiye		10	13 Temmuz 1990	Yuva Dizisi Üzerine	
Türkiye		10	28 Temmuz 1990	Ekran Tehdit Ediyor	
Türkiye		10	3 Ağustos 1990	Millî Kültüre Karşı Cephe Alınmıştır.	
Türkiye		10	8 Ağustos 1990	Yavuz Sultan Selim Han'ın İki Beyti Üzerine	
Türkiye		10-11	13 Eylül 1990	Kültürümüzün Anavatanı	
Türkiye		10	1 Ekim 1990	Kara Elmas	
Türkiye		10	8 Ekim 1990	Laikliğe Aykırı	
Türkiye		10	26 Ekim 1990	Bir Kitap-Bir Yazar	
Türkiye		10	15 Kasım 1990	Dede Korkut Üzerine	
Türkiye		10	23 Kasım 1990	Yayın Dünyamız	
Türkiye		10	23 Kasım 1990	Sanata ve Sanatkara Saygı	

Türkiye		10	1 Aralık 1990	Osmanlı Düşmanlığı	
Türkiye		10	13 Aralık 1990	Yeni Yayınlar	
Türkiye		10	11 Ocak 1991	1991 Yunus Emre Sevgi Yılı I	
Türkiye		10	12 Ocak 1991	1991 Yunus Emre Sevgi Yılı II	
Türkiye		10	13 Ocak 1991	1991 Yunus Emre Sevgi Yılı III	

2.3. Kitap Haline Gelen Şiirleri

2.3.1. Alperenler Destanı: Alperenler Destanı

Kültür Bakanlığı tarafından 1990 yılında Gençlik ve Halk Kitapları serisi içerisinde yayımlanmıştır. Toplam 97 sayfadan ibaret kitabın önsözünde Niyazi Yıldırım kitabını şu cümlelerle tanıtır:

“Bu destan, bugün yaşamakta olduğumuz Türkiye - Anadolu coğrafyası üzerinde var oluşumuzu sağlayanların...

Bu toprakları, maddesi ve manası ile hakikî bir “Vatan” yaparak; milletimizi geçmişten / geleceğe bağlayanların...

Bu vatan üzerinde, millî şahsiyetimizi mayalandırıp, yoğuranların...

Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Cihan Devleti gibi, insanlık tarihi içinde altın sayfalar açan iki devleti kuranların destanıdır...” (AD.V)

“Bu küçük kitapta tarihî şahsiyetler ön planda yer almış, efsaneler ve mitolojik motifler üzerinde durulmamıştır.” (AD.VI)

Kitap, Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ten alınan bir vecize ve Mithat Cemal Kuntay’dan alınan dörtlükten sonra besmele ile başlar. Ve konuya şu şekilde girilir. Bir genç, okuduğu tarihî romanın etkisinde kalarak rüyasında yüce bir dağ görür.

Dağın kendisine seslendiğini duyan genç, dağla konuşmaya başlar; genç sorar, dağ cevaplar. Dağ alperenlerden söz açınca genç şöyle seslenir: “Onları bana tek tek anlat. Adlarını öğret. Kendilerini konuştur...” (AD.16) Ve şair Dede Korkut’tan başlamak üzere kronolojiye dikkat ederek sırasıyla “Afşın Beğ, Kutalmışoğlu Gazi Süleyman Beğ, Saltuk Beğ, Bazi Balak (Belek) Beğ, Hoca Ahmet Yesevi, Rum Anadolu Gazileri, Mucize, Gazi Ertuğrul Beğ, Gazi Osman Beğ, Anadolu Abdalları, Rum (Anadolu) Ahileri, Ede Balı, Hünkar Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram Veli, Ahi Evren, Söğüt Bacıları, Gönül Sultanları, Mevlâna Celaleddin Rumî, Ak Şemseddin, İstanbul Kapılarında Alp-Erenler, Alp Erenler Kim” başlıkları altında inceler ve bizlere tanıtır. Bu kitapta ayrıca göze de hitap etmek için, konu ile ilgili resimlere de yer verilmiştir.

2.3.2. Boğaç Han Destanı: 1977 yılında Ötüken yayınları arasında çıkan kitap, toplam 109 sayfadan müteşekkildir. Dede Korkut hikâyelerinin ilk destanı olan Boğaç Han Destanı’nı Niyazi Yıldırım, Dede Korkut’un kendisine söyler. Şair, destanına Allah’ın adını anarak başlar. Daha sonra Dede Korkut’a evvela kendi destanî özelliklerini söyler. Devamında ise Dede Korkut’un öğütlerini yine kendi ağzından manzumeleştirir. Bu girişten sonra destanına başlar. Destanını Dede Korkut’un Boğaç Han üzerine yaptığı dua ile bitirir.

2.3.3. Bozkurtların Destanı: Ötüken yayınları arasında 1972 yılında çıkan kitap 237 sayfadan ibarettir. Eser konusunu Nihâl Atsız’ın Bozkurtların Ölümü adlı romandan almıştır. Söz konusu eseri genç bir köy öğretmeni iken okuyan Niyazi Yıldırım, bu eserin etkisinden uzun yıllar kurtulamamış ve romanı defalarca okuyarak adeta ezberlemiştir. Kitabın önsözünde “Ezberlemekle de hızımı alamamış olacağım ki, onu nazma çekmek; böylece, büyük yazarın heyecanlarını aynen tatmak ve kahramanlarla omuz omuza bulunmak istedim.” diyerek eseri kaleme alış amacını açıklar. Eseri yazma çalışmalarına 1954’lerde başladığını Atsız’ın kendisine gönderdiği 14 Haziran 1954 tarihli mektubundan anlıyoruz. Bu mektupta “Her şeyden önce tebrik ederim. Birçok yerleri aslından daha güzel olmuş.” diyerek Niyazi Yıldırım’ı teşvik eder. Daha sonraları yine çalışmalarını zaman zaman Atsız’a gösterir. Ve Atsız devamlı bu çalışmasından dolayı kendisine destek olur. Kısa bir sürede de eseri tamamlar. Ve eseri bastırabilmek için Atsız’dan yardım ister. Atsız bu

talebe verdiği 9 Ocak 1956 tarihli cevabî mektubunda “Eseriniz benim bir romanımın manzum şekli olmasaydı sizin adınıza bu müracaatı ben yapardım.” der ki bu da Niyazi Yıldırım’ın bu eseri daha o yıllarda tamamladığını gösterir. Eserin son şeklini Atsız’ın incelemiş olması muhtemeldir.

Niyazi Yıldırım, destanına, eseri kaleme alış amacını açıkladığı bir manzume ile başlar. Daha sonra ise Doğu Göktürk Hakanlığı’nın 582 ile 630 yılları arasındaki maceralarını destanlaştırır. Nihâl Atsız’ın romanındaki vak’a, zaman, mekan ve şahıs özelliklerine sıkı sıkıya bağlı kalan şair, bazı çıkarma ve eklemeler de yapmıştır. Şiirlerin çoğunluğun 14’lü hece vezni ile yazılırken, zaman zaman 7-8-11’li hece kalıplarına da yer verilmiştir.

2.3.4. Bozkurtların Ruhü: Bu eser Niyazi Yıldırım’ın yayımladığı ilk eserdir. Elazığ’daki Turan matbaasında basılan eser, 1952 yılında yayımlanmıştır. Eserde, henüz o yıllarda soyadını değiştirmedığı için “Gençaydın” soyadını görmekteyiz. Gençosmanoğlu üç kısma ayırdığı eserine bazı ilk şiirleri ile 1946 ile 1952 arasında yazdığı şiirlerini de dahil etmiştir. Birinci Kısım “Bozkurtların Ruhü”, İkinci Kısım “İkinci Ergenekon-Bir Destana Başlangıç”, Üçüncü Kısım ise “Beyaz Tepelerin Türküsü” adını taşımaktadır. 28 şiir ihtiva eden birinci bölümde şair davasının, dava arkadaşlarının destanlarını yazmıştır. İkinci bölümde, Turan’ı gerçekleştirerek İkinci Ergenekon destanı anlatılır. 16 şiirin yer aldığı üçüncü bölümde şair, “Beyaz Tepeler” olarak nitelendirdiği Harput bölgesinin türküsünü söyler.

2.3.5. Destanlar Burcu: Eserde baskı tarihi belirtilmemişse de, tahminen 1989 yılında yayımlanmıştır. Destanlar Burcu adı tarih derinliği içerisinde dünü ve bugünü, üstün değerleri, yıkılışları, burçlaşmış yüceleşmiş insanları anlatmaktadır.⁸⁶ Kamer neşriyat tarafından dağıtımı yapılan eserin tamamen şairin kendi imkânları ile basıldığını önsözden anlıyoruz. İmkansızlıklar yüzünden tüm eserleri ayrı ayrı bastıramayan Niyazi Yıldırım, küçük ebaddaki tüm eserlerini bu kitapta toplamıştır. Dokuz bölümden oluşan eserde, Bozkurtların Destanı, Boğaç Han Destanı, Salur Kazan Destanı dışındaki; Kürşad İhtilali Destanı (280-348), Malazgirt Destanı (222-279), Kopuzdan Ezgiler (159-212), Destanlarda Uyanmak (130-157) ve

⁸⁶ ÇOKUM, Sevinç; “Destanlar Burcu”, *Türkiye*, 16 Temmuz 1990, s.10.

bu kitaplarda olmayan son zamanlarda yazdığı şiirler yer almaktadır. Söz konusu eserlerin dışında kalan şiirlerini Burçlar (9-52), 21'e Doğru (57-88), Asım'ın Nesli (90-105), Türkistan (109-128) ve Mizahi Şiirler (216-220) ana başlıkları altında okuyuculara sunmuştur. "Burçlar" bölümünde şair, Pilevne, Tuna, Bilecik, Erzurum, Edirne, İstanbul gibi tarihimizde önemli özellikleri olan yerleri, Mevlana, Yunus, Sütçü İmam ve Nene Hatun gibi eşsiz şahsiyetleri ve kahramanları destanlaştırmıştır. "21'e Doğru" bölümde asrın destanları diyebileceğimiz Afganistan, Kerkük'ü işler. "Asım'ın Nesli"nde ise ümitsizlik içerisinde iken, parlayan bir nesli görür. "Türkistan" bölümünde Anadolu dışına çıkarak hüznün, sitem ve biraz hasret duyar. "Mizahî Şiirler"de de günümüz insanının Batı'ya hayranlığı, kendi değerlerinden kopuşu, yabancı modalara körü körüne bağlanması eleştirilir.

2.3.6. Destanlarda Uyanmak: Cönk yayınları arasında 1984'te ilk baskısı yayımlanan eserin ikinci baskısı Destanlar Burcu'nda yer almaktadır. Toplam 9 bölüm 12 uzun şiirden müteşekkil eserde, Rum Gazileri, Rum Abdalları, Söğüt Bacıları, Rum Ahileri destanlaştırılarak sonrasında Osmanlı Devleti'nin kuruluşu hikâye edilir.

2.3.7. Gençosman Destanı: 1959 yılında yayımlanan bu eser Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun ikinci eseridir. İlk kitabını Elazığ'da bastıran şair, bu eserini Ankara'da Rekor matbaasında bastırmıştır. İlk eserinde olduğu gibi bu eserinde de "Gençaydın" soyadını kullanmıştır. 33 sayfa gibi küçük çaplı olan bu eserinde, IV.Murat'ın Bağdat seferine bağlı olarak Gençosman'ın orduya katılması ve savaşta gösterdiği üstün başarıyı destanlaştırmıştır.

2.3.8. Kopuzdan Ezgiler: İlk baskısı Ötüken Yayınları tarafından 1973 yılında yapılan eserin ikinci baskısı Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları tarafından 1979'da yapılmıştır. Üçüncü baskısında ise Destanlar Burcuna dahil edilmiştir. Toplam 31 şiirden meydana gelen eserde tarihimizin çok farklı hadiselerine ve şahıslarına yer verilmiş. Her şiirin başında nesirle yazılmış açıklayıcı kısa bilgilerin bulunması eserin ayırtıcı bir özelliğidir.

2.3.9. Kürşad İhtilali Destanı: 1969, 1972, 1975, 1979 ve son olarak Destanlar Burcu ile beraber toplam beş baskı yapmıştır. Eser konusunu, şahıslarını, mekanı ve zamanını Bozkurtların Destanı'nda olduğu gibi Nihâl Atsız'ın romanı Bozkurtların Ölümü'nden almıştır. 630 yılında cereyan eden Doğu Göktürk Hakanlığı ile Çin arasındaki savaşın Türklerin aleyhine sonuçlanmasıyla dokuz yıl Çin'de esir hayatı yaşayan Göktürklerden Kür Şad ve 39 gönüldaşının, esere göre 640 yılında Çin'e karşı giriştikleri ihtilal teşebbüsleri anlatılır. Diğer eserlerinde hece veznini tercih eden şair bu eserini yazarken serbest tarzı kullanmıştır. Niyazi Yıldırım'ın en çok rağbet gören kitabı bu olmuştur. Bu eseri ayrıca tiyatro sanatçısı İsmet Hürmüzlü tarafından tiyatroya da uyarlanmış Çağlar Sanat Tiyatrosu tarafından oynanmıştır.⁸⁷

2.3.10. Malazgirt Destanı: İlk baskısı 1971, ikinci baskısı 1973 yılında yapılan eserin üçüncü baskısı Ötüken Yayınevi tarafından 1976 yılında yapılmıştır. Malazgirt Destanı'nda, Anadolu'nun fethini hazırlayan hadiselerle bu hadiselerin baş kahramanlarının destanları ve en önemlisi Türklere Anadolu'nun kapısını açan Alpaslan ve Malazgirt Savaşı destanlaştırılmıştır.

2.3.11. Salur Kazan Destanı: Ötüken Yayınevi tarafından 1976 yılında tek baskısı yapılan eser, adında da anlaşılacağı üzere konusunu Dede Korkut hikâyelerinden almıştır. Dede Korkut hikâyelerinde anlatılan vak'ayı yepyeni bir üslup ve ahenkle yeniden işlemiştir.

2.4. Son Çalışmaları

Değişik destan örnekleri daha ortaya koymak üzere araştırmalara koyulan Niyazi Yıldırım, bazı denemeler de yapar ama bir çoğu deneme aşamasında kalır.

Kendisi ile yapılan bir röportajda iki destan çalışması içerisinde olduğunu, bir iki ay içerisinde de bitirebileceğini belirtir, fakat çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi vermez.⁸⁸ Bu çalışmalarının adını Ahmet Kabaklı'nın Türk Edebiyatı

⁸⁷ Töre, S.62, Temmuz 1976, s.38-39.

⁸⁸ ÖZCAN, Alper; a.g.s., s.30.

dergisinde yayımlanan Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile ilgili çalışmasındaki nottan anlıyoruz. Bu çalışmalarından birincisi Kültür Bakanlığı için hazırladığı “Millî Mücadele Destanı”dır. Bu eserini tamamlayıp, Kültür Bakanlığı’na teslim ettiği halde eser hâlâ basılmamıştır.

Bahsettiği ikinci çalışması yine Kültür Bakanlığının isteği üzerine hazırlanan “Satuk Buğra Han Destanı”dır.⁸⁹ Bu çalışması hakkında ise fazla bir bilgiye sahip değiliz.

Ömer Faruk Şerifoğlu’nun bir yazısında belirttiğine göre Gençosmanoğlu vefatından kısa bir süre önce de “Medine Destanı” adlı başka bir çalışmanın ön hazırlığına başlar: “O günlerde Medine Müdafî Fahreddin Paşa Üzerine çalışıyordum. Bir süre önce gazetede bir dizi yazı yayımlamıştım. Öğrendiğimde çok sevindi. O yazılarımı zaten kestiğini ve bir Medine Destanı yazmayı tasarladığını söyledi.”⁹⁰ Fakat bu çalışması ile ilgili evrakı içerisinde herhangi bir müsveddeye de rastlayamadık.

Yine Orhun Abidelerini yeni bir üslûpla nazma çekmeye çalışır. Bu çalışması ile ilgili bazı müsveddeleri elimizdedir.

Sevinç Çokum’un bize söylediğine göre son zamanlarında İslam Tarihi ile haşır neşir olur. Bu Ömer Faruk Şerifoğlu’nun verdiği bilgileri doğrular mahiyette bir malumdur.

⁸⁹KABAKLI, Ahmet; “Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu”, *Türk Edebiyatı*, S.211, Mayıs 1991, s.5, Ayrıca bkz. Belge: 12

⁹⁰ŞERİFOĞLU, Ömer Faruk; “Destanlar Burcu Buruk Artık..”, *Zaman*, 21 Ağustos 1994, s.11

İKİNCİ BÖLÜM

NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU'NUN ŞİİRİNDE ÂHENK ve FORM UNSURLARI

I. ÂHENK

Âhenk, manzum veya mensur bir sözün kulağa güzel ve pürüzsüz gelecek şekilde tertip edilmesiyle sağlanır. Böyle bir tertip de kulakta bir musikî tesiri yapar.¹ Ahengin, bir çok sözlük ve ansiklopedide, hemen hemen birbirlerine yakın tarifleri vardır. Bunlardan bir kaçını aktarmak istiyoruz:

“Âhenk, ifade edilenlerin tek tek, parça parça ve bütün halinde kulağa güzel gelecek şekilde seçilmesi, bir cins musikiye yol açmasıdır.”²

“Bir beytin, bir nesir cümlesinin hecelerinin çeşitli sesleri arasındaki kulağa hoş gelen uygunluğuna ‘ahenk’ denir.”³

“Uygunluk, uyum, armoni. Sözle veya yazıyla anlatımda güzel, pürüzsüz, kulakta musikî tesiri bırakacak bir ifade kullanmak. Nazımda aheng sözlerin vezin ölçülerine, aliterasyon ve asonaslara dikkat ile yaratılır.”⁴

“Üslûbun bir niteliği olarak şiir ve nesirde kelime ve cümlelerin, adeta bir musikî tesiri yapacak şekilde ardarda getirilmesi ile sağlanan uyum.”⁵

Bu tanımlamalardan anlaşılacağı üzere ahenk, edebî eserde musikî unsurunun bulunması hususudur. “Musikîde makam ne kadar önemli ise, edebi eserde de ahenk o nisbette gereklidir. Çok güzel fikirler ahenksiz bir ifade yüzünden zayıflar ve muhatapta istenen tesir sağlanamaz. Bu sebeple bir fikir veya duygu ifade edilirken, ahenkle tamamlanmalıdır.”⁶

Şiirde, belirli aralıklarla tekrarlanan vezin ve kafiye, ritmik bir ahenk meydana getirirken; yine vokal ve konsonların belirli bir düzen içerisinde tekrarlanmasıyla da, ahengin diğer unsuru armoni oluşur. Bu açıdan ahengi iki ana başlık altında incelememiz mümkün: Birincisi “Ritim”, İkincisi de “Armoni”dir.

¹ Tahir'ül Mevlevî; *Edebiyat Lûgati*, “Aheng Mad.”, Enderun Kitapevi, İstanbul, 1973, s.17

² TURAL, Sadık; “Şiirin Dünyasına Yaklaşmak”, *Konevi*, S.10, Temmuz 1983, s.22

³ ÖZÖN, Mustafa Nihad; *Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü*, “Ahenk” Mad., İnkılap ve Aka Yayınları, İstanbul, 1954, s.4

⁴ ÖKTEM, Meriç; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.1, “Aheng” Mad., Dergah Yayınları, İstanbul, 1977, s.49

⁵ YETİŞ, Kâzım; *İslam Ansiklopedisi*, “Ahenk-Edebiyat” Mad., Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.1, İstanbul, 1988, s.516

⁶ YETİŞ, Kâzım; a.g.m.; s.516

Ritmi, vezin, kafiye ve redif; armoniyi de aliterasyon ve asonans meydana getirir. Şimdi ahengin, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirindeki yerini, önemini ve başlıca hususiyetlerini bu bakış açısıyla tespit etmeğe çalışalım.

A. Ritim ve Armoni

1. Ritim

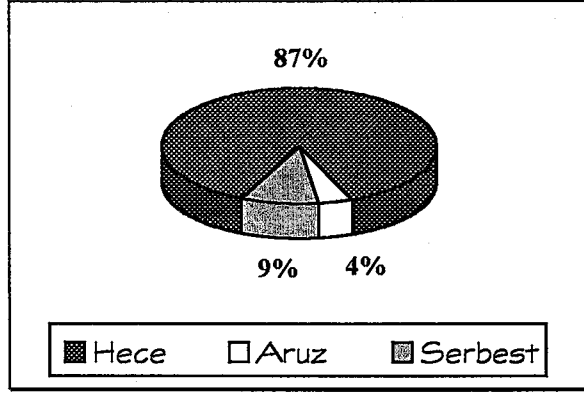
Ritim, “Hecelerdeki vurgu, uzunluk, yükseklik gibi ses özelliklerinin, durakların düzenli bir şekilde tekrarlanmasından doğan ses olayıdır.”⁷ Kullanılan veznin ve kafiyenin çeşidine göre, şiirde ritim de değişir. Her vezin (aruz, hece, serbest) kendine has bir ritim özelliği vardır. Bir çok şair konu ve vezin arasında bir uyumun olması için, azami gayret gösterir. Çünkü şiirde şekil-muhteva uyumu esastır.

1.1. Vezinler: Ritmik ahengin sağlanmasında, imkânlarından yararlanılan şiir unsurlarından ilki vezindir. Hecenin niteliklerine ve hece sayısına dayanılarak meydana getirilmiş kalıpların ve şekillerin değişik milletlerin şiirlerinde önemli bir unsur olduğunu hemen belirtelim.⁸ Türk şiiri açısından düşünecek olursak bizim millî veznimiz olan hece, Fars edebiyatı yoluyla Arap edebiyatından aldığımız Aruz ve 1940'lardan sonra kendisini kuvvetle hissettiren serbest tarz gibi üç çeşit vezinden bahsetmemiz mümkün. Niyazi Yıldırım, şiirlerinde, Türk şiirinde kullanılan bu üç değişik veznin imkânlarından yararlanmıştır. Şiirlerinde en çok kullandığı vezin, Türk millî vezni olan hecedir. Bunun yanında bazı şiirlerinde diğer vezinleri de kullanmıştır. Gençosmanoğlu'nun aruzla (10), ve serbest vezinle yazılmış şiirleri vardır. Niyazi Yıldırım'ın kitaplarına girmemiş 105, kitaplaştırdığı Destanlarda Uyanmak, Kopuzdan Ezgiler, Malazgirt Destanı adlı eserleri ile 1968-1988 yılları arasında yazılmış değişik şiirlerinin yer aldığı Destanlar Burcu adlı eserinde yer alan 147, toplam 252 şiir üzerinde yaptığımız incelemede, hece ile yazılmış 219, aruzla yazılmış 10 ve serbest tarzla yazılmış 23 şiirini tespit ettik.

⁷ ÖZÖN, Mustafa Nihad; *Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü*, “Ritim” Mad., İnkılap ve Aka Yayınları, İstanbul, 1954, s.223

⁸ AKSAN, Doğan; *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, Ankara, 1995, s.233

Bunu oranları bir grafikte göstermek de mümkün:

Grafik 1: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde kullanılan vezinlerin kullanım oranları.

Niyazi Yıldırım, aruzun millileştiği, millî bir hüviyete kavuştuğu inancında ve iddiasındadır. O, “aruzun başka milletler tarafından da kullanılıyor olması onun millî olmadığını göstermez” der. Kendisiyle yapılmış röportajlarda “Selçuklu ve Osmanlı imparatorlukları devirlerinde yüzlerce yıl aruz ve hece ile şiirler yazılmış, biri diğerinden geri kalmamıştır. Aruz ölçüsü, imparatorluk kültürümüzle yoğrularak gelişmiş, Arap ve Fars ölçülerinden ayrı, adetâ bir 'Türk aruz sistemi' meydana gelmiştir. Bilindiği gibi, aruz şiirinin saltanatı, imparatorluğumuzun saltanatı ile tarihe mal olmuş, kurulan millî devletle birlikte hece vezninin kullanılışı umumîleşmiştir.”⁹ demektedir. “Şiiri olan milletlerin, aynı zamanda şiir gelenekleri, şiir kuralları da vardır demektir. Şiir, bu kendine mahsus gelenekler ve kurallar içinde gelişir, güzelleşir, büyür... 'Ölçü' de, şiirin kuralları cümlesindendir. 'Ölçü' derken 'aruzu' ve 'hece'yi kastediyorsunuz sanırım. İkisi de bizindir ve biri birinden çıkmış kadar yakınlıkları, benzerlikleri vardır. Başka milletlerin de aruzu kullanmaları, bu ölçünün bizim 'millî şiir ölçümüz' olmadığına delil teşkil etmez.”¹⁰

⁹ “Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Şiir Üzerine Bir Konuşma”, Konuşan: Olcay Yazıcı, *Türk Edebiyatı*, S.127, Mayıs 1984

¹⁰ “Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu”, Konuşan: Şevket Bülent Yahniçi, *Töre*, S.22, Mart 1973, s.35

“Türk şiiri, kaideleri ve şekli ile bir geleneğe bağlıdır. Bu geleneğin içinde hece vezni vardır, aruz vezni vardır.”¹² “Şekil şiirin meydana gelmesinde yardımcı unsurlardan biridir. Bizim millî şekil ve ölçümüz, hece vezni dediğimiz düzendir. Sonra Aruz alınmış ve ona millî şahsiyet kazandırılmıştır.”¹³

Gençosmanoğlu’nun şiirlerinde, yukarıdaki grafikten de anlaşıldığı gibi %4’lük bir kullanım oranına sahip aruzun, 4 farklı kalıbına yer verildiğini görüyoruz. Aruzla yazılmış 10 şiirinden 6’sı *feilâtün (fâilatün)*, *feilâtün*, *feilâtün*, *feilün*,¹⁴ 1’i *fâilâtün*, *fâilâtün*, *fâilâtün*, *fâilün*,¹⁵ 1’i *fâilâtün*, *feilâtün*, *feilün*,¹⁶ 1’i *fâilâtün*, *fâilâtün*, *fâilün*,¹⁷ yine 1’i *mef’ülü*, *mefâilü*, *mefâilü*, *fa’ülün*¹⁸ kalıplarıyla yazılmıştır. Niyazi Yıldırım, Arapça’nın ses dizgesine uygun olan, şiirde hecelerin uzun ve kısa oluşuna dayanarak bir ritim meydana getiren aruz ölçüsünün¹⁹ Divan edebiyatında en çok tercih edilen²⁰ kalıplarını kullanmıştır. Bunda da söz konusu kalıpların çoğunluğunun yeknesak ya da muttarid kalıpların sonlarından birer hece eksilterek daha hareketli hale getirilmesiyle yakından ilgisi vardır. Düz ya da basit kalıplarda böyle bir hece eksilmesi vezindeki monotonluğu kırmış, sondaki kesinti ritme büyük bir câzibe katmış, böylelikle düz ya da basit kalıplar Türk şairleri tarafından asırlarca kullanılan ve en çok sevilen vezinler arasında yer almıştır. Niyazi Yıldırım’ın tercih ettiği “Düz” ya da “Basit” kalıpların dışında kalan tek vezin kalıbı *mef’ülü*, *mefâilü*, *mefâilü*, *fa’ülün* ‘dür. Yalnız o, burada da diğer Aruz vezni grupları içerisinde en hareketli ve

¹² “Şair Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Şiir Üzerine”, Konuşan: Olcay Yazıcı, *Türkiye*, 11 Eylül 1988, s.11

¹³ “Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Röportaj”, Konuşan: Sevinç Çokum, *Türk Edebiyatı*, S.72, Ekim 1979, s.17

¹⁴ “Hacı Kaya İçin”, *Elazığ*, S.3683, 12 Haziran 1962, s.2; “Komünizmle Mücadele-Dikkat”, *Elazığ*, S.3822, 21 Kasım 1962, s.1; “Sabrın Sonu”, *Elazığ*, S.3597, 23 Şubat 1962, s.1, “Selçuk Kartalı”, *Elazığ*, S.3704, 6 Temmuz 1962, s.2; “Köycülük Masalı”, *Elazığ*, S.3740, 17 Ağustos 1962, s.1; “Cilve”, *Elazığ*, S.3709, 12 Temmuz 1962, s.2

¹⁵ “Dedenin Divanına Nazire”, *Elazığ*, S.3668, 25 Mayıs 1962, s.1

¹⁶ “Aruza Deyiş”, *Elazığ*, S.3403, 12 Temmuz 1961, s.1

¹⁷ “Karşılama”, *Elazığ*, S.3609, 14 Mart 1962, s.1

¹⁸ “Dörtlük”, *Elazığ*, S.3595, 21 Şubat 1962, s.1

¹⁹ AKSAN, Doğan; *a.g.e.*, s.233-234

²⁰ Haluk İpekten’in Türk Edebiyatında en çok kullanılan vezinler üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre Niyazi Yıldırım’ın tercih ettiği kalıpların kullanım yüzdeleri şöyle: *feilâtün (fâilatün)*, *feilâtün*, *feilâtün*, *feilün* %13.5, *fâilâtün*, *fâilâtün*, *fâilâtün*, *fâilün* %29.1, *feilâtün (fâilatün)*, *feilâtün*, *feilün*, %0.8, *fâilâtün*, *fâilâtün*, *fâilün* %3.7, *mef’ülü*, *mefâilü*, *mefâilü*, *feilün* %7.2 . Ayrıntılı bilgi için bkz.İPEKTEN, Haluk; *Eski Türk Edebiyatı-Edebi Bilgiler*, 2.Kısım:Aruz Ölçüsü, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fak.Yay., Erzurum, 1989, s.251-256; ŞAFAK, Yakup; “Fars ve Türk Edebiyatlarındaki Aruz Vezinlerinin Ritmik Yapıları Üzerine Düşünceler”, *Yedi İklim*, S.70, Ocak 1996, s.31-34

en şakrak olanını²¹ tercih etmiştir. Ve bu vezin “Arayışlar Devri Türk Edebiyatı” şairleri tarafından ısrarla kullanılmıştır. Mesela, Ziya Paşa’nın Terkib-i Bend’i, Tevfik Fikret’in Sis, Millet Şarkısı, Haluk’un Amentüsü, Doksan Beş’e Doğru adlı manzumeleri; Mehmet Akif’in Hüsrân Şiiri; Yahya Kemal’in şarkıları; Akıncı, Mohaç Türküsü, Vuslat, Ses, Deniz, Sessiz Gemi; Faruk Nafiz’in Suda Halkalar, Kış Geceleri, şair gibi meşhur manzumeleri hep bu vezinle yazılmıştır.²²

Ayrıca Gençosmanoğlu’nun tercih ettiği 5 değişik aruz kalıbının 3’ünün, bir başka deyişle aruzla yazılmış 10 şiirinden 8’inin halk edebiyatı şairleri tarafından da tercih edilen aruz kalıpları ile yazılmış olması, Niyazi Yıldırım’ın, halk şairleri ve halk edebiyatı geleneğinden de istifade ettiğini göstermektedir. Zaten aruzla yazılmış şiirlerinden bir tanesinin “Dedenin Divanına Nazire” adını taşıması bunun bir göstergesidir.²³

Aşağıya Niyazi Yıldırım’ın aruz veznine hâkimiyetini göstermesi açısından aruzla yazılmış iki şiirini alıyoruz:

Komünizmle Mücadele Dikkat

feilatün feilatün feilatün feilün
(fâilâtün) (fa’lün)

Gocunur çifte atarsın ses edince kaşığı
Pek uzak olmasa gelmen, tepe taklak aşağı
Kusuyorsun; geçirip, ‘sosyal adalet’ misali
Seni kahpe, seni kalles, seni Moskof uşağı

²¹ ŞAFAK, Yakup; “Aruz Vezinleri Arasında Farklı Bir Ses: mef’ûlü, mefâilü, mefâilü, feilün”, *Yedi İklim*, S.72, Mart 1996, s.47-49

²² BANARLI, Nihad Sami; *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, MEB Yayınları, C.1, İstanbul, 1987, s.173. Ayrıca bu vezin için Ali Ekrem “En ziyade şuh, mülevven, müzehher fikirlere cilvegah oluyor” diyerek şiirde ritim açısından ne kadar önemli olduğunu belirtmektedir. Bu hususla ilgili olarak bkz.KAPLAN, Mehmet; *Tevfik Fikret*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1995, s.212

²³ Bilindiği gibi halk edebiyatında gazeller yazılmış olduğu aruz kalıbına göre şu isimleri alır: 3 fâilâtün, 1 fâilün ile yazılanlar Divan; 3 Feilâtün, 1 feilün ile yazılanlar Selis; 4 mefâilün ile yazılanlar Semai; mefulü, mefâilü, mefâilü, feulün ile yazılanlar Kalendar. Bu hususla ilgili olarak bkz. KABAKLI, Ahmet; *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., C.1, İstanbul, 1989, s.553

Aruza Deyiş

Failatün feilatün feilün

Sen yeşilsin diye sevdim yeşili
Bayrak aldır diye, al sevdi gönül.

Yosmanın omuzunu şallar bürümüş
Örtünüp gezmeğe şal sevdi gönül

Bal veren güllere konmuş arılar
Gül suyundan diye bal sevdi gönül

Sarmaşıklar sarıvermiş dalını
Gövdeden geçti de dal sevdi gönül

Dostlarım şaşmayınız hallerime
Sevdasından yana hal sevdi gönül

Kim demiş dünyaya verdik metelik?
Kim demiş mülk ile mal sevdi gönül?

Bozkırın gülleri açmış dediler
Al yağız atlara nal sevdi gönül.

Niyazi Yıldırım'ın her ne kadar aruz vezni ile yazılmış şiirleri mevcutsa da, bu vezinle yazılmış şiirler ciddi bir yekûn oluşturmamaktadır. Aruzlu şiirlerini kitaplarına almaması da onun bu vezne fazla iltifat etmediğini gösterir. Onun ısrarla genç şairlere kullanılması yönünde salık verdiği, şiirlerinde ısrarla kullandığı vezin hece veznidir. Kendisi ile yapılmış olan bir mülâkatında "...Bizim millî şekil ve ölçümüz, 'Hece Vezni' dediğimiz düzendir..."²⁴ derken, bir başka mülakatta "...Büyük şairlerimizin çoğu hece şairidir. Yunus'tan Necip Fazıl'a uzanan tanınmış, tesirli olmuş şairler hece ile yazmışlardır."²⁵ diyerek ancak bu yolda gidenlerin şairlikte muvaffak olacaklarını söyler gibidir. Zaten başka bir konuşmada da bunu dile getirir: "...Türk şiiri ne söyleyecekse hece vezniyle ve kafiye olarak söyleyecektir..."²⁶

²⁴ ÇOKUM, Sevinç; a.g.s., s.17

²⁵ YAZICI, Olcay; a.g.s., s.11

²⁶ "Destan Şairi Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Sohbet", Konuşan:M.Mehdi Ergüzel, *Türk Edebiyatı*, s.175, Kasım 1985, s.56

Niyazi Yıldırım'ın, vezni şiirin temel unsuru olarak kabul etmesi, veznin ahenk meydana getirmede de büyük rolü olduğunu belirtmesi²⁶ veznin onun şiirlerinde ne derece önemle kullanıldığının delilidir. Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde kullanılan vezinlerin içerisinde %87'lik bir kullanma oranına sahip hece vezninin, hemen hemen tüm kalıplarının da kullanıldığını görmekteyiz. Ama o, bunların arasından yine Türk şiir geleneği içerisinde en çok tercih edilenlerini veya en ahenkli olanlarını kullanmıştır.

Rıza Nur'un değişik devir ve sahalarda yazılmış 43 eserden aldığı 6412 manzume üzerinde yaptığı inceleme sonucunda şöyle bir tablo ortaya çıkmıştır:

5	6	7	8	10	11	12	13	14	15	16
heceli	heceli	heceli	heceli	heceli	heceli	heceli	heceli	heceli	heceli	heceli
7	17	984	681	10	1206	144	6	134	25	63

Tablo 1: Rıza NUR'un 6412 manzume üzerinde yaptığı araştırmaya göre hece vezni kalıplarının dağılımı.

Bu tabloya göre, Türk şiirinde en fazla kullanılan hece kalıpları sırasıyla şunlardır: 11, 7, 8, 12, 14. Diğerleri ise fazla kullanılmamıştır.²⁷

Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde kullanılan hece kalıplarına gelince, onların da Rıza Nur'un araştırmasıyla paralellik arz ettiğini görüyoruz. Niyazi Yıldırım'ın söz konusu 236 şiirinden 219'sinde hece vezninin kullanıldığını daha önce belirtmiştik. Bu 219 şiirinde kullanılan hece kalıplarının dağılımı da şöyle olmuştur:

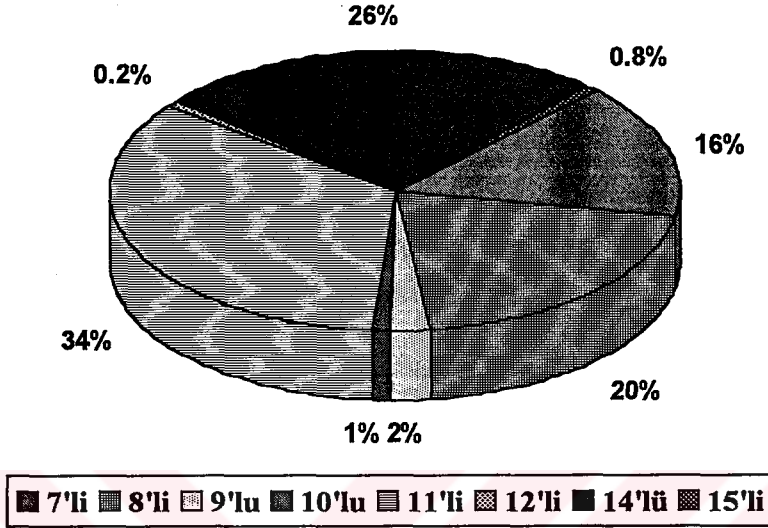
7	8	9	10	11	12	14	15
heceli	heceli	heceli	heceli	heceli	heceli	heceli	heceli
34	44	5	2	75	1	56	2

Tablo 2: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde kullanılan hece kalıplarının dağılımı.

²⁶ ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.56

²⁷ ERTEM, Rekin; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, "Hece Vezni" mad., Dergah Yayınları, C.4, İstanbul, 1981, s.197. Ahmet Kabaklı da halk şiirinde en çok kullanılan hece kalıplarının 7, 8 ve 11'li kalıplar olduğunu söylemektedir. bkz.KABAKLI, Ahmet; a.g.e., s.570

Bu dağılımı bir grafikte daha net bir şekilde görmemiz mümkün:

Grafik 2: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde kullanılan hece kalıplarının dağılımı.

Hece Vezni ile yazılmış şiirlerdeki ahenk, sadece mısralardaki hece sayılarının eşit olması ilkesinden çıkmamaktadır. Hece vezni ile yazılmış şiirlerde ahengi meydana getiren diğer önemli özellik 'duraklar'dır. "Hece ölçüsünde, belli duraklarla ayrılan belli sayıdaki hece dizileriyle ritmik anlatım sağlanır."²⁹ "Aslında ölçü, içindeki duraklarla belli bir kadans, belli bir ritm oluşturmakta, orkestra içindeki kontrbas ve bateri gibi görev görmektedir."³⁰

Niyazi Yıldırım da durakların bu gibi fonksiyonlarından tabî ki istifade etmiştir. Ama hususiyetle belirtmemiz gerekir ki, hece vezni ile yazılmış bir şiirin, duraklı olup olmaması, durakların düzenine bağlı ise; onun şiirlerinin büyük bir çoğunluğunda duraktan bahsetmemiz mümkün olmaz. Çünkü onun şiirlerinde durakların büyük bir çoğunluğu, düzenli değildir. Yine hece vezni ile yazılmış 219 şiiri üzerindeki incelememize göre durakların dağılımı da şöyle olmuştur:

²⁹ AKSAN, Doğan; a.g.e., s.234

³⁰ AKSAN, Doğan; a.g.e., s.235

Hece vezni ile yazılmış 219 şiirde 75'i duraklı 144'ü duraksızdır. Duraklar da en fazla sırasıyla 14, 11, 8 ve 15'li hece kalıplarında oluşturulmuş. Duraklar, 14'lü hece vezni ile yazılmış 40 şiirde 7+7, 11'li hece vezni ile yazılmış 30 şiirde 6+5, 8'li hece vezni ile yazılmış 3 şiirde 4+4, 15'li hece vezni ile yazılmış 2 şiirde de 8+7 şeklinde olmuştur. Onun, şiirdeki duraklara itibar etmemesi 1940 sonrası Türk şiirinde oluşmaya başlamış yeni arayış ve anlayışın³¹ etkisiyle ortaya çıkmış olsa gerek. Böyle bir anlayış, tabii ki durakların, şiirde meydana getirdiği ritmik ahengi inkar etmemektedir. Üstelik, böyle değişken bir durak uygulaması, durakların şiir boyunca değişmemesinden kaynaklanan yeknesaklığı, monotonluğu da kırmaktadır. O yüzden Gençosmanoğlu'nun, şiir boyunca durakları değiştirerek şiiri daha hareketli hale getirmesi ve bunu şiirlerinin büyük bir çoğunluğunda uygulaması, destan tarzının ruhuna uygun bir seçim yaptığını gösterir. Kullandığı duraklı 4 farklı vezinden en fazla tercih ettiği 11'li ve 14'lü hece vezinlerinin duraklarının 6+5, 7+7 şeklinde olduğunu daha önce belirtmiştik. Onun, bu iki vezinden 6+5 duraklı 11'li hece veznini, daha ziyade kahramanlık ruhunun belirgin olduğu ve öğüt üslubu taşıyan şiirlerinde, 7+7 duraklı 14'lü hece veznini ise, hitabet ve bir kişi veya toplulukla konuşma üslubu taşıyan şiirlerinde tercih ettiğini görüyoruz. 6+5 duraklı, bir başka söyleyişle, ilk bölümdeki hece sayısının daha çok olduğu duraklı vezinlerin, söze mısra başında daha ağır, sonunda daha hızlı akış vermesi son bölümün daha kuvvetli söylenmesini sağlar.³² Böyle bir vezin, ilk başta ağır, ama sonda ses tonunun artmasını gerektiren uyarı, tehdit vb. heyecanın yüksek olduğu ifadelerdeki muhtevaya da uygundur. Mesela sık sık kullandığımız “Sana son kez söylüyorum, bir daha buraya gelme.” veya “Bir daha buraya gelersen, seni kovarım.” vb. ifadelerde görüldüğü gibi, özellikle belirtmek, kuvvetle hissedilmesini istediğimiz vurgunun, cümlelerin ikinci bölümünde bulunması gibi. Şimdi bu söylediklerimizi “Malazgirt” adlı bir şiirle daha somut hale getirmeye çalışalım:

³¹ “Gelenekten gelen kafiye düzenlemesinde değişiklikler ve durak’a itibar etmeme, 1940 sonrası şiirinin özelliklerindendir”. Bkz. TURAL, Sadık; *Zamanın Elinden Tutmak*, Ecdad Yayınları, Ankara, 1991, s.105

³² BANARLI, Nihad Sami; a.g.e., s.52.

Malazgirt

.....

Alparslan buyurdu: Kurtlarım vurun!
 Ok çekin, gürz atın, pala savurun!
 Bileğinde kuvvet koman gâvurun...
 Koman şahbazlarım, koçlarım koman!

Sıyrıldı bir anda ellibin kılıç;
 Değdi bir birine, iki kızgın uç...
 Yerde yedi iklim, gökte dokuz burç,
 Dediler: El-aman...Sümme el-aman!

Nağramızı duyan, aklın yitürür.
 Gürz indiği yerden haber getürür...
 Al kanlar sel olmuş gövde götürür...
 Ufuklar kapkara, gökler toz-duman.

.....

Alparslan buyurdu: “Yaşayan ölür..
 Geleceği ancak Tanrımız bilür
 Balak Gazi derler bir yiğit gelür
 Erlikteki ünü, sizden de yaman”

DB.183

Yukarıdaki şiirde altı çizili bölümler mısralardaki vurgunun yerini göstermektedir. Görüldüğü gibi, mısralarda hece bakımından daha çok olan ilk bölüm daha ağır bir tonla söylenmekte, ama mısra bakımından daha az olan ikinci bölümde ise vurgu artmaktadır.

Aşağıdaki şiirde de durakların şiir boyunca devamlı değişmesi sonucu meydana gelen ritmin, anlatılanları nasıl daha çarpıcı hale getirdiğini görüyoruz:

Birkaç gün sonra, Bağdat üzerine yapılan umumî bir hücumda, öncü erlerin serdari olan Genç Osman, en önde yalın kılıç surlara tırmanıyordu...

Vakta ki, / bu haber / vardı Osman'a,	6+5
Savaş meydanları / dardı Osman'a...	6+5
Sol elinde sancak / surlara doğru,	6+5
Tanrı'nın kudreti / yârdı Osman'a.	6+5
Vur Osman'ım, / Alp-Erenler / aşkına!	4+4+3
Vur, cennette / gül derenler / aşkına!	4+4+3
Malazgirt'te, / Çaldıran'da, / Mohaç'ta,	4+4+3
Niğbolu'da / can verenler / aşkına!...	4+4+3

AD.93-95

Niyazi Yıldırım'ın 7+7 duraklı 14'lü hece vezni, konuşma üslubu taşıyan şiirlerde tercih ettiğini söylemiştik. Gerçekten mısraı iki eşit parçaya bölen duraklı vezinler, konuşma, hitabet havası içerisindeki şiirlerde daha kullanışlı olmaktadır.³³ Bu özellik mısradaki hece sayılarının çokluğundan kaynaklandığı gibi, durakların mısraı iki eşit parçaya bölmesiyle gerçekleşen okuma şeklinden de ortaya çıkmaktadır. Şimdi bu hususu bir şiirle göstermeye çalışalım:

Hasret Sancıları

Kanayan yüreğimdir, / okyanuslardan uzak
Asya'nın ortasında / bir yumruk gibi duran...

Odur can ipliğimin / deva bulmaz ağrısı
Onun sancılarıdır, / damarlarımda vuran..

Gönül hanesi yıkık, / mazlum bir yar elidir.
Her an duygularımın / zembereğini kuran...

³³ KAPLAN, Mehmet; *Şiir Tahlilleri II*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1988, s.104.

O kimsesiz, o yetim, / o öksüz bakışlardır
Bin dert içinde beni, / taze dertlere karan...

Nefret, kin, kan, intikam.../ ortak düşlerimizde
Ruhumuzu ürperten, / benliğimizi saran...

Göz yaşıyla, kanımla.../ başımda değirmenler
Döndürür...irin yüzlü, / kızıl gözlü şahmaran...

Gül açmayı unutmuş, / bülbüller şakımayı
Türk'ün cennet yurdunda, / dört mevsim deli boran

Turfanlı üzüm yüzlüm, / Hotenli ceylan gözlüm
Bir dost yok mudur bize, / ahvalimizden soran?

Yok mu bir dil, bir ağız, / bir gönül, bir göz ucu..
Kara düşlerimizi / aydınlıklara yoran?

Mukaddes yurt..bayraksız, devletsiz, mürüvvetsiz...
Şehirlerimiz harap, / gönüllerimiz viran..

Her sabah tan yerinde, / kanlı tırnaklarıyla
Bir sarı ejderhadır, / beni çarmıha geren..

Sabahsız gecelerin / “azad” uykularında
Ay-yıldızlı bayraktır / rüyalarım giren..

Ve uzar hayallerim / hür ufuklara doğru
Alıp götürür beni / uzun, beyaz bir tiren...

DB.123-124

Şimdi vereceğimiz mehter müziğini konu edinen şiirde Niyazi Yıldırım, mehter müziğindeki ahengi duraklarla sağlamaya çalışmış. Mısralardaki durakların belirli aralıklarla tekrarı, adeta mehter müziğindeki davulun belirli aralıklarla vuruşuyla eşdeğer görülmüş:

Mehter velvelesi..."Allah Allah!.." zelzelesi.. ve ulu ecdadımın gaipten gelen sesi:

Uzaklardan, / derinlerden, / öteden,
Gök Tanrı'dan, / Kara Han'dan, / Mete'den,
Yirmi dört boy, / yetmiş göbek / atadan...
Ordu benim! / Devlet benim! / Yurt benim!..
Dar gününde, / er doğuran / Kurt benim!..

At yelesi, / er bağrına / yel vurur...
Kızılkanlar, / tan yerine / al vurur
Ellibin at, / iki yüzbin / nal vurur!
Nal seslerim göktedir, / ben yerdeyim.
Tanrı bilir, / yerde miyim, / nerdeyim?

Rum ordusu çokça derler, / doğru mu?
Kaç mızrağa açsam / yeter bağrımı?
Önde giden, / Alpaslan mı, / Çağrı mı?
Seçilmiyor, / elindeki / yay mıdır?
Yay mıdır hey! / Yeni doğmuş / ay mıdır?

.....
Çal kılıcı!... / Koçum!... / Kurdum. / Yettim hey
Büyük aşkın denizine / battım hey!..
Malazgirt'ten İstanbul'u tuttum hey!..
Deniz içre Kızılalma / gör nedir?
Bildim işte / Ülkü denen / yar nedir!

DB.255-256

Bu hususiyetin ortaya çıkmasında bazı tekrarların(Ordu *benim!* / Devlet *benim!* / Yurt *benim!*..) (Uzaklardan, / derinlerden, / öteden; Gök Tanrı'dan, / Kara Han'dan, / Mete'den) rolünün de olduğunu belirtmemiz gerekir.

Şiirde vezni, bu gibi ritmik özelliklerine dikkat ederek kullanmak önemli olduğu gibi, muhteva ile olan uygunluğunu da göz önünde bulundurmak gerekir. Bir şiiri mükemmeliyete ulaştıran önemli bir özellik, konu-şekil bütünlüğünü sağlamaktır.³³ Gençosmanoğlu'nun bu konu da büyük gayret sarf ettiğini ve büyük ölçüde de başarıya ulaştığını belirtmemiz gerekir. Onun şiirlerinde vezin-muhteva uyumunun güzel örneklerini bulmamız mümkün. Fikret Memişoğlu'nun ölümü

³³ Mehmet KAPLAN'ın şiir tahlillerini topluca değerlendirdiğimizde bu özelliğin tahlillerde ana kriter noktasında olduğunu görürüz.

yazılmış aşağıdaki şiirde, şair adeta ağlamaklı hali okuyucuya daha iyi hissettirebilmek için, hece ölçüsünün az heceli olan kısa vezni tercih etmiştir. Böylelikle 7 hece sonunda biten mısra ile ağlamaklı söyleyişlerdeki kısa, kesik kesik konuşmalar ile bağlantı kurulmak istenmiş. 7+7 duraklı vezin ile 7'li hece vezni arasındaki fark ise 7'li hece vezninde cümlelerin mısra sonlarında bitmesidir.

Ağıt

Çayda çıra yakılsın,
Meteris'e çıkılsın;
Ağama nasıl kıydın?
Ölüm, evin yıkılsın?

Su gibi akıp gittin,
Bağrımı yakıp gittin;
Kaç gün oldu geleli?
Şöyle bir bakıp gittin!

Kanasın yaram gayrı,
Kimlere varam gayrı?
Ağam gelmeze gitmiş;
Ben nice duram gayrı?

Goncalar soldu bende,
Ne haller oldu bende;
Kabrine yüz sürmeye,
Derman mı kaldı bende?

Çıktım Kayabaşı'na
Boğuldum gözyaşına;
Baktıkça seni gördüm,
Harput'un her taşına!

Denizdim, göle döndüm;
Bir kurak çöle döndüm...
Ağam gitti gideli,
Savrulan küle döndüm!..

DB.40-41

Özellikle “Bozkurtların Destanı” adlı eserinde karşılaştığımız bir vezin hususiyetini daha söylemeden geçemeyeceğiz. Mezkûr eserin muhteviyatının manzum-

roman özelliği göstermesinden dolayı, sık sık geçen diyaloglarda da şairin vezne dikkat ettiğini görüyoruz. Niyazi Yıldırım, serbest bir tarzda yazılmış görünümünde olan bu diyaloglarda da hece veznini tatbik etmiştir:

.....
Başyargıcı, suçluyu süzdü inceden ince,
Sorgusuna başladı, gürültüler dinince:

- Kimsin sen?

- Bir onbaşı.

- Adın ne?

- Karabudak!

Suçluysam, olsun canım, Türk töresine adak!..

- Çinli kadın evlidir. Bunu elbet bilirdin?

- Evet!

- Peki, ne diye gidip çadırına girdin?

O beni çağırmıştı!

- Sen gitmeyivereydin?

Ne diller döktü bana, orda olup göreydin!

.....
Yarın ne verecektin? Var mıydı gümüş akça?

- Gümüş saplı bir bıçak yağmalamıştım Çin'den,

Onu götürecektim. Hazırlamıştım dünden!..

- Evli misin?

- Değilim.

Yaşın kaç?

Yirmiiki!

Ne diye evlenmedin bugüne kadar peki?

.....
BD.108

Eserin, Karbudak'ın, işlediği bir suç yüzünden başyargıcı tarafından sorguya çekilişini anlatan bölümünden aldığımız bu diyalogda görüldüğü gibi, kısa sorulu

cevaplı bölümdeki (- Evli misin?, - Değilim., -Yaşın kaç?, -Yirmiiki!) kelimelerin toplam hece sayısının diğer mısralar ile eşit olmasına dikkat edilmiş. Bu diyalogdaki kısa cümleler, 14'lü hece vezni ile yazılmış yukarıdaki parçanın bir mısraını oluşturuyor gibi kullanılmış. Bu kısa soru ve cevapların, normal bir şiirdeki durakların fonksiyonunu üstlendiği açıktır.

Tüm bu güzel kullanımlara rağmen, Gençosmanoğlu'nun ilk şiirlerinde vezin kusurlarına da rastlamaktayız. Bu hece kusurları özellikle, mısralardaki hece sayısının kulağa gelen sese göre ayarlanmasından kaynaklanmaktadır. Hece ile yazan şairlerin de heceleri bizzat saydıklarını söylememiz mümkün değildir. Ama usta bir şair, mısraların hece sayılarını, kulağa gelen sese göre kendiliğinden ayarlamaktadır. Elazığ gazetesinde yayımlanan Ağın Ortaokulu'nun açılışı münasebetiyle yazdığı “Yeni Gün” adlı şiiri 14'lü hece vezni ile yayımlanmış olmasına rağmen “İlmin ilerliğin alevlendi ocağı” gibi 13 heceli mısraların da bulunması bazı şiirlerindeki vezin hususiyetlerinde aksaklıklara yol açmış. Bu gibi örnekleri ilk şiirlerinden verilebilecek örneklerle arttırmamız mümkün.³⁴

Niyazi Yıldırım'ın Türk şiir geleneğinde önemli bir yere sahip olan hece ve aruz vezni ile, 1940'lardan sonra yaygınlaşan serbest tarzı kullandığını veya denediğini mevzunun girişinde belirtmiştik. Serbest tarzın şiirinlerindeki yerine gelince; Niyazi Yıldırım bu üç değişik vezni de başarıyla kullanmıştır. Hece vezni, I. Dünya Savaşı günlerinde rağbet görmeye başladı. Hece vezninin tüm imkânları araştırıldı. Ama 1935 yılından sonra vezin üzerinde değişik oynamalar yapıldı. Yani vezin üzerindeki kırmalar, parçalamalar ile serbest nazım dediğimiz deneyişler başladı. Bu denemelerin Nazım Hikmet'le başladığını söylememiz gerekir.³⁵ 1940'tan sonra da serbest nazım anlayışı biraz daha genişlemiştir.

³⁴ “Yeni Gün”; *Elazığ*, S.841, 17 Şubat 1953, s.3, Ayrıca bkz. “Deyiş”, *Elazığ*, S.975, 28 Temmuz 1953, s.1; “Harput Harabeleri”, *Elazığ*, S.8, 30 Nisan 1950, s.2; “Bingöl”, *Elazığ*, S.1014, 16 Eylül 1953, s.1; “Ağın'a Deyiş”, *Elazığ*, S.1889, 2 Ağustos 1956, s.1.

³⁵ KABAKLI, Ahmet; a.g.e., s.592

Niyazi Yıldırım'ın serbest nazım anlayışı ise daha başka bir farklılık gösterir. Serbest dediğimiz tarzda kafiye düzenlemesine hiç itibar edilmezken, onun şiirlerinde bu anlayışın yeri yoktur. Kendisiyle yapılan bir röportajda ölçsüz(serbest) şiirin de kuralları gelenekleri olduğunu, başı boş olmadığını söyler.³⁷ Nedir bu kurallar, gelenekler? Bu soruyu, yine başka bir mülakatta şöyle cevaplandırır: “Serbest dediğiniz şiirlerim de pek o kadar serbest değildir. O da zaman zaman hece vezninin çeşitli ölçüleriyle bazen de serbest mısralarla devam eder, gider. Beyit tarzı da diyebilirsiniz. Tamamen bizim batıdan adapte ettiğimiz serbest tarzı ben kullanmam, kullanamam da... Alışkın değilim. Denedim ama bazen hece vezninin dışında, kırk bir vezin diyorum ben ona... Çeşitli vezinlerde bir takım mısralar böyle dizilip gidiyor. Ama onlar baştan sona aynı vezinde değil de değişe değişe bazen serbest mısralar geçiyor. Bunu ben zaman zaman yapardım ve bazı konularda bu ihtiyacı duyuyordum. Biraz daha değişik oluyor. Monotonluktan kurtuluyor. Asıl destan dediğimiz çalışmanın mutlaka hece vezniyle olması gerekir. Serbeste benzeyen mesela Kürşad destanını ben böyle kırk bir vezinle yazdım.”³⁸ Bu söylenenlerden, onun serbest dediği tarzın, tam serbest bir tarz olmadığını anlıyoruz. Onun bu serbest şiirlerinde, bazı kayıtların göz önünde bulundurulduğunu görüyoruz. Bu kayıt da şüphesiz kafiye ve rediftir. O, hiç bir şekil kaydına bağlı olmayan, kendi ifadesiyle “Batıdan adapte edilen” serbest tarzın millet tarafından tutulmadığını, son kırk elli senede Türk şiiri diye ortaya koyulan kafiyesiz şiirlerin, Türk milletine mal olamadığını, bu tür şiirlerin sadece belli kesimlerin şiiri olarak kaldığını savunur.³⁹ Onun bu konuda örnek kabul ettiği kişi Arif Nihat Asya’dır. O, Arif Nihat Asya’nın hece ve aruz dışında “serbest” şekillerle meydana getirdiği ölmez şiirlerinin olduğunu söyler ve devam eder: “Bunları okurken şekil hususunda yabancılık çekmiyoruz. Hoşlanarak okuyoruz. Demek ki Arif Nihat Asya, serbest şiiri, “devrim” olsun diye taklit etmemiş, bir söyleyiş tarzı olarak düşünmüş, aynı zamanda ona Türk şiirinin özelliklerinden mayalar katarak millî bir hüviyet kazandırmıştır. Benim serbest tarzdaki şiirlerim de aynı hareketin devamıdır.”⁴⁰ Gerçekten onun serbest tarzdaki şiirleri Arif Nihat Asya’nın aynı tarzdaki şiirleri ile paralellik göstermektedir. Aşağıya aldığımız Arif Nihat Asya’ya ait bir şiir ile, Gençosmanoğlu’na ait yine aynı tarzla yazılmış bir şiirin aynı kayıtlarla yazıldığını görüyoruz:

³⁷ YAHNİCİ, Şevket Bülent; a.g.s., s.35

³⁸ ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.55

³⁹ ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.55-56

⁴⁰ ÇOKUM, Sevinç; a.g.s., s.17-18

Yatır

Kimi, bulutlar gibi uzak;
Kimi, yapraklar gibi yakın...
Kuşlar, sürü sürü;
Kuşlar, akın akın
Geçti üstümden...

Konmaya gittiler başka kıtaların,
Başka dünyaların çatısına...

Ölü ben, yatır ben, evliya ben,
Elimi sürdüm onların toprağıma düşen
Karaltısına.

* * *

Küme küme, yığın yığın
Arılar, hüsnüyusuflar, güvercinler, atlar;
Eller, ayaklar, etekler, kanadlar
Güzellikleriydi
Dünyanın
Ve şu dünyada gönül verdikleriydi
Ölmüş bildiğiniz Evliya'nın!

Hepsini tanırım uzaktan, yakından...
Seslenip taşlar, topraklar altından
"Boş geçmeyin!" dedim;
Güvercininden ilahi istedim
Ve bal ısmarladım, arısına.
Nefesim, talihim, rüzgarım onlar...
Sizin kanadlarınız değil,
Benim kanadlarım onlar!

40

Arif Nihat ASYA

İki bölümünü aktardığımız şiirde, dikkat edildiği gibi, belli bir düzen içerisinde olmasa da kafiye ve rediflere yer verilmiş. Şimdi de Niyazi Yıldırım'a ait bir şiiri verelim:

⁴⁰ ASYA, Arif Nihat; *Dualar ve Aminler*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1993, s.50-51

On yaşına basmıştı Çin'de doğanlarımız,
 On yaşında tutsaktı yavru kurtlar..
 On yıldır töresiz,
 Bayraksızdı yurtlar..
 On yıl olmuştu yıkılalı
 Gök Türk kağanlığı.
 Çöreklenmişti Asya bozkırları üstüne,
 Koyu bir Çin karanlığı..
 Yıkılmıştı Ötüken'de otağlar.
 Türk budunu yashydı.
 On yıldır gerilmiyordu yaylar
 Kılıçlar pashydı.
 Koca kurtların başları avuçlarında,
 Elleri böğürlerinde bozkurtların,
 Deli kurtlar ushuydu...

Kİ.249⁴¹

İki şiir arasındaki benzerlik, sadece serbest tarzın aynı anlayışla kullanılmasından ibaret değildir. Tekrarların kullanılışı arasındaki benzerlik de dikkate değer. Niyazi Yıldırım, serbest tarza bazı konuları işlerken başvurmaktadır. Genellikle, tarihimizdeki yenilgileri, dünyanın değişik yerlerinde zulüm görmüş veya görmeye devam eden müslüman toplulukların, soydaşlarımızın yaşayışlarını işlerken, gerek müslümanların, gerekse milletimizin dağınıklığını okuyuculara adeta, şekil ile de gösterebilmek için serbest tarzı tercih etmiştir. Mesela bir yandan uzun yıllar Rus zulmü altında ezilen, son derece modern silahlara karşı basit silahlarla ancak karşılık verebilecek güçte olan Afgan mücahitlerinin mücadelesini (DB.57-60), öte yandan Çin zulmü altında ezilen Doğu Türkistanlıların (DB.125-126), Irak'ın zulmü altında ezilen Türkmenlerin mücadelesini (DB.68), anlatırken serbest tarzın imkânlarından yararlanmışlardır. 630 yılında Çin'e esir düşen Türklerin, on yıl sonra Kür Şad öncülüğünde gerçekleştirdikleri ihtilali, "Kürşad İhtilali Destanı" adlı eserinde hece ve serbest vezni birlikte kullanmak suretiyle meydana getirmiştir.

⁴¹ Sayfa numarası "Bozkurtların Destanı" adlı esere aittir.

1.2. Kafiye ve Redif: Şiirde ahengi sağlayan diğer unsurlar kafiye ve rediftir. Kafiye, “İki veya daha fazla mısraın son harf ve hareketleri bakımından birbirine uygun düşmesiyle elde edilen tezahüre denilir.”⁴² “Kafiye, mısraın belkemiğini teşkil eden veznin bitip, yeni bir hareketin başladığını gösterir. Onun için şiir boyunca belirli aralıklarla tekrarı hususî ahenk vücuda getirir.”⁴³ Şiirde kafiye, vezinden ve şekilden daha esaslı bir ses unsurudur. Musikî bestelerinde tekrarlanan sesler gibi şiirde de ahengi kafiye oluşturur. Gençosmanoğlu'nun tespitleriyle Türk şiiri, kafiyeyle söz söyleme sanatından doğmuştur.⁴⁴ O kadar ki Türk şiiri, bir kafiye lisanı halinde gelişmiştir. İlk kafiye ve redif örneklerinin, eski Pehlevî ve eski Türk şiirinde görülmesi, araştırmacılar da bu iki ses unsurunun yeni Avrupa edebiyatlarına bu şiirlerden geçtiği fikrini uyandırmıştır.⁴⁵

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde kafiye'nin önemli bir yeri vardır. Öyle ki onun şiirinde kafiye, ritmik bir unsur olarak fevkalâde bir görev üstlendikleri gibi, fikrin ve hayalin derinleştirilip daha çarpıcı hale gelmesinde de etkili rol oynamaktadırlar. Türk şiirinin kafiyeyle söz söyleme hünerinden hareket ederek doğduğunu söyleyen Niyazi Yıldırım, kafiye'yi Türk şiirinin ahenk meydana getirmede vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul eder ve ekler: “Türk şiiri ne söyleyecekse hece vezniyle ve kafiyeyle olarak söyleyecektir.”⁴⁶ Yayımladığı 11 şiir kitabında ve kitaplaştırmadığı şiirlerinde kafiyesiz düzenlenmiş şiir yok denecek kadar azdır. Aşağıdaki parçada görüldüğü gibi serbest tarzda yazdığı şiirlerinde dahi düzenli olmasa da kafiye mevcuttur.

Çinliler çoğaldıkça
Türkler azalıyordu!
Fakat kurtlar yine kurt
İtler *itt*iler!

⁴² TURAL, Sadık: “Rindlerin Ölümü Şiirinde Ahenk”, *Mehmet Kaplan İçin*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1988, s.226

⁴³ KAPLAN, Mehmet: *Tevfik Fikret*, Dergah Yay., İstanbul, 1995, s.219

⁴⁴ ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.55

⁴⁵ BANARLI, Nihad Sami; a.g.e., s.54-55

⁴⁶ ERGÜZEL, M.Mehdi; a.g.s., s.55-56

Bir bir düşüyordu
Bozkurt soylular...
Ölüyorlardı ama,
Yiğitiler!!!

Çinliden kir gidiyordu,
Türk'ten *kan*!
İşte Onbaşı EMEN, İLAÇIN, KUTAN
Şehitler!

BD.277

Onun şiirleri incelendiğinde görülecektir ki o, yarım, tam ve zengin kafiye hemen hemen eşit derecede iltifat etmiş, tunç ve cinaslı kafiyeleri ise fazla kullanmamıştır.

Niyazi Yıldırım'ın incelediğimiz⁴⁷ Bozkurtların Ruhu, Bozkurtların Destanı, Kürşat İhtilali Destanı, Malazgirt Destanı, Kopuzdan Ezgiler, Destanlarda Uyanmak, Destanlar Burcu (Burçlar, 21'e Doğru, Kerkük Destanı, Asım'ın Nesli, Türkistan, Mizahi Şiirler) adlı eserlerinde toplam 10 cinas, 34 tunç kafiye tespit ettik.

Mehmet Kaplan kafiye ile ilgili olarak şöyle der: "... kafiye bir mısraın yapısında vezinden daha mühim rol oynar. Denilebilir ki, bütün mısraın kuruluşu kafiyeye göre şekil alır. Kafiye isim, sıfat veya fiil olduğuna göre, kendisinden önce gelen kelimelerin değişmesini icap ettirir; buna göre isimden sonra sıfat, sıfattan sonra

⁴⁷ İncelememize esas aldığımız eserlerin künyeleri şöyledir:

Bozkurtların Ruhu; Turan Basım Evi; Elazığ, 1952

Bozkurtların Destanı; Ötüken Yay., İstanbul, 1972

Kürşat İhtilali Destanı, Ötüken Yay., İstanbul, 1972 (Bu eser Bozkurtların Destanı adlı kitabın 239-323. sayfaları arasındadır.)

Malazgirt Destanı, Kemer Neşriyat, 4. baskı, İstanbul, 1989. (Bu eserin daha önceki baskıları ayrı kitap halinde olmasına rağmen, son baskısı Destanlar Burcu adlı eserin 222-279. sayfaları arasındadır.)

Kopuzdan Ezgiler, Kemer Neşriyat, 3. baskı, İstanbul, 1989, (Bu eserin daha önceki baskıları ayrı kitap halinde olmasına rağmen, son baskısı Destanlar Burcu adlı eserin 161-212. sayfaları arasındadır.)

Destanlarda Uyanmak, Kemer Neşriyat, 2. baskı, İstanbul, 1989, (Bu eserin daha önceki baskıları ayrı kitap halinde olmasına rağmen, son baskısı Destanlar Burcu adlı eserin 142-157. sayfaları arasındadır.)

fiil, fiilden sonra zarf ve sair kelime nevileri birbiriyle kafiye yapınca, her mısraın bünyesi, ayrı bir tarzda kurulmuş olur. Bundan doğan neticeler ise, şirin bütününe tesir eder.”⁴⁸

Bu değerlendirmeler ışığı altında Niyazi Yıldırım'ın şiirlerindeki kafiyele bakacak olursak onun, çok değişik kelime çeşitlerini, zarfları, sıfatları, ünlemleri, edatları şiirlerinde kullandığını, ama bunların sayısının ciddi bir yekûn oluşturmadığını görürüz. Onun şiirlerindeki kafiyelerin çoğunluğunu, fiil ve isimler oluşturur. Özellikle kafiyelerinde fiillerin çok kullanılması, muhteviyattaki hareketliliği de desteklemektedir. Şimdi sırasıyla değişik kelime çeşitleriyle yapılmış kafiyele bakalım:

Zarf:

Torunları nerede milyonlarca Alp-Er'in?
Zürriyetsiz mi göçtü efendileri yerin?
Başım ellerim içre düşündüm *derin derin*.
“21'e Doğru-DB.84”

Gazi Alp-Erenler! İşe koyulun,
Gayrı söze vakit *az* verilmeli.
Bidevi atlara rüzgarca soluk,
Ve yıldırımlarca hız verilmeli.
DB.132

Hey Bala Can! Söyle bana
Hal ve ahval *nasıl* şimdi?

Dert arttı mı eksildi mi,
Zulümler kaç misil şimdi?
DB.120

Bilirim Rabb'imdir ruhumu güden
Her an ruhuma zıt bir aksi beden
Bir elim okşarken, öbürü *neden*
“Fasit Paralel, DB.83”

⁴⁸ KAPLAN, Mehmet: a.g.e., s.220

Nerde damarlarımda dolaşan soylu maden?
 Cılızlaşan bir şey var; kuvvetlenirken beden..
 Sordum kendi kendime ; bende bu cezir *neden*?
 “21'e Doğru- DB.84”

Sıfat:

Sakarya nesli yiğitler
Bağrı kan süslü yiğitler
Sübhan göğüslü yiğitler
 “Sübhan Göğüslü Yiğitler-DB.94”

Ta ezelden *hür* milletiz,
 Soyu-sopu *gür* milletiz,
 Kandan, candan *bir* milletiz
 DB.184

Ünlem:

Gazi Battal ülkesinin kara yağız bâlâsı.
 Devlet oğul, mürvet oğul, fidan oğul, toy oğul..

“Oku” dedim, “oku” diyen yüce Rabb'im hakkına
 Seni yüksek mekteplere çok gördüler, *hey* oğul.
 “Kara Mürsel-.DB.96”

Samahlarla meylet ile
 Halaylar, hey *heyler* ile
 “Rum Abdalları-.DB.148”

Gök namlular “ya Bismillah...” diyende
 Namert sergerdesi “*eyvah*” diyende
 Ve mazlum sıdk ile Allah diyende
 “Köroğlu Şanında Bir Koçaklama-DB.162

Edat:

Dinsin kırk yıllık ağrı
Ve Çin seddine *doğru*
Yiğitler çıksın ava...
"Bozkır-DB.110

Bu kelime çeşitlerinin yanında Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde muhteva-kafiye münasebetine dikkat edilerek, değişik kelime çeşitlerinden yapılmış kafiye bulmak mümkün.

Elinde kopuzu ile "Bizim Diyar"ları dolaşarak destan terennüm eden bir ozanı andıran Niyazi Yıldırım, şiirlerinde de bu muhtevaya uygun kafiye seçmiştir. Gerek Misak-ı millî sınırlarının içinde kalan, gerekse bu sınırlar dışındaki vaktiyle bize ait olan geniş bir coğrafya kafiyelerinde yer alır: Bolu (AD.23), Çanakkale (DB.19), Fas (DB.65), Harput (DB.129), Kerbela (DB.69), Kerkük (DB.67), Kırşehir (DB.153), Maraş (DB.31-AD.35), Medine (DB.10), Mohaç (DB.13), Muş (AD.23), Pilevne (DB.14), Prut (DB.105), Rodop Dağları (DB.101), Söğüt (DB.134), Tuna (DB.205), Tunus (DB.206).

Bu geniş coğrafya yanında, bu coğrafyaları hatırlatacak şahsiyetlerin de kafiye çok sık geçmesi, vatan-alperen mefhumunun bütünlüğünü sağlar: Afşın (AD.23), Balak (DB.234), Ede-Balı (DB.16), Ertuğrul Gazi (DB.21), Hacı Bektaş (DB.195), İbrahim Ethem (DB.46), Oğuz Han (DB.206), Tarkan (DB.236), Tuğrul (DB.195), Turgut (DB.202), .Veysel (DB.38), Yunus (DB.28-206), Zekeriyya (DB.83),

Ses taklitleri de kafiye unsuru olarak kullanılır. Bu tür kelimelerin, çoğunlukla sahip oldukları ses değerleri bakımından kullanıldığı hissini vermektedir.

Kulaklar duymazdı özge sesleri
Bu çetin savaşın *gürültüsünden*

.....

Erlik türküleri bestelenirdi
Dökülen kanların *şarılısından*

Ok vınlamasını duymak ne mümkün,
Köpüren atların *horultusundan*

Şimdilik en büyük şikayetimiz
Yaralanan Çinli *dırlıtısından*

BD.208-209

Kapa gözlerini bir an,
Uzakları dinle *dan... dan...*

“Doksanüç Gecesinde Erzurum Kapıları- DB.17

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde dikkati çeken bir başka kelime yahut kelime grubu da arkaik ve mahallî kelimelerdir. O, bu tür kelimeleri de kafiye meydana getirirken kullanmış, ve böylece kafiye-muhteva bütünlüğünü sağlamaya çalışmıştır:

Saçlarını tel tel *ıtlırladığım*
Ayet el Kürsi'ye *poturladığım*
İnce ekmek açıp *fetirledığım*
Ap akça sütümle *baturladığım*
Ey can konağımda *yatırladığım*

DB.19

aaab / cccb / dddb şeklinde kafiyeleşmiş, bizim ise “b” mısralarını verdiğimiz bu şiirinde, Nene Hatun'un diliyle geçmişi anlatmaya çalışan Gençosmanoğlu, bu tür kelimelerle adeta bizi o bölgeye ve zamana götürmeye çalışır.

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Türk milletinin 623 yıllarındaki yaşayışını anlattığı “Bozkurtlar'ın Destanı” adlı eserinde de yine okuyucuyu, anlatılan hadiselerin içerisine çekebilmek, birazcık olsun o dönemin havasını teneffüs ettirebilmek için, o döneme ait bazı kelimeleri kullanmış ve böylece muhteva-kafiye uyumuna riayet etmeğe çalışmıştır:

Onbaşı Pars! çerinden giden var mı *uçmağa*⁴⁹
Ölümde yürek var mı, benimle konuşmağa!...

BD.18

⁴⁹ Uçmak: Cennet

Yüzbaşı'nın, erlerin, gözleri buğulandı..
Demek ki Çuluk Kağan dün gece *ağulandı*.⁵⁰
BD.20

Kılıcına el atma
Şimdi deyiş çağıdır.
Ortalıkta dolaşan,
Ak kımız *çamçağıdır*.⁵¹
Yadelde oturanlar,
Bil ki yurt kaçığıdır!
Senin kılıç dediğin,
Türk'ün oyuncağıdır.
DB.57

Akın var..Akın var..Akın var..
Yerlerde toz, göklerde *çakın*⁵² var.
BD.203

Yargıcılar *kineşti*.⁵³
Birincisi söyleşti.
BD.101

Katun'un öfke dolu yüreğinde kırk *albız*.⁵⁴
Diyordu: "Olmasaydı şu Almıla denen kız."
BD.187

Sultan Murat der ki: "Osman *kandedir*?⁵⁵
Sağda mı, solda mı hangi yöndedir?..."
AD.93

⁵⁰ ağulanmak: zehirlenmek

⁵¹ çamçak: kımız içilen kap.

⁵² çakın: şimşek

⁵³ kineşmek: görüşmek

⁵⁴ albız: şeytan

⁵⁵ Kandedir?: nerededir.

Bu tür kafiyele ilgili örnekleri çoğaltmamız mümkün: yumuşu (BD.72), kakıdı (BD.73), tıkızlandı (BD.94), yağı (BD.198-199). Bu tür kullanımlarda şair, muhteva-şekil uygululuğuna mutlaka riayet etmiştir.

Bugün de kullanılan bazı kelimelerin eski kullanılış biçimlerini kafiyelelerinde yer vererek muhtevayı desteklemek istemiş:

Sonunda ağıladı Kağanı, Çinli *Katun*,
Yasa-pusa batmıştı Gök Türk illeri, bütün.
BD.29

Heyecanın yükseldiği yerlerde düşmana duyduğu öfke ve hıncın tesiriyle argo diyebileceğimiz kelimelerden de kafiye yapmaktan kaçınmamış:

Hala yanık kokusu tüten şu bin harabe
Yunan *dölünün* burcu!
“Bilecik'te”-DB.16

Çarşaflarına sınıksı bürünmüş üç taze
Çıkıp yürüdüler meydana doğru...
Peşlerine takıldı üç Fransız askeri
Üç sarhoş *kepaze*
“Sütçü İmam”-DB.32

Ey namert palikarya! Ey kara ruhlu yılan!..
Seni ta ciğerinden, içinden tanıyorum.
Ve 30 Ağustosta, Dumlupınar önünde
Çizmemle damgalanan *kıçından* tanıyorum.
Tanıdığımız Düşman; Elazığ, S.4165, 1 Ocak 1964, s.1

Yanlı anlamadımsa böyle demiştin...
- Evet!
- Bunlar hangi türeye uz düşer? Bre *kavat*!...
BD.183

Daha önce belirttiğimiz gibi, Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde isim-fiil kafiyeleştirmelerini çok sık olarak görmekteyiz. Yalnız, şairin bu tür kafiyeleştirmelerinde hareket kabiliyetini genişletmek için daha serbest davranması, modern kafiye anlayışımıza uygun olmayan kullanımların ortaya çıkmasına sebep olmuş. Fakat şiirlerin bütünü göz önünde bulundurulduğunda bu uygunsuz görünen kafiyelerin şair tarafından, kafiyelerindeki yeknesaklığı kırmak için bilerek kullanıldığını görüyoruz. ab / cb / db ... şeklinde kafiye **Turistname** adlı şiirinin “b” ile harflendirdiğimiz mısraları şöyle:

Dev trans-atlantikler tıklım tıklım do**l**malı.
Yanaşıp Tophane'ye biraz nefes a**l**malı.
“Yolcu yolunda gerek” deyip revan o**l**malı.
Beleşten hem kafayı, hem yolunu bu**l**malı.
Kalleşlik üzerinde kat'i karar kıl**l**malı.

Buraya kadar kafiyelerin “l” sesi ve fiiller ile oluşturulduğunu görmekteyiz. Fakat, bundan sonra şair, araya isim koyarak sadece “l”lerle ve zayıf oluşmuş yarım kafiye ahengini kırmak istemiş. Ve isimlerle fiiller arasında bir zengin kafiye yapıp, şiirin diğer kısımlarındaki ahengi sağlamak istemiş. Bir başka deyişle, şair fiilleri kendi arasında, isimleri de kendi arasında kafiyeleştirerek şiir boyunca devam eden monotonluğu kırmağa çalışmış.

Kaşınmalı Mersin'de bitli bir Holla**nd**alı.
“Antep baklavası”na sürmüş gibi har**da**lı.
Diskotek havasında Halay, Bar, Harma**nda**lı...
“Turistname”-DB.219

Aynı hususla ilgili bir başka örnek:

Yürek, imansız gü**r**lemez.
Alın, secdesiz parla**m**amaz...
Gören gözler nuru na**ma**z.
“Bize Göre”-DB.212

Nakledilen mısralardaki “gürlemez ve parlamaz” fiilleri kendi aralarında “r” sesleri ile kafiye oluştururken sonrasında “namaz” ismi gelerek kafiyenin çeşidini zenginleştirmiş.

Solup sararıp gönül
Türk Türk'e verip gönül..
Bilirsen, garip gönül
Umduğuna küsüptür.
“Sitem”-DB.71

Yukarıdaki şiirde de aynı husus söz konusudur. Şair “sararıp / verip” fiilleri arasında “r” sesi ile yarım kafiye oluştururken, “garip” ismi bu düzeni değiştirmiş.

Dilince öten olan
Bacanda tüten olan
Kıbrıs yavru vatandı
Men bala vatan olan.
“Sitem”-DB.71

“öten / tüten” fiilleri kendi aralarında “t” sesi ile yarım kafiye meydana getirirken, dördüncü mısradaki “vatan” kelimesinin isim özelliği kafiyelerdeki ses benzerliğini, bir başka deyişle kafiye çeşidini arttırmış.

“Atsız Tanrıdağında” adlı ab / cb / db ... şeklinde kafiyeleşmiş şiirinin, kafiye mısraları da şöyle:

İki ayrı dünyada iki ayrı **tören** var.
Aramızdan ansızın çadırını deren var.
Burada tamu içre gönüllerde **boran** var.
Tanrı korusun, sanki Bozkurtluğa kıran var.
Kimsede ağız-dil yok; gözleriyle soran var.
Orada karşılayan binlerce Alp-**Eren** var.
Dediler; Oğuz Han'ın otağına giren var.
Kür Şad'la, Kül Tigin'le diz vururken gören var.
Tanrı zeval vermesin; devlet, din ve **Kuran** var.
Ulu Tanrı'ya şükür, yine soy var, **Turan** var.

Bu şiirde de aynı durumla karşılaşyoruz. Yukarıdaki parçalarda görüldüğü gibi fiille yapılmış kafiyelerden sonra gelen, ek halindeki redifler daha sonra gelen ismin içerisinde kullanılarak adeta redifler de kafiye gibi kullanılmaya çalışılmış. Böyle bir gayret tabî ki şiirdeki monotonluğu kırmak, ahengi kuvvetlendirmek içindir. Ama bu durumlar birbiriyle kafiyeli beyit şeklindeki nazım biçimlerinde ortadan kalkmaktadır.

Sen bu vatan içinde el değmemiş bir *nursun*.

Çelenkler öreceğiz gözyaşın artık *dursun*.

“Yurda Sesleniş”-Elazığ, S.27, 13 Haziran 1950, s.2

Ey güneşin yanında, camı işlenmiş *fener*..

Puf..deyiversem söner, fırıldak gibi *döner*..

“Deyiş”-Elazığ, S.975, 28 Temmuz 1953, s.2

“nursun” ismi ile “dursun” fiili, ikinci beyitte “fener” ve “döner” fiili çok güzel kafiyeleştirilmiş. Aynı güzellik iki isimle bir fiil kafiyeleştirmesinde de vardır:

Yıldırım, balıksan oltaya *takıl*

Doğruluk yolunda bulunmaz *çakıl*

Ey akıl tabibi!..ver biraz *akıl*

“Deyiş”- Elazığ, S.927, 28 Mayıs 1953, s.2

Burada da “takıl” fiili ile “çakıl / akıl” isimlerinin güzel bir şekilde kafiyeleştirildiğini görüyoruz.

Şunu da unutmamak gerekir ki şairin bu tür kafiye oyunlarını, sadece isim-fiil kafiyeleştirmeleriyle sınırlandırmak yanlış olur. Bu ritmik hususlarla isim-isim, fiil-fiil kafiyeleştirmelerinde de sık sık karşılaşmaktayız.

Belki de olmuştur Şad!...

Kızgınlığın boşuna!

Uşakların ölmesi,

Gitmedi mi hoşuna?

Kundak sokanlar ölür,

Türk’ün temel taşına!

Türeye uymayanın,

Yumruk iner başına!

Düşmana yüz verirken,

Ağu korlar aşına!...

BD.28

Bu parçadaki kafiyele kelimelerden boşuna / hoşuna, taşına / başına / aşına ayrı ayrı değerlendirilecek şekilde şiir içerisine yerleştirilmiş. Yani şair boşuna / hoşuna isimlerini kendi arasında, taşına / başına / aşına isimlerini de kendi arasında kafiyeleştirmiş. İşte başka bir örnek:

Bunu duyurmak için,
Davullar *çalınmalı*.
Ülkenin dört yönüne,
Ulaklar *salınmalı*.
Açık olsun bahtımız,
İnce ay, *dolunmalı*!...

BD.29

Burada da “çalınmalı / salınmalı” dan sonra “dolunmalı” kelimesinin gelmesi kafiyele tamdan yarıma düşürmüş gibi değerlendirilebilecekse de aslında şairin “o” seslisini göz önünde bulundurmadığı anlaşılıyor. Daha önce de gördüğümüz gibi Niyazi Yıldırım için sessizlerin, hatta ses değerleri yakın sessizlerin uyuşması yeterli. Bir başka deyişle, onun şiirlerindeki kafiyele, “kulak için kafiye” anlayışına uygun düşmektedir. Bu şiirdeki kafiye hususiyetlerinin bir benzerini ilk şiirlerinde de görmekteyiz:

Kır atlar şahlansın kişneyere*kten*
Allah’ın adını söyle yüre*kten*
Yıldırımlar iner billahi gök*ten*
Erkekçe haykırıp susmak isterim

BR.31

Kim bilir kimler kodu
Temele ilk *harcını*...

Bu taşlar, kaç ustanın
Eritti kaç *murcunu*...

Bu yapıda kaç insan
Ödedi can *borcunu*...

Ve zulüm kaç omuzda
Şaklattı kır*bacını*...

Kaç bezirgan boşaltıp
Altın dolu *harcunu*
Ödedi yol *bacını*...

Kaç kral, kaç ülkenin
Toplayıp *haracını*

Diktiler Harput adlı
Bu efsane *burcunu*.

DB.268-269

Yukarıdaki parçada ise biraz daha değişik bir kafiyeleştirme sistemiyle karşı karşıyayız. Şair bu parçada, benzer seslerin, kelimelerin herhangi bir yerinde bulunmasını yeterli görmüş. Birbirleriyle kafiyeli olan bu kelimelerdeki italik karakterli sessiz harfler benzeşen harfleri göstermekte.

Kökümüzle yurttayız
Ruh gibi bozkurttayız
Karanlıkla dertteyiz
Yarın Malazgirt'teyiz
Öbürgün Bayburt'tayız
Balak'la Harput'tayız
İlkbaharda Mut'tayız
Ölene dek attayız
Taa.. yedinci kattayız

BD.236-237

abcb / dddb / eeeb / şeklinde kafiyeleşmiş şiirin sadece “b” ile gösterilen mısralarını verdiğimiz parçada da yurttayız / bozkurttayız / dertteyiz / Malazgirtteyiz / Bayburttayız kelimelerindeki benzeşen sesler “rt” iken, Harput'tayız / Mut'tayız / kelimelerinde “ut”, daha sonra gelen attayız / kattayız kelimelerinde de “at” olmuştur. “t” sessizi ise bütün kafiyeli kelimelerde ortak ses olarak kullanılmış. Bu hususları diğer eserlerinden de örnekler vererek çoğaltmamız mümkün:

Türkmen'in, Kırgızlar'ın...
Tatar'ın, Tunguzlar'ın..
Güneşin, yıldızların...
Göklerin akını hey..

DB.236

Kırkların akını hey!
 Barıkların akını hey!
 Börklerin akını hey!
 Teklerin akını hey!
 Göklerin akını hey!
 Türklerin akını hey!!!⁵⁷
 DB.235-236

Alpler, Erenler, Başbuğlar
 Ardınca yürüsün tuğlar
 Yedi İklim, yüce dağlar,
 Karış karış Türk olacak!
 DB.234

Kan olursa yurt harcında,
 Parlar hilal gök burcunda.
 Tanrı izniyle acunda,
 Türk en üstün ırk olacak!
 DB.234

ab / cb / db / eb ... kaffiyeli bir başka parçanın “b” ile harflendirilmiş mısraları da şöyle:

Orkun'un, Selenge'nin akışı Fırat değil.
 Altay ormanlarının yeşili Murat değil.
 Kükreyenler koçyiğit, şahlananlar at değil.
 Alın çizgilerimiz artık “Hüsn-ü h at” değil.
 Sanki, ölmezliğimi haykıran Kür-Şad değil.
 Edirne, Gaziantep, İzmir, Kars serhat değil.
 Kısırak memelerinden sağdığımız süt değil.
 Karşılık, geçitlerde uluyan Bozkurt değil.
 Aydın, Urfa, Malatya, Erzurum, Harput değil.
 Yoksa Türklüğün tutsak yaşaması şark değil.
 Çevremiz demirperde...Düşmanımız mert değil.
 Benim yüz yıllık tasam soydaşıma dert değil.
 Rus tanklarının zırhı, bu dert kadar sert değil.
 DB.128-129

⁵⁷ aaab / cccb / dddb /, şeklinde kaffiyelenmiş bir parçanın sadece “b” li mısraları.

Niyazi Yıldırım'ın bazı şiirlerindeki kafiyelerinde bir gevşeklik de göze çarpmakta. Bu gevşeklik genelde, ilk şiirlerinin kafiyelerinde daha dikkat çekicidir. “Bozkurtların Ruhu” adlı ilk şiir kitabında bunu çok rahat görüyoruz. Altına düşülen nottan 1948 yılında yazıldığını öğrendiğimiz “Askere Mektup” adlı şiirinden sadece “b” harfi ile gösterdiğimiz kafiye mısralarını vererek bir göz atalım:

Tezkereni alıp, *gelesin* gayrı.
 Umut hasretliği, *gülesin* gayrı.
 Gel ki birer birer *sevesin* gayrı.
 Tez gel ki suyunu *veresin* gayrı.
 Durma...Gel ki bol bol yiyesin gayrı.
 Sen de gel ev kadri *bilesin* gayrı.
 Gel ki ekinleri *deresin* gayrı.
 Ellerim duada *gelesin* gayrı.
 Gözyaşım sel oldu *silesin* gayrı.

“Askere Mektup”-BR.20

Farklı yazı karakterleri ile gösterdiğimiz kelimelere bakınca şairin kafiye çok serbest bir yaklaşımının olduğunu anlamamız mümkün. Ayrıca, her ne kadar “l” ve “r” sessizleri arasındaki yakınlıktan dolayı “gülesin / veresin” kafiyeleştirmesi hoş görülse de, “gelesin” kafiyesinin bir parçada iki defa kullanılması kusurdur.

Şair, yukarıdaki şiirin cevabı olan “Askerden Mektup” adındaki şiirinde de aynı serbest tarzını sürdürmüştü. Yine “gülmek”, “ölmek”, “bölmek”, “bilmek”, “silmek” “l” yarım sesi ile kafiye kelimelerin arasına, “sevmek” ve “övmek” gibi yine kendi aralarında kafiye kelimeleri sokarak, şiirin bütünündeki kafiye sistemini bozmuş gibi görünse de şiir içerisindeki ahengi hareketli hale getirmiş.⁵⁸

Bazı ilk şiirlerinde ise aynı yolla ahengi arttırmak isterken kafiye oluşturamamış. Aşağıdaki şiirde, eğer “fermanlar” kelimesi yerine “-lar” seslerini içine alan bir kafiye getirseydi aynı başarıyı gösterebilirdi. Ama, “ay” gibi tam kafiye iki kelimeden sonra sadece “-lar” redifli, kafiyesiz “fermanlar” kelimesini getirerek kafiye doğan ahengi dağıtmış.

Tanrı Dağlarından, doğacak aylar,
 Cephelerde, harcanacak alaylar...
 Gün gelip de okunacak fermanlar,
 “Dolu”-BR.2

⁵⁸ Ayrıca bkz. BR.22

1949 yılında yazdığı şu şiirinde asıl dikkat çeken husus, kafiyelerinin gevşek olmasıdır.

SÖNEN ŞULE

Neşe gülleri sarardı.
Nemsiz dudaklar morardı.
Bu tabloyu seyre daldı.

Çehresi yaşlı duruyor,
Günde bir dalı kuruyor.
Onu boşuna suluyor.
Ellerinde testi kızlar

Dilekler var onda sonsuz
Çatlak dudakları susuz
Fersiz gözleri uykusuz
Gönül kanlı, yara sızlar

O, bir ulu selvi idi,
Akıllı bir deli idi.
Anlatılmaz görmeliydi
Şehit etti imansızlar.

BR.13

Aynı hususa aynı şiirden başarılı bir örnek:

Kadehlerde kırmızı görünür gibi...
Gözlerimize, kan bürünür gibi...
Bir gün ayrı düşmek, bir ömür gibi...

“-ür” rediflerine uygun, aynı zamanda “-ür” sesleriyle kafiye oluşturacak “ömür” isminin getirilmesi ile ahenk daha hareketli hale gelmiş.

Ayrıca Niyazi Yıldırım’ın ilk şiirleri incelendiğinde kafiye bulmada zorlandığı görülmektedir. Bu hususu da sadece rediflerdeki ses benzerlikleriyle yetinmesinden anlıyoruz. Kafiye zorlanmalar olunca şiirdeki söyleyişin tabiiliği de bozulmuş. Kendisini sözün tabii akışına bıraktığında da kafiye bozulmuş. Yani iki husustan birini tercih etmesi gerekmiş: Ya tabiilik ya da kafiye. Veya şunu da söylemek mümkün

olabilir: Gençosmanoğlu'nun ilk şiirlerinde kafiye tekniği tam olarak yerine oturmamıştır.

Şairliğinin ilk yıllarında yazdığı “Ümitsiz Yaşamak” adlı şiirinde, kendisini sözün tabii akışına bıraktığında kafiye'nin nasıl bozulduğunu görelim:

Hey Yıldırım! Uyan, uyan rüyadan
Kim hayır görmüş ki zaten dünyadan
Bir haber alırsan “Gel!” diye *yardan*
Dersin ki: “Gelmeğe uğraşıyorum”.

Elazığ, S.25, 1 Haziran 1950, s.2

Aktardığımız bu dörtlükte kafiyesiz “yardan” isminin kullanıldığını görüyoruz. “Ağınlı Aşık Yıldırım” imzasıyla yayımladığı bu şiiri halk şairlerinin irticali söyleyişlerine de benzer.

Desinler gibiden hakka tapanlar,
Doğruldu secdeden ve *doğrulacak*.
Sürünür görünen sinsi yılanlar,
Kaptırdı kuyruğu ve *kaptıracak*.

“Uygundur”- Akçadağ, S.3, Mart 1946, s.9

Bu dörtlükte bir akıcılık var ama bu akıcılık beraberinde teknik bakımından güzelliği de getirememiş. Doğrulacak / kaptıracak kelimeleri sadece redifleri bakımından ortaklık göstermektedir. Aynı şiirden aldığımız aşağıdaki dörtlükte de kafiye'leri sağlamlaştırmak için tabii'liği feda ettiğini görüyoruz.

Kalemler aşındı, sayfalar doldu,
Bir dava yarattı ve yaratacak
Dikensiz güllerin renkleri soldu.
Sırttı hakikat ve sırtacak

Aşağıdaki kıtada, her iki hususta da başarılı olduğu söylenemez.

Aşık Yıldırım der ki: gülümü solduramam
Yanık topraklarını gözyaşımla sularım
Şahinler yatağına baykuşu konduramam
Sizler rahat uyuyun ey şehit ulularım.

“Yurda Sesleniş”-Elazığ, S.27, 13 Haziran 1950, s.2

Söyleyişin akışına uygun çok tabîî şiirleri yok değil. Ama bu şiirlerindeki kafiyeleer yine de zayıf.

Hazineye girsem kurur, kül olur
Eğer aşık olsam kızlar dul olur
Hey Allah'ım benden nasıl kul olur.
Ben bunu çözmeye uğraşıyorum.

“Ümitsiz Yaşamak”, Elazığ, S.25, 1 Haziran 1950, s.2

Kafiyelerin aynı zamanda şiirdeki duygu ve düşünceleri güzelleştirici rolü de vardır. Bu tür dikkatler şiirin mükemmeliyete ulaşmasında basamak olur. Niyazi Yıldırım'ın, ilk şiirlerinde bu hususlara da fazla dikkat etmediği anlaşıyor:

Varacaktır elbette layık olduğu yere
Kapağı bulmak için yuvarlanır *tencere*.

“Elazığ'a Deyiş”-Elazığ, S.836, 11 Şubat 1953, s. 1

Bu beyitteki “tencere” kelimesi ile oluşturulan kafiye hiç de muhtevayı desteklememektedir. Bu kafiyeeden doğan hayal ve düşünce muhtevaya terstir.

Adını öğrendim güller topundan
Geldim, boynum iyri döndüm kapından
Tuzaklar örmüşsün sevda ipinden
İlmikleri biraz gevşet a *yosma*!

“Deyiş”-Uluova, S.233, 1953

Kendisine gönül verilmiş bir kıza yazılan bu deyişte yosma kafiyesinin hayal ve düşünceleri güzelleştirmediği görülmektedir.

Gençosmanoğlu'nun ilk şiirlerinden son şiirlerine kadar uyguladığı bir metot vardır. Bu metodunda o, ilk önce şiirin muhtevasına uygun kafiyelelerini tespit eder. Yani şiirin ortaya çıkan ilk parçası kafiyeleleridir. Bu husus ilk şiirlerinde acemilikten dolayı kendisini kuvvetle hissettirmektedir. Daha sonraki şiirlerinde bu özellik kendisini hissettirmez, kafiyeleler selasete uygun bir biçimde devam eder gider. İlk önce kafiyeleleri tespit ettiğine dair bilgileri şiir çalışmaları ile ilgili müsvevtelerinden (bkz.Belge 16) ve dostlarından öğreniyoruz. Bir sohbetle edebiyat öğretmeni-yazar Ali Erkan Kavaklı bize şunları anlatmıştı:

“Bir gün Sevinç Çokum, Rifat Çokum, Niyazi Yıldırım ve ben sohbet ediyorduk. Niyazi Yıldırım’ın alt alta birbiri ile kafiye bir çok kelime yazdığını gördüm.

- ‘Üstat ne yapıyorsun öyle’ diye sorduğumda bana ‘-Bunları şiirimde kullanacağım’ diye cevap verdi. O zaman anladım ki Niyazi Yıldırım’ın o güzel kafiye şiirden önce ortaya çıkıyormuş.”

Şairin henüz daha ustalaşmadan önce yazdığı şiirlerinde kafiye önceden tespit edildiğini okuyucu hissedebilmektedir:

Kırıldı ümitler billur tel gibi
Gençlik heyecanı uçtu yel gibi
Kafası açıkta kalan kel gibi
Ümitsiz emelsiz dolaşıyorum.

“Ümitsiz Yaşamak”, Elazığ, S.25, 1 Haziran 1950, s.2

Dikkat ederseniz yukarıdaki dördlüklerin kafiye önceden tespit edilmiş, kafiye ön kısmı da ona uygun doldurulmuş. Yani mısraların doldurma mısralar olduğu hemen sezilmekte.

Yıldırım üzülme bu dem de geçer
Adalet haklıyı haksızı seçer
Tekkeyi bekleyen çorbayı içer
Nasrettin Hoca’nın duası gibi.

“Ne Gibi”-Elazığ, S.26, 12 Haziran 1950, s.2

Bu dördlükte de önce kafiye tespit etmiş ve kafiye uygun kelimelerle mısra oluşturmuş. Yani kafiye sadece ahenk unsuru olarak alınmış. Bu yüzden hayal ve düşünceye uygun olmayan ifadelerle yol açmış, sözün tabii akışı bozulmuş. “Tekkeyi bekleyen çorbayı içer” mısra her ne kadar bu ülkeye sahip çıkan, bu ülkeyi bekleyen nimetlerinden istifade eder gibi mana taşıyorsa da “içer” kafiyesinin taşıdığı hayal ve mana ile uyum sağlamış.

Bu kusurlar daha sonraki yıllarda devam etse de⁵⁹ zamanla kafiye konusunda daha da titizleşen şair, artık bu gibi kusurları sonraları ortadan kaldırmıştır. Belli bir dönemden sonra, şiir içerisinde en iyi ahengi sağlayacak kafiyei bulduğu gibi, kafiyein muhteva ile olan bağlantısını da göz ardı etmeyecektir.

Niyazi Yıldırım'ın Kerkük için yazdığı bir şiiri var: Hikayet (DB.63-67). Bu şiirinde o, Kerkük Türklerinin Irak yönetiminin zulmü altında ezilişini, Türkiye'nin ise yardım çağrılarına cevap veremeyişini anlatır. Şiirinde öyle güzel kafiyeler kullanmış ki sadece kafiyele okuyarak şiirin muhtevasını anlamak mümkün:

Irak / çorak / firak / yürek, horyat / feryat / Ferhat, dert / gurbet / sert, kanar / yanar, seçer / geçer / biçer, harap / Arap / kasap, yar ağacı / bar ağacı / dar ağacı, nasıl oldu / hasıl oldu, kalemim / alemim , Türkiyem / gelemem, hisaram / küserem / basaram / asaram / hasaram, eserem / keserem, hakem / Türk'em / Kerkük'em, kusaram / susaram.

Aşağıdaki kafiyele okuduktan sonra yine zalim eller altında ezilen, bir Türk yurdu olan Doğu Türkistan'ı anlamamak mümkün değildir herhalde.

Şincan / Tungan / cun-can / Ti-an-şan, bostan / destan / Türkistan, kan / iman / müslüman, kan / zindan / can, yıktın / soktun / taktın. ("Reddiye-DB.125-126)

Niyazi Yıldırım'ın ilk şiirinden son şiirine kadar dikkatleri çeken bir husus vardır. Bir şiir parçası içerisinde bir nevi ayak değiştirme yoluna gitmektedir. Bu ayak

⁵⁹ 1961 yılında yazmış olduğu bir şiirinden örnek. İtalik yazılmış kelimeler şiirin kafiye sistemine uymamakta:

Ne bir kırık sandalye, ne üç ayaklı masa
Kuruldu gerçek nizam, yazıldı ANAYASA
Gayri Türk milletinin sırtına basa basa
Dinsin artık sızılar, bitsin ezeli tasa
Her attığı adımda durgunluk verdi *usa*.
Ebediyete kadar Hak konuşa o *susa*
Peygamberler adına Tur-ı sina'da Musa
Başında paralansın şu elindeki asa
Durulur muydu ağam!...Bu sular *bulanmasa*?
Kökleri şehitlerin kanıyla *sulanmasa*?

"9 Temmuz'a Deyiş"-Elazığ, S.3395, 2 Temmuz 1961, s.1

değiştirmeyi genellikle aaab / cccb / dddb ...; abcb / dddb / eebb ...; abab / cccb / dddb; ab / cb / db / eb; şeklinde kafiyelendirilmiş şiirlerin “b” harfi ile kafiyeli mısralarında rastgeliyoruz. Bu değişikliğin çoğunlukla uzayan parçalarda olması aynı türden kafiye bulmada zorladığını da göstermektedir. Ama Gençosmanoğlu’nun bütün şiirlerinde kafiye kullandığını düşünürsek, bu düşük bir ihtimal. Biz bunu, aynı türden sesleri kullanması gereken şiirlerde oluşacak yeknesaklığı kırmak için yapmış olduğuna kaniyiz.

ab / cb / db ... şeklinde kafiyeli şiirin “b” harfleri ile gösterdiğimiz mısraları şöyle:

Göklere *kaldırsak* olur.
Yüzleri *güldürsek* olur.
Kurt gibi *saldırsak* olur.
Biz dahi *öldürsek* olur.

Buraya kadar “l” sesi ile yarım kafiye yapan şair, bundan sonra kafiyeli sesi değiştiriyor. Bu tür şiirlerin başka bir özelliği daha var. O da geçiş mısralarında, kafiyeli iki kelimenin bulunmasıdır. Mesela, yukarıdaki “öldürsek” kelimesi ile aşağıdaki mısraın “bildirsek” kelimesi ile kafiyelenmiş olması yine “haddini” kelimesinin “ceddini” kelimesi ile kafiyeli olması üç kelimedenden ibaret “Haddini bildirsek olur.” mısraının iki kelimesinin kafiyeli olmasına sebep olmuş. Bu özellik ve kafiyein değişikliği, tabii ahengi kuvvetli bir şekilde artırmış.

Haddini bildirsek olur.
Ceddini bildirsek olur.
Seddini bildirsek olur.
Meddini bildirsek olur.
Reddini bildirsek olur.
Gökleri *doldursak* olur.

“Bala Can’a Mektuplar”, DB.119

Aynı kafiye sistemine sahip başka bir şiirden örnek:

Yeni bir ufuk *açmada*
Yıkıp kesip *biçmede*
Günbatıya *göçmede*
Bir *öncüyle uçmada*
Kılınıyla uçmada

Öç *hıncıyla* uçmada
İnancıyla uçmada
 Bir *sancıyla* uçmada
Sevinciyle uçmada
 DB.254-255

24 kelimededen ibaret bu mısraların 10 kelimesinin kafiye, 5 kelimesinin de redifte kullanılmasını göz önünde bulundurursak şairin bu tür ses benzerliklerinden meydana gelen ahenge ne kadar önem verdiğini anlarız. Ayrıca Bir *öncüyle uçmada* / *Kılıncıyla* uçmada / Öç *hıncıyla* uçmada / *İnancıyla* uçmada / Bir *sancıyla* uçmada / *Sevinciyle* uçmada mısralarına aralıklarla doğrudan kafiyeli kelimeyle başlaması şiire değişik bir söyleyiş ve ritm vermiş.

aabbcc / dddc / eeecsistemine sahip bir şiirinden:

Can sırrını *söylediler*
 Taşı *minber eylediler*
 Misk ü *amber* eylediler
 Canı *kamber* eylediler
 Göğü, *çember* eylediler.
 “Rum Abdalları”-DB.148

Bu şiirinde de yine “Taşı minber eylediler” mısraındaki “eylediler” kelimesi birinci mısra ile değerlendirdiğimizde kafiye, üçüncü mısra ile değerlendirdiğimizde ise redif olmaktadır. Böyle bir “ayak değiştirme” diyebileceğimiz bir yolla, aynı seslerin tekrarı ile meydana gelen monotonluk kırılmak istenmiş.

Yukarıdaki örneklerde şair, şiirin ayağını değiştirirken bir kelimededen yeni bir redif ortaya çıkarıyor. Şimdi vereceğimiz örnekte ise redif olarak kullanılan kelimeye uygun yeni kafiyeler bulunarak, redif olan kelime bir nevi kafiyeleştirilmekte ve böylece ritmin şiir boyunca monoton bir unsur olarak ortaya çıkmasına mani olunmaktadır. Bu tür kullanımı ilk şiirlerinden son şiirlerine kadar zaman zaman rastlamakla birlikte bu özelliğin, ilk şiirlerine has olduğunu söylememiz mümkün:

Türklüğün kaderi *kanla* yazılmış
 Adı tarihlere *şanla* yazılmış
 Ey vah! Ben ölmeden mezar *kazılmış*,
 Dönüp etrafıma bakmayınca.
 “Teselli Yok”-BR.16

Yukarıda görüldüğü gibi “yazılmış” kelimesi redif, “kanla / şarla” kelimeleri de kafiye olarak tespit edilmişken, üçüncü mısradaki bunu değiştirmiş. Redife uygun “kazılmış” kelimesini getirerek değişik bir tarzı denemiştir.

Uzadıkça uzar yollar
Yürüdükçe tozar yollar
Hudut boyu karakollar
Halimizden bilmez oldu.
“Bitik”-BR.43

Sesini duyanlar çileden çıkar.
Soyun kimdir senin? Nereden çıkar?
Bir emret, bir emrin dünyayı yıkar
Bela mı kesildin sen; insanlara?
“Para”-BR.68

Pınardan besteler akar toprağa
Çiçeklerle çelenk takar toprağa
Bu sırrı fısıldar kuşlar yaprağa
Bahar uyanıyorken yatağından
“Bahar”-BR.73

Şu doğan, yeni gün menem!
Türe, düzen, dil, din menem!
Ben bir akıncı Türkmenem...
Ne değeri var bu başın?
“Arayış”-DB.238

Hu... diyerek yürüyenler
Bu... diyerek yürüyenler
Yu... diyerek *yürüyenler*
Ufkumuzu *bürüyenler*
Peşlerinden *sürüyenler*
Uykularda *eriyenler*
Nifak içre *çürüyenler*
“Rum Abdalları”-DB.146-147

Bu örneklerimizi arttırmak mümkün.⁶⁰

Bazı şiirlerinde de kafiye olan kelimenin redifleştirildiğini görüyoruz:

Para delisiyim, para delisi.
Paradır kalbimin öz sevgilisi (!)
Bir insanın olmaz, yüz sevgilisi
Benim tek cananım paradır para (!)
“Para”-BR.69

Aşağıdaki örneklerde ise redif olarak kullanılan kelime şiir boyunca aynen kullanılmakta, kafiye ayağı ise değiştirilmekte:

Yerde, filiz vermemiş kökler dolu
Bir aşk için çarpan yürekler dolu
Gönüllerde, nice dilekler dolu.
“Cennetimde” nice melekler dolu
Kanı kanımızdan öz Türkler dolu
Gümüş kabza kavrar bilekler dolu
Söylenecek, nice gerçekler dolu
Yaprakları nemsiz, çiçekler dolu
Bilinmeyen yavuz erkekler dolu
Sesimize ses veren *bozkurtlar* dolu
Gürleyip, yağacak *bulutlar* dolu.
Mezarım kazmağa, kürekler dolu.
“Dolu”-BR.2-3

Bir hususu daha belirtmek lazım, italik karakterle gösterdiğimiz kelimelerle bu değişimi uygulayan şairin, son mısra ile tekrar önceki kafiyeeye dönmesi bu değişimi ahenkteki yeknesaklığı kırmak için yapmadığını gösterir. Ayrıca “t” ve “k” gibi ses değeri bakımından birbirine yakın sesleri seçmesi dikkate değer.

Gerçek olduğuna inanması güç
Bu tatlı rüyadan uyanması güç
Sevdanın rengine boyanması güç
Gönlümün bu derde dayanması güç
Buluşması kolay, *ayrılması* güç
Ateşten gömleğin *sıyırılması* güç

“Deyiş”-Elazığ, S.1073, 30 Kasım 1953, s.2

⁶⁰ Bkz. BR.35, BD.10, DB.238

Nemrut ateşleri kö**mür** olacak
 Saadetle dolu ö**mür** olacak
 Onda çirkinlikler du**mur** olacak

DB.138-139

Şair, “m” ve “r” sessizlerini göz önünde bulundurarak ritmi sağlamaya çalışmış. Yani kafiyei oluştururken seslileri, bir ses değeri olarak kabul etmemiş.

Bilmez nas**ıl** ağlasın
 Fasil fas**ıl** ağlasın
 Usul us**ul** ağlasın
 Nesil nes**il** ağlasın
 Fisil fis**il** ağlasın
 Çisil çis**il** ağlasın
 Halep, Mus**ul** ağlasın
 Yüz bin Res**ul** ağlasın

DB.276

Yukarıdaki mısralarda yer alan kafiye “s” ve “l” sessiz harfleri üzerine kurulmuş, ortada kalan sesli harflerin çeşidi ise göz önünde bulundurulmamış.

Bu çeşit bir kafiyelelendirmeyi Niyazi Yıldırım’ın şiirlerindeki bir çok kafiye rastlıyoruz. Diğer hususlar sadece belirli mısralarda görülürken, bu husus herhangi bir kafiye karşımıza çıkabiliyor. Şimdi vereceğimiz örnek aaab / cccb sistemiyle kafiyeleştirilmiş kafiye’nin ilk üç kafiyesinde yer almakta:

Atlar: Aldan do**r**udan
 Kılavuz: Bök Bö**r**üden
 Ötelerden be**r**iden...
 Her nesneden mal verdi.

DB.191

Yukarıdaki dörtlükte de şair dört sesin ortasında kalan sessiz harfi sabit tutarak zengin kafiye oluşturmak istemiş. Bu örnekleri çoğaltmamız mümkün.⁶¹

⁶¹ Ayrıca bkz. DB.20, DB.185, DB.239, DB.244, DB.249, DB.255

Niyazi Yıldırım'ın kafiyelerini dikkatlere sunmayı devam ediyoruz. Niyazi Yıldırım, aynı zamanda yakın sessizleri de kafiyelelendirmekten çekinmemiş. Bu tür kafiyelelendirmelerinde biz 12 sessizin kullanıldığını tespit ettik:

t - d :

Küfrün en kudurgan bed vaktidir.
Şirkin nübüvvete savlet vaktidir.
Bu an, yomsuzluğun hayret vaktidir.
Risalet deryasının med vaktidir.

DB. 9-10

Türk diye bir yüce ad verdim.
Önüne kılavuz kurt verdim.
En güzel ülkeyi yurt verdim.

DB.226

ğ - y :

Vakt oldu başlıya baş eğdirildi
Küfür burçlarına gürz değdirildi
Allah ordusuna börk giydirildi.

“Rum Ahileri”-DB.151-152

Ulaştı Ertuğrul Gaazi Beğimiz
Diler kıyamete kadar soyumuz.

Kimi amcamızdır, kimi dayımız
Onun göbeğinde gürler göğümüz
“Mucize”-DB. 135

ğ - k:

Kalemler var, kağıtlara değmedik;
Börüklü başlar var, emre eğilmedik
Bazular var, beller var bükülmedik...

ç - ş :

.....
Gök kuşlar kanat açtılar
Kaf dağlarına uçtular
Peygamberane muştular
Nuru..alnında gecenin.

.....
“Gün Dönümü”-DB.85

.....
Sağrak sağrak hasret içtim.
Tanrım! yardan ayrı düştüm.
Ben bu yolda serden geçtim.
Hak, payımı bölmez oldu.

.....
“Bitik”-DB.43

m - n :

.....
Şölenler eyleriz toylu, düğünlü
Kıvrak omuzları bakır güğümlü
Sülün göğüslüleri sıkı düğümlü
Kırk ince belli kız eşlerimizdir.

.....
“Asım’ı Nesli”-DB.91

c - ç :

.....
Ortalıkta dolaşan,
Ak kırmızı çamçağıdır.
Yadelde oturanlar,
Bil ki yurt kaçağıdır!
Senin kılıç dediğin,
Türk’ün oynucağıdır.

.....
BD.57

Niyazi Yıldırım’ın böyle bir tercihi, seslerin kulağa nasıl geldiğine dikkat ettiğini, bir başka deyişle “kulak için kafiye” anlayışına sahip olduğunu gösterir.

Şiirleri içerisinde fazla olmasa da, sırf kafiye oluşturmak maksadıyla Türkçe'mizde kullanılmayan bazı ifadeler kafiyelerde kullanılmış:

Ey Türk oğlu Türk! Uyan ati seni bekliyor.
Al bayrak, destanların yolunu *çiçekliyor*.
"Tanrı Türk'ü Korusun" - BR.42

Gücünden güç ver bana
İstersen *hiç* ver bana.
BD.270

Bazı kelimelerin de halk söyleyişindeki biçimleri kullanılmış:

Süzer mi bu gaflet; daha kaç sene?
Uyan Ey Türk uyan! Uyumak *nene*?
DB.194

Ne iyisi? Yemişim sabahın *sovuğunu*
Bir tavşan doldurur mu dişimin *kovuğunu*?
BD.122

Söner ışığı göğün
O zaman durma *döğün*
BD.87

Şiirleri içerisinde redifli ama kafiyesiz mısralarını da bulmak mümkün. Bu tür mısralar daha çok ilk şiirlerine has bir özellik:

Bu meydanda *cengimiz* var
Er olan savaşa gelsin;
Geriliğe *hıncımız* var
Sancak tutan başa gelsin.
"Bu Meydanda" - Akçadağ, S.7, Temmuz 1946, s.49

Aynı şiirden başka bir örnek:

Gelecektekten haber aldık
Zaferi *kazanacağız*.
Biz de ona selam saldık
Çok yakında *varacağız*.

Niyazi Yıldırım'ın rediflerine gelince; başta belirttiğimiz gibi mısradaki ritmi sağlayan unsurların sonuncusu rediftir. Bir mısradaki ritmi sağlamada karşımıza ilk çıkan vezinden sonra kafiye, kafiye bittiği yerde de redifin görevi başlar. Şairin kafiyelerinde tercih ettiği seslerin rediflerdeki seslerle tamamlanması gerekir. Uyumun gerçekleşmesi için bu lüzumludur. Ayrıca şairin redifleri eklerle veya kelimelerle oluşturması da ritim açısından önemlidir. Kelimelerle yapılmış redifler şiirde kuvvetli bir ahenk vücuda getirirler. Aynı husus uzun eklerle yapılmış redifler için de söz konusudur. Tüm bunlardan sonra şairin, şeklin parçası olarak redif ile muhteva arasında destekleyici, tamamlayıcı, açıcı, derinleştirici bir ahengi kurması gerekir.

Niyazi Yıldırım rediflerini çoğunlukla kelimelerden yapar. DB'de Malazgirt Destanı ve Kürşad İhtilali Destanı hariç 103 ayrı şiir vardır. Bunların 65'inde redif kelime ile sağlanmış. Böyle bir tercihle tabii ki redif olan kelime belirli aralıklarla tekrar edilecek ve şiirde ya kuvvetli bir yeknesaklık meydana gelecek ya da mevcut olan yeknesaklık artacaktır. Gençosmanoğlu'nun, redifleri kelimelerden seçmesi herhalde duygu, düşünce ve hayallerini daha etkili anlatabilme endişesinden kaynaklansa gerek.

Kafiye bahsinde onun ilk şiirlerinin teknik bakımdan başarısız olduğunu söylemiştik. Redifte de aynı husus söz konusu:

Bu meydanda cengimiz var
Er olan savaşa gelsin
Tabiata hıncımız var.
Kazma tutan başa gelsin.

“Bu Meydanda”-Akçadağ, S.7, Temmuz 1946, s.49

Yayımlanmış ikinci şiirine ait bu dördümlükteki redifli “hınc” kelimesinden doğan hayal ve düşüncelerin muhtevaya, ana düşünceye uymadığı kanaatindeyiz.

Köy enstitüsünün son sınıfında okurken yazdığı bu şiirinde Niyazi Yıldırım, köy enstitüsü ve öğrencilerini yüceltmektedir. Köy enstitüleri köylüğü eğitmek, işlerinde onlara yol göstermek kısaca köyü ve köylüyü kalkındırmak iyi niyetleriyle kurulmuştur. Bu yüzden köy enstitüsü öğrencileri yetişmiş, bilinçli çiftçilerdir aynı zamanda. Niyazi Yıldırım da “tabiata hıncımız var” derken bu özelliklerini vurgulamak istemiştir. Ama “hınc” kafiye kelimesini kullanarak temel düşünceye ters düşmüş. Bir başka deyişle yukarıda da söylediğimiz gibi bu redifli kelimeden doğan

hayal ve mana konuya uygun düşmemiş. Çünkü, “Hinc” düşmana karşı duyulan bir histir. Belki de bu düşünce şairin “Er olan savaşa gelsin” mısraıyla desteklenmektedir. Fakat bu his biraz da öc alma duygusundan gelir. Tabiatın düşman telakki edilmesi temel düşünceye terstir.

Her sanatkârda görülen zamana bağlı kemale erme onda da görülmüş, ve Niyazi Yıldırım gittikçe şiirde ustalaşmıştır. Bakın bir şiirinde redif olarak kullanılan kelime muhteva ile ne kadar güzel uyuşmuş.

“Yaşayan Destan Afganistan” adlı şiirinde “mavzer” kelimesinin redif seçilmesi ve belirli aralıklarla tekrar edilmesi; bir zamanlar tanklarla, toplarla, füzelerle saldıran Rusya’ya karşı imkânsızlıklar içerisindeki Afgan mücahitlerinin mavzer gibi çok basit bir silahla karşılık vermelerini hatırlatır, bu ayrıntının tekrarıyla adeta Afgan mücahidlerinin başarısı okuyucuya sık sık hatırlatılır:

Dipçiğine adımı
Kabzasına Bismillah

Tetiğine can
Sesine vatan..yazdığım
Cefalı *mavzer*..
Ana gibi yar
Hürriyet gibi efsunkar
Şifalı *mavzer*

.....
Tankım sen, *topum* sen
Teyyarem sensin...
Tek dayanağım sen
Son çarem sensin..
Tan yeri ağardı bak Sefid-Kuh’dan
Haydi gayret bizden,
Tevfik Allah’tan!!!

.....
“Yaşayan Destan Afganistan”-DB.57-58

“Barış Şiiri”nde de şair “vuruşacağım” redifini her bölümün sonunda tekrarlayarak adeta ezilmiş, zulüm görmüş, tutsak kardeşlerimiz için düşmanla vuruşmayı okuyucuların zihninde fikr-i sabit haline getirmek ister:

“Barış” “barış” diye tutturmuş gider
 Kiminle ne için barışacağım?
 Zalim nice güçlü olursa olsun
 Mazlumun hakkını alıncaya dek
Vuruşacağım.

Tanrı buyruğudur bu görev bana
 Bu görev yerine gelinceye dek
Vuruşacağım.

.....
 “Barış Şiiri”-DB.178

Yine muhtevayı redifleriyle desteklemek amacıyla Türkiye Türkçesinde kullanılmayan kelimeleri de kullanmıştır:

Yurdumun dört bir yanı bağıdır, bostandır
 Üç bin yıllık tarihim şanlı destandır
 Vatanımın adı Doğu Türkistan’dır
 Şincan *emez.*

.....
 “Reddiye”-DB.125

Her bölümün sonunda tekrarlanan “emez” redifi Doğu Türkistan Türkleri’nin kullandığı Türkçe’de “değil” anlamına gelmektedir. Zaten şiirde de bir Doğu Türkistan’lı dilinden Doğu Türkistan Türklerinin davası anlatılmaktadır.

“Derin uykularımdan uyanam..” dedikçe men
 Hun çağı izlerimden sezdiler *meni*

Kirli tırnaklarını batırıp kanımıza
 Çin setleri boyunca yadılar *meni*

Bulup çürütmek için ruh cevherlerimizi
 Dağları kazar gibi kazdılar *meni.*

.....
 “Gör Meni Neylediler”-DB.122

Bu tür kullanımları ekler vasıtasıyla yapılmış rediflerde de görüyoruz.

Engin çöller içinde
 Yücelen bir hisaram

Gah umutlarla dolar
Gah bahtıma küserem

Talih yar olmaz mene
Bağrıma taş basaram

Ey Tanrım! Burçlarıma
Ne gün bayrak asaram?

.....
"Hikâyet"-DB.66

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Niyazi Yıldırım, şiirdeki ahengin unsurlarından ritmi sağlamak ve okuyucuya kuvvetle hissettirmek için kafiye'nin imkânlarından azami ölçüde istifade etmiştir. Niyazi Yıldırım'ın kafiye'lerle adeta ritmik dans edercesine onları düzenlemesi, onlarla uğraşması, onlara yeni yeni şekiller vermesi, onun şiir için, şiirdeki ritmin sağlanması için kafiye'yi asıl unsur olarak gördüğünü gösterir.

Ayrıca, kafiye'yi meydana getirirken, seslileri göz önünde bulundurmama, bir şiir içerisinde kafiye olan seslerden son sessizi sabit tutarak diğer sesleri değiştirme, redif olan kelimeye uygun kafiye bulma v.b. hususlarda olduğu gibi oldukça rahat davranması onun hareket kabiliyetini genişletmiştir. Tüm bunlar Niyazi Yıldırım'ın, halk edebiyatının kafiye özelliklerinden yararlandığını gösterir.

Rediflerini de büyük ölçüde kelimelerden seçmesi, Bedî Tefekkürü tekrarlarla okuyucuya daha etkili aktarma endişesinden olduğu gibi, bu aktarmada tekrarlanan rediflerin seslerinden de istifade ettiğini gösterir.

2. Armoni

Armoni, ahenkli, düzenli ve tutarlı bir bütün meydana getirebilmek için bir araya getirilen benzer seslerle oluşur.⁶² Şiirde armoni iki vasıta ile temin edilir: Aliterasyon, assonans.⁶³

2.1. Aliterasyon: Aliterasyon, genellikle aynı mısra içinde belli seslerin tekrarlanması olarak anlaşılmaktadır.⁶⁴ Ansiklopedi ve sözlüklerde aliterasyon şu şekilde tarif edilir:

“ Aynı harflerin veya aynı hecelerin, bir ahenk etkisi meydana getirmek üzere tekrar edilmesine denir.”⁶⁵

“ Bir dizede ya da cümlede kulağa hoş gelecek bir uyum sağlamak amacıyla aynı seslerin, aynı seslerden oluşan hecelerin yinelenmesi.”⁶⁶

“ Şiirde ard arda gelen mısralar içinde birbirine benzeyen ses (harf veya hece) lerin, bir ahenk yaratacak biçimde tekrarlanması.”⁶⁷

Şimdi, Gençosmanoğlu'nun aliterasyon meydana getirirken hangi seslerden, ne zaman istifade ettiğini tespit etmeye çalışalım. Şiirlerinin incelenmesinde alfabetik sıraya göre en çok “b-d-g-k-l-m-n-s-ş-t-y” sessizleri ile aliterasyon oluşturulduğu görülmüştür. Bu sessizlerin dışındaki sessizlerle de armoni vücuda getirilmiştir, ama bunların ciddi yekûn oluşturduğunu söylememiz mümkün değildir. Şimdi sırasıyla bu seslerin nasıl kullanıldığına bakalım:

⁶² *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*; “Armoni” mad., Dergah Yayınları, C.1, İstanbul, 1977

⁶³ KAPLAN, Mehmet; a.g.e., s.201-202

⁶⁴ AKSAN, Doğan; a.g.e., s.205

⁶⁵ ÖZÖN, Mustafa Nihat; a.g.e., s.12

⁶⁶ ÖZDEMİR, Emin; a.g.e., s.14

⁶⁷ *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*; “Aliterasyon” mad., Dergah Yayınları, C.1, İstanbul, 1977

b : Daha ziyade mısra başlarında tercih edilen “b” ünsüzüne yumuşak duyguların anlatıldığı şiirlerde rastlıyoruz. Aşağıya aldığımız bölümde “b” ünsüzüne, “k” ünsüzünün refakat ettiğini de belirtelim:

*Bir ufku kaplarken koyu melamet
Bir ufukta her an, hayra alamet;
Bu neki daha bu küçücük kıyamet...
Bu birinci sur!*

“Hicret II”- DB.11

Yine “b” ünsüzünün, Çinlilerle yapılan bir savaşın sonunda, Çin elçisinden gelen barış teklifinin aktarıldığı bölümde de yumuşaklık ifadesi olarak kullanıldığını görüyoruz:

*Bozgun denen nesnenin tadı olsa da ağı,
Bu ağudan tatmıştır o başbuğların çoğu!
Bir talih işidir bu, yenilmek veya yenmek...
Barış için şart nedir? İstiyoruz öğrenmek!..*

BD.216

Alperenler Destanı adlı eserin, Osman Bey tarafından yeni bir devletin temellerinin atılmasının anlatıldığı bölümde “b” yi neşenin, sevincin ifade edilmesinde kullanıldığını görüyoruz.

*Bin üçyüz yılının ilkbaharına,
Büyük şenliklerle girilmekte...*

*Yalnız bahara mı, bugün pek yüce,
Bahtiyarlıklara erilmekte.*

AD.52

d: ünsüzü, konuşma üslubunun kullanıldığı mısralarda, konuşmanın şiddetlenmesini ifade etmekte. Çinlilerle yapılan bir savaş anında Kür Şad’ın Çinlilere seslenişinin ifade edilmesinde olduğu gibi:

Diyelim ki, dördünüz, ancak bir adam eder.

BD.43

Yahut Dede Korkut'un Alperenlere hitabında olduğu gibi:

*Dede Korkut der ki: Evet,
Vardır düğün, dernek, davet...
Fakat Oğuzlarda Devlet,
Olmaz dedi kodu ile...*

SKD.17

Ya da Afşın Bey'in konuşmasında:

*Şu doğan yeni gün menem
Töre, düzen, dil, din menem.*

AD.25

g: yi daha çok tekrarlarla ve mısra başlarında rastlıyoruz:

*Gün vuranda karşı yatan
Göğsü güzel sıra dağlar...*

*Gelişiniz nerelerden,
Gidişiniz nere dağlar...*

AD.5

*Yavaş gitse gelin gibi görünen
Hızlı gitse sülün gibi görünen,
İki gözü yalın gibi görünen*

SKD.41

k: ünsüzü Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde daha çok sertliğin, bazen de yumuşaklığın ifadesi olarak her zaman karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca biz "k" sert ünsüzünü bir çok sessizle, özellikle sert ünsüzlerle, birleşmiş olarak görüyoruz. Bozkurtların Destanı'nda, Çuluk Kağan'ın zehirlenmesi üzerine çerilerin, kılıçlarını çıkarıp bir ağızdan, öcünü almak için and içmelerinin aktarıldığı bölümde olduğu gibi, "k" sertliği ifade eder:

*Gök girsin, kızıl çıksın,
Kendi kanımız aksın
Toprak doymadan kana,
Kılıç koyarsak kına!..*

BD.21

Yine aynı niteliklerde Bozkurtların Destanı'ndan bir örnek. Burada aynı zamanda “ş”ler “k”ya refakat etmektedir:

Döğüş ola *kan çıka*, *kar* yağa el üşüye.

BD.41

Değişik eserlerinden alınmış örnekleri vermeye devam edelim:

Kalemler, kılıçlar sancaklar, cönkler,

Kitaplar... katmerli tozlarda kaldı.

AD.11

Kavim, kardeş ortak yurdum ne olmuş?

Konu-komşu, kuşum, kurdum... ne olmuş?

SKD.83

Kaderin hükmüdür dökülen kanlar

Kılıç bahane

Ülkümüz varmadır, Kızılma'ya

Suruç bahane

“Suruç'tan Sonra”, Elazığ, S.4340, 30 Temmuz 1964, s.1

Bazen mısrayı, başladığı “k” sesi ile bitirmesi, şiire değişik bir armoni hususiyeti vermiştir:

Kimiz satılan yere koşarken, bir aralık,

Kılıksız Çin'li ile göz göze geldi Çalık.

BD.130

Daha önce de belirttiğimiz gibi “k” sessizi, zaman zaman tonun yumuşamasında dahi armoni unsuru olarak tercih edilmiş. Aşağıda, Bozkurtların Destanı'ndaki bir Türk komutanı olan Sançar'ın toprağı sürmesinin, yani toprağı yumuşatmasının hikaye edilmesinde görüldüğü gibi:

Bugün hiç dinlenmeden tarlasıyla uğraştı.

Ekip biçmek kolaydı ama sıkıcı işti.

BD.77

Yine zikrettiğimiz gibi, “k” nin yardımcısı durumda olan, onun bazı sessizlerle de birleştiğini görmekteyiz. Aşağıdaki parçada “k” ile birlikte “s” ve “ş” nin de tekrarı bunu göstermektedir:

“Hey! Onbaşı!.. Belli *ki* kılıcın çokça *keskin*!
Dilerim *ki*, usun da *çıksın* yağıya *baskın*”
Sesinden tanıdıktı Yamtar, Onbaşı Pars’ı
Dedi:

- Bir deneşelim, *kimin keskindir* usu

Pars dedi:

- Deneşelim! *Karşılık* ver soruma!

BD.12

Bu sefer, kağanın ölümüne sevindiği için iki Çinli’yi öldüren Türk Komutanı İşbara Alp’in sert sözlerindeki “k”ya yardımcı olarak, “ç”yi görmekteyiz:

Belki bir kaç değnekle ayaklarım *kabarır*.
Fakat, Çuluk Kağan’ın ölümüne sevinen
İki Çinli çasıtı vuranı, Tanrı *korur*!..

BD.27

Aşağıda ise “k” ve “r” nin biraz daha ilginç bir amaçla bir araya getirildiği görülüyor. Şair, Türk’e ve Türklüğe düşman kesilmiş bir kısım gruplara karşı söylenmiş şiirinde, “Türk” kelimesi içerisindeki “rk” sessizlerini, Türk sözünü devamlı çağrıştırmak için birlikte kullanmış:

Orak çekiç *markalı* bu kaba kollar *kimin*.

“Kimin”, Elazığ, S.4099, 16 Ekim 1963, s.1

I: Yumuşak bir sessiz olan “l” yi, bazen yalnız, bazen diğer yumuşak sessizlerle birlikte kullanıldığına şahit oluyoruz. Aşağıdaki bölümde “l” ile “m” yi birlikte yine duygu yüklü bir beyitte rastladık. Şair bu beyitin alındığı şiirinde Tunçeli’nin güzelliklerinden bahsetmekte, oraya sonsuz bir sevgi beslediğini haykırmakta:

Ey *ölmezler*, *yılmazlar*, *yenilmezler* diyarı
Eğilmeyip kırılan kahramanlık *miyarı*.

“Tunçeli”, Elazığ, S.3684, 13 Haziran 1962, s.2

Burada da “ı”yı yalnız görüyoruz:

Tarlasını belledi, ekti yalnız başına,
Sançar acunda yalnız yaşamayı dilerdi.

Yüzü her zaman asık bunlu görünse bile.
En olumsuz anlarda kahkahayla gülerdi.

BD.77

m: ünsüzü de yine kendi özellikleri ile mütenasip bir muhtevada kullanılmış:

Yirmi kez ölmem gerek, kıımızda ağı olsa?

- Neden?

- Çünkü: İçtiğim, tam yirminci çamçaktı
Pars, inanmamış gibi, Yamtar’a ters ters baktı.

BD.32

Kımız içilirken söylenen bu sözler en uygun sessiz, herhalde dudak ünsüzü olan “m”dir.

n: duygu yüklü konuşmalarda, anlatımlarda yerini almış:

Kızkardeşini bana ver!
Baktıkça seni anarım,
Seni andıkça yanarım!..

BD.111

Sevinçliydi çeriler bu akın dönüşünde,
Bu sevinç orduya da yayılıp sınıyordu.

Bir çok uçmağa varan, bir çok yaralı vardı.
Fakat, oç alınınca acılar dinliyordu.

Kalmamıştı, akından önceki bunlu hava,
Kişi, kendini kirden arınmış sanıyordu.

Neydi o, Ötüken’de, akın öncesi günler,
Damarlarımızda kan, tutuşup yanıyordu.

Sonra Çin Seddi, Kür Şad, Kür Şad'ın ok çekişi!..
Her okta üç-beş Çinli duvardan iniyordu!

Duvarlar aşılırken, demir kapıyı açan,
Yiğit Arık Buka'yı gönüller anıyordu.

Anıldıkça koç yiğit, Onbaşı Arık Buka,
Gözler yalazlanıyor, soluk tıkanıyordu.

BD.156-157

s: ünsüzü Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde “k” sert sessizinden sonra sık sık karşımıza çıkan ikinci sert sessizdir. Yine kendi hususiyetiyle eşdeğer olarak ifadenin sertleşmesine yardımcı olmuş. Bu özelliği bazen Yunanlı'ya seslenirken:

Seni bu günden değil, sekiz asır önceden,
İymansız göğsündeki haç'ından tanıyorum.

Fesat saçan, kahpece tuzaklar hazırlayan,
Başından, sakalından, saçından tanıyorum.

“Tanıdığımız Düşman”, Elazığ, S.4165, 10cak 1964, s.1

Bazen de 21. yüzyıla girerken dünyanın değişik bölgelerinde müslümanlara zulüm eden Batılı'ya seslenirken görüyoruz:

Kör, sağır, dilsiz insan; ruhsuz, gönülsüz insan;
“İn saniyet” namına kaç müslüman kesti gör!

“21'e Doğru”, Türk Edebiyatı, S.175, Mayıs 1988, s.7

Bir başka örnek:

Misafirsiz evin ıssı
Bir tas ayran sunabilmez
Sunar olsa, sunmasa yeğ.

BHD.16

Bazen bu ifadeye “ş” yardım etmiş:

Öz nedir... *Silmiştir o,*
Söz nedir bilmiştir o,
Denilmez, “Gelmiştir o”
Yunus, inmiş demektir.

Gök içre cümbüş-visal,
Olmuştur, değil masal...
Dokuz seyyare misal
Yunus, dönmüş demektir.
“Yunus”-DB.28

ş:

Görmedim gezdiğin yerlerde eşin
Bir yeşil ferace giymiş gibisin
Sende, ışıkları yeşil güneşin
Başını kadere eğmiş gibisin
“Birvan Köyü”, Uluova, S.168, 1953, s.2

t: ye zaman zaman “k” ile birlikte rastlıyoruz:

Tanrım! Türk gönlümü *yastan*
Kılıcımı kirden pastan
Kurtarırsan ben bir destan
Derim ağız *tadı* ile
“Dilek”-DB.51

y:

Yağmur deme, yaz deme
Yollar taş, yokuş deme
“Gel”, Elazığ, S.4622, 1 Temmuz 1965, s.1

Ozana kopuz gerek
Yolcuya yoluz gerek
Akıncıya hız gerek
Öbür gün Bayburt’tayız.
“Akın”, Önasya, S.26, Ekim 1967, s.7

Gençosmanoğlu'nun şiirlerindeki aliterasyon ile ilgili son olarak şu hususiyeti de belirtmemiz gerekir; Kür Şad'ın, Çinlilerin Türkeli'nde rahat rahat dolaşmasına kızması ve Kara Kağan'la münazara etmesinin anlatıldığı aşağıdaki parçada görüldüğü gibi üslûbun sert olduğu anlarda da yine sert sessizleri kullanmış. Bu parçada şair tam 22 defa “k” yı, 16 defa “t” yi, 9 defa “s” yi, 8 defa “ş” yi, 2 defa “p” yi, 2 defa “h” yi kullanmış:

- *Demek istediğim şu: Çinliler, Türklerle denk?*
Nasıl denk olabilir, bir Bozkurtla bir köpek?
Ey Kara Kağan! Senin tahta çıktığın gündü,
Büyük otağ önünde yapılan toy, düğündü...
Türkler, yeni bir güne sevinçle kavuşurken,
Ben gördüm, dört Çinli'yi, bir Türk'le doğuşurken!
Hani Çin'li tutsaktı? Nasıl kıyıştı buna?
Sığmaz böyle bir olay hiç bir Türk'ün usuna!
Onlar bu gücüne nerden, kimlerden alıyorlar?
Demek şımartılmışlar, demek yüz buluyorlar!
Sonra, Çin Beğ'i Şen King kimdir, yumuşu nedir?
Kağanlık otağına giriyor iki de bir!

BD.84

Çinli'leri öldüren Işbara Alp'in sorguya çekilmesi sırasında şu Tigin Bey'in söylediklerinde de “k-ş-t” sert sessizleri yine aynı sert üsluba eşlik etmiş:

Belki de olmuştur Şad.
Kızgınlığın boşuna!
Uşakların ölmesi,
Gitmedi mi hoşuna?
Kundak sokanlar ölür,
Türk'ün temel taşına!
Töreye uymayanın,
Yumruk iner başına!
Düşmana yüz verirken,
Ağu korlar aşına!..

BD.28

Niyazi Yıldırım, sert sessizlerin bu şekilde bir araya getirmesinin yanında, yumuşak sessizleri de üzüntü, keder gibi duyguların ifadesinde kullanmış. Aşağıdaki parçada çok sık tekrar edilen “r-z-l-m-n-b-y”i görüyoruz:

Bütün öncü başbuğlar erleriyle birlikte,
Yüce Bağatur Şad'ın uydular buyruğuna
Yüz gülmez, dil konuşmaz, gönüller gam denizi
BD.22

2.2. Asonans: Kaplan Hoca, aliterasyonu sessizlerin, asonansı da seslilerin tekrarının meydana getirdiğini söyler.⁶⁷ Tabî ki bu tekrarın gelişigüzel değil, belli bir mezcetme suretiyle meydana gelmesi şartıyla. Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde aliterasyonun güzel örneklerini gördüğümüz gibi, asonansın da başarılı şekilleriyle karşılaşmaktayız. Onun şiirlerinde sesliler devamlı uyum içerisinde peşi sıra sıralanmaktadır. Yalnız şunu unutmamak gerekir ki, şairin bu armoni unsurunu zaman zaman bilinçli bir şekilde şiirlerinde uyguladığını düşünsek bile, bunun şuur dışı bir hareketle ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Fakat, bununla birlikte Gençosmanoğlu'nun, kendi dil duygusuna dayanarak bu uygulamanın başarılı örneklerini verdiğini belirtmemiz gerekir. Şimdi bu birliktelikleri görelim.

o-u: Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde çok sık karşımıza çıkan bu ikili, çoğunlukla heyecanın doruğa çıktığı anlarda, zaman zaman da heyecanın yatıştığı anlarda kendisini gösterir:

Onbaşı Karabudak
Okla ölmek diledi

On yasavul, on okun
Uçlarını bileli.

BD.110

Ay Beğ'in buyruğuyla bin atlı, bir solukta,
Çin ordusuna karşı yorgaya kaldırıldı.

Yağıyla aramızda dokuzyüz adım kala
Alanda dokuz yerden borular çaldırıldı.

BD.206

⁶⁷ KAPLAN, Mehmet; a.g.e., s.202

Aylardan ağustos, günlerden cuma,
 Gün doğmadan evvel İklim-i Rum'a
 Bozkurtlar ordusu geçti hücumu..
 "Malazgirt Marşı"- DB.277

Onlar ki, doyuran açları,
 Doğurup yoğuran koçları
 Oğuzun diş-turnak güçleri
 Nur yüzler... gururlu alınlar..
 AD.68

Şol gökleri kaldıranın
 Donatarak dolduranın
 "Ol" deyince öldüranın
 Doksan dokuz adı ile.
 SKD.7

ö-ü: Daha çok, gaza ruhunun ön plana çıktığı şiirlerde kullanıldığını görüyoruz:

Çin duvarı önünden, Ötüken'e döndüler.
 Azgın tipi dinmişti, güzel bir hava vardı.
 Göz alabildiğine, bozkır bembeyaz kardı.
 Dört nala at sürerken, gün batımına yakın
 BD.145

u-ü: ikilisi yumuşak sessizlerle beraber yavaş tonlara eşlik etmiş:

Yüzü her zaman asık, bunlu görünse bile,
 En olumsuz anlarda kahkahayla gülerdi!
 BD.77

Yuvarlak ünlüleri bu şekilde armonize eden şair, bazen de yuvarlak ile bazı düz sessizleri armoni unsuru olarak şiirlerinde yer vermiştir. Şimdi sırasıyla bu uygulamaları görelim:

o-a:

Gazi Osman okşayıp Orhan'ın omuzunu.

Der: Sağ olaydı şimdi Gazi Ertuğrul deden.

“Devlet”, Türk Edebiyatı, S.60, Ekim 1978, s.5

u-a:

Ruhunda mevera uğultuları,

Şuurunda şiir çağlıları..

Gözlerinde iki cihan göğünün

Parıltıları...

“Tapduk Dilince Yunus”, Türk Edebiyatı, S.188, Haziran 1989, s.101

Niyazi Yıldırım, şiirlerinde bu şekilde iki ünlüyü birlikte kullanırken, bazı ünlülerin de çokluğu dikkatleri çekmektedir:

a:’yı gücün, hakimiyetin ifadesinde yoğun bir şekilde kullanmış:

Ben Yabgu Kağan! Bunu, Kara Kağan’a yazdım.

Kağan olan *acuna* ün salmalı değil mi?

BD.73

“a”’yı bazen de aynı ifade için mısra başlarında tercih etmiş:

Atuşağı Çalığın başına gelenleri,

Anlatınca, Binbaşı İşbara Alp pek şaştı,

Atına atlayarak hemen Çalığ’a koştu

Açılıyordu artık ara-sıra gözleri,

BD.147

Acım saç, baş yoldurur

Ahım arşı doldurur,

Atam duysa çıldırır.

Arap, Türk’ü asiştir.

DB.70

“a”yı her zaman yalnız görmüyoruz:

a-e:

Tarlasını belledi, ekti yalnız başına,

Sançar acunda yalnız yaşamayı dilerdi.

BD.77

a-ı:

Taş atmayız, çünkü değiliz kaçık

Atanlara karşı bağrımız açık

“Geçtik”, Elazığ, S.956, 4 Temmuz 1953, s.2

Tüm bu uygulamalarla beraber bazı bölümlerde armoniyi tamamen düz ünlüleri kullanarak oluşturmuş:

Şiir dikenlikte laleye benzer

Ne fıkra ne makaleye benzer

Şair; vatan içre kaleye benzer

“AET(AT) ve Avrupa Parlementosuna”- DB.81

Herkesin bir, benim dilim ikidir...

Bende hakikat ve ilim ikidir.

Vicdan iki, akl-ı selim ikidir!

Yazım bir; kalemim çift imla yazar.

“Fasit Paralel”- DB.82

Yaşı epeyce geçkin, en aşağı elliydi.

BD.81

Bazen, çoklukla kalın seslileri bir arada kullanmış:

Binbaşının, buşkuyla sorduğu bu soruya

Atuşağı karşılık veremeden bayıldı.

Onbaşı Sançar, hemen öz atına atlayıp

Çalığın karısına aramaya koyuldu.

Sançar, araya dursun ormanı, köşe bucak

BD.149

Bazen de ince ünlüleri tercih etmiş:

Devletimiz yeniden gücünü göstermeli
BD.82

B. DESTANÎ SÖYLEYİŞTE AHENGİ SAĞLAYAN UNSURLARA EK

Destani söyleyişte ritmi ve armoniyi sağlayan unsurlardan, vezin, kafiye ve redifin Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şiirlerindeki kullanım özelliklerini ayrıntılı bir biçimde inceledik. Yalnız, destani söyleyişte ahengi sağlayan bir unsur daha var ki, o da tekrarlardır. Şiir içerisinde belirli aralıklarla okuyucuya kendisini hissettiren ve değişik özellikler gösteren tekrarlar, destanî söyleyişte ahengi vücuda getirirken hususî bir görev üstlenir. Bu tekrarların şiir içerisinde, belli bir düzgünlükte akan bir nehrin aniden karşısına çıkıp akışını şiddetlendiren kayalar veya değişik engeller gibi bir fonksiyonu vardır.

Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde tekrarlanan unsurları değişik kategorilerde değerlendirebiliriz.

a. TEKRARLAR

1. Kelimelerin Tekrarı.

1.1. Aynı Kelimenin Tekrarı.

Şiir içerisinde aynı kelimenin tekrarlanması değişik düzenlerle karşımıza çıkar. Bazen, tekrarlanan bu kelimeler söyleyişin uygunluğuna göre, şiirde serpiştirilmiş bir görünüm arzeder. “Deniz Hasreti” adlı şiirde, “deniz” kelimesinin bu şekilde tekrar edilmesi ile meydana gelen ahengin etkisiyle deniz hasreti okuyucuya sık sık hatırlatılmış:

Rüyasında *denize* seccade serdi dedem.
Düşlerinde *denizi* soludu atlarımız.

Kızlarımız *denizi* dokudu iki bin yıl,
Deniz renkli tuğlarla donandı yurtlarımız.

Her menzil daha koyu bir *deniz* hasretiyle
Her şafakta *denizi* uludu kurtlarımız.

Deniz içre bir dünya muştusu elde bayrak
En umutsuz anlarda coştı umutlarımız.

DB.200

“Tuna-Pilevne Üstüne” adlı şiirden aldığımız aşağıdaki şiirde de “Hilal” kelimesi aynı sistemle şiirde tekrarlanmış:

Tuğ gibi dururlar, güvertelerde
Hilal yatağanlı, *hilal* bıyıklı
Hilal kaşlı, şahin gözlü yiğitler

DB.13

Göktürk erlerinin Çinlilerle yapılan bir savaşta esir düşmelerinin ve Çin’e götürülmelerinin anlatıldığı bir şiirden aldığımız aşağıdaki parçada, mısra aralarına serpiştirilen tekrarlar karamsar bir tablonun oluşmasını sağlamış:

Gün batımına yakın kızarıırken gök yüzü,
Güneye doğru sürdü Çin atlıları bizi...
Biz ortada, Çinliler her iki yanımızda,
İki *tümen* geride, bir *tümen* önümüzde!
Çin başkentine kadar, yaralı, aç ve susuz...
Çin başkentine kadar, gece, gündüz uykusuz!...
Çin başkentine kadar... yürüyecektik yaya!..
Kan *sızdıra sızdıra*, can *sızlaya sızlaya*!..

BD.231

Bu şekilde birden çok heceden müteşekkil kelimelerin yanında, tek heceli kelimelerin de Niyazi Yıldırım’ın şiirinde tekrar edilerek ritim oluşturduğunu görüyoruz. Aşağıdaki mısralarda birer kelime aralıklarla tekrar edilen sırasıyla “bu”, “ne”, “o”, “bir”, “en”, “iki” kelimelerinin aynı ritmi oluşturduğunu görüyoruz:

Ekranda, antende; oğlanlar, kızlar...
İtalya’dan, Fransa’dan, ANKARA’dan müzik!
Türkmen yüreğimde bir derin çizik,
Bir yerim sızlar.

Göğüsler, bacaklar..bir sahte fizik..
Ötesi yok mu?

Benim değil *bu* ses, *bu* dil, *bu* ezgi!
Bu görüntü, *bu* ruh, *bu* kin, *bu* bağış
“Çağ Dışı Şiirler”-Töre, S.46, Mart 1975, s.7

Ne esinti, *ne* akış;
Ne kanat sesi, *ne* kuş
Ne bir dal, *ne* bir yuva...
“Bozkır”, Türk Edebiyatı, S.63, Ocak 1979, s.11

O, tek acelesiz.. *O*, yersiz, yurtsuz.
O, şeksiz, şekilsiz.. *O*, tek buudsuz.
Şah damarlarımıza gaipten vuran.
“O Vuran”, Türk Edebiyatı, S.194, Aralık 1989, s.17

Bir korku, *bir* telaş, *bir* zifiri gam
Kureyş beldesine indiği akşam
Küfrün *en* kudurgan, *en* bed vaktidir.
“Hicret I”-DB.9

Taze gelin iken onsekizimde
İki göğcek bala *iki* dizimde
Ve *iki* damla yaş, *iki* gözümde
DB.19

Otağ otağ, kubbe kubbe.
Çadır çadır oba dağlar.
AD.6

Bozkurtların Destanı’nda, Tüng Yabgu Kağan çerilerinin, savaş gösterisi yapmasının anlatıldığı bölümde, bazı kelimelerin aralıklarla tekrar edilmesi ile aheng, savaşın hareketli ritmine uydurulmuş; ayrıca son bölümde, taklidi aheng unsurlarının tekrar edilmesiyle aheng daha kuvvetli hale getirilmiş:

Önce, yaya olarak ayrıldı, *biner* çeri,
Bini Oğuz güçlüsü, *bini* de Türgiş eri!
Üç adım aralıkla, karşılıklı durdular,

Davulcular, birer kez **davullara** vurdular.
 Sağ eller, kabzaları kavrarken ilk vuruşta,
Davullar, **ikinci** kez yine gümledi işte!..
 Keskin *bir* ıslık sesi duyuldu, **iki** yandan,
 San ki, **iki bin** şimşek çaktı, **iki bin** kından!..
Bin Oğuz, **davulların** üçüncü vuruşuyla,
 Saldırdı **bin** Türgiş'e, savaş haykırışıyla!
Bin kalkan, **bin** kılıcı, karşıladı *bir* anda,
 Yaman *bir* cenk ezgisi başlıyordu alanda!..

Güm güm hey!.. Şırak şırak!
 Güm güm hey!.. Şırak Şırak!

Hey hey hey!.. Yürek yürek!..
 Hey hey hey!.. Yürek yürek!..

BD.173-174

Aşağıdaki örneklerde ise Gençosmanoğlu, aynı kelimeleri mısra başlarında kullanarak ahengi başka bir yolla etkili kılmış:

Ben, Kutalmışoğlu Gazi Süleyman!
Benim, al bayrağın işlediği şal!
Benim, karanlığa sıyrılan kılıç...
Benim, ay-yıldızlı bayraktaki al!

Ben, Kutalmışoğlu Gazi Süleyman!
Benim, beşbin yıllık çınardaki dal!
Benim, Malazgirt'ten sonra Türkiye
Benim, sancaklara doğan üç hilal!

DB.262

İlk okları temrenleyip
İlk yayları gerdiğimiziz

Otağları tuğlandırıp
İlk devleti kurduğumuz

Dilin, sanatın, törenin
İlk harcını kardığımız

“Ana Yurdum, Ata Yurdum”-DB.112

Kara döşek serildi
Kara bakır sinilerle
Kara sofrâ kuruldu
Kara koyun yahnisinden
Kara bir aş verildi.

BHD.45

Aşağıdaki parçada ise “O” kelimesi bazen mısra başında, bazen de mısra sonunda tekrar edilmiş:

O, Bozkurttur öndeki
O, cevherdir kandaki,
Odur işte bendeki
Dönmek nedir bilmeyen!

O mu? Hep canlıdır *O*!
Bir delikanlıdır *O*.
Türklüğün gönlüdür *O*.
Kanmak nedir bilmeyen!

Yürektir *O*, baştır *O*
Temelinde taştır *O*
Bir uğurlu kuştur *O*,
Konmak nedir bilmeyen!
“Oğuz”-DB.193

Niyazi Yıldırım bazı şiirlerinde yine ahenk endişesiyle mısra tekrarına gitmiş:

Tam üçbin yıldan beri
Hergün yeniden doğan

Tam üçbin yıldan beri
Hükmeden yüce kağan

Tam üçbin yıldan beri
Çakan, gürleyen, yağan..

Tam üçbin yıldan beri
Dinmek nedir bilmeyen!
“Oğuz”-DB.192

1.2. Anlamca Birbirine Yakın Kelimelerin Tekrarı.

Yine anlamca birbirine yakın kelimeler belirli aralıklarla tekrar edilerek şiirdeki ahenk kuvvetlendirilmiştir:

İşit beni, *dinle* beni, *duy* beni...
Eylendirmez *düğün*, *dernek*, *toy* beni...
Yar beni hey...*dil* beni hey... *oy* beni.
"Türkmen Ağam"- DB.102

Aşılmayan, aşınmayan
Ata, *dede*, *baba* dağlar
AD.6

2. Eklerin Tekrarı:

2.1. Kafiye'nin Şiir İçerisinde Tekrarı.

Niyazi Yıldırım'ın, destanî söyleyişe uygun şiirlerinde ahengi sağlayan hususiyetlerden kafiye'nin başarıyla kullanılmasının yanında, kafiye'leri oluşturan seslerin mısra içerisinde tekrarı da ayrı bir ahenk başarısını meydana getirmiştir. Aşağıya aldığımız şiirde kafiye'yi meydana getiren "-an" sesinin mısra içerisinde tekrar edilmesi kafiye'den doğan ahengin tesiri biraz daha arttırmıştır:

Sen Çuluk Kağan gibi bir atanın oğlusun,
Börü Tarkan olarak, derim ki Tulu Han'a:

Devlete baş kaldıran boyunlar kopacaktır.
Yağız yer, uçtan uca boyansa dahi kana!

Kulak ver ki, bu sözler bir Kağan buyruğudur
Demin dediklerini, söylememiş ol bana!..
DB.195

Yine kafiye'yi oluşturan "-an" sesinin tekrarı:

Kazakistan değil o Türkistan'dır.
Yüzyıldır kanayan bir gülistandır

Unutulmuş çok eski bir destandır.
Yanan yüreklerde dert uyanmaz.
"Anayurt Uyanması"-DB.127

Aşağıdaki şiirde de kafiye olan “-er” in mısra içerisinde de tekrarlandığını görüyoruz:

Buyurdu sahibi göklerin, yerin!
Size gönderdiğim son Peygamber’in
Bugün alemlere rahmet vaktidir.
“Hicret-I” DB.10

2.2. Değişik Eklerin Tekrarı.

Niyazi Yıldırım bazı şiirlerinde de genellikle isim çekim eklerini aralıklarla tekrarlayarak, mısra sonlarında tekrarlanan seslerden meydana gelen kafiye ile aynı etkiyi okuyucuya vermeye çalışmış:

Karıştılar Üçler ile Yediler’e, Kırklar’a
Ağıtlarda, destanlarda, romanlarda kaldılar.
DB.92

Sonsuzdan, derinden, yüceden
Şafaktan, gündüzden, geceden...
DB.253

Şehitler dedi; amin!..
Bozkurtlar etti yemin
“Milliyetçi Hareket Marşı”- Devlet, S.205, 8 Ekim 1973, s.2

Ekranada, antende; oğlanlar, kızlar...
İtalya’dan, Fransa’dan, Ankara’dan müzik!
“Çağ Dışı Şiirler”- Töre, S.46, Mart 1975, s.7

O, tek acelesiz...O yersiz, yurtsuz
O, şeksiz, şekilsiz... O, tek buudsuz.
“O Vuran”- Türk Edebiyatı, S.194, Aralık 1989, s.17

b. KELİME ve HECE VURGUSU

Gençosmanoğlu kelime veya hece vurgularından istifade ederek de destanî söyleyişte ahengi sağlamaya çalışmıştır. Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde böyle bir kullanımla meydana getirilmiş ahengi fazla rastlamamaktayız. Aşağıda verdiğimiz “Çaydaçıra” adlı şiirinde hece ve kelime vurguları, davulun aralıklarla vuruşuyla eşdeğer görülmüş. Sözkonusu şiir, altları çizili olarak verdiğimiz vurgulu kelime ve hecelere dikkat ederek okunduğunda bu sesi duymak mümkün:

Konsun şamdanlara mum, olsun ergenler sıra;
İnsin davula tokmak, başlasın Çaydaçıra

Durur deryada balık, durur gökte turnalar...
Bizim Çaydaçıra'ya başlayınca zurnalar!

Diz vur gakkışum! Hey!.. de, kükresin halay kolu
Kövenk'in pınar başı, görünsün Saray yolu...

Bunlar bu yerin sesi, bu göğün gürlemesi;
Mayası aşk ateştir... Belki sarmaz herkesi.

Bir vuruşu tokmağın, yetişir coşmamıza;
Bir tel sesi çok bile, köpürüp taşmamıza!

* *

*

Şu Harput'un başına yağan çiy mi, kar mıdır?
Bize Kayabaşı'ndan el sallayan yar mıdır?

Heyy?... Yardır o, yarıdır yar!.. Omzunda şalı da var!..
Üstünde ay-yıldızı, beyazı, alı da var!

Şu dere baştan başa; ayva, nar, dut olaydı.
Çıkardık kalesine eski Harput olaydı.

* *

*

Yansın şamdanlarda mum; olsun ergenler sıra
İnsin davula tokmak, başlasın Çaydaçıra!

Ortası güllü mendil, elinde Kolbaşı'nın
Gelin çıkar üstüne yarın, binek taşının.

Doldur ver boş tasımı ey!.. pınar, gider oldum.
Ben, anayı, babayı, yarı... terk eder oldum!

DB.164

II. NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU'NUN ŞİİRİNDE KULLANILAN NAZİM FORMLARI

1. Gelenekli Formlar:

1.1. Halk Şiirinden Alınan Formlar:

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu halk şiirimizde görülen “Koşma”, “Türkü” ve “Mani” formlarını bazen aynı şekilde, bazen değiştirerek şiirlerinde kullanmıştır.

Niyazi Yıldırım, 3 ile 5 arasında değişen dörtlüklerle yazılan ve “abab - cccb- dddb ...” şeklinde kafiyelenen koşma formunu özellikle ilk şiirlerinde tercih etmiştir. Yine, halk şiirinde çoğunlukla 6+5 duraklı 11’li hece vezniyle yazılan koşmanın bu form özelliğine de dikkat etmiştir. Kitaplarına almadığı şiirler de dahil toplam olarak 42 şiirinde (BR’de 20, DB’de 3, KDS’de 19) kullandığı bu formun, halk şiirinde bazen 4+4 duraklı 8’li hece vezniyle yazılmış örneklerine de rastlamaktayız. Niyazi Yıldırım bu hususa da dikkat ederek koşma tipi şiirlerinin 5 tanesini 8’li hece vezniyle yazmıştır.

Halk şiirimizde “aaab - cccb - dddb ...” kafiye sistemine sahip “Kavuştaksız Türkü” formunu da şiirlerinde tercih etmiştir. Destanlar Burcu ile Alperenler Destanı’nda daha sık karşımıza çıkan bu form tüm şiirlerinin 42’sinde (BD’ 1, BR’de 3, DB’de 21, AD’de 11, BHD’de 2 ve KDS’de 5) kullanılmıştır. Çoğunlukla türkülerde sık kullanılan kavuştağı tercih etmemekle beraber, bazı ilk şiirlerinde kavuştak da tercih etmiştir. Mesela “Ağınlı Aşık Yıldırım” imzasıyla 30.4.1950 tarihinde Elazığ gazetesinde yayımladığı “Harput Harabeleri” adlı şiirde kavuştakların kullanıldığını görüyoruz. Halk şiirinde genellikle yedili, sekizli ve onbirli hece vezni ile yazılan türküler, onun şiirlerinde biraz daha çeşitlenir. Niyazi Yıldırım türkü formu ile yazdığı şiirlerinde 7’li, 8’li, 9’lu, 11’li ve 12’li hece kalıplarından istifade etmiştir. Destanlar Burcu’nda yer alan “aaab” düzenindeki tek dörtlükten ibaret bir şiirine de

sözkonusu formu uygulamıştır (DB-50). Ayrıca ünlü “Malazgirt Marşı” nı “bentleri üçlüklerle kurulan kavuştaklı türkülerin” kafiye formuyla yazmıştır. Türkülerdeki kavuştaklar aynen tekrar edilirken, Niyazi Yıldırım kavuştak gibi birbiriyle kafiyeli beyitler kullanmıştır (DB.277-278). Bu şiirde 11’li hece ölçüsü kullanılırken, kafiye düzeni de şu şekilde olmuştur: aaa - bb - ccc - bb - ddd - bb - eee - bb - fff - bb. Yine bir şiirinde kavuştaklı türkülerin başka bir şeklini görmekteyiz (DB.150-151). Bu şiirdeki kafiye düzenlemesi de şu şekilde olmuştur: aaab - bb - dddbb - bb - eebb - bb - fffb - bb - gggb - bb.

Anonim halk şiiri nazım biçimlerinden olan ve tek dörtlük üzerine kurulu “Mani” formunu Niyazi Yıldırım, 34 şiirinin (BD’de 7, KI’de 5, KDŞ’de 22) ve Gençosman Destanı’ndaki tüm şiirlerin yapısını oluştururken kullanmıştır. Ayrıca “Bozkurtların Destanı” adlı eserinin genellikle konuşma bölümlerinde sık sık bu formu tatbik etmiştir (Bkz. BD. 22-23). Manilerde tercih edilen 3+4 hece kalıbına fazla riayet etmeyen Niyazi Yıldırım, bu tür dörtlüklerinde bir çok şiirinde olduğu gibi 11’li hece kalıbına iltifat etmiştir.

Manilerde kullanılan “aaba” kafiye düzenin tekrarlanmasıyla elde edilen form, sadece 9 şiirde görülmektedir (DB’de 4, AD’de 5). Manilerde 3+4 duraklı 7’li hece vezni tercih edilmesine rağmen, Niyazi Yıldırım buna uymayarak mani formunu genişlettiği gibi hece sayılarını da arttırmıştır. O, mani formunun genişletilmesiyle yazdığı 9 şiirinden 2’sinde 7’li hece kalıbını kullandığı halde 7’sinde 11’li hece kalıbına yer vermiştir.

1.2. Divan Şiirinden Geliştirilen Formlar:

Niyazi Yıldırım’ın bazı şiirlerinde kullanılan kafiye düzeni divan edebiyatı nazım şekillerinden alınmıştır. Bu benzerlik sadece kafiye düzeniyle kalmayarak, bazen de divan edebiyatı nazım şekilleri formlarının aynen tekrar edildiğine şahit oluyoruz. Niyazi Yıldırım özellikle divan edebiyatından beyit düzeniyle yazılan “gazel ve kaside” nazım formlarını almıştır. Bunun dışında “muhammes” formu da şiirlerinde önemli bir yer tutar. Şunu da belirtelim ki bu formlarda sadece hece vezni kullanılmıştır.

“aaabb - cccbb - dddbb ...” kafiye düzenine sahip divan edebiyatı formlarından muhammes aynı yapısını koruyarak Niyazi Yıldırım’ın 8 şiirinde (DB’de 7, AD.1) yer

alır. Yalnız Niyazi Yıldırım, muhammesin her bent sonundaki iki mısradaki aynı kafiyei kullanma şartını ortadan kaldırarak, kafiye serbestiyet kazandırmış ve elde ettiği bu yeni formla Salur Kazan Destanı'nı yazmıştır. Bu eserin giriş kısmındaki “Besmele” ve “Hüküm” başlıklı şiirler hariç tamamında “muhammes”i genişleterek ortaya çıkardığı “aaabb - aaacc -dddee ...” kafiye düzenli formu kullanmıştır. Bu eserin dışında da sadece bir şiirinde(DB’de) kullandığı bu formu 11’li hece vezni kullanarak desteklemiştir.

6 şiirinde (DB’de 5, AD’de 1) “aa - bb - cc ...” kaside formunu kullanırken, 15 şiirinde de (BD’de 1, DB’de 5, AD’de 7 ve KDS’de 3) “aa - ba - ca ...” şeklinde kafiye gazel formunu tercih etmiştir. Bunun dışında Arayışlar Devri Türk Edebiyatında da sık karşılaşılan kaside beyitlerinin birleştirilmesiyle elde edilmiş “aabbccdd...” formunu daha çok kullanmıştır. Bu şekil BD’de 57, KI’de 3, BR’de 5 ve KDS’de 6 olmak üzere toplam 71 şiirinin yapısını oluşturmaktadır. Yine “Bozkurtların Ruhu” adlı eserinin ikinci bölümünü oluşturan “İkinci Ergenekon”un tamamı bu formla, değişik sayıdaki mısralardan oluşan bentlerle yazmıştır. Niyazi Yıldırım’ın bu formu, özellikle uzun konuları işleyen ve bütünlük gösteren eserlerinde tercih ettiğini belirtelim. Divan edebiyatı nazım şekilleri ile açık bir yakınlığı olan formların yanında, bazen de bu formlardan elde edilmiş kafiye düzenleri de şiirlerinde görülmektedir. Yine kaside ve mesnevilerde kullanılan formun dörtlükler halinde dizilmesiyle edilen “aabb - ccdd - eeff ...” kafiye formu ilk şiir kitabı Bokurtların Ruhu’ndaki 3 şiirinde görüyoruz. Ayrıca bu tür değiştirmelerle elde edilen kafiye düzenlerinin en çok kullanılanı ve Gençosmanoğlu’nun şiirleri içerisinde de önemli bir yere sahip olanı “ab - cb - db...” formudur. Bu form BD’de 57, KI’de 3, DB’de 41, AD’de 53 ve KDS’de 20 olmak üzere toplam 174 şiirinde görülmektedir ki bu rakam şiirlerinin beşte birini oluşturur. Yine divan edebiyatı formlarının değiştirilmesiyle elde edilen “aa - bc - dc...” kafiye şeklini de sadece 2 şiirinde kullanmıştır (BD’de 1, DB’de 1.) Niyazi Yıldırım bazen de “aa - bb - cc...” ve “ab - cb - db ...” formunu bir şiirinde değiştirerek karışık kullanmıştır (Bkz. DB.226-230). Bazen de bu formları bağlama beyti kullanarak tekrar etmiştir (BD.180): abcbdb - aa - abcbdbbeb - aa.

Bu formların dışında Divan Edebiyatı formu olan “şarkı”nın kafiye düzeni 2 şiirini oluşturur. “aaba - ccca - ddda ...” şeklinde kafiye olan bu şiirlerinde 8’li hece veznini kullanmıştır.

Ayrıca “Kıt’a”ların kafiyeleniş şekli olan “abcb” düzeni ile 43 dörtlüğünün yapısını oluşturarak,(BD’de 29, KI’de 12, DB’de 1, KDS’de 1) Divan edebiyatı

geleneği formlarından azami ölçüde istifade ettiğini göstermiştir. Bu formun özellikle konu bakımından bütünlük arz eden uzun eserlerinde söyleyişe çeşni katmak, monotonluğu ortadan kaldırmak için ara yerlerde kullanıldığını söylememiz gerekir. Yine kıt'a formunun tekrarı ile elde edilen şekille yazılmış ama kitaplarına girememiş bir şiirini görüyoruz.

1.3. Yeni Türk Şiirinden Alınan Formlar:

Özellikle Servet-i Fünun edebiyatı ile şiirimizde kullanılmaya başlanan “Sarma ve Çapraz Uyak” formunu,⁶⁹ Niyazi Yıldırım da şiirlerinde denemiştir. Bazen bu formla tek dörtlükten ibaret şiirler yazarken, bazen de bu formla dörtlük sayısını arttırmıştır.

“abab” şeklinde kafiyeli ve tek dörtlükten oluşan çapraz uyak formu Gençosmanoğlu'nun 4 şiirinde tercih edilmiştir (KDŞ'de). Çapraz uyak düzeninin tekrarı ile oluşan şiirleri de vardır. Bu şiirleri de KDŞ'de 3, BR'de 7 adet olmak üzere toplam 10 şiirinde kullanılmıştır. Bu tür şiirlerinde daha ziyade 6+5 ve 7+7 duraklı vezinlerin kullanıldığını görüyoruz.

“abba” şeklinde kafiyeli “Sarma kafiye” formuna fazla tercih etmemiştir. Bu form, sadece Kürşad İhtilali adlı eserindeki bir destan parçasının ve Destanlar Burcu'daki bir şiirin yapısını oluşturur.

2. Şairin Serbestçe Kullandığı Formlar:

2.1. Düzenli Olanlar.

2.1.1. Beyit Nazım Birimi İle Yazılmış Olanlar “aa - bx - xb” formunu KI'deki destan parçalarında kullanmıştır (KI.286). Bundan sonra da karşımıza çıkacak “x” ile gösterilen mısralar serbest olan mısralardır.

Yine beyit düzeniyle karşımıza çıkan “aa - bc - dc” veya biraz daha değiştirilerek “aa - bc - dd - ec” şeklini alan formlar serbest tarzla beraber

⁶⁹ DİLÇİN, Cem; *Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995, s.367-370.

kullanılmıştır (BD.100-101). Özellikle bu formun ikinci verdiğimiz son şeklini ısrarla “Bozkurtların Destanı”ndaki bir çok destan parçasında kullanmıştır (BD.97-99).

2.1.2. Üç Mısralı Bentlerden Oluşanlar: Üç mısralı bentlerden oluşan türkülerin kafiyeleşmesine benzeyen ama onlardan tamamen farklı olan “aab - ccb - ddb ...” formunu 7 şiirinde kullanmıştır (DB’de 4, AD’de 1, KDŞ’de 2). İkisinde 7’li, ikisinde 8’li, birisinde 11’li hece veznini tercih ederken, bu formla yazdığı iki şiirinde de serbest tarzı uygulamıştır. Yine bu forma benzeyen ama ilk üçlüsü farklı bir formla KDŞ’de karşılaşmaktayız. Bu formun ilk üçlüsü “abb” olup diğer üçlüler aynıdır.

İlk mısraları serbest olan “xab - xab -xab ...” kafiyeli bir formu Boğaç Han Destanı’ndaki iki destan parçasında denemiştir (BHD.15-16).

“aba” şeklindeki tek üçlükten oluşan şekiller KI’de görülmektedir (Bkz. KI.275).

“aba - abb - abb ...” formuna yine aynı eserde görüyoruz (Bkz. KI. 265).

“xxc - xxc - xxc - xxc” formu da Bozkurtların destanında zaman zaman karşımıza çıkmaktadır (Bkz. BD.155).

2.1.3. Kıt’a Nazım Birimi İle Yazılmış Olanlar: Divan edebiyatı nazım formlarından olan “kıt’a”nın kafiye düzeni ile başlayan, ve bir çok nazım formundaki gibi devam eden “abcb - dddb - eeeb” şeklindeki kafiye şemasını bir çok şiirine tatbik etmiştir. DB’deki 15, AD’deki 4 ve KDŞ’deki 3 şiirinde gördüğümüz bu form, 7’li 8’li ve 11’li hece kalıplarıyla bütünleştirilmiştir. Ayrıca Bozkurtlar’ın Destanı’nda da karşımıza çıkmaktadır (Bkz. BD.58-59).

Bir kaç nazım formunun karışımı ile elde edilmiş olan ve 4+3 duraklı 7’li hece vezninin kullanıldığı “aaba - cded - ffgd - dhdh - ııh” kafiye düzenli şekli bir şiirinde görülmektedir (KDŞ’de).

“xxxa - xxxa - xxax” formu da yine tamamında serbest tarzın kullanıldığı Kürşad İhtilali Destanı’nın bir bölümünde kullanılmış (Bkz. KI’de 277).

Destanlar Burcu'ndaki yine bir şiirde “aabb - ccxc - xcxc” formunun 9’lu hece vezni ile kullanılmış (Bkz. DB.100-101).

“abab - xccx - dede” formunu da serbest tarzla “Kısa Girerken” adlı şiirinde kullanmıştır (Bkz. BR.79).

2.1.4. Beş Mısralı Bentlerden Oluşanlar: “aabb - ddeec- ffggc ...” . Kaside şeklinden alınan “aabb” formuna yine birbirleriyle kafiyeli bir mısranın eklenmesiyle elde edilmiş bir görünüm arz eden bu kafiye düzeni sadece iki şiirini meydana getirir (DB’de). Bu şiirlerin her ikisinde 8’li hece vezni ile yazılmıştır.

“aaaabc - dddbe - fffbg ...” formu da 6+5 duraklı vezinle DB’deki bir şiirinde görülmektedir.

“aabbcb” şeklindeki tek dörtlükten oluşan form serbest bir tarzla Kİ’deki bir destan parçasında kullanılmıştır.

“aabba - ccdda - eeffa ...” formu KDŞ’deki bir şiirinde görülmektedir.

“axaxa” formunu Bozkurtların Destanı’ndaki bir şiirinde kullanmıştır Bkz. BD.27).

Tüm bu formlarla beraber bazı iki, üç, dört ve beş mısralı bentlerden oluşan formları aynı şiirde beraber kullandığı da olmuştur. Mesela, Bozkurtların Ruhu’nda yer alan “Nasreddin Hoca” (BR.72) adlı beş bentten oluşan şiirde “abax - cdcdx - exxe - xffx - gggg” formunu görüyoruz. Dört bendi dört mısradan meydana gelen bu şiirin ikinci bendi beş mısradan meydana gelmektedir.

Yine aynı eserdeki “Duydular Düşünceler” adlı şiirde(Bkz. BR.70) dört bent dört mısradan oluşurken, bir bendi üç mısradan meydana gelmiştir. Bu şiirdeki kafiye düzeni şöyledir: “abcb - xdd - efef- ghgh- iii”.

“xaab - xcccb - xdddb - xeeeb - xfffb - xgggb” kafiye şemaina sahip “Destanlar Burcu’ndaki İlbeyler-Gülbeyler Üstüne” adlı şiirin ilk bendi bir dörtlükten oluşurken diğer bentler beş mısradan müteşekkildir.

Bazen de şiirin çok uzun olması ve bu uzunluktan doğabilecek yeknesaklığı ortadan kaldırmak için bir iki formu aynı şiire tatbik etmiştir. Destanlar Burcu'nda yer alan bir şiirde (Bkz. DB. 236-238). böyle bir form değiştirmeye gitmiştir. Şiir "aaab - cccb - dddb..." şeklinde kafiyelenmiş beş bentten sonra "abcb - dddb - eeeb..." formunu taşıyan başka bentler getirilmiş.

2.1.5. Belli Bir Vezin Kalıbıyla Yazılan, Ancak Kafiye Düzeni Serbest Olanlar: Bu gruba giren formların her birisi ayrı bir özellik gösterdiğinden hangi eserde ve vezinde kullanıldıklarını göstererek ayrı ayrı vermek istiyoruz:

1. (AD.61) aa - aa - b - ab - cc - cc - b - ddd -b (11'li hece vezni ile.)
2. (AD.59-60) aaa - bbc - eee - c -fff -fc (8'li hece vezni ile.)
3. (DB.247) xaxa - bbcc - dd - xexe - ff - ggxxg - hh - ııxı - iixi - jkkk - llxl (9'lu hece vezni ile.)
4. (DB.231) xa - xa - xa - bbba - cccb (7'li hece vezni ile.)
5. (DB.218) xa - xa - xxa - xxa - xxa - xbb (7'li hece vezni ile.)
6. (DB.154-156) aaxx - bba - ccca - aaxa - ddda - eeea - fffa ... (8'li hece vezni ile.)
7. (DB.150-153) ababc - bc - ddeec - eeec - fffg - hhhg - ııg ... (6+5 duraklı 11'li hece vezni ile.)
8. (DB.105) aaaba - ca - ddda - eeea - fffa - ggga - hhha - ca (7'li hece vezni ile.)
9. (DB.68) aaxa - xa - xa - bbxxa - xaxa - ccddxc - xexe - xfx - xgxgxg - hxxh (7'li hece vezni ile.)
10. (DB.20) aabbcc - ddee - ffgghhııııı (11'li hece vezni ile.)
11. (BR.80) aabbc - cdde - effgghıı - jkkllmm - nnooö - öpprrss (14'lü hece vezni ile.)
12. (Elazığ, 16 Eylül 1953) xaabbccddeeff (14'lü hece vezni ile.)

2.2. Tamamen Serbest Olanlar. Herhangi bir düzen içerisinde olmadan kullanılan bu formlar, tamamen şöyleşin akışına göre ve şairin şahsî kullanımı ile, sistemsizce ortaya çıkmıştır. Özellikle Kürşad İhtilali adlı eserlerde sık sık

karşılaştığımız bu formların çoğu da serbest tarzla yazılmıştır. Bu gruba giren formlar, belli bir kaide içerisinde olmadığı için de her birisi ayrı bir özellik gösterir. Şimdi de bu formları sıralamak istiyoruz:

1. (AD.15) aaaa - xb - cccc - b - dddb - fffxb - ggg - xb - xb -xb.
2. (DB.57) xx - xxa - bba - xcxc - ddca - dedexa - fgfghxh - xııxxı - iixjjxxj - xkxklmnm - nm - xoxoxoö- ppö- nrırx - xxs - xxs - tts - uüüüvvyxy - xzxz.
3. (DB.12) xxaabbxa - xcc - xxxc - xcxa - ccxxa - xdxđ - eeaxa - xaxab - dddb - eexffb - xgxgxgxg.
4. (DB.29) aax - xbxaxxb - ccdcd - xxeex - xxxff - xxf - xxxg - xxxxg - xxxg - hxhg - xııg - xxxi - xıxx - xxj - xxxj - xxkxxk - xll - mxmxnınn - xoo - öxxö - xp - xxp - rxı - xs - xs - xx - öxxö- xxx - uuü - üxxx - xxxy - xyz - xz - xxz - xz xxz - xa - xa - xxxxa.
5. (DB.73) xabbxa - xxcxc - xaa - dd - eex - xaa .
6. (DB.74) xaxa - xbx - xccdd - xexxe - xf - xf - xg - xg - xh - xh.
7. (DB.78) xxaab - ccddb - xb.
8. (DB.88) xab - cb - ab - xxb - xb - xxb - xxb - xxxb - xxxb - xb - xxxb- xc - xcb.
9. (DB.90) xxa - xa - xa - bbbba - ccxa - xa - xa - xa.
10. (DB.98-99) xaxxa - bbaxa - xxxc - ddexe - cxe - g - gxxhhaa.
11. (DB.166-167) abxab - cccxb - dd - cbxxb - cbxx - cbexe.
12. (DB.174) xaxa - bxb - xcxc - defee - xxxxc - dgfg.
13. (DB.175-178) xaab - xccb - ddb - xeeb - ffxb - xgggxb - hhhxb.
14. (DB.204-205) aab - xb - xb -xb - xb - xb - xb - xb.
15. (DB.205) aaaxb - ccccb - dddb - eeeb -xf - ffxb - gggxb - xxb.
16. (DB.274-275) xxxa - xxxa - xxa - xxxa - xxa - xxxa - xa - xxa - xxa.
17. (BR.64) abcd - eefggfd - hhhı - iiiı - jjiı
18. (BR.67) xxaxxbxxxx.
19. (BR.74) aabbx - ccdxdee - fffx - gggx.
20. (Kİ.247) axacca.
21. (Kİ.250) xxaxa.
22. (Kİ.263) xxcc.
23. (Kİ.263) xxa - xaxa - xa - xbba.

24. (Kl.269) xbbcx.
25. (Kl.270) aab - ccxb. .
26. (Kl.271) ax - ab - xxb - xb.
27. (Kl.271) aaxccx.
28. (Kl.273) aaxxb - xb.
29. (Kl.273) xxxaxa.
30. (Kl.276) xxxx- xaa.
31. (Kl.278) xxaxax.
32. (Kl.278) xxxaxa.
33. (Kl.280) xbxxb.
34. (Töre, Mart 1975) abba - bx - xcc - eex - ffgghh...

3. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Kitaplaşan Şiirlerinde Kullanılan Düzenli Nazım Formlarının Tablo ile Gösterilmesi

A. Beyit Nazım Birimi İle Yazılmış Olanlar :

aa - bb - cc ...	ab - cb - db ...	aa - ba - ca ...	aa - bc - dc ...	aabbccdd...
DB.37 (11) ⁷⁰	DB.15 (Serb.)	DB.44 (6+5)	DB.270 (7)	BR.1 (7+7)
DB.76 (6+5)	DB.25 (6+5)	DB.91 (8+7)	BD.201 (7+7)	BR.10 (7+7)
DB.209 (7)	DB.35 (7+7)	DB.96 (15)	BD.205 (7)	BR.17 (7+7)
DB.226 (14)	DB.38 (7+7)	DB.164 (7+7)	BD.228 (7+7)	BR.37 (7+7)
DB.243 (14)	DB.43 (6+5)	DB.276 (7)		BR.41 (7+7)
AD.85 (11)	DB.48 (8)	AD.13 (Serb.)		BD.7 (7+7)
	DB.72 (6+5)	AD.20 (8)		BD.12 (7+7)
	DB.86 (11)	BD.17 (6+5)		BD.14 (14)
	DB.87 (7+7)			BD.17 (14)
	DB.92 (8+7)			BD.20 (7)
	DB.95 (15)			BD.23 (7+7)
	DB.112 (8)			BD.26 (7+7)
	DB.115 (8)			BD.28 (7+7)
	DB.116 (8)			BD.29 (7+7)
	DB.122 (Serb.)			BD.31 (7+7)
	DB.123 (7+7)			BD.35 (7+7)
	DB.128 (7+7)			BD.37 (7+7)
	DB.134 (7+7)			BD.38 (7+7)
	DB.135 (11)			BD.39 (7+7)
	DB.142 (6+5)			BD.44 (7+7)
	DB.147 (14)			BD.50 (7+7)
	DB.161 (7+7)			BD.51 (7+7)
	DB.169 (7+7)			BD.52 (7+7)
	DB.170 (7+7)			BD.54 (7+7)
	DB.177 (6+5)			BD.56 (7+7)
	DB.200 (14)			BD.58 (7+7)
	DB.207 (7+7)			BD.58 (7+7)
	DB.208 (6+5)			BD.60 (7+7)
	DB.211 (6+5)			BD.63 (7+7)
	DB.215 (7+7)			BD.69 (7+7)
	DB.216 (7+7)			BD.71 (7+7)
	DB.217 (7+7)			BD.73 (7+7)
	DB.219 (7+7)			BD.82 [7]
	DB.220 (7+7)			BD.83 (7+7)[7]
	DB.242 (14)			BD.87 [8]
	DB.254 (7)			BD.88 [8]
	DB.256 (11)			BD.89 (7+7)
	DB.267 (7)			BD.94 [8]

⁷⁰ Parantez içindeki rakamlar hangi hece vezni kalıbı ile yazıldığını gösterir.

DB.265 (7)
DB.273 (8)
DB.279 (7+7)
AD.5 (4+4)
AD.8 (8)
AD.11 (8)
AD.18 (8)
AD.31 (12)
AD.43 (11)
AD.47 (14)
AD.48 (11)
AD.50 (11)
AD.53 (11)
AD.56 (11)
AD.81 (11)
BD.9 (7+7)
BD.10 (7+7)
BD.20 (14)
BD.22 (6+5)
BD.28 (7)
BD.29 (7)
BD.30 (7)
BD.31 (7+7)
BD.36 (7)
BD.37 (7+7)
BD.39 (7+7)
BD.49 (7)
BD.50 (7)
BD.52 (7+7)
BD.54 (7+7)
BD.55 (7)
BD.56 (7+7)
BD.57 (7)
BD.60 (7)
BD.62 (4+4)
BD.68 (7+7)
BD.70 (7+7)
BD.72 (7+7)
BD.73 (7+7)
BD.77 (7+7)
BD.86 (7+7)
BD.87 (7)
BD.88 (7+7)
BD.90 (7+7)
BD.92 (7)
BD.94 (7+7)
BD.106 (8)
BD.110 (7)
BD.115 (7+7)
BD.129 (7+7)
BD.133 [7]

BD.96 [8]
BD.100 [7]
BD.102 [7]
BD.107 (7+7)
BD.111 [8-7-14]
BD.115 (7+7)
BD.120 (7+7)
BD.123 (7+7)
BD.128 (7+7)
BD.134 (7+7)
BD.142 (7+7)
BD.160 (7+7)
BD.164 (7+7)
BD.170 (7+7)
BD.176 (7+7)
BD.185 (7+7)
BD.186 (7+7)
BD.191 (7+7)
BD.195 (6+5)
BD.200 (7+7)
BD.205 (7)
BD.209 (7+7)
BD.229 (7+7)
BD.236 (7)
KI.264
KI.269
KI.271

BD.141 (7+7)
BD.149 (7+7)
BD.152 (5)
BD.156 (7+7)
BD.161 (7+7)
BD.166 (7+7)
BD.164 (7+7)
BD.175 (7+7)
BD.180 (7+7)
BD.185 (7+7)
BD.186 (7+7)
BD.189 (6+5)
BD.192 (7)
BD.196 (6+5)
BD.201 (7+7)
BD.205 (7)
BD.212 (7+7)
BD.228 (7+7)
Kİ.250
Kİ.259
Kİ.261
Kİ.266
Kİ.273

B. Kıt'a Nazım Birimi İle Yazılmış Olanlar:

aab - ccb - ddb
DB.9 (6+5)
DB.42 (Serb.)
DB.146 (8)
AD.58 (8)

C. Dört Mısralı Bentlerden Oluşanlar:

abab - cccb ...	aabb - cddd ...	abab - cdcdd...	aaab - cccb...	aaba - ccddc...
BR.2 (11)	BR.4 (7+7)	BR.12 (11)	BR.13 (8)	DB.40 (7)
BR.6 (6+5)	BR.27 (14)	BR.32 (7+4)	BR.34 (11)	DB.104 (7)
BR.7 (6+5)	BR.39 (14)	BR.44 (11)	BR.35 (6+5)	DB.160 (11)
BR.8 (11)		BR.71 (11)	DB.19 (6+5)	DB.262 (11)
BR.14 (6+5)		BR.76 (Serb.)	DB.22 (8)	AD.26 (11)
BR.16 (11)		BR.77 (6+5)	DB.28 (7)	AD.89 (11)
BR.18 (11)			DB.51 (8)	AD.90 (11)
BR.20 (6+5)			DB.70 (7)	AD.91 (11)

BR.22 (6+5)
BR.24 (6+5)
BR.25 (8)
BR.28 (11)
BR.30 (6+5)
BR.43 (4+4)
BR.62 (11)
BR.66 (11)
BR.68 (6+5)
BR.73 (6+5)
BR.75 (7+7)
BR.78 (8)
DB.17 (8)
DB.45 (8)
DB.182 (6+5)

DB.71 (7)	AD.93 (11)
DB.84 (7+7)	
DB.85 (8)	
DB.149 (9)	
DB.163 (11)	
DB.190 (7)	
DB.235 (7)	
DB.238 (7)	
DB.253 (9)	
DB.258 (7)	
DB.260 (8)	
DB.264 (8)	
DB.272 (7)	
AD.35 (8)	
AD.60 (8)	
AD.62 (6+5)	
AD.64 (6+5)	
AD.66 (6+5)	
AD.67 (6+5)	
AD.68 (6+5)	
AD.73 (8)	
AD.78 (8)	
AD.83 (12)	
AD.86 (11)	
BD.24 (7)	

abcb - dddb...	abbc - deec - fggc ...	aaba - ccca ...
DB.47 (8)	DB.79 (6+5)	DB.197 (4+4)
DB.82 (11)		AD.72 (8)
DB.94 (8)		
DB.114 (11)		
DB.127 (6+5)		
DB.132 (6+5)		
DB.168 (6+5)		
DB.172 (8)		
DB.173 (8)		
DB.203 (4+4)		
DB.212 (8)		
DB.233 (8)		
DB.236 (7)		
DB.249 (8)		
DB.265 (8)		
AD.28 (8)		
AD.36 (6+5)		
AD.38 (11)		
AD.79 (11)		

D. Tek Dörtlükten Oluşanlar:

aaab	abcb	aaba	abba
DB.50 (8)	DB.225 (11)	DB.23 (6+5)	Kİ.253
	BD.30 (7)	DB.25 (6+5)	
	BD.49 (7)	DB.34 (6+5)	
	BD.61 (7)	DB.35 (6+5)	
	BD.63 (7)	DB.41 (6+5)	
	BD.82 (7)	DB.44 (6+5)	
	BD.83 (7)	DB.127 (6+5)	
	BD.88 (7)	Kİ.248	
	BD.89 (7)	Kİ.250 (7)	
	BD.93 (7)	Kİ.254	
	BD.96 (7)	Kİ.258	
	BD.102 (7)	Kİ.259	
	BD.111 (7)		
	BD.119 (7)		
	BD.120 (7)		
	BD.122 (7)		
	BD.162 (7)		
	BD.181 (7)		
	BD.183 (7)		
	BD.200 (7)		
	Kİ.248 (7)		
	Kİ.253		
	Kİ.255		
	Kİ.260		
	Kİ.262		
	Kİ.264		
	Kİ.267		
	Kİ.270		
	Kİ.272		
	Kİ.274		
	Kİ.275		
	Kİ.277		

E. Beş Mısralı Bentlerden Oluşanlar:

aabbc - ddeec - ddggc ...	aaabc - ddbbe- fffbg	aaabb - cccbb - dddbb ...	aaabb - ccdd - eeeff ..	aabcb
DB.21 (8)	DB.80 (6+5)	DB.102 (11)	SKD'nın tamamı bu formla yazılmıştır. (11)	Kİ.262
DB.24 (8)		DB.184 (4+4)		Kİ.275
		DB.188 (6+5)		
		DB.194 (6+5)		
		DB.201 (7)		
		DB.239 (8)		
		DB.255 (11)		
		AD.23 (8)		

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU'NUN ŞİİRİNDE
BEDİİ TEFekkÜR UNSURLARINDAN TARİH ŞUURU**

A. ASYA TÜRKLÜĞÜ DEVRİ (İSLÂMİYET ÖNCESİ)

1. Asya Türklüğü Tarihi ve Tarihî Vak'aya Yaklaşımı.

Bu bölüme tezimizde yer verip vermeme hususunda çok tereddüt ettik. Çünkü Niyazi Yıldırım, Asya Türklüğü Devri ile ilgili mevzuları işlediği “Bozkurtların Destanı” ve “Kürşat İhtilali Destanı” adlı eserlerinin konusunu, önsözlerinde bizzat kendisinin de belirttiği gibi, Nihal Atsız’ın “Bozkurtların Ölümü” adlı meşhur romanından almış; Nihal Atsız’ın romanındaki zaman ve mekânlar, vak’alar, karakterler aynen destana aktarılmıştı. Yalnız Gençosmanoğlu’nun, bu eseri kendi üslûbuyla nazma çekmesinin, ona bambaşka bir hüviyet kazandırdığı da kesindir. Bu hüviyet farkı eserin özgünlüğünün bir göstergesi olduğu için, bu bölümün açılması elzem oldu.

Niyazi Yıldırım, “Asya Türklüğü Devri”nin tamamını olmasa da, belli bir bölümünü destanlaştırmıştır. Özellikle de Doğu Göktürk Hakanlığı tarihinin, eserlerine mevzu edildiğini görmekteyiz. Tabii bunda, Nihal Atsız’ın “Bozkurtların Ölümü” adlı eserinin önemi büyüktür.

Niyazi Yıldırım, Doğu Göktürk Hakanlığı tarihinin 621-630 yılları arasındaki hadiselerini “Bozkurtların Destanı”, 640 yılındaki hadiselerini de “Kür Şad İhtilali” adı ile destanlaştırmıştır. “Bozkurtların Destanı” adlı eserin girişinde herhangi bir tarihten söz edilmemişse de, destandaki mevzuun Çuluk Kağan’ın öldürülmesi hadisesi ile başlaması, eserin 621 yılını¹ başlangıç olarak ele aldığını ortaya koyar. Yalnız eserin ileri bölümlerindeki bazı ipuçları da değerlendirildiğinde, çelişkilerin ortaya çıkması mümkün. Mesela, eserin iki önemli kahramanı Pars ile Yamtar kendi aralarında konuşurken Pars, Yamtar’a bir ara şöyle der:

.....Çağımızdan on iki yıl öncesi

Büyük Türk ülkesinde, tek kağanımız vardı.
Diğerlerinin ona uymaktı düşüncesi

On iki yıldan beri, Kağanlık iki oldu
Tasadır Gök Türkler’in ikiye bölünmesi.

BD.68

¹ *Türk Ansiklopedisi*, “Köktürkler” mad., C.XXII, MEB Yayınları, İstanbul, 1975, s.266.

Göktürklerin 582 yılında, Doğu ve Batı olmak üzere ikiye bölündüğü biliyoruz.² Eserin kahramanlarından Pars'ın konuşması dikkate alındığında ise, romanın mevzusunun 594 yıllarında başlatılmış olduğunu söylememiz gerekmektedir. Bu çelişki, Atsız'ın, Türk Edebiyatı adlı eserinde sözkonusu bölünmenin 610 yılında gerçekleştiğini belirtmesinden³ kaynaklanmıştır diyebiliriz.

Gençosmanoğlu'nun özellikle Doğu Göktürk Hakanlığı'nın tarihinden değişik hadiseleri eserlerinde işlediğini başta söylemiştik. Doğu Göktürk Hakanlığı tarihinden bir çok hâdisenin şair muhayyilesi ile ortaya konmuş olmasına rağmen, bazı tarihî hadiselere de rastlamaktayız.

Niyazi Yıldırım eserlerinde, Doğu Göktürk Hakanlığı'nın tarihine ait iki önemli hadiseyi esas almıştır. Bunlardan birincisi, Doğu Göktürk Hakanlığı'nın yıkılmasına sebep olan son Çin akını; ikincisi de, Kür Şad ihtilalidir. Birinci hadise eserde kısaca şöyle cereyan eder:

Doğu Göktürk hakanı Kara Kağan'ın eşi, Çin prensesi İçing Katun'un engellemelerinden dolayı, uzun yıllar Çin'e akın yapılamamış ve Türkeli'nde kıtlık başgöstermiştir. Çünkü, halkın geçim kaynağının büyük bir bölümünü ganimet malları oluşturmaktadır. Kuraklığın da artması halkı büsbütün aç ve sefil bir hale getirir. Sonunda Kara Kağan, İçing Katun'un tüm engellemelerine rağmen akına karar verir. Ama yine Türk Hakanı yanlış bir zamanlama yapmıştır. Tulu Han kısa bir süre önce Kara Kağan'la arası açıldığı için askerleriyle Çin'e sığınmış; İşbara Han ve Kür Şad'ın tümenleri de çağrılmamıştır. Buna rağmen akın yapılır. Yapılır ama altı tümenlik Çin Ordusu karşısında, iki tümenlik Türk ordusu vardır. Ve, çetin bir savaşın sonunda Türk tarafı Çin'e barış teklif eder. Bu kara haber, hemen Kür Şad'a ulaştırılır, ulaştırılmaz Kür Şad, Türk hakanının karşısına çıkar ve şöyle seslenir:

Kağan! Bunu yapmakla çok kötü ettin yine!..
Çok şeyler isteyecekler Çinliler bizden.
Onların istedikleri düşürür bizi gözden!
Buyruk ver, Ötüken'e bir ulak gönderelim,
Bütün çerimiz gelsin, bir gözdağı verelim!
Bizimle doğru-dürüst konuşurlarsa iyi...
Yoksa göze alırsız kanlı bir denemeyi!..

BD.213

² KAFESOĞLU, İbrahim; *Türk Milli Kültürü*, Boğaziçi Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, 1989, s.99

³ ATSI, Nihal; *Türk Edebiyatı Tarihi*, Baysan Yayınları, İstanbul, 1992, s.20

Ve Kağan emir komutayı Kür Şad'a bırakır. Kür Şad "Ya istiklal, ya ölüm" kararlılığıyla başta, Batı Göktürk Kağanından olmak üzere, İşbara Han ve Börü Tarkan'dan yardım ister. Ama ne yazık ki İşbara Han, bir yıl önceki çetin kışta çerilerini kaybetmiş olduğundan az bir sayı ile yardıma gelebilir. Artık tüm ümitler Batı Kağanı'na bağlanmıştır. Bu arada da Çin elçisi erkânı ile beraber gelmiş, Türk tarafının barış teklifini beklemektedir. Kür Şad ise Batı Kağan'ın yetişebilmesi için, onları oyalayarak zaman kazanmak ister. Fakat, Çin elçilerinin de başka bir amaçları vardır. Onlar da Türk ordusunun durumunu tespit etmek istemekteydiler. Ve Çin elçisi Türk ordusunun azlığını ve perişan durumunu, aşçılarına yemek pişirtmek maksadı ile gece yaktırttığı ateşi haberleşmede kullanarak, Çin Kağanı'na bildirir. Bir gece yarısı da barış şartlarını falan unutarak kaçır. Daha Türk ordusu elçilerin kaçtığını yeni anlamıştır ki, Çinliler saldırıya geçerler. Bu saldırının sonunda Türk ordusu ancak Kara Kağan'ı esir olmaktan kurtarabilir. Kara Kağan bir kaç çeri ile beraber Ötüken'e götürülürken, üç bin çeriden oluşan ordusu da tutsak edilerek Çin'e götürülür.(BD.200-237)

Doğu Göktürk tarihinde böyle bir savaşın yapıldığı bilinmektedir. Tabii ki hadiselerin ayrıntıları tamamen Atsız'ın, dolayısıyla Niyazi Yıldırım'ın muhayyilesine aittir. Ama Niyazi Yıldırım'ın burada tarihî bir hadiseye şahsî yaklaşımı da söz konusudur. Mesela, tarihî kaynaklar, gerek Türk ordusunun, gerekse Çin ordusunun sayısı hakkında herhangi bir bilgi vermezken; Niyazi Yıldırım, tarihin bize bildirdiği savaş sonucuna muhalif düşmemek için, Türk ordusunun sayısını, Çin ordusuna göre çok az göstermiştir. Türklerin yenilgisini, Çinlilerin çokluk bir millet olmasına bağlamıştır. Halbuki, o dönemde Göktürk Hakanlığı'na bağlı hanlıkların ayaklanmaları ile, Tarduş başbuğu İ-nan'ın darbeleri zaten Hakanlığı zayıflatmıştır. Tüm bunların yanında bu yenilgide Kara Han'ın kifayetli birisi olmamasının, karısı Çinli prenses İ-çing'in tesiri altında bulunmasının da büyük rolü vardır.⁴ Ayrıca, aynı kaynaklarda sözkonusu bu son akında, Kara Kağan'ın da esir edildiği yazılı iken⁵ o, Kara Kağan'ı esir düşürmek istememiştir. Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde yer alan Göktürk Hakanlığı'nın tarihine ait bir küçük notu da aktarmadan geçemeyeceğiz. Tarih araştırmalarında Kara Kağan'ın, Çinliler tarafından tutsak edilmeden önce Çin'e bir iki

⁴ KAFESOĞLU, İbrahim; a.g.e., s.101

⁵ KAFESOĞLU, İbrahim; a.g.e., s.102, Ayrıca bkz. *Türk Ansiklopedisi*, a.g.m., s.266, *İslam Ansiklopedisi*, "Türkler" Mad., C.12/2, MEB Yayınları, İstanbul, 1988, s.170

akın düzenlediği ve bu akınların başarısızlıkla sonuçlandığı belirtilmekle⁶ beraber, Niyazi Yıldırım “Bozkurtların Destanı” adlı eserinde bu akınları hep galibiyetle sonuçlandırmıştır. Bu da Gençosmanoğlu’nun tarihî hadiseye yaklaşımı hususunda bize ipucu vermektedir.

Doğu Göktürk Hakanlığı tarihine ait ikinci önemli hadiseyi Niyazi Yıldırım, ayrı bir kitap halinde yayımladığı gibi, sonradan Bozkurtların Destanı adlı eserin sonuna eklemiştir. Bu eser, Kür Şad İhtilali destanıdır. Kür Şad İhtilali Destanı, adından da anlaşıldığı gibi eserdeki tarihe göre 639 yılında Çin’de, Kür Şad’la beraber 40 kişinin gerçekleştirdiği ihtilali içerir. Bu hadise eserde şu şekilde cereyan eder:

630 yılındaki büyük bozguna esir edilerek Çin ülkesine götürülen Göktürkler, on yıl aradan sonra tutsaklıktan kurtulma yollarını aramaya başlarlar. Kür Şad’ın önderliğinde, kırk Göktürk yiğidi bir araya gelerek kurtuluşun, ancak ihtilali gerçekleştirmekte olduğuna karar verirler. “Kırk Türk ihtilalci, akşamları gezintiye çıkan Çin Kağanını tutsak edip Türklerin kurtuluşunu sağlayacaklardır. Fakat, büyük talihsizlik!.. O gece, yağmur yağmaya ve görülmemiş bir hızla rüzgâr esmeye başlar. Çin Kağanı, bu durumda gezintiye çıkamaz. Kırk er, sözleşilen yere gelmiş bulunurlar. İşin kötüsü, içlerinden birinin kavşita gelmemiştir!” (BD.258) Ve kırk Türk yiğidi artık, geriye dönüşün olmadığını anlayarak Çin sarayına yürürler. Sarayın avlusunda çetin bir dövüşün sonunda kırk Göktürk yiğidinden yirmi ikisi ölür. Sağ kalan on sekiz ihtilalci sarayın ahırına gitmek için gizli yola girerler. Ahırdaki kısa bir dövüşün sonunda on iki Türk yiğidi atlara binerek şiddetli yağmurun altında Çin’le Ötüken arasındaki Vey ırmağına varırlar. Yağmurla beraber daha da azmış görünen ırmak Türk ihtilalcilerine geçit vermek istemez. Kara Ozan Çinli’leri oyalamaya çalışırken, iki atlı da ırmağı geçmeye çalışır. Ama bu gerçekleşmez. Dokuz ihtilalci başlarında Kür Şad’la beraber amansız bir mücadeleye girişir, ama bu mücadele onların uçmağa varmasına vesiledir aynı zamanda.

Tarihçiler bu olayı eserdeki kadar ayrıntılı anlatmaz tabi. Ama ana hatlarıyla bu olayın aynen vaki olduğunu biliyoruz.⁷ Yalnız bazı hususlarda yine Niyazi Yıldırım’ın şahsî yaklaşımı da sözkonusu. Mesela, geniş bir araştırma sonucunda kaleme alındığı anlaşılan eserde, Kür Şad’ın Çin sarayını koruma bölüğünde görev yaptığına dair herhangi bir malûmata rastlamıyoruz. Ama o dönemde abisi Tulu Han, Çin

⁶ KAFESOĞLU, İbrahim; a.g.e., s.102.

⁷ GÖKALP, Doç.Dr.Cevdet; Chieh-she-shuai (Kür Şad ?) Olayı, *Töre*, S.20, Ocak 1973. Ayrıca bkz. KAFESOĞLU, İbrahim; a.g.e., s.102. *Türk Ansiklopedisi*, a.g.m., s.170-171.

imparatorunun himayesinde yaşarken, Kür Şad'a da ağabeysinin Çin İmparatoruna tavsiyesiyle Chung-lang-chiang rütbesi verilmişti.⁸

Gençosmanoğlu'nun bu eserleri kaleme alışında birinci derece rol oynayan düşünce, gençlere, günümüz Türkiyesine, düşmanlarımızın kimler ve neler olduğunu göstermektir. Bu düşüncesini Bozkurtların Destanı adlı eserinin girişinde şöyle açıklar:

Başlarken

Geçmiş öğrenelim, gezip anayurtları;
Görelim, hangi tasa öldürmüş Bozkurtları!
Çevirelim gözleri ondört asır önceye;
Sonra bugüne dönüp dalalım düşünceye...
Seni özünden vuran düşmanın kim imiş dünkü?
Göreceksin ki, yine aynı düşman, bugünkü!

Bizi üzen, ağlatan yahut güldüren nedir?
Düşmana tutsak edip sonra öldüren nedir?
Hangi sırla parlayıp büyüüp açılmışız?
Hangi duyguyla sönüp dağılıp küçülmüşüz?

Bu düğümleri, bir bir çözeceksin burada;
Bir gerçek sezeceksin, kanayan her yarada!
Sonra okuyup ulu atalar erdemini,
Duyacaksın o büyük günlerin özlemini!
Göreceksin ki, eşsiz yiğitlerin nicesi
Ölmüş... Yaşasın diye, büyük Türk düşüncesi!
Bileceksin, bu yolda nasıl akmış kanımız...

BD.7

Eserini böyle ulvî düşüncelerle kaleme alan Niyazi Yıldırım, bu destan parçalarında on dört asır önceki Türk insanın erdemlerini ön plana çıkarmış; zâaflarını ise ibret tablosu olarak gözler önüne sermiştir.

⁸ GÖKALP, Doç.Dr.Cevdet; a.g.m., s.10

2. Tarihî Şahsiyetler:

Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde, İslamiyet öncesi Asya Türklüğü tarihinde önemli rolleri olmuş üç şahsiyet olan Kür Şad, Kara Han ve İcing Katun'un yanında, Tulu Han, Tüng Yabgu ve Çuluk Kağan'a da yer verildiğini görüyoruz. Şimdi bu şahsiyetlerin Niyazi Yıldırım'ın şiirleri ile tarih içerisindeki portrelerini çizmeye çalışalım.

Kür Şad: Kür Şad Çuluk Kağan'ın iki oğlundan küçüğüdür. Ağabeyi Yaşar Şad'dan beş altı yaş küçüktür (BD.26). Asıl adı Şu Tigin iken Kara Kağan kendisine Kür Şad ünvanını vermiş ve bu adla anılmaya başlanmıştır (BD.31). Bozkurtların Destanı'ndaki iki Çinlinin konuşmasının yer aldığı şiirde, Kür Şad'ın o sıralar on sekiz yaşında olduğu belirtilir ki, yıl miladi 621'dir. Buna göre Kür Şad'ın 603 doğumlu olduğunu söylememiz mümkün. Yalnız bu bilgi Kür Şad ihtilali adlı eserindeki bilgilerle çelişmektedir. Bu eserde Kür Şad'dan bahsedilirken ihtilal sırasında yaşının otuz bile olmadığından bahsedilir (BD.266). Kür Şad'ın ihtilal teşebbüsü 640 olarak gösterildiğine göre, Kür Şad'ın ihtilal girişiminde yaşının 37 olması gerekir. Kür Şad'ın yaşı Niyazi Yıldırım'ın eserlerinin içerisinde çelişki oluşturduğu gibi, değişik araştırmalardaki bilgilerle de çelişmektedir. Mesela, Kafesoğlu Türk Milli Kültürü adlı eserinin 102. sayfasında araştırmacı Liu Mau-tsai'ye aktararak verdiği bilgiye göre Kür Şad, 588 yılında savaş meydanında ölen Hakan Ye-hu'nun oğludur. Buna göre Kür Şad'ın doğum tarihi olarak ancak 589'u alabiliriz. Başka bir kaynakta da Kür Şad'ın Shih-pi (Şibi A.Y.) Kagan (609-619)'ın oğlu olduğu söylenir.⁹ Tüm bunlarda göstermektedir ki Kür Şad'ın gerçek kimliğini tespit etmek biraz zordur. Bu karışıklıklar içerisinde Niyazi Yıldırım'ın bu şekilde şahsî tasarruf yapması tabiidir.

Gök Türklerin en keskin nişancısı olan Kür Şad (BD.49), halk içerisinde de sevilen, kendisine saygı gösterilen birisidir. Halk şairi Çuçu bir şiirinde, Kara Kağan için şöyle bir dilekte bulunur:

Çinli beğın attığı
Boşa gittiyse nola,
Çinli bu, sağa atsa,
Ok gider, düşer sola.
Neylesin, Ulu Tanrı,

⁹ GÖKALP, Doç.Dr.Cevdet; a.g.m., s.12

Güç vermeyince kola!
 Kavuşsun Kara Kağan
 Kür Şad gibi öğula.
 BD.57

Kür Şad Kara Kağan için de değerli bir şahsiyettir. Gerek kurultayda, gerekse birebir görüşmelerde devamlı olarak Kür Şad'ın söyledikleri doğrultusunda karar verir. Mesela bir kurultay toplantısında Kara Kağan, Kür Şad'a şöyle seslenir:

Kür Şad! Dediklerini doğru bulduk hepimiz
 Nasıl istersen söyle, öylece yapalım biz!
 BD.86

Çin'e düzenlenen son akında, Göktürkler bozguna uğrayınca Kara Kağan Çin'e barış teklif eder. Bu haberi alır almaz hemen Kara Kağan'ın huzuruna çıkan Kür Şad, böyle bir teklifin Çinliler karşısında Türkleri küçük düşürdüğünü söyler, görüşlerini açıklar. Bunun üzerine Kara Kağan Kür Şad'ı tam yetkili kılar (BD.213).

Kür Şad 630 yılındaki Doğu Göktürklerinin son akınında yaralanır ve o da diğer çeriler gibi tutsak edilir. Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde Kür Şad'ın Çin'de nasıl yaşadığı, ne işle meşgul olduğu üzerinde bilgi verilmezken, tarihî kaynaklar onun Çin sarayı muhafız bölümünde görev yaptığını yazar.¹⁰ On yıl esir hayatı yaşayan Kür Şad, 640 yılında kırk arkadaşı ile beraber bir ihtilal girişiminde bulunur. Başarısızlıkla sonuçlanan bu ihtilal girişiminde öldürülür.

Kara Kağan: Asıl adı Bağatur Şad olan Kara Kağan, Kara adını Kağan olduktan sonra alır (BD.30). Tulu Han'ın ifadesinden de Çuluk Kağan'ın kardeşi olduğunu anlıyoruz :

Atımı ılgar ettim
 Uzun yollar tükettim
 Seni görmeye geldim.
 Muştı vermeye geldim
 Ey! Babamın kardeşi
 Oldun devletin başı!

¹⁰ KAFESOĞLU, İbrahim; a.g.e., s.102.

Seçildin Kurultayda
Kağan sensin Altay'da.
BD.29

Yukarıdaki destan parçasından anlaşıldığı gibi, Çuluk Kağan'ın zehirlenerek öldürülmesinden sonra kurultay kararı ile kağan olur. Yalnız hem tarih araştırmalarında, hem de Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde başarılı bir hükümdar olarak bahsedilmez. Karısı Çin prensesi İçing Katun'un etkisi altında olan Kara Kağan, 621-630 yılları arasında kağanlık yapmıştır.¹¹ Başarılı bir çizgi çizemeyen Kara Kağan, halkının gözünde itibarlı bir konuma sahip değildir. Kafesoğlu onun için şunları söyler: "Kifayetli bir adam değildi. Hain prenses İçing ile evlenmiş, ağır dille yazdığı mektuplarla imparatoru tahrik etmişti. Karısının tesiri altında idi. Plansız, taktiksiz, sadece cesarete dayanan askeri teşebbüslerinde bir-iki defa mağlûp oldu. Tutumu millette emniyetsizlik uyandırdı."¹² Bu memnuniyetsizlik sonucunda Tarduş'lar, Bayırku'lar, Uygur'lar ayaklanır. Niyazi Yıldırım bu ayaklanışın sebebi olarak ağır vergi uygulamasını gösterir (BD.194-195). Onun şiirlerinde, Kara Kağan'ın bu derece olumsuz özelliklerinden bahsedilmese de Kağan'ın yönetiminden memnuniyetsizlik duyan halkın bakışı aksettirilmiştir. Mesela bir yerde Niyazi Yıldırım halkın bu bakışını şöyle aksettirir:

Yağımızın bu denli güçlendiği bir çağda
Kötü yönetilmekten, Türk'ün bağı yanıktı.
BD.203

Türkeline açlığın devam etmesi, buna karşılık halkın geçim kaynağını oluşturan ganimet için akına emir verilmemesi Kağan'a olan kını artırır:

Bu buyruk geciktikçe artıyor dedi-kodu.
Kinle anılıyordu Kara Kağan'ın adı!
BD.200

Ve sonunda artık Kara Kağan'ın İçing Katun'un etkisinde olmasına çok kızan halk, adeta Kağan'ın ölmesi için dua eder:

¹¹ Türk Ansiklopedisi, a.g.m., s.266

¹² KAFESOĞLU, İbrahim; a.g.e., s.102.

Kara Kağan ne öldü
Ne doğru yolu seçti!
BD.192

Bu duruma tepki olarak Tulu Han Çin'e sığınırken, 630 yılındaki son akına İşbara Han ve Kür Şad'ın ordusu son anda katılır (BD.203)

Gençosmanoğlu'nun şiirlerine göre son akında esir edilmekten kurtularak Ötüken'e geri döner, ama tarihî kaynaklarda o da esir edilir.¹³

İçing Katun: Çinli bir prensistir. Çuluk Kağan'la evli iken, Çuluk Kağan'ın ölümü üzerine tahta geçen Kara Kağan'la evlenir. Esasen, Çuluk Kağan'la Kara Kağan da kardeştir. Çuluk Kağan'ın zehirlenerek öldürülmesi olayının baş mimarı olarak bilinir. Niyazi Yıldırım, Çuluk Kağan'ı zehirleyerek öldürüren kişinin İçing Katun olduğunu söyler (BD.22) ki biz bu bilginin günümüz şartları düşünülerek verildiği kanaatindeyiz. Çünkü, böyle bir iddia Kara Kağan'ı da hainlikle suçlanmasını gerektirmektedir. Fakat, Kara Kağan'a böyle bir ithamda bulunulmamıştır. Zaten Türk Hakanı olan bir kişinin, yine bir Türk Hakanı'nı öldüren kişi olarak bilinen birisi ile evlenmesi mümkün değildir. Gerçi bugün Çuluk Kağan'ı zehirleyen kişinin, İçing Katun olduğu bilinmektedir.¹⁴ Ama bu bilgi o dönemde ancak bir zan düzeyinde olmasını gerektirmektedir. Üstelik İçing Katun, Çin'deki Tang hanedanlığını uzaklaştırıp, kendi sülalesi olan Sui'leri Çin'in başına getirme şartını ileri sürerek Kara Kağan'la evlenmiştir (BD.74-75). Gençosmanoğlu, bu bilgiyi o dönemin bilgisi dahilinde değerlendirmesi gerekirken, burada da tarihî bir hadiseye şahsî yaklaşmıştır.

İçing Katun'un çok etkileyici bir şahsiyete sahip olması, Kağan üzerindeki hâkimiyetini hissedilir derecede arttırmış; ve bu durum, halk içerisinde huzursuzluğa sebep olmuştur. Niyazi Yıldırım, halkın bu huzursuzluğunu sık sık kahramanlarına söylettirmiştir. Mesela, Yüzbaşı İşbara Alp'in üzüntülü olduğunu gören Pars, Onbaşı Yamtar'a şöyle der:

¹³ KAFESOĞLU, İbrahim; a.g.e., s.102.

¹⁴ KAFESOĞLU, İbrahim; a.g.e., s.101.

Yüzbaşığı bunlu eden Katun'dur.
Bilirsın Ötüken'de Katun derdi çetindir.

BD.12

Bazen de İçing Katun günah keçisi olarak kullanılmış:

Bu Katun yüzündendi başa gelenler bütün!
Onun eliyle doldu çarşıtlar Ötüken'e
Onun eliyle döndü gonca güller dikene!

BD.200

Bu buyruk geciktikçe artıyor dedi-kodu.
Kinle anılıyordu Kara Kağan'ın adı!
Akın edilmesini istemiyordu Katun
Bu Katun yüzündendi başa gelenler bütün!

BD.200

Kara Kağan Tulu Han'ı Tatar iline tayin edince, Tulu Han vedalaşmak için Kür
Şad'ın yanına gelir ve şöyle der:

.....Kağan çıkmadı
Umduğum kadar uslu.
Bu gidişle Türklüğün
Geleceği de puslu!
Katun'a güven olmaz
Çinlidir onun aslı!
Kağan'ı aldatırsa,
Bozkurtlar olur yaslı!

BD.60

Çin'e yapılan son akına kadar İçing Katun'dan bahsedilirken, bu akıdan sonra
İçing Katun'un adını hiç rastlamıyoruz.

Çuluk Kağan : 619-621 yılları arasında kağanlık yapmıştır.¹⁵
Gençosmanoğlu'nun Bozkurtların Destanı adlı eserinde onun adını hemen ilk

¹⁵ KAFESOĞLU, İbrahim; a.g.e., s.101.

sayfalarda, Karısı İçing Katun tarafından zehirlenerek öldürülmesi haberinin yayılması vesilesiyle duyuyoruz (BD.22). Halk tarafından çok sevildiği anlaşılan Çuluk Kağan'ın ölüm haberi, Türk insanında büyük üzüntü meydana getirir. Bu üzüntü beraberinde İçing Katun'a karşı büyük bir kin ve nefret oluşturur. Bakın bu durumu Niyazi Yıldırım nasıl dile getiriyor:

Babası Çuluk Kağan, bir Çinli Katun ile
Evlenince, budunun içine girdi hile!
Sonunda ağuladı Kağanı, Çinli Katun,
Yasa-pusa batmıştı Göktürk illeri, bütün.
BD.29

Budunun gözü kızgın, yas Türkeli'ni sardı,
Kağan ağulanarak gece uçmağa vardı.
BD.20

Demek ki Çuluk Kağan, ağulandı dün gece!..
Ağu... Ölüm... Ne soğuk, yakışıksız dört hece!

Yüce Çuluk Kağan'ın ağulu haberiyle,
Bir ölüm sessizliği çöktü erler üstüne!

Tunçtan, demirden olsa, dayanamaz, dağılır.
Gök Tanrı, bu acıyı verse yerler üstüne!

Alınlar kırışırken gönüller coştı birden,
Gözlerden yaş boşandı, soğuk terler üstüne!
BD.20-21

Çuluk Kağan'ın iki oğlu vardır. Bunlardan en büyüğü Tulu Han, ondan beş-altı küçük olanı da Kür Şad'dır (BD.26).

Tüng Yabgu: Batı Gök Türk Hakanıdır. 619-630 yılları arasında hakanlık yapmıştır.¹⁶ Tüng Yabgu, Türkeli'nde ayrılık, gayrılık olamayacağını söyleyerek (BD.69) Doğu Göktürkleriyle birleşme mesajını Kara Kağan'a iletmek üzere elçilerini gönderir. Elçiler muazzam bir şekilde karşılanır (BD.70). İşte bu münasebetle Niyazi

¹⁶ Türk Ansiklopedisi, a.g.m., s.266.

Yıldırım'ın, Tüng Yabgu'nun adından bahsettiğini görüyoruz. Niyazi Yıldırım, onun adından ikinci kez, Doğu Gök Türk Kağanı'nın Batı Gök Türk iline gönderdiği elçilerin karşılanışını anlatırken bahseder (BD.168-184). Gençosmanoğlu, Tüng Yabgu'nun şahsiyeti ile ilgili bilgileri Kara Kağan'ın ağzından anlatır. Kara Kağan Doğu'dan gelen elçilere şöyle seslenir:

Onun çok keskin uslu olduğunu işittim,
Ben de uymak isterim, Yüce Yabgu Kağan'a.
BD.72

Bir başka değerlendirmeyi Pars yapar:
Batının Kağanı, uslu bir kişiymiş,
Türk Elinde, ayrılık gayrılık olmaz demiş!
BD.69

Tulu Han: Çuluk Kağan'ın en büyük oğlu. Asıl adı Yaşar Şad'dır. Çuluk Kağan'ın öldürülmesinden sonra, Gök Türklerin başına geçeceği beklenirken, Kurultay amcası Kara Kağan'ı kağan seçer. Yaşar Şad da, Kırgızların başında hanlığa razı olarak Tulu Han adını alır (BD.31-33). Tarihî kaynaklar onun daha sonraları Çin'e sığındığını yazar.¹⁷ Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde de Tulu Han'ın Çin'e sığınmasına sebep olarak Kara Kağan'la aralarının bozulması gösterilir (BD.203).

Niyazi Yıldırım, Orta Asya Türk tarihini işlerken bu isimlerin dışında, Kurt Kaya, Atuşağı Çalık, Onbaşı Sülemiş, Almıla, Onbaşı Sançar, Onbaşı Pars, Onbaşı Gök Börü, Onbaşı Arık Buka, Onbaşı Kara Budak gibi kırkın üzerinde isimden bahseder ki, bu şahsiyetler kurgu oluşturmak için tamamen Atsız tarafından bulunmuştur.

¹⁷ GÖKALP, Doç.Dr.Cevdet; a.g.m., s.10.

B. SELÇUKLU DÖNEMİ

1.Tarihî Hadiseler: Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde, Selçuklu ve dolayısıyla Türk tarihinin en önemli hadisesi diyebileceğimiz, Türkler'e Anadolu'nun kapısını açan Malazgirt Savaşı'nın destanlaştırıldığını görüyoruz. Gençosmanoğlu, asıl destan konusu olarak Malazgirt savaşını seçmiş olmakla birlikte, Malazgirt savaşını hazırlayan fetihlerle, Malazgirt savaşı sonrasında Anadolu'nun Türkleşmesinde önemli rolleri olmuş Türk komutanlarının fetihlerine de atıflarda bulunur. Niyazi Yıldırım ilk şiirlerinde Selçuklu komutanlarından, Harput fatihi Belek Gazi'nin hayatını ve fetihlerini destanlaştırmıştır.¹⁸ Daha sonraları kronolojik bakımdan Harput'un fethinden önce olan Malazgirt Savaşını destanlaştırdıca bu şiirlerini düzenleyerek "Malazgirt Destanı" adı altında yayımlamıştır. Ama Selçuklu tarihi ile ilgili bazı şiirleri de kitapları dışında kalmıştır. Malazgirt Savaşı dışındaki Selçuklu tarihi ile ilgili hadiseler genelde şiirin üst kısmında nesir cümleleriyle hülase edilmiş, alt kısmına da nazım olarak da Komutanın ağzından sesleniş verilmiştir. Bu yüzden Malazgirt savaşı dışındaki hadiselerle atıfta bulunan şiirler, onun şiirinde okuyucuyu asıl konuya hazırlama görevi görürler. Şimdi Niyazi Yıldırım'ın şiirlerine topluca bakarak, Selçuklu Dönemi tarihi hadiselerinin nasıl değerlendirildiğini tespit etmeye çalışalım.

Gençosmanoğlu'nun bir şiirinde, Alpaslan'ın komutanlarından Afşın Beğ'in, Malazgirt Savaşı'ndan iki yıl önce Anadolu içlerine akınlar düzenlediği üst bilgi olarak verilir. Daha sonra ise İzmir yakınlarındaki Bozdağ'dan sesleniş nazım şeklinde dile getirilir. Bu seslenişte Afşın Beğ'in ağzından fethettiği yerler özetlenir (DB.239-240).

Şair daha sonra asıl anlatmak istediği Malazgirt Savaşı'na gelir. "Malazgirt Önlerinde" adını taşıyan şiirinin (DB.241-242) giriş kısmında şu açıklama yapılır: "1071 yılının Ağustos ayının ilk günleri... Elli bin kişilik bir Türk Ordusu, Diyar-ı Rum'a doğru yol alırken, iki yüz bin kişilik zırhlı ordusu ile Bizans Kralı Romanos Diyojenis, Malazgirt'e doğru savaş düzeninde ilerliyordu..." Ve daha sonraki bölümlerde hadiseler şu şekilde gelişir: İki yüz bin kişilik Bizans ordusu ile elli bin kişilik Türk ordusu Malazgirt ovasında karşılaşır.(DB.242) Türk ordusunun kumandanı Çağrı Bey'in oğlu Alpaslan meşveretle, zırhlı Bizans ordusu karşısında çok zayıf verilebileceği endişesi ile Romanos Diyojenis'e elçi gönderir. Bizans Kralı'nın karşısına çıkan sekiz Türkmen elçisi, Alpaslan'ın "Sulh edip ayrılalım, dönelim

¹⁸ Niyazi Yıldırım'ın "Balak Gazi Destanı'ndan" genel başlığı altında şiirler yayımlamışsa da daha sonraları bu kitabı yayımlamaktan vazgeçmiş; bu şiirlerin bir kısmını "Malazgirt Destanı" adlı kitabında değerlendirmiş, bir kısmını ise kitaplarına almamıştır. Bu şiirlerin künyelerini, "Edebi Hayatı ve Faaliyetleri" bölümünde görebilirsiniz.

yurdumuza / Savaştan özge bir em bulalım derdimize...”(DB.245) mesajını iletir. Ama gururlu, mağrur Bizans Kralı bu teklifi sert bir cevapla geri çevirir. Bunun üzerine Alpaslan beğlerini toplar ve savaşa hazırlanmaları için buyruk verir. 26 Ağustos 1071 sabahı da iki ordu savaş düzenini alır. Alpaslan önce ellerini açıp Allah’a dua eder; sonra askerlerine dönerek onları heyecanlandıran bir konuşma irâd buyurur (DB.249-251). Ve mehterin vuruşu ile cenk başlar. Akşama kadar süren savaş sonunda zafer Türklerin olur (DB.256-257). Sonrası ise anlatılmaz.

Niyazi Yıldırım’ın Malazgirt savaşı ile ilgili verdiği bilgiler, tarihin gerçek sayfalarından alınmıştır. Mesela Türk ordusunun elli bin, Bizans ordusunun iki yüz bin askerden oluştuğu,¹⁹ ayrıca Alpaslan’ın Savtegin başta olmak üzere bir heyeti Bizans kralına gönderdiği ve kralın yine aynı gururla bu barış teklifini geri çevirdiği bilinmektedir.²⁰

Yalnız, Niyazi Yıldırım, Malazgirt Savaşı’nı anlatırken, Alpaslan’ın orduya hitabını²¹ da yer vermekle beraber, Gençosmanoğlu bu hitabı biraz da hayal ettiği veya söylemek istediği gibi değiştirmiştir diyebiliriz.

Daha sonra ise Kutalmışoğlu Gazi Süleyman’ın Antakya kalesinin fethi için Antakya önlerine geldiği “Anadolu’nun Fethi” adlı şiirinin üst kısmında bildirilir. Nazım bölümünde ise Süleyman Şah’ın ordusuna seslenişi verilir (DB.26-261). Akabinde yine nesir cümleleriyle, Süleyman Şah’ın 1085 yılının Ocak ayının 12. gününde Antakya’yı aldığı söylenir. Alttaki destan parçasında da Süleyman Şah’ın Türk nesillerine seslenişi verilir (DB.262).

Yine tarihî gerçeklerle hilafa düşmeden²² verdiği bu bilgileri, Artuk Beğ’in Amasya ve Yeşilırmak dolayları ile Ahsa, Küveyt, Bahreyn, Umman illerini de fethettiğini²³ anlatan nesir cümleleri takip eder (DB.263). Saltuk Beğ’in Rum ülkelerini baş eğdiriş anlatıldıktan sonra (DB.265-266), Harput’u fethettiği için Niyazi Yıldırım tarafından hayatı destanlaştırılmaya çalışılan Alpaslan’dan sonra ikinci önemli şahsiyet olan Belek Gazi’ye gelinir. Bu bölümde de Belek Gazi’nin Harput, Dersim

¹⁹ SEVİM, Ali; *Anadolu’nun Fethi-Selçuklular Dönemi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1993, s.79.

²⁰ SEVİM, Ali; a.g.e., s.80

²¹ KÖYMEN, Mehmet Altay; *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1993, s.269

²² SEVİM, Ali; a.g.e., s.121

²³ SEVİM, Ali; a.g.e., s.101-113

havalisini Türkleştirmesi anlatılır. Genelde bu bilgiler nesir cümleleriyle verilirken, nazımla Belek Gazi'nin seslenişleri aktarılmıştır (DB.267-276). Ve tüm bu hitaplardan sonra Belek Gazi'nin Haçlılarla savaşırken şedit edildiği haberi nazımla aktarılır. (DB.276).

2. Tarihi Şahsiyetler:

2.1. Dinî Şahsiyetler: Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde, Selçuklu döneminde yaşamış dinî şahsiyetlerden Hacı Bayram Velî, Ahî Evren ve Hacı Bektaş Velî'yi görüyoruz.

Hacı Bayram Velî(d.1352?/ö.1429-1430): Kuvvetli bir medrese tahsili gören Hacı Bayram Velî'nin asıl adı Numan'dır. Ankara'daki Kara Medresede bir süre müderrislik yapan Hacı Bayram Velî, daha sonraları Kayseri'ye davet edilerek Somuncu Baba (Hamidüddin Aksariyi)'ya intisap etti. Ve tasavvuf yolunda kısa sürede büyük mesafe aldı. Mürşidi ile Şam ve Hicaz gibi yerleri gezdi, Kabe'de üç yıl kaldı. Daha sonra Aksaray'a yerleşti. Şeyhinin vefatından sonra onun halifesi olarak Ankara'ya geldi. Halvetiye ve Nakşibendiyye tarikatlarını birleştirerek Bayramiyye tarikatını kurdu. Kısa sürede şöhreti her tarafa yayıldı. Anadolu'da millî edebiyatın ve tasavvufî hayatın gelişip yerleşmesinde büyük rolü olmuştur. Türbesi Ankara'da adıyla anılan camiidedir.²⁴

Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde Hacı Bayram Velî adı iki yerde geçer. Bunlardan birisinde (AD.66), Hacı Bayram Velî anlatılırken diğer yerde, talebesi Akşemseddin'den bahsedilir (AD.79). Nesir cümleleriyle Hacı Bayram Velî şu şekilde tanıtılır: "Anadolu'nun göbeğinde ışık saçardı... İlim-irfan öğretir, bez dokur, ekin biçerdi. Halka, Hak kapıları, Padişahlara; ufuklar açardı. Dilerse yürür, dilerse uçardı. Şairdi de..." (AD.66). Nazım bölümünde de şöyle denir:

Hacı Bayram der ki; sevgi doluyuz,
Millet ağacının ahi dalıyız.
Hakk'ın kulu, devletin sağ koluyuz,
Kahramanlar yürür bucağımızdan...

²⁴ *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, "Hacı Bayram Velî" Mad., Dergah Yayınları, C.3, İstanbul, 1979, s.445-446.

Aşk ile hayrette kaldı gönlümüz,
Müminler kiblesi oldu gönlümüz,
Aşk oduyla öyle doldu gönlümüz,
Ki, buzlar eridi sığamızdan...

AD.66

Ahî Evran(Evren) (ö.1262 veya 1300-1317 arası): Tarihî bir şahsiyete sahip olmasına rağmen gerçek kişiliği menkıbeler içinde kaybolmuştur. Evran ismi, “gök, kâinat” ve “yılan, ejderha” anlamlarına gelmektedir. Asya içlerinden Anadolu’ya gelen mutasavvıflardan biri olan Ahî Evran bir müddet Denizli, Konya, ve Kayseri’de ikamet ettikten sonra birçok şehir ve kasabayı dolaşarak ahîlik teşkilatının kuruluşunda ve yayılışında önemli bir rol oynadı.²⁵ İlk tasavvufî terbiyeyi Horasan ve Maverâünnehir’de iken Ahmet Yesevi’nin talebelerinden alan Ahî Evran, daha sonraları bir hac seyahatine çıktığı ve bu seyahatleri sırasında Türk asıllı gezgin bir sofî olan Evhadüdin Kirmanî ile tanıştığı ve ona intisap ettiği anlaşılmaktadır.²⁶ Bir müddet Denizli, Konya gibi yerleri dolaşmış²⁷ sonradan Kayseri’ye yerleşmiş ve bir derî atölyesi açarak debbağlık yapmıştır. Bu yüzden, tarih boyunca debbağların pirî olarak bilinir. Sonradan Kırşehir’e yerleşti ve ölümüne kadar orada kaldı. Ahî Evran, ahlak, sanat ve konukseverliğin uyumlu bir birleşimi olan ahîliği kurmuş ve o denli saygın bir duruma getirmiştir ki bu kurum, yüzyıllar boyunca bütün esnaf ve sanatlara yön vermiş, onların işleyişini düzenlemiş, yeniçeriliğin kuruluşunda, Hacı Bektaş töreleriyle birlikte önemli rol oynamış, devlet adamları bu kuruluşa girmeyi onur saymışlardır.²⁸

Gençosmanoğlu ise Ahî Evran için nesir cümleleriyle “Pirlerin piri.. Azizler azizi.. Ahiler efendisi... İnsan seçkini.. Evren sultan” der(AD.67) ve ekler:

Ahî Evren der ki; işitin, duyun!..
Gazi Erenleri, yirmi dört boyun,
Ebedî yastığa rahat baş koyun,
Helal, kim yediyse yemeğimizden...

²⁵ *İslam Ansiklopedisi*, “Ahi Evran” Mad., Diyanet Vakfı Yayınları, C.1, İstanbul, 1988, s.529

²⁶ ÇAĞATAY, Neşet; *Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, s.49-50

²⁷ *İslam Ansiklopedisi*, a.g.m., s.529.

²⁸ ÇAĞATAY, Neşet; a.g.e., s.50

İnsan kardeşliği adaletinin,
Emek, alınteri hareketinin
Bir de şol kanaat bereketinin
Tadı silinmedi damağımızdan...

Gün zevale erip, devir dönende,
Osmanlı yurduna gece inende,
Vatanda fütüvvet nuru sönende,
Yıkılır ne varsa emeğimizden.

Boğulmamak için dünya kahrında,
Çokça kulaç attık ömür nehrinde.
Kimseler yok mudur bu Kırşehir’nde,
Usta başımızdan, yamağımızdan?

AD.67

Hacı Bektaş Velî(d.1210?/ö.1270): Horasan’dan geldiği Anadolu’da önce Amasya, Kırşehir, Kayseri sonra da Sulucakarahöyük köyüne yerleşti. Anadolu Selçukluları’na başkaldırarak idam edilen Baba İshak’a bağlandığı söylenir. Türbesi vefatından sonra Hacıbektaş adını alan kasabada olup, her yıl ağustos ayında hatırasına törenler düzenlenmektedir.²⁹

Niyazi Yıldırım, şiirlerinde Hacı Bektaş Velî’ye dört yerde atıfta bulunurken, bir yerde de onu tanıtan bir şiire yer vermiştir (AD.64). Yine nesirle yazdığı girişte “yüzyıllarca cihanın bütün ordularını titreten Yeni Çeri’lerin duacısı... Mânâlar âleminin hikmet avcısı... Saflığın, doğruluğun, millî terbiyenin savcısı...” şeklinde tanıttıktan sonra Hacı Bektaş Velî’nin dilinden, ahî fırkasının faziletlerinden bahsetmiştir. Bu şiirin yanında Hacı Bektaş Velî’yi kucağında arslanla geyiği yan yana gösteren bir resim vardır ki çok mânidardır.

2.2. Siyasî Şahsiyetler: Büyük Selçuklu Devleti’nin ikinci büyük hükümdarı olduğu için Alpaslan’ı siyasî şahsiyetlerden sayabiliriz.

Alpaslan (d.1064/1072): Horasan Meliki Çağrı Bey’in oğludur. Henüz küçük yaşta iken, babası Çağrı Bey’in hastalanması üzerine idareyi ele alarak Gazneli

²⁹ IŞIK, İhsan; *Yazarlar Sözlüğü*, Risale Yayınları, İstanbul, 1990, s.209.

taarruzlarını durdurması, yine babasının sağlığında Karahanlılar'a ve Gazneliler'e karşı zaferler kazanması bütün Selçuklu topraklarında büyük bir itibar kazanmasına yol açtı. Birçok iç mücadeleden sonra hükümranlığını kabul ettirdi. Hükümdarlığı süresince devletin batı yönüne daha çok önem vermiş, batıda fetih, doğuda ise genellikle asayişin temin amacıyla harekatta bulunmuştur. 26 Ağustos 1071 Cuma günü Bizans ordusuna karşı kazandığı zaferle Türkler'e Anadolu kapıları açmış ve dünya tarihinin geleceğine tesir etmiştir. Batı Türkleri'nin atası kabul edilen Alpaslan, Arap ve bizans tarihçilerinin ittifakla belirttikleri ve kendisine verilen ünvan, künye ve sıfatların da açıkça gösterdiği üzere çok cesur, yiğit ve kudret, azâmet sahibi bir kişiliğe vardı. Sarayında günde elli koyun kesilen bir imâret bulunduğu ve ayrıca adları listeler halinde tanzim edilen fakirlere harçlık dağıtıldığı eski tarihlerde kayıtlıdır. Bastırdığı altın paraların çokluğu da devrindeki iktisadî gelişmeyi ve refahı göstermektedir.³⁰

Niyazi Yıldırım Alpaslan'ın adını beş yerde zikrederken, "Malazgirt Destanı" adlı eserinde de onun şahsiyetinden geniş bir şekilde bahsetmiştir. Bizans Kralı Romanos Diyojenese'e barış teklifi götüreren Alpaslan'ın elçisini konuştururken, onun için şöyle der:

..... Başbuğlar başbuğu Alp-Arslan'ın!
Başbuğumuz, en soylu Hakanıdır dünyanın!..

Çünkü o, "Türk denilen bir kutlu soydan gelir.
Oğuzlar dediğimiz yirmidört boydan gelir!

Kara Han'ı da Alparslan'ın atası olarak tanıttığı gibi:

Kara Han, Başbuğumuz Alp-Arslan'ın atası.

Alpaslan'ı da Oğuz Han, Mete, İstemi, Bumun Kağan, Türk Bilge Kağan, Külüg Teğın ve Tonyukuk zincirinin kırkinci halkası olarak gösterir (DB.244).

Bunların dışında Alpaslan'ı Malazgirt Savaşı'ndan önce Allah'a dua ve askerlerine hitap ederken görüyoruz. Bu bölümde genel olarak Alpaslan'ın Türk ve Müslüman yaradılışından duyduğu şükran ve övünç, tarihinin parlaklığından aldığı

³⁰ KAFESOĞLU, İbrahim; *İslam Ansiklopedisi*, "Alpaslan" Mad., C.1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, s.529-530.

haz dile getirilirken, Allah ve millet yolundan asla dönülmeyeceği Alpaslan'a tekrarlatılır (DB.247-250).

2.3. Fikrî-Edebî Şahsiyetler: den Mevlâna ve Yunus Emre'ye yer verilmiş.

Mevlâna (d.1207/ö.1273): Mevlâna adı efendimiz, başkanımız anlamlarına gelmektedir. Moğol istilasının başlaması nedeniyle babası ile beraber Şam ve Hicaz'a uğrayarak Anadolu'ya geçti. Halka irşâd görevini sürdüren babasının vefatı üzerine onun görevini devr aldı. Bir yandan babası gibi Konya halkına vaaz yoluyla faydalı olmaya çalışırken bir yandan da, Belh'te başlayıp Şam'da sürdürdüğü öğrenimini tamamlamaya çalıştı. Bilgisini daha ilerletmek için Şam ve Halep'e gitti. Orada derviş Şems-i Tebrizî ile tanıştı. Konya'ya dönüşünde aynı vazifesine devam etti. Düşünce ve edebiyat tarihimizin öğünç kaynaklarından, dünyanın en büyük şair ve düşünürlerinden olan Mevlâna Celaleddin Rumî, her yıl aralık ayında Konya'da düzenlenen törenlerle anılmaktadır.³¹

Niyazi Yıldırım üç yerde kendisine atıfta bulunurken, bir yerde de Mevlâna'nın dilinden bir şiire yer vermiştir (AD.76-77). Bu şiirlerinde Mevlâna'nın hayat çizgisine değinirken, Allah ve peygamberinin yolunda ilerlediği ve gönüllerde taht kurduğu anlatılır.

Yunus Emre (d.1250/ö.1320): Hayatı hakkında güvenilir bilgi yoktur. Bütün bilinenler, zamanından çok sonra yazılan, menakıb kitaplarındaki efsanevî verilere dayanır. Yunus'un Sakarya bölgesinde Tapduk Emre adlı bir şeyhin dervişi olduğu; Anadolu'da, Suriye'de, Azerbaycan'da dolaştığı; Porsuk'un Sakarya ile birleştiği yerdeki Sarıköy'de doğup öldüğü ve orada gömülü olduğu kabul ediliyor. Tasavvuf felsefesi bakımından Mevlana'dan esinlenmekle beraber, bu felsefeyi ve hayat görüşünü temiz ve akıcı dili ve özgün üslûbu ile büyük halk yığınlarına aktarmış, yüzyıllarca sadece bir şair değil, bir ermiş olarak sevilmiş ve sayılmıştır.³²

³¹ IŞIK, İhsan; a.g.e., s.305.

³² ERCİLASUN, Bilge; *Büyük Türk Klasikleri*, "Yunus Emre" Mad., C.1, Ötüken-Söğüt Yayınları, İstanbul 1985, s.277.

Niyazi Yıldırım, Yunus Emre'nin altı yerde ismini zikrederken Alperenler Destanı'nın "Gönüller Sultanı" adlı bölümünde(AD.72-74) ve Destanlar Burcu adlı eserinde(DB.28) kendisine yer ayırmıştır. Bu bölümlerde Yunus Emre'nin Allah'a olan aşkından, Türklüğünden, Tapduk'a olan hizmetinden bahsedilmiştir. Yunus Emre'yi de dillendirerek Yunus Emre'nin tarihimizle övüncü dile getirilmiştir. Bu şiirlerden birisini aşağıya alıyoruz:

Yönelmiş O'ndan yana
Ki, ateş düşsün cana
Abestir özge mana..
Yunus, yanmış demektir.

Öz nedir.. Silmiştir o,
Söz nedir bilmiştir o,
Denilmez, "Gelmiştir o"
Yunus, inmiş demektir.

Gök içre cümbüş-visal,
Olmuştur, değil masal...
Dokuz seyyare misal
Yunus, dönmüş demektir.

Elinde aşk fanusu,
Geçerken okyanusu,
Görenler var Yunus'u...
Yunus, yunmuş demektir.

Türk Yunus, Derviş Yunus..
Dileğe ermiş Yunus,
Kendi de dermiş Yunus.
Yunus, kanmış demektir.

DB.28

2.4. Kahramanlar: Bu bölümde, gösterdikleri üstün cesaret ve yiğitlikleri ile milletin gönlünde taht kurmuş, Selçuklu komutanlarından bahsetmek istiyoruz. Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde bahsi geçen en belli başlı Selçuklu komutanlarından en çok inceleneni Belek Gazi'dir.

Belek Gazi (ö.1124): Harput, Dersim ve Halep emirliklerinde bulunan ve Haçlılar'la yaptığı savaşlardaki başarısı ile ün kazanan bir Türk beyidir. Gençlik önemine ait fazla bilgi yoktur. Malatya Sultanı Tuğrul Aslan'ın annesi Ayşe Hatun ile evlenerek atabeg tayin edildi. Malatya, Elbistan, Harran, Halep, 1115 yılında da Harput ve çevresini ele geçirerek ününü arttırdı. Amcası İlğazi'ni hastalanması üzerine Haçlılar'a karşı devam eden savaşların idaresini aldı. Amcasının ölümünden sonra da elde ettiği başarılarla haçlıların en büyük düşmanı haline geldi. 1124 yılında, Doğu Akdeniz'de Müslümanların elinde kalan tek kale hükmündeki Sur kalesine yardıma gittiğinde, kaleden atılan bir okla yaralandı ve aynı gün öldü. Hristiyanlar'ın korkulu rüyası haline gelen Belek Gazi'nin ölümü bütün İslâm âlemini yasa boğdu.³³

Niyazi Yıldırım'ın bazı şiirlerinde Balak Gazi olarak geçen ünlü Türk beyinin adının doğrusu, tarih kaynaklarından öğrendiğimize göre Belek Gazi'dir. Belek Gazi, Gençosmanoğlu'nun doğup büyüdüğü yerler olan Harput ve civarının fatihî olmasından dolayı, Gençosmanoğlu'nun şiirlerinde önemli bir yere sahiptir. Niyazi Yıldırım Belek Gazi'nin şahsiyetini ve hayatını müstakil bir destan halinde yayımlamayı düşünmüş, hatta bazı bölümlerini "Balak Gazi Destanı'ndan" adı ile değişik dergilerde yayımlamıştır. Yalnız, sözkonusu destanı tamamlamaya muvaffâk olamamıştır. Bu destana ait tespit ettiğimiz 31 şiirinin büyük bir bölümünü eserlerine dahil etmiştir. Bu şiirlerde Belek Gazi'nin fetihlerinin coşkusu, sevinci işlenmiş; onun kahramanlık, cesurluk gibi genel şahsiyetinin dışında, başka hususlara yer verilmemiş. Başka bir deyişle bu şiirler, herhangi bir tarihî şahsiyetin adına da söylenebilecek mahiyette. Diğer tarihî şahsiyetleri işlerken gördüğümüz gibi, yine Alperenler Destanı'nda, şiirinin başında nesir cümleleriyle şahsiyeti tanıtacak bilgi sunulmuş, devamında ise nazımla Belek Gazi'nin "haykırışı" ifade edilmiş. Takdim bölümünde Belek Gazi için şöyle denilmektedir:

" Haçlı Seferleri'nde, gözü dönmüş, yağmacı, çapulcu Haçlı sürülerini göğüsleyen... Çorak ve kurak Anadolu topraklarını "Vatan" yapmak uğruna,

³³ ALPTEKİN, Coşkun; *İslam Ansiklopedisi*, "Belek Gazi" Mad., C.5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, s.402-403.

kanlarıyla süsleyen... Kendilerinden sonra gelen nesilleri şanlılarıyla besleyen...Gazi Alp-Erenlerden Balak (Belek) Beğ'in beşbin Türkmen atlısıyla, Haprut'tan güneye doğru amansız yarışı. Tan ağarmadan Suruç'a varıp, kaleyi sarışı ve Türkmen mücahitlerine haykırışdır..." (AD.31)

Şiir kısmında ise Belek Beğ'in askerleri heyecanlandırarak, onları coşturacak sözlerine yer verilmiş.

Kitaplarına almadığı bir şiirinde ise Belek Beğ'in portresini şöyle çizer:

Gözleri gökçe derin
Yüzü değirmi Ay'ca
Bakışları şimşir ok
Kaşları gergin yayca.
Kolları haydar güçlü
Hamza yapılı boyca
Erdemi Oğuz Han'dan
Kürşad'a çekmiş soyca

Sonsuz aydınlıklara
Bozkurtça yol bulucu
Hilale can adayıp
Dostlarca yaşayıp
Gönüllerce kalıcı
Türk'ün elinde bugün
Balak Tanrı kılıcı.

"Balak Gazi Destanı'ndan, Gazi Balak", Elazığ, S.4364, 27

Ağustos 1964, s.1

Saltuk Beğ: Niyazi Yıldırım, diğer şahsiyetleri destanlaştırırken daha geniş açıklamalarda bulunurken, Saltuk Bey'den sadece bir şiirinde bahsetmiştir. Bu açıklamada da "Oğuzların soylu Başbuğlarından Saltuk Beğ'in, kılıç sallayıp ok yağdırışı... Rum ülkelerine baş eğdirışı, kılıcını Kızılelma göklerine değdirişidir... " diyerek, şiir bölümünde de Saltuk Beğ'in Malazgirt'ten Van'a, Erzincan'dan Erzurum'a doludizgin at sürüşü Saltuk Bey'in kendi diliyle hikaye edilmiş:

.....
Murat sularında yundum,

El açıp, Tanrı'ya döndüm.
 Birgün doludizgin indim,
 Malazgirt'ten Van'a doğru...

Yürü deyince yaradan,
 Dağ, dere kalkar aradan
 Batıya dönüp oradan,
 Sürdüm Erzincan'a doğru...

Türk olmada İklim-i Rum
 Geride kaldı Erzurum.
 İstanbul'da benim zorum,
 Gidişiniz ona doğru...

Dilimizde bir yüce ad,
 Doludizgin serhad serhad.
 Nasıl ki, yürümüş ecdad,
 Bir zamanlar Çin'e doğru...

Bugün de bakarak düne,
 Koşmadayız ünden üne,
 Bu kılıçlar beşyüz sene,
 Dönmeyecek kına doğru...

.....
 AD.30-31

Kutalmışoğlu Gazi Süleyman: Bir yerde sadece adının zikredildiğini, iki yerde de fetihlerinin ve şahsiyetinin destanlaştırıldığını görüyoruz. Bu şiirlerinin birisinde (DB.260-261) yine diğer şiirlerindeki sesleniş üslubuyla Kutalmışoğlu'nun Antakya kalesinin önünde, orduya yaptığı hitabını aktarılmakta, diğer şiirinde de (DB.262-AD.26) Kutalmışoğlu'nun Antakya'yı fethedip tapınağı camiye çevirdikten sonra camiyi dolduran halkın nezdinde Türk nesillerine seslenişi ifade edilmektedir:

Yere indik bir buluttan
 Çoğaldık dişi Bozkurttan!
 Ve gökte yedinci kattan,
 Kut almışlığımız vardır!

Yayılır benzeriz çığa..
 Toplanır, benzeriz dağa..

Ve devlet denen otağa,
Tuğ olmuşluğumuz vardır!

Kayı, Kınık, Afşar, Yörük...
Bu temelde yoktur, çürük!
Bu yürek attıkça Türk...
Ün salmışlığımız vardır!

.....
Savaş dediğin söz değil
Bayrak dediğin bez değil!
Vatan için bir kez değil,
Bin ölmüşlüğümüz vardır.

DB.260-261

Şair diğer şiirinde de yine ırkının, soyunun necipliğinden, kahramanlığından bahsettikten sonra, tüm sesleniş üslubuyla yazdığı şiirlerinde görüldüğü gibi burada da günümüz Türk nesline hitabına yer verilmiş:

Ve ey, benden bin yıl sonraki neslim...
Nedir seni sende yitiren bu hal...?
Titre, kendine gel. Birlik ruhunu,
Şehitler, gaziler tarihinden al!..

AD.26

Afşın Beğ : Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemekle beraber onun XI.y.y. da yaşadığı ve Alpaslan'ın en önemli komutanlarından olduğu kesindir. Doğu ve Güneydoğu'da bir çok önemli şehri zaptederek, Anadolu'nun Türkleşmesinde önemli hizmetlerde bulunduğu gibi, Türklere Anadolu'nun kapısını açan Malazgirt Savaşı'na katılmış ve savaşın kazanılmasında önemli rol oynamıştır.³⁴

Afşın Bey'in sadece bir şiirde bahis edildiğini görüyoruz. Niyazi Yıldırım yine bu şiirinde de nesirle bir giriş yaptıktan sonra Afşın Bey'i konuşturmuş, Afşın Bey'in Muş'u, Maraş'ı, Sivas'ı Kayseri'yi fethettiğini söylemiştir:

.....
Alp-Arslan'dan buyruk aldım,
İklim-i Rum içre daldım,

³⁴ SÜMER, Faruk; *İslam Ansiklopedisi*, "Afşın" Mad., C.1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1988, s.440-441.

Ufuklar üzre at saldım,
Öncüyüm bu yarışın
Adım Türkménoğlu Afşın...

Bismillah diyerek baştan
Süzüldüm güneye Muş'tan.
Atım hoşlanmaz yavaştan
Fatih'i benim Maraş'ın,
Adım Türkmenoğlu Afşın...

Göz koydum Anadolu'ya,
Sevdikçe döndüm deliye.
Geçtim Sivas'tan Bolu'ya,
Yol teperim yazın, kışın
Adım Türkmenoğlu Afşın...

AD.23

Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde Selçuklu dönemine damgasını vurmuş Mengücek, Kılıç Aslan, Danişmend gibi daha bir çok tarihî şahsiyetlerin adını görmekteyiz. Yalnız bu şahsiyetleri şiirlerinde müstakil olarak ele almamış, sadece kendilerine atıfta bulunmuştur. Mesela bir şiirinde bu şahsiyetlerin bir kaçından şu şekilde bahseder:

Danişmend, Mengücek, Çubuk Gaziler
Fırtınalardır ki, dinebilmezler.

Baba-oğul şanlı Kılıç Aslanlar
Vakit, saat, gün, ay sezebilmezler.

AD.44

C. OSMANLI DÖNEMİ

1. Devletin Kuruluşu: Niyazi Yıldırım, Osmanlı Devletinin kuruluşu ve kuruluşundan sonraki bazı tarihî hadiselerle şiirlerinde yer vermiştir. Genelde bu konuyu işleyen şiirlerinde hadiselerin ayrıntısına veya oluşumuna fazla yer vermezken, hadiselerin değerlendirilmesi ise geniş şekilde ele alınmış.

“Mucize” adını taşıyan şiirinde “Uğurlu elleriyle Ahmet Yesevî’nin / Rûm’a ektiği kırkbin çiğit”ten birisi olan Gazi Osman önderliğinde yüce bir devletin kurulduğunu haber verir:

.....
Ve doğdu rüyalara cihangirane düşler.
Düşler ki, ilk yakılan ağıtta filizlendi.

Derler ki, Cennet mekân olunca Ertuğrul Bey
Devlet, Gazi Osman nam yiğitte filizlendi.
(DB.134).

Ve devamında “Ertuğrul Gazi’nin ölümü üzerine söylenendir” girişi ile Ertuğrul Bey’in şahsında Kayı boyu yüceltilir:

.....
Yıllarca kararsız döndü dolaştı,
Söğüt kışlağında durdu Kayı’mız.

Biz Kayı ulusu, azlık isek de
Türkmen milletiyyiz, çoktur sayımız.

Selçuklu, Karaman, Avşar, Beğdili...
Kimi amcamızdır, kimi dayımız.

Devleti payidar olsun Osman’ın
Onun göbeğinden gürler göğümüz.

Hilal ufku muza Söğüt’te doğdu
Bursa’da yükselir dolunayımız.

DB.135-136

Osmanlı Devleti’nin kuruluşunu konu alan diğer şiirlerin birisinde, devletin kuruluş günü obadaki heyecan dile getirilmekte (DB.137-138), diğer şiirde ise bir ozanın diliyle Osmanlı Devlet felsefesi diyebileceğimiz 600 yıllık yönetim özetlenmekte:

Duysun İklim-i Rum, Diyar-ı küfür
Cihan içre büyük umur olacak.

Yoğrulup İslam'ın ruh teknesinde
Türk milleti hallü hamur olacak.

Allah'ın Osman'a verdiği devlet
Sayesinde dünya ma'mur olacak.

Devlet ki, ilk işi harabelerle
Kırk gönülleri ta'mir olacak.

Devlet ki, haksızın sırtına kırbaç
Haklının omzuna samur olacak.

.....
Devlet ki, bayrağı altında yıllar
Saadetle dolu ömür olacak.

Onda dikenlikler lale bahçesi,
Onda çirkinlikler dumur olacak.

.....
DB.138-139

Bir başka şiirde “Kayı Boyu’nun Beği, Türkmen İlleri’nin gözbebeği, Osman Beğ Gazi’nin, Uç Beğliğine seçildiği, Selçuklu sultanından gelen hediyelerin açıldığı, obalara, oymaklara saadetler saçıldığı gün söylediğidir.” denilerek yine diğer hitap özelliği taşıyan şiirlerindeki üslupla, Osmanlı Devleti anayasanın adeta esaslarını ortaya koyar:

.....
Gayemiz: İnsanı cümle mahlukat
İçre en şerefli aza eylemek.

Müslim, gayri müslim tebaamızı
Adaletle dizip hiza eylemek.

Hem de alıp mazlum ahını
Zulmün ensesinde boza eylemek...

Yoktur töremizde hem dinimizde
Canlı bir nesneye eza eylemek.

Lakin elbet vardır eza edene
Hak ve hukuk üzre ceza eylemek.

DB.140-141.

Bir çok kişi tarafından bilinen Osman Bey'in rüya görmesi ve bu rüyayı Edebalı'nın yorumlaması hadisesini de destanlaştırmıştır. Yalnız bu bu şiirleri kitaplarına dahil etmemiştir. ("Cihangirlik Rüyası", Türk Edebiyatı, S.59, Eylül 1978, s.6 - "Tabir", Türk Edebiyatı, S.65, Mart 1979, s.5)

Devletin Kuruluşu bölümüne dahil edebileceğimiz bir başka önemli tarihî hadise ise İstanbul'un fethidir. "Feth-i Mübîn" başlığı altında seri olarak yayımladığı 6 şiiri ile İstanbul'un fethini destanlaştıran Niyazi Yıldırım, yine bu şiirlerinden bir kısmını kitabına almamıştır. Bu ayıklamayı neye göre yaptığının tespiti ise şu an konumuzun dışındadır.

Fatih'in son hazırlıklarını yaparak Edirne'den ayrılışı hikaye edilerek mevzuaya girilmiştir:

Edirne şehrinde bir Mart sabahı...
Neydi ki, yeşilden ala yürüyen?

Ve mehter doku kat tekbir vuranda
Neydi ki, Tanrı'dan kula yürüyen?

Tarak durur bıyıklarında Beyler...
Mızrak mızrak, pala pala yürüyen...

Öncü, artçı, yancı... serdengeçtiler...
Doludizgin, sağa-sola yürüyen...

Şahi toplar, devasa namlular ki...
Dere-tepe mola mola yürüyen...

Soylu oğullardar, has peteklerden
Gül açan aylarda bala yürüyen...

AD.82

Sefer-i hümayun üzre yoldadır
Ol Sultan Mehemmed Han'ın ordusu...

Çıt yoktur... San ki, durmuştur kâinat
Ne kıpırdayan yaprak... ne akan su...

Devler çekilmişler kovuklarına
Tutmuş zamanı tekbir uğultusu...

Şahi namlular ağırlığıncadır
Boyunlar, bilekler, döşler ağrısı...

Tuğlar, sancaklar, davullar... ve Sultan!
Bildik bileli yolların doğrusu...

.....
“Feth-i Mübîn IV”, Türk Edebiyatı, S.115, Mayıs 1983, s.7

Sonrasında ise “6 Nisan 1453, Türk ordusu Doğu Roma kapılarında” başlığı
ile Türk ordusu övülür:

Bir ordu... Nisan sabahlarınca pırıl pırıl
Rengarenk... Coşkun nehirler gibi akıp gelen.

Bir millet... gürül gürül rahmet bulutlarınca
Ve tekbir sesleriyle şimşekler çakıp gelen...

Peygamber müjdesi hürmetine, yalın kılıç
Asya'nın ortasında vatan bırakıp gelen...

.....
Hasılı Türk'tü bu, “Cund Allah” denilendi bu,
“Allah bir” uğruna Ergenekon'dan çıkıp gelen!.

DB.157

6 numaralı son şiirinde ise Fetih sonrası coşku, sevinç dile getirilmiş. (Türk Edebiyatı, S.116, Haziran 1983, s.4)

1.1. Dinî Şahsiyetler: Bu dönemde yaşamış Osmanlı Devleti'nin manevî mimarlarından diyebileceğimiz kişi olan Edebalı'yı görüyoruz.

Edebalı (ö.1326): İlk Osmanlı kadısı ve mutasavvuf. Karaman'da doğdu ve ilk tahsili doğdu yerde yaptı. Dimaşk'a giderek dönemin tanınmış âlimlerinden dinî ilimleri tahsil etti. Daha sonra Bilecik'e giderek bir zaviye kurdu ve halka irşada başladı. Edebalı Osman Gazi ile Bilecik'te tanıştı. Alim ve sûfleri çok seven Osman Gazi, mübarek günlerde şeyhin zaviyesine giderek dinî ve idarî konularda her zaman onun görüşlerine başvururdu. Osman Gazi, gördüğü rüya üzerine Edebalı'nın kızı Mal Hatun ile evlenmiştir. Aynı zamanda ahî teşkilatının reisliğini de yapan Edebalı, uzun bir ömür sürdükten sonra 1326 yılında vefât etmiştir.³⁵

Niyazi Yıldırım Edebalı'yı "Osmanlı devletinin manevî kurucusu, Oğuz obalarının terbiye vericisi, Nizâm-ı âlem fikrinin öğreticisi" olarak takdim ettikten sonra şöyle devam eder:

Ede Balı der ki: Dervişlerdeniz,
Ahî menziline ermişlerdeniz.
Devletli olduğun görmüşlerdeniz,
Kim yiyebildiyse kaşığımızdan...

Bir yayız. Her bilek, geremez bizi;
Ham ervah, baksa da göremez bizi,
Ham ervah, baksa da göremez bizi,
Gözleri kamaşır ışığımızdan...

Vaktidir Oğuz'a Tanrı ahdının,
Açılma çağıdır Türk'ün bahtının,
Yedi iklim üzre cihan tahtının,
Rüyası görülür beşiğimizden...

Müjdeler olsun ki, çile sarıldı,
Boz Okların en sert yayı gerildi,
Gazi Osman Beğ'e Devlet verildi,
Adım attığı gün, eşığımızdan...

AD.62

³⁵ ŞAHİN, Kamil; *İslam Ansiklopedisi*, "Edebalı" Mad., C.10, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994, s.393-394.

Ayrıca kitaplarına dahil etmediği bir şiirinde (“Tabir”, Türk Edebiyatı, S.65, Mart 1979, s.5) Osman Gazi’nin gördüğü bir rüyanın Edebalı tarafından yapılan tabiri verilmiş.

1.2. Siyasî Şahsiyetler:

Osman Gazi : 6 asır gibi uzun süre ayakta kalmayı başarmış bir devletin kurucusu olması hasebiyle Osman Gazi’nin adını örnek şahsiyet olarak her fırsatta zikreden Niyazi Yıldırım, yine Alperenler Destanı’nda Osman Gazi’ye diğer tarihî şahsiyetlere nazaran daha geniş yer ayırmıştır. Yalnız bu şiirlerde de yine diğer tarihî şahsiyetleri işlerken görüldüğü gibi, Osman Gazi’nin tarihî şahsiyetinden çok, Osman Gazi’nin diliyle Türk milletinin kahramanlığı, askerî kabiliyeti v.b. konular anlatılmış. Bu şiirlerinin birisinde Osman Gazi’nin Kayı Boyu beyliğine seçildiği gün meçhul bir ozanın diliyle Osman Gazi ve Osman Gazi’nin şahsında kurduğu devlet anlatılmış:

.....
Allah’ın Osman’a verdiği devlet
Sayesinde, dünya mamur olacak...

Devlet ki, ilk işi harabelerle,
Kırık gönülleri tamir olacak.

Devlet ki, elleri mazluma ipek,
Yumruğu zalime demir olacak.

.....
Devlet ki, banisi Osman Beğ Gazi.
Onu cümle cihan tanır olacak.

Osman’ın gönlüne düşen kıvılcım,
Asırlar boyunca münir olacak.

.....
Onun devletinde, insan kendini,
Asr-ı Saadet’te sanır olacak..

Yakındır yakındır yakındır.. Kayı,
Şeyh Ede Balı'ya dünür olacak!...

AD.55

“Söğüt'te Bir Gün” adını taşıyan şiirinde olduğu gibi bazen, Osman Gazi'nin adından bahsetmese de kullandığı kelimelerle ona işaret etmektedir:

Yıllar yılı kona-göçe
Ötüken'den Domaniç'e
Bildim kimdi gelen atlı
Üç kıtada saltanatlı
Devlet kuran eri gördüm.

DB.21

Kitabına almadığı iki şiirinde de Osman Gazi'nin gördüğü rüya ve bu rüyanın Edebalı tarafından yorumu destanlaştırılmış.

Ertuğrul Gazi (ö.1281-82?): Osmanlı Devleti'nin kurucusu olan Osman Bey'in babası Ertuğrul Gazi'nin adına “Derler ki; cennetmekân olunca Ertuğrul Beğ / Devlet, Osman denilen yiğitte filizlendi.” (AD.47), “Diyâr-ı Rûm; kan, gözyaşı, / Zulüm tutmuş dağı, taşı / Uç Beğimiz Alplar başı / Gazi Ertuğrula geldik.” (AD.75). Kayı Han torunları, Ertuğrul'dan Mehmed'e” (DB.207) gibi ifadelerle atıfta bulunan Niyazi Yıldırım, bir şiirini de onun için yazmıştır. Bu şiirinde Ertuğrul Gazi'nin kimliği üzerinde fazla durulmamakla beraber bir “uç beyi”, Kayı'nın gözbebeği, Gündüz Alp Gazi'nin oğlu olduğu söylenmiş ve ölümü ile duyulan üzüntü “Söğüt kışlağında okunan ağıt” şeklinde aktarılmış:

Bizleri acılar içre bırakıp,
Göçtü büyüğümüz, hem en iyimiz.

Allah'ın izniyle bugün cennet'e,
Ulaştı Ertuğrul Gazi Beğimiz.

.....

Ölenle ölünmez, millet sağ olsun,
Beğimiz ölse de, yaşar boyumuz.

..... (AD.48)

denilerek devamında Kayı boyunun şahsında Türk milleti ile olan övünce yer verilmiş.

2. Yükselme Dönemi:

2.1. Dinî Şahsiyetler:

Ak Şemseddin (d.1390 / ö.1459): Fatih'in hocası, mutasavvıf, âlim-tabib ve şairdir. Asıl adı Şemseddin Muhammed b. Hamza olmasına rağmen Akşemseddin veya kısaca Akşeyh adıyla şöhet bulmuştur. Baba tarafından neseb Hz.Ebubekir'e kadar uzanmaktadır. Şam doğumlu olan Akşemseddin 7 yaşlarında iken babası ile beraber Anadolu'ya gelerek Amasya'ya bağlı Kavak ilçesine yerleştiler. Hafızlığını tamamlayıp ciddi dinî tahsil gördükten sonra Osmancık Medresesine müderris oldu. Hacı Bayram Veli'ye bağlandı ve Hacı Bayram Camii'nin zemininde bulunan çilehanede çilesini tamamlayarak Beypazarı'na gitti. Daha sonra Çorum'a bağlı İskilip kazasında Köseadağı civarındaki Evelek köyüne yerleşti. Daha başka yerlerde de bulunarak şeyhi Hacı Bayram Veli'nin vefatı üzerine onun yerine irşad makamına geçti. Akşemseddin, şeyhi Hacı Bayram Veli'nin II.Murad'la münasetlerinde hemen daima yanında olduğundan oğlu II.Mehmet'le de tanışmış ve tahta çıktıktan sonra onunla görüşmeye devam etmişti. Akşemseddin İstanbul kuşatmasının en sıkıntılı anlarında gerek padişahın gerekse ordunun manevi gücünün yükseltilmesine yardımcı oldu. Fetihten sonra Ayasofya'da kılınan ilk cuma namazında hutbeyi Akşemseddin okudu. Hayatının son yıllarını Göynük'te geçirdi.³⁶

Gençosmanoğlu diğer şahsiyetlerden ayrı olarak, Akşemseddin'in şahsiyetinden daha ayrıntılı bahsetmiştir. Bir şiirinde de (AD.82) "Ak Şemseddin, gaiplerden süzdüğü, / Manalarla dola dola yürüyen" diyerek İstanbul'un fethine talebeleriyle iştirak ettiğini belirtmiştir. AD. 79'daki şiirinde de Akşemseddin'i şöyle anlatır:

Talebesi, Hacı Bayram Veli'nin,
Fatih Sultan Mehmet Han'ın hocası.
Alim, şair, tabib... Alp Erenlerden.
İnsanlar içinde, insan yücesi...

Hazretin yalnız saçı ak değil;
Saçı, sakalı ak insan yok değil,
Fatih'in fatihi.. desek çok değil,
Vasfını tarife yetmez buncası...

.....

³⁶ KÖPRÜLÜ, Orhan F. - UZUN, Mustafa; *İslam Ansiklopedisi*, "Akşemseddin" Mad., C.2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, s.299-301.

İstanbul cenginde hazır-nazırdı...
 Gözlerde fer, gönüllerde huzurdu.
 Dar zamanda, tez yetişen Hızır'dı;
 Hak katında makbul idi ricası...

AD.79-80

2.2. Siyasî Şahsiyetler:

Fatih Sultan Mehmet: Bir çağ kapatıp, yeni bir çağ açan, İstanbul'un fatihini destanlarında yer vermemesi mümkün değildi ve İstanbul fethini işlerken değindiğimiz gibi yer yer ondan bahsetmiş, "Fatih Sultan Mehmet Han'la Çağdaş Bir Hesaplaşma" adını taşıyan mizahî şiirinde de Fatih'e geniş yer ayırmıştır. Evvela diğer şiirlerinde Fatih'i nasıl tavsif ediyor görelim:

Alperenler Destanı'nda, Fatih'in ordusuyla İstanbul'a yürüyüşü anlatılırken onun Peygamber müjdesine mazhar olduğunu söyler:

Peygamber müjdeli padişaktır ol...
 Edirne'den İstanbul'a yürüyen!
 AD.81

"Feth-i Mübîn" adlı şiiriyle İstanbul'un fethini destanlaştıran Niyazi Yıldırım, Bellini tarafından çizilen Fatih portresinden esinlenerek de şöyle der:

Çıgıllıklaştı mabetlerde Bizans'ın
 Atmaca burunlu Türk'ten korkusu...
 "Feth-i Mübin IV", Türk Edebiyatı, S.115, Mayıs 1983, s.7

Başka bir şiirinde de Fatih'in İstanbul'a girişini gözler önünde canlandırmaya çalışırken Fatih'in hitabına kulak verir:

Bir mukaddes armağandır millete
 Tutmak gerek onu candan içeri

Fethetmişti çünkü Ulu Peygamber
Sekiz asır evvel benden içeri.

“Topkapı’dan Ayasofya’ya”, Türk Edebiyatı, S.187,
Mayıs 1989.

Yukarıda bahsettiğimiz mizahi şiirinde de düşman diliyle, değişik bir üslupla
İstanbul’un fethine ta’riz yaparak över:

Her delikanlının senin yaşında
Kavak yelleri eserken başında

Ta... bilmem nereden bu kadar yolu
Gelip, almak var mıydı İstanbul’u?

Bunca zahmet, bunca şehit, bunca kan...
Neden yaptın bunu Sultan Mehmet Han?

Hatanı silmedi hala asırlar...
Hele işlediğin öbür kusurlar...

Ayasofya’yı camiye çevirdin.
Bilmiş ol ki, büyük bir çam devirdin...

Minareler diktin dört bir yanına,
Kubbedeki Haç’ın kıydın canına.

Korkudan sustular güzelim çanlar...
Sultanım, irtica değil mi bunlar?

.....

Yaptığın bu yanlış işler yüzünden
Bütün Avrupa’nın düştük gözünden!

Bulgar’ın elini sıkamaz olduk.
Yunan’ın yüzüne bakamaz olduk.

Neyse ki, çağımız füze çağıdır,
Ayasofya’nın da müze çağıdır.

.....

“Fatih Sultan Mehmet Han’la Çağdaş Bir Hesaplaşma”,

2.3. Fikrî-Edebî Şahsiyetler:

Fuzulî: Fuzulî'nin adını sadece bir yerde "Dövündüler Fuzulîler / Nasreddinler gülüp geçti." (DB.117) şeklinde temsil görevi vererek kullanmıştır.

3. Duraklama Dönemi:

Duraklama dönemi tarihî hadiselerinin en önemlisi diyebileceğimiz IV.Murat'ın Bağdat Seferi'ni şiirlerinde işlemiştir. Özellikle bu seferi Genç Osman'ın şahsiyeti etrafında tüm ayrıntılarıyla, tarihî gerçeklere uygun bir şekilde ele almıştır (AD.85-96).

3.1. Siyasî Şahsiyetler:

IV. Murat: IV.Murat'ın adını Genç Osman'ın Bağdat seferine katılması münasebetiyle "Gençosman Destanı"nda bahseder. Destanın girişinde evvela şöyle der:

O çağda Padişah dördüncü Murat,
Cihanı korkudan titreten bir ad.

AD.85

Daha sonra ise, "Bıyığına tarak batmayanlar orduya dahil edilmesin" padişah fermanına uymayarak orduya katılan Genç Osman'ın IV.Murat'ı tebci edişini verir:

Gündüz, gece.. gönlü ayık Sultanım.
Bin Bağdat şehrine layık sultanım,
İşte tarak, işte bıyık sultanım,
Ölürüm ben, size keder olanda...

AD.89

3.2. Kahramanlar:

Genç Osman: Gençosman'ın tarihî yönünü daha önce bahsettiğimiz için hemen Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde nasıl ele alındığını görelim. Evvela şunu belirtmemiz gerekir ki, Niyazi Yıldırım'ın soyunun, Gençosman'a dayanması münasebetiyle şiirlerinde geniş yer verilmiştir. Hatta Niyazi Yıldırım "Gençosman Destanı" adı altında Gençosman'ın Bağdat Seferine katılımı, sözkonusu savaşta gösterdiği üstün kahramanlığını destanlaştırmıştır.

Meşhur hikayedir, IV.Murat Bağdat seferine hazırlanırken gönüllü asker toplanmasını emreder ve der ki: "Hem de attığını vurabilmeli / Demir kapıları kırabilmeli / Gönüllü yazılan babayiğitin / Bıyığında tarak durabilmeli!" (G.D.7). Bu fermandaki şartlara uyduğunu düşünen Gençosman tereddütsüz orduya yazılmaya karar verir. Gönüllü asker toplamaya memur edilmiş olan vezirin karşısına çıkınca vezir sinirlenir ve şöyle seslenir: "Hakan buyruğu / Giremeyiz bir çocuğun kanına! - Bre çocuk! Bilmez misin fermanı? / Hakan duyar, keser bizden dermanı, / Değil seni ben gönüllü kaydedem / Hem istemem buralarda durmanı" (G.D.11-12). Gençosman ise hemen çıkışarak erliğin yaşta, başta ya da sakalda olmadığını söyleyerek veziri ikna eder ve orduya dahil edilir. Toplanan askerleri teftişe çıkan IV.Murat askerler içerisinde Gençosman'ı farkederek ve kemerinden tutup çekerek şöyle der: "Bre asi beri gel beri / Nice dinlemezsin fermanımızı? / Genç kimesnelerden istemem çeri! / Gönüllüler kamil er-kişi ola / Düşman saflarına kurt gibi dala... / Hem yiğit, hem cesur, hem de hünerli, / Yerinde ok çeke, yerinde pala.- Hem de attığını vurabilmeli, / Demir kapıları kırabilmeli / Gönüllü yazılan babayiğitin / Bıyığında, tarak durabilmeli!" (G.D.15). Bunun üzerine Gençosman cebinden demirden tıraşını çıkarır ve üst dudağına saplar. Ve "Bakın tarak nice durmakta! (G.D.16). der. IV. Murat gencin bu cesareti karşında hayrete düşerek onu öncülere serdar eyler. Ve Bağdat'ın fethi sırasında kale bendine sancağı dikmeğe çalışırken şehid edilir.

Destan içerisinde Gençosman'ın kimliği hakkında değişik ipuçları da verilir. Mesela Gençosman'ın Harputlu (G.D.11) ve Akkoyunlu soyundan geldiği (G.D.18), ayrıca yaşının onsekiz (A.D.88), evli ve hanımının üç aylık hamile olduğu (A.D.88) bildirilir. Bunların dışında destan içerisinde Gençosman'ı daha yakından tanımamızı sağlayacak olan ayrıntıları da verir:

Bir garip genç gezer erler içinde.
Belli yeni gelmiş, terler içinde.

Gayrı doğmaz eşi hiçbir anadan
Dünyada bilinen yerler içinde.

Yavru ceylan gibi ürkek görünür
Herkes üç beş gezer, o, tek görünür
On sekiz yaşında bir taze civan
Erkek içre daha erkek görünür.

Öz be öz, anadan, atadan oğuz
Besbelli gün yakmış, çehresi yağız
Arslanlar içinde bozkurt yavrusu
Bıyığı bitmemiş bir oğlacağız!

Adı Osman... Kendi Harput ilinden
Uçan kuşlar kurtulamaz elinden
Ayrılarak gelmiş gaza etmeğe
Öz anadan altı aylık gelinden

G.D.10-11

Ç. CUMHURİYET DÖNEMİ

1. Millî Mücadele: Millî mücadele tarihimizin önemli sayfalarından birisini oluşturan Maraş'ın işgaline karşı Sütçü İmam'ın başlattığı büyük direniş Niyazi Yıldırım'ın şiirlerinde geniş yer tutmaktadır. Bunun dışında Gençosmanoğlu Millî Mücadele'nin bir parçası olan Dumlupınar Savaşı'na da "30 Ağustos" adlı şiirinde değinmiştir. O bu şiirinde, Dumlupınar'la İstiklâl kavgasının ehl-i salibe karşı bütün yurttan başlatıldığını ve bu savaşın Bedir savaşıyla eşdeğerde olduğunu vurgular. "30 Ağustos", (Elazığ, S.4059, 30 Ağustos 1963, s.1)

"Niçin Kahraman Maraş" (DB.163) şiirinde 1919 yılında vatana koyu bir karanlık çöktüğünü, yedi düvelce vatan üzerinde oyunlar oynandığını, bu ahvalde iken düşmanın çok, dostun ise hiç olmadığını belirtir. Fransız'ın Maraş'ı işgali ile artık Maraş semalarında ezan sesinin duyulmadığını, kale burcunda bayrağın dalgalanmadığını, ama Uzunluk'taki Sütçü İmam'ların "Hey vatan namustur... özge anlamam!" diyerek ortaya kahramanca atıldığını destanında anlatır.

"Sütçü İmam" adlı şiirinde de vatanın her yerinde başlamış olan istiklâl mücadelesinin bir parçası olan Maraş'ın Fransızlara karşı direnişini anlatmıştır. Bu

şiiirinde de ilk önce vatanın İngiliz, Fransız, İtalyan, Yunan ve Moskoflar tarafından dört bir tarafından sarıldığını, ordumuzun dağıtıldığını söyler. İşte bu ahvâl içerisinde Gazi Paşa'nın Anadolu'ya geçerek “Ya istiklal, ya ölüm” sloganıyla halkı şuurlandırmaya çalıştığı vurgulanır. Tam bu günlerde, 1919'un kara günlerinde

O günlerden bir gün
Maraşta'yız.
Maraş'ın Uzunoluk çarşısında...
Çarşıda dükkanlar, bir cami ve bir hamam...
Bir de sütçü dükkanı
Hamamın karşısında...

Sütçü dükkanının sahibi
Adına bu destanı yazdığımız,
Sütçü İmam
El Hak dini bütün, imanı tamam.

Ve devamında üç Fransız askerinin, çarşafa bürünmüş Türk kadınına sarkıntılık edişi ve bu rezilliği gören Sütçü İmam'ın silahıyla Fransız askerlerini tabancasıyla vuruşu anlatılmış (DB.32-34).

2. Atatürk: Atatürk'ün adını Niyazi Yıldırım'ın bir şiirinde “Gazi Paşa” sıfatıyla rastlıyoruz. Yukarıda sözünü ettiğimiz “Sütçü İmam” adlı şiirinde İngiliz ve Fransız kafirlerinin Adana, Antep ve Maraş'ı işgaline değinirken şöyle der:

İngiliz, Fransız kafirlerinin
Ayak seslerini dinlemektedir...

Kulakları çınlar Alp Arslanların,
Kılıç Arslanların, Osman Beğlerin,
Kulakları çınlar Gazi Paşa'nın..
Bugünlerde yer-gök çınlamaktadır.

Gazi Paşa gelmiş Anadolu'ya,
Ne hoş geliştire bu, Samsun'dan beri
Ayakta Avrupa, Afrika, Asya..
Millet bu manayı anlamaktadır.

“Ya İstiklal, ya ölüm..!” der Gazi Paşa..
 Bozkurtlar ses verir ta... nerelerden...
 Vatan şarktan garba minarelerden
 “Ya İstiklal, ya ölüm!” banlamaktadır.
 DB.30-31

3. Diğer Kişiler

Sütçü İmam: Maraş’ın Fransızlar tarafından işgali sırasında, Fransız askerlerinin, Türk kadınlarının başından başörtülerini çıkarmaya çalışırken silahı ile müdahale eden ve müdahaleden sonra Maraş’ta istiklâl mücadelesinin ilk kıvılcımını çakan Sütçü İmam, Niyazi Yıldırım’ın şiirlerinde yerini almıştır.

Sütçü İmam’ın manevî dünyası ile ilgili olarak şöyle derken;

Sütçü İmam,
 El hak dini bütün, imanı tamam..

Gözleri ile ilgili şu bilgileri verir:

Sütçü İmam’ın “Kara üzüm” karası gözlerinde.

Diğer bölümlerde ise daha önce anlattığımız hadiseleri aktarır.

4. Yaşadığı Dönemin Kişileri

4.1. Siyasî Kişiler:

Nurettin Ardıçoğlu: Kendisi tarihçi, araştırmacı-yazar ve Elazığ’ın köklü ailelerindendir. Bir dönem Elazığ milletvekili iken Turizm Bakanlığı görevine de getirilmiştir. Harput tarihine ait önemli çalışmaları da olan Ardıçoğlu, bir süre Ankara’da çıkan Kudret gazetesinin baş yazarlığını yapmıştır. Millet partisinin önemli kademelerinde bulunmuş, Keban Barajı’nın yapımı sırasında çok büyük katkıları olmuştur. Daha sonraları Keban Holding’i kurmuş ve bu holding vasıtasıyla Elazığ bölgesine bir çok fabrikalar yaptırmıştır. Bu çalışmaların yanında İstanbul’da Elazığ

talebe yurdu kurdurmuş, Elazığ bölgesinin yardıma muhtaç talebelerine İstanbul'da tahsil imkanı vermiştir.³⁷

1961 yıllarının Maliye bakanı memurlara yapılacak zammı iptal edince, Ardıçoğlu bu karara karşı çıkmış, bunun üzerine Niyazi Yıldırım da destek mahiyetinde bir şiir kaleme almıştır:

Benden selam olsun Ardıçoğlu'na
Gerilip koltuğa yaslanmalıdır.
Meclis kürsüsünde nutuk sesinden
Gök kubbemiz güm güm seslenmelidir.

Memurlara zam kararı bozuldu
Dertlerimiz tümen tümen dizildi.
Ne yazıydı anlımıza yazıldı?
Bunu yazan kalem paslanmalıdır.

.....
Yıldırım der: Dert görmesin o eller
Ardıçoğlu!.. Konuşsun dudu diller
Sevinç gözyaşıyla bütün mendiller
Şöyle sırlıklam ıslanmalıdır.

“Zamlı Nazire”, Elazığ, S.3551, 31 Aralık 1961, s.1

Mutemit Yazıcı: Mutemit Yazıcı, 1953 yıllarında Elazığ'da belediye başkanlığı yapmış ve daha sonraları Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları hastanesinin baş hekimliğine getirilmiş, yaptığı çalışmalar ve gösterdiği üstün başarı ile Elazığ halkının gönlünde taht kurmuştur.

Gençosmanoğlu kendisi için üç şiir kaleme almıştır. Bu şiirlerden birisi Mutemit Yazıcı'nın yeni belediye başkanlığına seçildiği günlerde, diğer ikisi ise hemen hemen bu şiirden on yıl sonra yazılmış.

Sözkonusu ilk şiirinde Belediye Başkanı Mutemit Yazıcı'nın değişik sahalardaki yeniliklerine, yaptığı çalışmalara yer verilmiş:

³⁷ Bu bilgiler, 01.10.1996 tarihinde Ahmet Kabaklı ile yaptığımız konuşmadan alınmıştır.

.....
 Pahalı malları ucuza sattırdın
 Bakkala, kasab'a duman attırdın.
 Yoldan sapanlara ceza tattırdın.
 Peyniri getirdin tuşa be doktor!

Bir anda değişti şehrin havası
 Seni başkan yapan mazlum duası...
 Boşandı sinekli ayran kovası;
 Şöhretin ulaştı Muş'a be doktor!

.....
 "Değiş", Elazığ, S.927, 28 Mayıs 1953, s.2

"Dr.Mutemit Beğ'den İvedi Maruzat" adını taşıyan şiirinde de Ulukent İlkokulu'nun yazı tahtası eksikliği bildirilmiş ve kendisinden yardım istenmiştir:

Bu iki tahtamızı yapmamaya ne sebep?
 Zaten sayı alınız tahtasızlardır hep!
 O halde, bizimle de biraz meşgul olunuz
 Ben derdimi söyledim, siz de çare bulunuz.

Elazığ, S.3607, 7 Mart 1962, s.1

"Kaside" adını taşıyan şiirinde de, adından da anlaşılacağı üzere Doktor Mutemit Yazıcı'nın övgüsü dile getirilmiş:

Uğurlu ellerinle kurduğun her işi;
 Hakkın inayetiyle başardın yaşı, Doktor
 "İyilik remzi" gibi yazılmalıdı r adın,
 Bu aziz memlekette her dağa, taş, Doktor.

.....
 Elazığ, S.3557, 7 Ocak 1962, s.1

Dündar Taşer: Dündar Taşer'in için "Tükmen Ağam" adında bir şiirini eserine almıştır. "Dündar Taşer'in büyük hatırasına" altbaşlığı ile yazdığı bu şiirinde Niyazi Yıldırım, Taşer'in ölümünden duyulan üzüntüyü dile getirmiştir:

.....
 Ülkü yolu diken olur, taş olur,
 Yağsız ayran, kuru ekmek aş olur...

Kim derdi ki ağama bir iş olur???
 Kahpe felek bize oyun etti bil!..
 Attığı taş bağrımıza battı bil!..

Sanmayın bu, ağlamaya ağıttır...
 Bu, Ağamın kavlince bir öğüttür.
 Ağlamak ne? Dünder Ağam şehiddir.
 Ağlar olsan kaşlarını çattı bil!
 Oralari birbirine kattı bil!

DB.102-103

4.2. Edebî Kişiler:

Elmas Yıldırım: Daha önce hakkında bilgi verdiğimiz Elmas Yıldırım anısına Niyazi Yıldırım bir şiir yazmıştır. “Kara Destan” ve “Elmas Yıldırım’ın Aziz Ruhuna” alt başlığını taşıyan bu şiirde Gençosmanoğlu, Elmas Yıldırım’ın Türkistan’dan Anadolu’ya göç etmek zorunda kalmış olması hasebiyle, Yıldırım’ın mefkuresinden bahsetmiştir:

.....
 Altaylardan gün doğacak elbette,
 Türk evladı kalmayacak gurbette
 Turan diye kurduğumuz devlette,
 Adımızı ozan bilir, han bilir..

Karadestan kara bağlar başına,
 Duman çöker yüce dağlar başına.
 Kızıl baykuş tüner bağlar başına.
 Derdimizi derdimle yanan bilir.

.....

Yıldırım der: Söndü bir yıldızımız.
 Ülkü için feda oğul, kızımız..
 Karadestan gibi kara yazımız..
 Bizi Tanrı bilir asuman bilir.

BR.18-19

Dilaver Cebeci: Töre dergisinin Haziran 1979 sayısında, “Seyyah-ı Fakir Evliya Çelebi” imzasıyla Dilaver Cebeci, “Derbeyan-ı Mecelle-i Töre” başlıklı bir yazı yayımlar. Bu yazı da Sevinç Çokum için “Arya” tabirini kullanınca, Niyazi Yıldırım Dilaver Cebeci’ye cevap mahiyetinde şiir kaleme alır. Bu şiirinde Dilaver Cebeci için şöyle der:

Kendüne Seyyah-ı Fakir Evliya
Çelebi diyen bir kimesne var ya,

Namını duymuştur Çin, Maçın halkı,
Bilir şöhretini Hint’teki parya.

El hak, bizler dahi tasdik eyleriz
Bu zat hem Dilaver, hem dil-i derya.

.....

Töre, S.100, Eylül 1979, s.45

Sevinç Çokum: Yukarıda bahsettiğimiz Dilaver Cebeci’ye yazılmış şiirde Sevinç Çokum için de şöyle der:

Çelebi! Sevinç nam ol hatun kişi
“Bacıyan-ı Rum”dur. Olamaz Marya.

Bir başka şiirinde “Söğüt Bacılarını” anlatırken “Sevinçler, Sevgiler, Melinler” der ki buradaki Sevinç, Sevinç Çokum’dur. (AD.68)

Nihal Atsız: Atsız’ın ölümü üzerine yazılan şiirinde, ölümünden duyduğu üzüntüsünü dile getirmiştir:

Burada başsağlığı, orada gözler aydın;
İki ayrı dünyada iki ayrı tören var.

Tanrı katından gelen bir yüce buyruk üzre
Aramızdan ansızın çadırını deren var.

Orada ecdad ruhu şadumanlık içinde
Burada tamu içre gönüllerde boran var.

.....

Ve Tanrı-Kut Mete'nin huzurunda Atsız'ı
Kür Şad'la, Kül Tigin'le diz vururken gören var.

Töredir, konan göçer, doğan gün batır elbet
Tanrı zeval vermesin; devlet, din ve Kur'an var.

Dayanılmaz olsa da Atsız'lığın acısı
Ulu Tanrı'ya şükür, yine soy var, Turan var.
"Atsız Tanrıdağında", DB.35-36

Yahya Kemal: "Yahya Kemal'in Aziz Hatırasına" adını taşıyan şiirinde, Yahya Kemal için "Kendi gökkubbemizin parlak burcu", "Akıncı kollarının şehsuvarı", "Süleymaniye'nin mana mimarı" dedikten sonra sözlerini şöyle tamamlar:

İstanbul'umuzu aziz eyledin,
Güzel dilimizi leziz eyledin.

Sana, cennetinde: Hazreti Mevla
İstanbul'a benzer yer verse evla!
DB.37

Aşık Veysel: "Veysel Öbür Dünya'da" adını taşıyan şiirinde Veysel adeta cennette huriler tarafından karşılanması tasvir etmiştir:

.....
Rahmet mi, kıyamet mi.. Bu haber neyin nesi?
Derken kapı açıldı; Veysel'e: 'Gel' dediler.

Dokuz huri seğırtti Kevser Havzı üstüne,
Dokuz tas aynı anda doldu ve 'al' dediler.

Veysel dokuz doluyu içti: doku yudumda;
Huriler: "Gitme artı, burada kal." dediler.

Veysel öptü kopuzu üç kez baş perdesinden ...
"Bize Yunus dilinden velvele sal.." dediler.

Aşık Veysel gezindi tellerde ağır ağır;
"Türk'ün ağzına sağlık, dili ne bal" dediler.

“Neyleyeyim şol cenneti, bendeki aşk olmasa..”
 Ervah hep bir ağızdan: “Berhüdar ol...” dediler.
 DB.38-39

Fikret Memişoğlu: Niyazi Yıldırım'ın “Üstadım, Ağabeyim, Ruhumun ve Sanatımın mimarı” dediği Fikret Memişoğlu'nun ölümü onu çok üzmüş ve bu üzüntüsünü “Ağıt” başlıklı şiirinde şöyle dile getirmiştir:

Çayda çıra yakılsın,
 Meteris'e çıkılsın;
 Ağama nasıl kıydın?
 Ölüm, evin yıkılsın?

Kanasın yaram gayrı,
 Kimlere varam gayrı?
 Ağam gelmeze gitmiş;
 Ben nice duram gayrı?

Goncalar soldu bende,
 Ne haller oldu bende;
 Kabrine yüz sürmeye,
 Derman mı kaldı bende?

Denizdim, göle döndüm...
 Bir kurak çöle döndüm...
 Ağam gitti gideli,
 Savrulan küle döndüm!

DB.40-41

Arif Nihat Asya: Niyazi Yıldırım'ın etkilendiği önemli üç şahsiyetten birisi olan Arif Nihat Asya'nın ölümü de onun ruh dünyasında büyük yıkıntılara sebep olmuş ve bu hislerini iki ayrı şiirle dile getirmiştir. “Büyük Şair Arif Nihat Asya'nın ölümü üzerine, 5 Ocak Uçmağı” adını taşıyan şiirinde Arif Nihat için “Türk'ün şiirinde bir yüce ad”, “Bu çınarın gür dallarından biri” derken, devamını şöyle getirir:

Milletti, Devleti, destandı, dindi...
 Kine karşı sevgi, geceye gündü
 Mevlana yolunun bu ulu piri.
 DB.42

“ Arif Nihat Asya’nın aziz Hatırasına, 5 Ocak Uçmağı” adındaki diğer şiirinde de, yine onun mevlevî dervişi olduğundan bahsettikten sonra şöyle devam eder:

Şöhrete, paraya-pula rindane
 Bakabilenlerin görenlerinden...

Muhabbet bezminin dili evradlı,
 Eli tesbihli son yarenlerinden...

Çoraklarda açan öksüz güllerin
 En elvanlı yediverenlerinden ...

Arif Nihat Asya, ses verdi şi’re
 Ruhumuzun deli boranlarından..

DB.43

Necip Fazıl: 7 dörtlükten meydana gelen “Necip Fazıl’a Dair” adlı şiirini de Necip Fazıl’a ithaf etmiştir:

Haraç-mezat on paraya
 Satılmazken bin okkası
 O’nda geldi bir araya
 Şiirin iki yakası...

Sorarsanız; Nedir hali!
 Neyse “cezbe” odur hali
 Türk şiirinin bedir hali
 Ve Türk dilinin bekası...

DB.45

4.3. Ülkücü Gençler: Bazen şiirlerinde ülkücü gençlere topluca yer verirken, bazen de şahıs şahıs destanlaştırmıştır. İlk kitabının içinde yer alan “52 Satır” adlı şiirinde, ülkücü gençleri topluca değerlendirir:

Ey! Benim bahtım gibi, kara bahtlı olanlar,
Ey! Hayat goncaları açılmadan, solanlar.
Ey! Vatan kavgasının, kemikten siperleri,
Size haykırıyorum siz ey ülkü erleri!
Nerde o “sütunları” saran korkunç alevler?
Sizin ruhunuzdaydı, ateş püsküren devler.

.....
Hakikat şiarınız, haksızlık şikarınız.
Bilirim korkarsınız darbe-i hakaretten;
.....

BR.37-38

Dursun Önkuzu: 23 Kasım 1970 tarihinde Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu’nda aşırı solcu militanlarca 3 gün süren işkencelerle şehit edilen³⁸ Dursun Önkuzu’yu da şöyle anlatır:

Önkuzu hey!.. Önkuzu!
Önde gider Önkuzu...
Anası “Dursun” demiş..
Durmaz... gider Önkuzu.

Kuzu yürür... kuzu yürür...
Önde Önkuzu yürür...
Kuzular meledikçe
Gönlüme sızı yürür!
.....

Dursun adı... Dursun adı...
O gitti, dursun adı.
Dillerde türkü olsun,
Yürekte vursun adı!

³⁸ Devlet, S.265, 2 Aralık 1974, s.4

Kuzular koç olacak,
 Toy, düğün, göç olacak,
 Bu yılki kuzuların
 Adları “öç” olacak!!!
 DB.104

Süleyman Özmen: 18 Mart salı günü Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nda komünistler tarafından kurşunlanarak öldürülen Süleyman Özmen³⁹ için bir şiir kaleme almıştır:

Öz menem!..
 Öz menem!..
 Onlar kabuk.. öz menem!
 Sen yelde savrulan kül..
 Yüreklerde köz menem!

.....

Bitsin bu kızıl oyun!..
 Açılsın bahtı ay'ın!..
 Altay'da kurultayın
 Toplandığı güz menem!

Bozkurt'um! Vur tilkiye..
 Vur... kurtulsun Türkiye..
 Sizi büyük ülkeye
 Götürse iz, menem!..

Ülkü uğrunda şehid
 Men Süleyman Özmenem!
 DB.106

³⁹ *Devlet*, 15 Mart 1971, s.2

İlbey - Gülbey: Adana'da askerlik görevini ifa ederken öldürülen biri Erzurumlu diğeri Bursalı olan ve adları birbiriyle kaffiyeli iki ülkücü gencin adına da bir destan kaleme almıştır:

Bir Palandöken'den, bir Uludağ'dan
Kar topu yiğit.
İki dağ göğüslü, nur topu yiğit...
Biri dadaşımdır, biri zeybeğim.

Biri vatan diye çırpınan yürek
"Son ocağımız"...
Biri ar damarı, kan sığağımız.
İl Ordumuz demek, Gül sancağımız...
Biri İlbey'imdir, biri Gülbey'im.

Sen "Emir Sultan" de, ben dahi diyem
"Çifte Minare".
Hain kurşunlarla serildi yere...
Bu kaçınıcı feryad erdi göklere,
Bu kaçınıcı gelin kaldı dul, beyim?

Dağ çok; Ağrı, Sübhan, Mastar, Erciyes
Ve Kop dağları
Balkan hatırası Rodop dağları
İlbey, Gülbeyler... soy sop dağları...
Gönül dağıma sen çare bul beyim!
DB.100-101

4.4. Diğerleri

Aybey ve Karmen Gençosmanoğlu: Yazdığı son şiirlerinden birisi olan ve ölümünden sonra Türk Edebiyatı dergisinde yayımlanan bir şiirini oğlu Aybey ve gelini Karmen için yazar. Aybey Türkiye gazetesinin Mein (Amerika) temsilciliğini yaptığı için Amerika'da yaşamaktadır. Karmen daha sonra müslüman olarak Zeynep adını almıştır:

"Amerika'daki Yavrularımız İçin"
Uçurduğumuz iki güvercin
Şu anda Mein'de olmalılar...

Gencecik ve güzel kuşlarımız
Bahtiyar ve zinde olmalılar...

Can evimizden kopup gittiler
Hep mutlu bir günde olmalılar...

El ele, başbaşa... Ömür boyu
Bir can gibi tende olmalılar...

Gül kokuları nerde gelirse
Yavrular, o yönde olmalılar...

Dileriz... Ümit ederiz en son
Ve en güzel dinde olmalılar...

Karmen ve Aybey.. İki yavrumuz
Şu anda Mein'de olmalılar.
S.239, Eylül 1993, s.9

Mehmet Kaplan: ın ardın da bir şiir yayımlamıştır:

Alimlerin göçü, alemimizden
Çok şeyler koparıp gitmede bizden.

Bir garip yalnızlık hüznüyle dolar
Ruhlarımız... derman kesilir dizden.

.....

Döndüğü olmadı Kaplan Hoca'nın
"Bela" meclisinde verdiği sözden

Rahim sıfatınla yarlığa onu,
"Diri" vasfın ile sar bizi özden.

DB.44

Fethi Gemuhluoğlu: “Derviş “ olarak nitelendirdiği Fethi Gemuhluoğlu da Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nun şiirleri içerisinde yerini almıştır:

Hak yolunu gönül yolu
Bilmişti Hakk’a yürüdü
Değişmez töredir Hak’tan
Gelmişti, Hakk’a yürüdü.

Ne gezindi, azda çokta,
Ne yıldız aradı gökte
Mutlak güzelliği Hak’ta
Bulmuştu; Hakk’a yürüdü.

Giyinip ak önlüğünü
Seçti vuslat şenliğini
Aynalardan benliğini
Silmişti, Hakk’a yürüdü

Titremeden eli, dizi
Aştı yokuşları, düzü
Elest içre, Bela sözü
Vermiştir, Hakk’a yürüdü.

Bir almadan, binbir veren
Dikenliklerden gül deren
Yesevi’den bir Alp-Eren
Dervişti Hakk’a yürüdü

DB.47

Hıdır Sezgin - Mevlud Canaydın: “Davulu tecvid üzre çalan büyük sanatkar” dediği Hıdır Sezgin ve “klarnetle maveradan ses getiren büyük sanatkar” olarak nitelendirdiği Mevlud Canaydın’a ithaf edilmiş “Delilo” adlı şiirinde şöyle der:

Dilinde meşk olanın neler geçmez içinden:
Yoruldum deme Hıdır, biraz daha hele vur!

Delilo ezgisiyle çatlasın gırnata
Duracak gün mü bugün. Mevlud anan öle vur.

DB.171

Hacı Hayri: 19.y.y. sonlarında yaşamıştır. Kendisi Divan edebiyatının son temsilcilerindendir. İstanbul'da da tanınmıştır. Ahmet Mithat Efendi kendisine “Aferin” adında baş makale yazmıştır.⁴⁰ Niyazi Yıldırım, Harput'un kültür abidelerinden, bestekar ve şair olan Hacı Hayri'ye “Kafiyesi Anılar” adlı şiirinde atıfta bulunarak ona ait bir beyiti de aktarmıştır:

.....
Konuştu harabeler...
Anılar anılar anılar...
Yankılar yıkık kale duvarlarında...
“Meyhaneler kapusu bahtım gibi kapansın
Rindane bade içmek sensiz yasağ olaydı...”

Elazığ, S.3453, 8 Eylül 1961, s.1

Bu şiir DB'de başka bir adla ve biraz daha farklı biçimde yer almaktadır:

Bir türkü tutturdum Kayabaşı'nda,
Hey... hey... ler yükseldi Kale'den
“Meyhaneler kapısı bahtım gibi kapansın..”
“Sensin beni kul eden...”

DB.167

Hacı Kaya: Asıl adı Fahri Kaya olan Hacı Kaya, Harput'un yanında Fırat köprüsünün yanında “İzoğlu” köyündendir. Kendisi İttihat ve terakki mensubudur. Hatibane konuşan bir şahsiyete sahipti. Rejime karşı bir yönü olduğu da söylenir. Rejime karşı olduğu yönü de herhalde onun İttihat Terakkici oluşundan ileri gelmektedir. Kendisine ait “Bu millet ölmez çünkü alimat-ı farikasını göklerden almıştır.” sözü hala dillerde dolaşmaktadır.⁴¹ 7.6.1962 tarihinde ölen Hacı Kaya'yı Gençosmanoğlu “Çınar gövdeli, pala bıyıklı, geniş göğüslü, dik başlı” olarak bize sunarken⁴² Mutemir Yazıcı da bir yazısında onu şöyle anlatır: “ Hacı Kaya daha genç yaşında iken İttihat ve Terakki Cemiyetini Elazığ'da kurarak o zamanın iç meselelerinde mühim roller oynamıştır. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkmasıyla Elazığ'da kurduğu Vilayat-ı Şarkıyye Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti vasiyesiyle vatanın tehlikede olduğunu bütün Şark vilayetlerine duyurmuş ve Elazığ'dan Mustafa Kemal'e çektiği bir telgrafla “ başta Elazıglılar olmak üzere bütün şark vilayetleri arkanızdadır”

⁴⁰ Bu bilgiler, 01.10.1996 tarihinde Ahmet Kabaklı ile yaptığımız konuşmadan alınmıştır.

⁴¹ Bu bilgiler, 01.10.1996 tarihinde Ahmet Kabaklı ile yaptığımız konuşmadan alınmıştır.

⁴² “Merhum Hacı Kaya”, Elazığ, S.3681, 9 Haziran 1962, s.2.

demıştır. Hacı Kaya Erzurum Kongresinde Mustafa Kemal'in yanında çalışmış ve onu Sivas Kongresine giderken destekleyenler, nakti yardımda bulunanlar arasında yer almıştır. Hacı Kaya, Mustafa Kemal Sivas Kongresine giderken, Osmanlı devletine ait maliye kasalarına el koyarak topladığı 30.000 altını Sivas Kongresinin açıldığı gün Mustafa Kemal'e yetiştirmiştir" ... "İstiklal Harbi sona erdiği gün İzmir'de aktedilen Büyük İktisat Kongresi'ne iştirak edip bu kongre kararlarından olarak milletçe kendisine armağan edilen köşk, konak ve araziye "vazifemi yaptım" diyerek kabul etmemiştir. Hacı Kaya, kendisine gerek Atatürk, gerek İnönü tarafından teklif edilen mebusluğu "Ben haddimi bilirim" sözüyle reddetmiştir. Hacı Kaya şaşalı devirlerinde eline geçen sayısız fırsatlardan kendine tek kuruş ayırmayı düşünmemiş muhtaç kaldığı bir anda mücadele arkadaşı Memduh Şevket Esenal'ın kendi parasıyla alarak hediye ettiği kerpiç bir evde ömrünü geçirmiştir. Hacı Kaya Şeyh Sait isyanında Elazığ'ı koruyanların başlarında bulunanlardan biridir" ... "Miras olarak bıraktığı şeyler, Atatürk'ün sayısız telgrafları ve kırmızı şeritli İstiklal madalyasından başka bir şey değildir." ⁴³

Bir dönem milletvekilliği de yapmış olan Hacı Kaya, Niyazi Yıldırım'ın şiirinde şu şekilde yüceltilir:

Harput'un burcuna çekti seni bayrak diyerek
Yaşadın ömrünü ey mert kişi baş eğmiyerek!..
Seni basmakla bugün bağrına toprak övünür.
Seni tebcil ile billah kamu ervah sevinir.

"Hacı Kaya İçin", Elazığ, S. 3683, 12 Haziran 1962, s.2

Suat Meriçelli: Keban'da yargıçlık yapmış olan Suat Meriçelli'ye de "Kaside" adında bir şiirini ithaf eder:

Geçip dehrin çemberinden,
Hakim-i ender olmuşsun.
Mey çekip aşk kadehinden..
Rind-i kalender olmuşsun.

Yargıcım, gücenme bana..
Müsalesiz çattım sana.

⁴³ YAZICI, Mutemit; Elazığ, S.3680, 8 Haziran 1962.

Bu yaşıta düşüp (Geba'n'a)
Neyleyim heder olmuşsun.
BR.78

5. Hicvettikleri

Kemal Turan: Turan gazetesinin kurucusu İhsan Turan'ın oğludur. Elazığ'da 1945'lerden beri yayımlanmakta olan "Turan" gazetesinin sahibidir. Niyazi Yıldırım'ın köşe yazarlığı yaptığı Elazığ gazetesi ile Turan gazetesi arasında uzun yıllar tartışma olmuş, Gençosmanoğlu da zaman zaman bu tartışmalara katılmıştır. İşte Niyazi Yıldırım, Ulukent Köyü İlkokul öğretmeni ve muhtarı iken, Kemal Turan gazetesinde Niyazi Yıldırım'ın adını karıştırarak bir yazı yayımlar. Bunun üzerine Niyazi Yıldırım cevap mahiyetinde "Kemal Turan'a 1.Ders" adında bir şiirini yayımlar. Bu şiirinde açıkça tartışmaya çağırır:

Hedefi seçemedin, silleni boşa vurdun
Hasma taş atacakken kelleni taşa vurdun

Anlamadım sebebi neydi bu saldırışın,
İkinip sakınarak bu avurt dolduruşun?

Düşündüm bulamadım, ne sebep, ne gerekçe
Madem ki arzu ettin; kapışalım erkekçe...

Ama bu kapışmamız olmasın taş atarak...
Mantık terazisinde fikirleri tartarak

En ince duygularla sayfalar örülmeli,
Ak'la kara'nın farkı ap açık görülmeli...

.....

Elazığ, S.4013, 7 Temmuz 1963, s.1

Rasim Ozan: Rasim Ozan, "Ozan" imzasıyla uzun yıllar Elazığ gazetelerinde şiirler yayımlamıştır. Niyazi Yıldırım 29 Haziran 1953 tarihli Elazığ gazetesinde "Değil" başlıklı bir şiir yayımlayarak, Ozan'ın kadına medhiyeler yazmasını, "Erler kadın için gözyaşı dökmez" diyerek eleştirir ve şöyle devam eder:

Kalem oynatırsın "Kadın" üstüne.
Bu yolda ne geçer bilmem destine?

Elinde koz yoksa gitme restine
Merd olan acize varası değil.

Kötüye varmaksa eğer muradın.
Elbette ilk hedef değildir “Kadın”.
Çoktur yontulacak budaklı odun.
Onunda şimdilik sırası değil.

Nice koç yiğitler doğuranlar var.
Gözyaşıyla hamur yoğuranlar var.
Düşmanı gazaya çağırınlar var.
Kadınlık, tencere karası değil.

.....
Elazığ, S.951, 29 Haziran 1953, s.2

Bu şiirden sonra Ozan’la Niyazi Yıldırım arasında söz düellosu başlar. Ozan, Gençosmanoğlu’na toplam 9 şiir, Niyazi Yıldırım da Ozan’a 4 şiirle karşılık verir.

Niyazi Yıldırım bu şiirlerinde Ozan için şunları söyler:

.....
Yıldırım der: Bu yol yokuş çıkılmaz
Tekme ile doğru duvar yıkılmaz,
Hasım aciz kusuruna bakılmaz.
Çamuru çirkefe kardıkta geçtik.

“Geçtik”, Elazığ, S.956, 4 Temmuz 1953, s.2

.....
“Kadını” diline getirmez oldun.
Tatlı söz söyledik götürmez oldun.
Şu martavalları bitirmez oldun.
Çaldığın davuldur, kopuz değildir.

Biz hırsız diyeni hoş görüp geçtik,
İçini tamtakır boşgörüp geçtik.
Sözümüz hikmettir topuz değildir.

.....

Yakanı bırakmam beri gel beri
 Seninle işimiz çok şimden geri.
 Mefkure yoluna adanmış seri,
 Diline dolama sakız değildir.

.....
 “Değildir”, Elazığ, S.965, Temmuz 1953, s.2

Ey çelimsiz ve bomboş, tamtakır, sahte Ozan!
 Lûf-ü güzaf ebesi çatlak sesli borazan...
 Hafifçe dokunmakla kuyruğunun ucuna;
 Hemen benzeyiverdin nargile marpucuna.
 Üfledin yüzümüze hezeyan dumanını,
 Bilmedin mi, Yıldırım gevretir imanını...
 Şairliği, sanatı öyle belledin demek?
 Hayır ahbap, şairlik değildir herze yemek.
 “Bu ne iştir” diye söyledim sana.
 Üstadın sözlerinden biraz ibret alsana!
 Pirelendin bitlendin, kaşındıkça kaşındın.
 Yıldırım çarptı seni aşındıkça aşındın.
 Küçüldükçe küçüldün, sanki yapıştın yere.
 En sonunda başına geçti küflü tencere.
 “Tezekten terazinin b...tan kefesi gibi,
 Yuvarlandın yerlere zeytin küfesi gibi.
 Ey.. güneşin yanında, camı işlenmiş fener!
 Puf deyiversem söner fırıldak gibi döner.
 Körüm, basar ezerim diyerek kıymıyorum.
 Sağırım sineklerin sesini duymuyorum.
 Göreydim, kalemimi sokardın gözlerine,
 İşitseydin çifte mim koyardın sözlerine
 Aşıksın, sana dostum, bir telli turna gerek.
 Bir de öttürmen için gümüşlü zurna gerek.
 Al onları, düş yola, çık dağların başına.
 Mani yaz kadınların kirpiğine kaşına.

.....
 “Deyiş”, Elazığ, S.975, 28 Temmuz 1953, s.2

Nazım Hikmet: Nazım Hikmet'in hapisten çıkmasını sağlayan af kanunun çıkması vesilesiyle bir hicviyye de ona yazmıştır. Bu şiirin tamamını alıyoruz:

Ey kızıl diyarların kızıl kalemli dostu!
 Ey şimal ayısının köhnemiş kirli postu!
 Demek çıktın kodesten? Seni tebrik ederim (!)
 Tekrar döneceğini şimdiden müjdelerim (!)
 Seni kanun (!) affetti; milli ruh affetmedi.
 O çirkin sesleriniz kulaklardan gitmedi.
 Emellerin tahakkuk etmedi etmeyecek.
 Size olan kinimiz bitmedi bitmeyecek
 İnkar edip soyunu sopunu vatanını
 Dinletmek istediniz bize moskof çanını
 Küfür ettin mukaddes tanıdıklarımıza
 Kızıl zehir akıtmak istedin kanımıza
 Satacaktın vatanı bir fırsat bulsa idin.
 Başımızda taşırdık bizimle olsa idin.
 Nankörsün ülküsüzsün, ülkün Lenine tapmak
 Kudurmuş köpeklerin köleliğini yapmak
 Hayır hayır! Bu fikir (!) geçmez bizim kapıdan.
 Kimse taş sökemez bu mukaddes yapıdan
 Talim et Sağdan yürü, Sağa dön Sağa yanaş.
 Sağdan yaz, Sağdan konuş, Sağol sağol arkadaş.
 Bunları bellediysen yok sana diyeceğim.
 Fakat dersin ki yine iyman etmiyeceğim
 O zaman yıldırımlar yumruk olur kafanda
 Köpeklere ekmek yok bu mübarek vatanda.

BR.17

Erbakan: 'a da bir yerde şöyle der:

Erliğin lazım değil; hor bakma yeter.

Devlet, S.227, 11 Mart 1974, s.7

Demirel:

Demirel, AP'nin Komünizme "Baraj" olduğunu söylemiş.

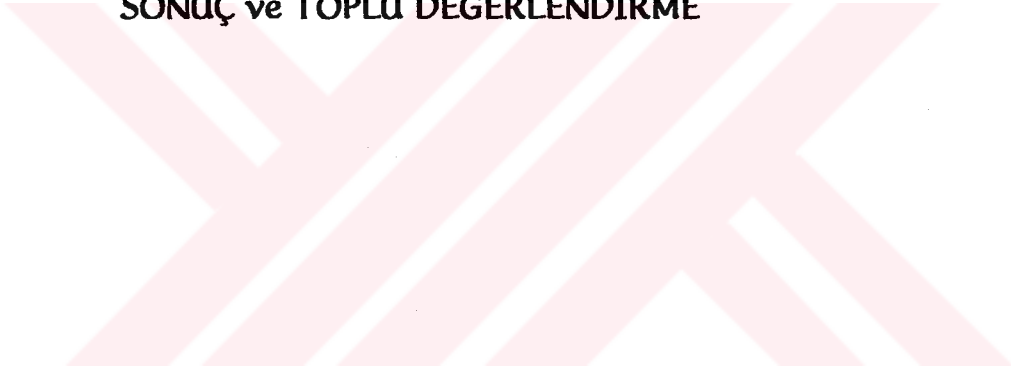
Biz, garaj, viraj ve mangıraj olduğunu bilirdik.

Devlet, S.227, 11 Mart 1974, s.7

NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU'NUN KİTAPLAŞAN ŞİİRLERİNDE GEÇEN ŞAHISLAR İNDEKSİ

- Afşın Beğ :** AD.23-24, DB.239.
Ahi Evren: AD.152, DB.152, DB.198
Ahmet Yesevî: AD.16, AD.35-39, DB.132, DB.134, DB.206
Akşemseddin: AD.82, AD.79
Akçakoca Beğ: AD.46
Alpaslan: DB.30, DB.91, DB.195, DB.242-259
Arif Nihat Asya: DB.42, DB.43
Artuk Beğ: DB.263-264
Aşık Veysel: DB.38-39
Atatürk: DB.30, DB.31
Ayhan Songar: DB.216
Aykut Alp: AD.46
Balak Gazi: DB.25, DB.234, DB.267-276
Barak Baba: DB.132
Barbaros: BR.49, DB.202
Barış Manço: DB.216
Çağrı Beğ: DB.242
Çaka Beğ: AD.44
Çubuk Gazi: AD.44
Danışmend: AD.44
Dündar Taşer: DB.102-103
Dursun Önkuzu: DB.104
Edebalı: AD.62, DB.16, DB.138, DB.151
Elmas Yıldırım: BR.18
Ertuğrul Gazi: AD.47, AD.48-49, AD.75, DB.21, DB.134, DB.135, DB.138, DB.207
Fatih Sultan Mehmet: AD.79, AD.82, DB.30, DB.76-77, DB.207
Fethi Gemuhluoğlu: DB.47
Fikret Memişoğlu: DB.40-41
Fuzulî: DB.117
Genç Osman: BR.49, GD.
Gürani: AD.82
Hacı Bayram Velî: AD.66, AD.79, DB.152
Hacı Bektaş Velî: AD.60, AD.64, DB.132, DB.151, DB.195, DB.198
Hıdır Sezgin: DB.170-171
Hızır Beğ Çelebi: AD.82
Hoca Hayreddin: AD.82
Hüsrev: AD.82
I.Murat Hüdavendigâr: DB.20
IV.Murat: AD.85
İlbey-Gülbey: DB.100-101, DB.161
İshâk: AD.82
Kara Mürsel: DB.96-97
Karaca: AD.82
Kılıç Aslan: AD.44, DB.30
Kutalmışoğlu Gazi Süleyman Beğ: AD.26, AD.44, DB.260-262
Lütfiler: AD.82
Mal Hatun: DB.96
Mehmet Kaplan: DB.44
Melin Haser: AD.70
Mengüç: AD.44
Mevlana: AD.16, AD.61, AD.76-78, DB.26-27, DB.206
Mevlud Canaydın: DB.170-171
Nasreddin Hoca: BR.72
Nazım Hikmet: BR.17
Necip Fazıl: DB.45
Nene Hatun: DB.19
Nihal Atsız: DB.35-36
Orhan Gazi: AD.46
Osman Gazi: AD.47, AD.50-57, DB.30, DB.133, DB.134, DB.135, DB.137, DB.138, DB.139, DB.141
Saltuk Beğ: DB.132, DB.265
Sarı Saltuk: DB.132, DB.265
Sarıca: AD.82
Sav Tigin: DB.246
Sevgi Kafalı: AD.70
Sevinç Çokum: AD.70
Suat Meriçelli: BR.78
Süleyman Özmen: DB.105-106
Sultan Selim Han: BR.18
Sütçü İmam: DB.29-35, DB.163
Tahir Kutsi: DB.217
Tuğrul Alp: DB.195
Turgut Alp: AD.46, DB.202
Uzun Hasan: DB.25
Yahya Kemal: DB.37-38
Yunus Emre: AD.16, AD.60, AD.61, AD.70-75, DB.28, DB.132, DB.206
Zağanos: AD.82

SONUÇ ve TOPLU DEĞERLENDİRME

SONUÇ ve TOPLU DEĞERLENDİRME

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Ziya Gökalp, Hilmi Ziya Ülken, Haluk Nihat Pepeyi ve Basri Gocul'un yaptığı "Türk Destanı" denemelerinden sonra zirveye en çok yaklaşan şairlerimizden biridir.

Yirminci yüzyılın Dede Korkut'u diyebileceğimiz Niyazi Yıldırım, Elazığ'ın Ağın kazasında 25.08.1929'da doğmuştur. Belgeler bölümünde soyağacını sunduğumuz Gençosmanoğlu, Bağdat'ın fethinde olağanüstü kahramanlık gösteren Genç Osman'ın soyundan gelmektedir. Babasının, tanınmış bir çok şairden okuduğu şiirlerle büyüyen Niyazi Yıldırım, daha ilkokul sıralarında şiirler yazmaya başlamıştır. Ağın'a devamlı gelen Orhun, Büyük Doğu gibi milliyetçi muhafazakar dergileri okuyarak kültürünü zenginleştirmeye çalışan Niyazi Yıldırım, Ağın'da tamamladığı ilk öğreniminden sonra Ladik/Akpınar köy enstitüsüne yazılmış ve bu öğrenimini Malatya Akçadağ Köy Enstitüsünde tamamlamıştır. İlkokul öğretmenlerinin Niyazi Yıldırım'da tutuşturdukları milliyetçilik ateşi, bu enstitüdeki öğretmenleri tarafından daha da kuvvetlendirilmiştir.

Şairimiz o yıllarda Türkistan'daki zulümden kaçarak Anadolu'ya gelen ve Ağın'a yerleşen Elmas Yıldırım'la tanışmış, ondan Türkistan Türkleri üzerindeki Rus zulmünü dinleyerek etkilenmiş ve Turan ülküsünü öğrenmiştir. Öğretmenliğe başladığı 1947'li yıllarda Nihal Atsız'ın "Bozkurtların Ölümü" adlı romanını defalarca okuyarak adeta ezberlemiştir. Bu romanı nazma çekme çalışmaları sırasında Atsız'la tanışan Gençosmanoğlu, Atsız'la devamlı mektuplaşarak ondan adeta şiir sanatı dersleri almıştır. 18 yıl Elazığ'ın değişik köylerinde ilkokul öğretmenliği yaparken, aynı zamanda Fikret Memişoğlu'nun yürüttüğü kültür faaliyetlerine katılmış, Elazığ gazetesinde devamlı şiir ve nesirlerini yayımlamıştır. Bu yıllarda Fikret Memişoğlu'nun teşvikleriyle destan tarzına

yönelen Gençosmanoğlu, iki yıl süre ile ilköğretim müfettişliğine getirilmiştir. Bu görevinden sonra Millî Eğitim Bakanlığı Şube Müdür Yardımcısı sıfatıyla Ankara'ya gelmiştir. Ankara'ya geldiği bu yıllarda, 1967 yılında Defne dergisinin idarehanesinde Arif Nihad Asya ile tanışmış ve dost olmuş; bu dostlukları Asya'nın ölümüne kadar devam etmiştir. Arif Nihad'ın şiirlerinin tamamına yakını ezbere bilen Gençosmanoğlu, serbest tarzdaki şiirlerini onun etkisi ile yazmıştır. Dört yıl müdür yardımcılığı görevini başarıyla sürdüren Niyazi Yıldırım, dört yıl kadar da şube müdürlüğü yapmıştır. 1974 yılında Genel Müdür Yardımcısı, 1975 yılında Devlet Kitapları Müdürü olmuştur. 1977 ile 1978 yılları arasında Devlet Konservatuvarı Genel Sekreteri olan Gençosmanoğlu, 1978 yılında kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır. Emekliye ayrılışından sonra yayın hayatına atılmış ve Doğu Türkistan'ın Sesi, Türk Edebiyatı dergisi ile Türkiye Gazetesinde idarî görevler almış; kendisinin bir şiirinde tarih düşürdüğü bir ayda ve günde, yani 1992 Ağustos'unun Cuma gününde, gün doğmadan evvel vefât etmiştir.

Yirminin üzerinde farklı dergi ve gazetede şiir ve nesirlerini yayımlayan Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, çalışmalarının büyük bir çoğunluğunu Elazığ, Defne, Devlet, Yeni Fırat ve Türkiye Gazetesinde neşrederek okuyucularıyla buluşmuştur. Şiirlerinin büyük çoğunluğunu 11 kitabında toplamaya muvaffak olduğu halde, nesirlerini kitaplaştıramamıştır. Bunun yanında tamamladığı ve teslim ettiği Millî Mücadele Destanı adlı kitabı, Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanacağı günü beklemektedir.

Millîyetlerin hayatında büyük rol oynayan tarihî hadiselerin ve bu hadiselerde kahramanlık gösteren şahsiyetlerin birer manzum hikâyesi demek olan destanların yazılması için ona uygun bir ruh yapısı, dil, üslup gücü ile beraber ahenk kudretine ihtiyacı vardır. Tabiatı, yetiştiği çevre, hocaları, okuduğu kitaplarla bir destan şairi olma hüviyetini kazanan Gençosmanoğlu, şiirinde destan üslubunu yakalamış, gerek muhteva gerekse bu muhtevayı meydana getiren ahenk, ritm ve armoni öğelerini başarılı bir şekilde kullanmıştır.

O, şiirlerinde, Türk şiir geleneğimizde görülen aruz ve hece ile beraber 1940'lardan sonra yaygınlaşan serbest tarzı da kullanmıştır. Şiirleri üzerine yaptığımız incelemelerde hecenin tüm şiirleri içerisinde %87, aruzun %9 serbest tarzın da %4'lük bir kullanım oranına sahip

olduğunu gördük. Vezin kalıplarını şiirlerindeki muhtevaya uygun bir şekilde kullanmaya dikkat eden Gençosmanoğlu'nun, şekille muhtevayı mezcetme başarısını gösterdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. O her üç tarzda yazmış olmakla beraber, daha çok millî veznimiz olan heceye iltifat etmiş ve özellikle hece vezninin kullanılması için genç şairlere de tavsiyelerde bulunmuştur. Hece vezninin ise halk şairleri tarafından en çok tercih edilen 11'li, 14'lü, 8'li ve 7'li hece kalıplarını tercih etmiştir. Bozkurtların Destanı adlı eserinde yer alan şiirlerinin dışındakilerde duraklara fazla itibar etmediği görülür. O, şiir boyunca aynı durağın kullanılmasının monotonluğa yol açacağı düşüncesiyle yer yer durakları değiştirmiş ve böylece ahengi yakalamak istemiş ve bu uygulamasını da başarıyla yürütmüştür. Ayrıca hem vezin kalıplarını hem de şiirlerindeki durakları his ve hayale uygun seçerek yine şekil-muhteva bütünlüğünü sağlamaya çalışmıştır. Bunun yanında asırlardan beri Türk şairleri tarafından kullanılan aruz vezninin artık millileştiği görüşünde olan Gençosmanoğlu; aruz gibi serbest tarzın da güçlü şairler elinde millileşeceği inancını taşımaktadır. Bununla birlikte o, kafiye ve rediften yoksun tamamen serbest bir tarzın da kesinlikle savunucusu değildir. Ancak kendisiyle yapılan mülakatlarda hiç bir şekil kaydına bağlı kalmadan yazılan şiirleri milletin sevmediğini ve sevmeyeceğini bir çok defalar tekrarlamıştır. Kendi şiirleri içerisinde görülen serbest tarzın ise tamamen kuralsız olmadığını, bazen hece ölçüsüyle, bazen de serbest özellik gösterdiğini ve kafiye redif gibi ritim unsurlarını taşıdığını görüyoruz. Bu tarz şiirlerinde Arif Nihad Asya'yı örnek aldığını mülakatlarında ifade etmektedir.

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, serbest tarzdaki şiirleri de dahil olmak üzere, hemen hemen her şiirinde kafiye ve redifi kullanmıştır. Yayımladığı 11 şiir kitabında ve kitabına dahil etmediği şiirlerinde kafiyesiz düzenlenmiş şiir yok denecek kadar azdır. Serbest tarzda yazdığı şiirlerinde düzenli olmasa bile yine de kafiye ve redif mevcuttur. Öyle ki onun şiirlerinde kafiye ritmik bir unsur olarak fevkalade bir görev üstlendikleri gibi, fikrin ve hayalin derinleştirilip daha çarpıcı hale gelmesinde de etkili rol oynamaktadırlar. Bu açıdan diyebiliriz ki o, adeta şiir için kafiye şart koşar. Kafiye çeşitlerinden yarım, tam ve zengin kafiye hemen hemen eşit derecede kullanırken, tunc ve cinaslı kafiyelere fazla itibar etmemiştir. Kafiyelerini her çeşitten kelimelerle oluşturmuş, diğer hususlarda olduğu gibi muhteva ile kafiye bütünlüğünü sağlamak istemiştir. Bazen bu kafiyelere bakarak şiirin muhtevasını tespit etmemiz

mümkündür. Kafiyelerinde çok geniş coğrafya isimleri yanında bu coğrafyaları çağrıştıracak şahsiyetlerin de isimleriyle sık sık karşılaşmaktayız. Yine şîirlerinin muhtevasına uygun olarak kullandığı arkaik ve mahalî kelimelere zaman zaman kafiyelerinde yer vererek okuyucuyu destanda anlatılan dönemin içine çekmek istemiştir. Bu hususiyetlerin yanında halk şîiri geleneğimizin genel özellikleri arasında görülen bazı kullanımlar da Gençosmanoğlu'nun şîirinin genel özelliklerini oluşturmaktadır. Mesela Gençosmanoğlu, kafiye'nin sınırlarını genişletmiş; özellikle kafiye oluştururken sıkı kurallara bağlı kalmamıştır. Kafiye içerisindeki seslilerin ses değerlerine itibar etmeden bir çok kafiye oluşturmuş, özellikle sesin kulağa nasıl geldiğine dikkat etmiştir. Bu uygulamasını seslilerde gösteren Niyazi Yıldırım, bazı ses değerleri yakın olan farklı sessizlerle de kafiye oluşturmuştur. Bir şîiri yazmaya başlamadan kafiye'leri tespit eden şairin, ilk şîirlerinde kafiye kulağı tırmalarken, sonrakilerde kendiliğinden bulunmuş denebilecek ölçüde ustalaştığı görülmektedir. Bir çok acemi şairin kafiye'ye esir olma tehlikesiyle karşılaşmamış, aksine kafiye'ler onun amacına hizmet etmiştir.

Şîirde kafiye'nin görevinin bittiği yerde karşımıza çıkan redifler Niyazi Yıldırım'ın şîirlerinde genellikle kelimelerden meydana gelmektedir. Muhtevayı destekleyecek kelimelerden seçilen ve mısra sonlarında aralıklarla tekrarlanan redifler, Gençosmanoğlu'nun şîirlerinde ahengi kuvvetlendirmektedir. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, kafiye'lerini olduğu gibi bazen rediflerini de mahalî veya arkaik kelimelerden seçerek şîirde anlatılanların okuyucuda etkili ve kalıcı bir fikir haline gelmesini sağlamıştır.

Ahengin diğer unsuru armoniyi de şîirlerinde dikkatle uygulayan Gençosmanoğlu, aliterasyonu meydana getirirken bedîî tefekküre uygun olan sessiz harfleri daha çok tercih etmiştir. Bu sessiz harflerden istifade ederken de Gençosmanoğlu destanlarındaki kahramanlık ruhuna uygun olarak genellikle sert sessizleri seçmiştir.

Şair tarafından şuurlu bir şekilde yapıldığını söylememiz mümkün olmayan asonanslar oluştururken, genellikle iki seslinin ortak uyumuna dikkat eden Gençosmanoğlu'nun destanlarında, bu hususun müzikaliteyi arttırdığı söylenebilir.

Tüm bu ritm ve armoni unsurlarının yanında Niyazi Yıldırım, destanlarındaki ahengi meydana getirirken tekrarlardan da yararlanmış.

Şiir içerisinde tekrarlanan bu unsurlar bazen kelime, bazen de ek olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Vezin, kafiye ve redif tercihlerinde halk şiirimizin geleneklerinden azamî ölçüde istifade eden Gençosmanoğlu, şiirlerindeki formları seçerken de hem halk hem de Divan şiirimizden yararlanmıştır. Halk şiirimizden bazı formları aynen alırken, divan şiirimizin formlarını değiştirerek kullanmıştır. Yeni Türk şiirinde görülen bazı formları da şiirlerinde tercih etmiş olan Gençosmanoğlu, her üç şiir geleneğimizin formlarından geliştirerek ortaya çıkardığı bazı formları da kullanmıştır. Düzenli olan bu formların dışında, tamamen serbest olan formları da destanlarında görmekteyiz.

Üzerinde yeterince düşünülmeyen, iyi bilinmeyen, işlenip zenginleştirilmeyen tarihî değerlerimizin zamanla unutulacağı ve yozlaşacağı açıktır. Gençosmanoğlu, milletimizin övünme burçları diyebileceğimiz İslamî ve millî vak'alarımızı, zaferlerimizin gururunu, mağlubiyetlerimizin acısını, inancımızı, coğrafya ve kültürümüzü şekillendiren ucsuz bucaksız diyarları, mazi, hâl ve istikbâl üçgeni içerisinde işleyerek şiirin bengisuyu ile yeni heyecanlar haline getirmiştir. Bu açıdan o, aşk ile imanı, tarihle zamanı, vuslat ile hicranı birleştirmiştir diyebiliriz. Gençosmanoğlu, Atsız'ın romanlarında daha çok irkî olan bilgi ve duyguların üstüne, zamanla İslamî bilgi ve sezgilerini ve özellikle Selçuklu ve Osmanlı tarihine hayranlıklarını da katmıştır. O, şiirlerini soyunun ve dininin yüceliklerini anarak, gafletlerimizin küçülüşlerimizin sebeplerini anlatarak, milletini kendi ruhu içinde diriltmek şevki içerisinde. Bu açıdan Gençosmanoğlu'nun, destanlarını, geniş ve zengin bir tarih şuuru ile yazdığı açıktır. İslamiyet öncesi Türklerin yaşantılarından, savaşlarından başlayarak, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminin unutulmaması gereken hadiselerini ve bu hadiselerde bulunmuş meşhur şahsiyetlerini destanlarında işlemiştir. Daha çok zaferlerimizi işleyen Gençosmanoğlu, tabii olarak bu hadiselerde yer almış kahramanları şiirlerine dahil etmiştir. Bu tarihî hadiselerin ve şahsiyetlerin yanında o, yirminci yüzyıl Alperenlerini de ölümsüzleştirmiştir.

KAYNAKÇA

1. Ölümünden Sonra Yazılanlar

ATALAR, Şükrü Kaya: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Ardından, **Türk Edebiyatı**, Mayıs 1993, Syf.58

ATAGÜN, İrfan: Bir "Kopuz" Daha Sustu, **Türkiye Gazetesi**, 16 Eylül 1992, Syf.8

AYVAZOĞLU, Beşir: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu Aramızdan En Verimli Çağında Ayrıldı: Türk Şiirinin Destan Burcu, **Türkiye Gazetesi**, 24 Ağustos 1992, Syf.8

BAŞARAN, Murat: Son Genç Osman, **Türkiye Gazetesi**, 26 Ağustos 1992, Syf.8

BUDAK, Ali: Gençosmanoğlu'nun Ardından, **Tercüman**, 26 Ağustos 1992, Syf.5

ÇOKUM, Sevinç: Ağın Bağlarından Esintiler, **Türkiye Gazetesi**, 3 Ağustos 1995

ÇOKUM, Sevinç: Aylardan Ağustos, Günlerden Cuma, **Türkiye Gazetesi**, 27 Ağustos 1992, Syf.8

ÇOKUM, Sevinç: Doğu'nun Türk Efendisi, **Türkiye Gazetesi**, 19 Ağustos 1992, Syf.8

ÇOKUM, Sevinç: Kopuz Sustu, **Türk Edebiyatı**, Nu.228, Ekim 1992, Syf.6

Doğu Türkistan'ın Sesi: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nu Kaybettik, S.34-35, Haziran-Eylül 1992, Syf.70

ERGÜZEL, M.Mehdi: "Evvel Giden Ahbaba Selam Olsun Erenler...", **Türk Edebiyatı**, Nu.228, Ekim 1992, Syf.18-19

GENCER, Oğuzhan: Malazgirt ve Türkleşen Anadolu, **Ortadoğu**, 27 Ağustos 1992, Syf.2

GENÇOSMANOĞLU, Talat: Babam Niyazi Yıldırım, **Ülkü Ocağı Elazığ İl Temsilciliği Basın Bülteni**, Ağustos-Eylül 1994, Syf.3

KABAKLI, Ahmet: Destan İmanla Yazılır, **Türk Edebiyatı**, Nu.228, Ekim 1992, Syf. 5

KABAKLI, Ahmet: Destan İmanla Yazılır, **Türkiye Gazetesi**, 26 Ağustos 1992, Syf. 2

KARABAY, Muhsin: Bir Yıldırım Düştü Tanrı Dağına, **Türk Edebiyatı**, Nu.228, Ekim 1992, Syf.20-21

KARATEPE, Fikret: Bugünün Gençlerine, **Ortadoğu**, S.9449, 21 Ağustos 1995

KOCAKAPLAN, İsa: "Göçtü Kervan Kaldık Dağlar Başında", **Türk Edebiyatı**, Nu.228, Ekim 1992, Syf.23-24

KUKUL, Halistin: Bir Alperen Şairdi O, **Türk Edebiyatı**, Nu.228, Ekim 1992, Syf.11

Kuşçubaşı, A.Murat: 21.Yüzyılın Dede Korkutu, **Ülkü Ocağı Elazığ İl Temsilciliği Basın Bülteni**, Ağustos-Eylül 1994, Syf.3

MAKAL, T.Kutsi: Aylardan Ağustos Günlerden Cuma, **Ortadoğu**, 22 Ağustos 1992, Syf.10

MAKAL, T.Kutsi: Erciyes'ten Tanrı Dağı'na, **Ortadoğu**, 23 Ağustos 1992, Syf.3

MALKOÇ, M. Nihat: Şimdi Destanlar Buruk: Gençosmanoğlu Sonsuza Yürüdü, **Türk Edebiyatı**, Nu.228, Ekim 1992, Syf.16-17

Ortadoğu: Ruhun Şad Olsun Gençosmanoğlu, 23 Ağustos 1992, Syf.10

Ortadoğu: Hamleler Dönemi, 24 Ağustos 1992, Syf.3

ÖKE, Mim Kemal: Medeniyetin Neresindeyiz, **Türkiye Gazetesi**, 25 Ağustos 1992, Syf.7

ÖZKAN, Nevzat: Bir Er Kişi Uçtu Dünyadan, **Türk Edebiyatı**, Nu.228, Ekim 1992, Syf.14-15

SARIDANIŞMEND, Salih Zeki: Anadolu'da Yaşayan Şair ve Yazarlarımıza Göre Gençosmanoğlu, **Türkiye Gazetesi**, 30 Ağustos 1992, Syf.8

SEVİNÇ, Necdet: Ölümüne Sebebiyet, **Ortadoğu**, 22 Ağustos 1992, Syf.10

ŞERİFOĞLU, Ömer Faruk: Destanlar Burcu Buruk Artık..., **Zaman**, 21 Ağustos 1994, Syf.11

TEKİN, İlyas: Cuma Yazıları-Borç Alıp Verme, **Tercüman**, 28 Ağustos 1992, Syf.10

Türk Yurdu: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, C.12, Nu.61, Devre 7, Eylül 1992, Syf.58-59

Türkiye Gazetesi, Destan Şairlerinin Sonuncusu, 21 Ağustos 1993, Syf.8

Türkiye Gazetesi: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nu Kaybettik, 22 Ağustos 1992, Syf.13

ÜNLÜ, Özcan: Destan Şairimizi Anıyoruz, **Türkiye Gazetesi**, 21 Ağustos 1994, Syf.13

ÜNLÜ, Özcan: Destan Şairini Özledik, **Türkiye Gazetesi**, Nu.8935, 21 Ağustos 1995

YAZICI, Olcay: Türk Destanı Öksüz Kaldı?, **Türkiye Gazetesi**, 25 Ağustos 1992, Syf.8

YILMAZ, Mevlüt Uluğtekin: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, **Türk Edebiyatı**, Nu.220, Şubat 1992, Syf.28

2. Eserleri Üzerinde Yapılan İnceleme ve Araştırmalar

AÇIKGÖZ, Halil: Bir Tevarüd, **Türk Edebiyatı**, Nu.147, Ocak 1986, Syf.24

ASYALI, Gültekin: Kürşad İhtilali Destanı, **Devlet**, Nu.121, 26 Temmuz 1971, Syf.2

ASYALI, Gültekin: Kürşad İhtilali Destanında Özellikler ve Mısra Yapısı, **Devlet**, Nu.122, Ağustos 1971, Syf.11

ÇELİK, Selim: Prof.Dr.Mehmet KAPLAN'ın "Cumhuriyet Devri Türk Şiiri" Hakkında Birkaç Not, **Töre**, Nu.31, Aralık 1973, Syf.44-50

ÇOKUM, Sevinç: Destanlar Burcu, **Türkiye Gazetesi**, 16 Temmuz 1990, Syf.10-11

ÇOKUM, Sevinç: Alperenler Destanı, **Türkiye Gazetesi**, 13 Haziran 1991, Syf.10

DEMİRAL, Attila: Kür Şad İhtilali Destanı, **Ötüken**, Nu.7(91), Temmuz 1971, Syf.12

DİRİÖZ, Haydar Ali: "Bozkurtların Destanı" Hakkında, **Töre**, Nu.21, Devre 2, Şubat 1973, Syf.35-43

GÖZLER, H: Fethi: Kürşad İhtilali Destanı Üzerine, **Devlet**, Nu.93, 11 Ocak 1971, Syf.11

GÜLER, Üçler: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nda Model İnsan, **Türk Yurdu**, C.15, Nu.96, Ağustos 1995, Syf.40-43

KABAHASANOĞLU, Vahap: Destanlarımızın Yeni Dede Korkutlarından Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, **Türk Edebiyatı**, Nu.67, Mayıs 1979, Syf.31-36

KABAKLI, Ahmet: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, **Türk Edebiyatı**, Nu.211, Mayıs 1991, Syf.5-10

KAYABEK, M.: Kür Şad İhtilali Destanı, **Ötüken**, Nu.6(90), Haziran 1971, Syf.11-13

KIRIMLIOĞLU, Cezmi: Malazgirt Destanı, **Devlet**, Nu.106, 12 Nisan 1971, Syf.4

KOCAKAPLAN, İsa: Boğaç Han Destanı, **Türk Edebiyatı**, Nu.88, Şubat 1981, Syf.34-37

ÖZDEMİR, Ahmet: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'ndan Destanlar Burcu, **Türk Edebiyatı**, Nu.191, Eylül 1989, syf.65

ÖZGÜL, Metin Kayahan: Dede Korkut ve Gençosmanoğlu, **Divan**, Nu.9-10, Temmuz-Ağustos 1979, Syf.44-46

ÖZGÜLLER, Metin Kayahan: Kopuzdan Ezgiler Üzerine-1, **Yeni Divan**, Nu.4, Ağustos 1980, Syf.8-11

3. Röportajlar

ALEMCİOĞLU, Hatice: "Bir Milletin Dili Giderse, Dini de Gider", **Yeni Düşünce** Nu.277, 20 Şubat 1987, Syf.6

Boğaziçi: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Röportaj, Nu.32, Şubat 1985, Syf.34-35

ÇOKUM, Sevinç: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu İle Röportaj, **Türk Edebiyatı**, S.72, Ekim 1979, Syf.17-19

EKİZ, O. Nuri: Sanatçılarımız Konuşuyor: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, **Meşale**, Nu.27, Aralık 1978, Syf.12-13

ERGÜZEL, M. Mehdi: Destan Şairi Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu İle Sohbet, **Türk Edebiyatı**, Nu.175, Kasım 1985, Syf.53-56

Küçük Dergi: Şiir Soruşturması, Nu.7, Aralık 1979, Syf.25

ÖZCAN, Alper: Destan Şairi Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu: Divan Şiirini Bilmeyen Büyük Şair Olamaz, **Sur**, Nu.172, Temmuz 1990, Syf.28-31

YAHNİCİ, Şevket Bülent: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, **Töre**, Nu.22, Devre 2, Mart 1973, Syf.34-39

Türk Edebiyatı, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu İle Sohbet, Nu.228, Ekim 1992, Syf.26-29

YAZICI, Olcay: Şair Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu İle Şiir Üzerine, **Türkiye Gazetesi**, 11 Eylül 1988, Syf.11

YAZICI, Olcay: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu İle Şiir Üzerine Bir Konuşma, **Türk Edebiyatı**, Nu.127, Mayıs 1984, Syf.6-7

4. Kitaplar

AYDOĞMUŞ, Günerkan: **Ak Topraklar Üzerinde Bir İlçe: Ağın**, Kar Ofset, Ank. 1992, Syf.65-67

KAPLAN, Mehmet: **Cumhuriyet Devri Türk Şiiri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s.552-556

TURAL, Sadık: **Edebiyat Bilimine Katkılar**, Ecdad Yayınları, Ankara, 1993, s.193 ve s.233

5. Antolojiler

BİRİNCİ, Necat: **Kahramanlık Şiirleri Antolojisi**, Kültür Bakanlığı Yay., Ank.1990, “Malazgirt Destanı’ndan, Syf.378-379 : Malazgirt Destanı’ndan, Syf.380-381 : Malazgirt Marşı, Syf.382-383 : Malazgirt Destanı’ndan, syf.384-385 : Rum Gazileri, Syf.386-388 : Mehter, Syf.390-391: Geçmişten Deleceğe Doğru Güzellemeler, Syf.392”

Destanlaşan Ülkücü Hareket, Marşlar ve Şiirler (Antolojisi), Hamle Yay., İst. 1991, “Meydan, Syf.19 - Özmenem, Syf.88-89 - Önkuzu, Syf.93 - Malazgirt Marşı, Syf.107”

ELÇİN, Şükrü: **Yurt Duyguları (Antoloji)**, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yay., Ank.1990, “Keban Güzellemesi Syf.59”

ÖNER, Sakin: **Ülkücü Şehitlere Şiirler**, Dede Korkut Yay., İst.1975, “Özmenem, Syf.35-36 - Önkuzu, Syf.59 - Dünder Ağam, Syf.103-104”

ÖNER, Sakin: **Ülkücü Hareketin Şiirleri ve Marşları**, Dede Korkut Yay., “Yarınlara Çağrısı, Syf.102-103 - Malazgirt Marşı, Syf.230”

UYTUN, M.Göktürk: **Resimli Malazgirt Şiirleri Antolijisi**, Ayyıldız Matbaası, Ank.1971, Syf.72-78

UZUNOĞLU, M.Hanifi-KIRAÇLI, Lütfi: **Ülkücü Ozanlar Antolojisi**, Üçdal Matbaası, İst.1975, “Anayurt’un Sesi, Syf.103”

6. Gazete ve Dergilerdeki Yazılar

6.1. Makaleler

ÇOKUM, Sevinç: Bakü'de Türk Kitap Evi, **Türkiye Gazetesi**, 14 Eylül 1990, Syf.10

DURMUŞ, Selami: Yeni Yorumlar Yetiştirmeliyiz, **Türkiye Gazetesi**, 7 Şubat 1991, Syf.10

Garipkafkash'dan Azerbaycan Notları 2, **Töre** Nu.105, Şubat 1980, Syf.25-27

GÜNGÖR, Semih: İstanbul Şiir Günlerinin İkincisi 25 Nisan'da, **Türkiye Gazetesi**, 19 Nisan 1987, Syf.8

GÜREL, Zeki: "Kızıl Elma" Hikayesi Üzerine, **Divan**, Nu.9-10, Temmuz-Ağustos 1979, Syf.33

HÜRMÜZLÜ, İsmet: Kürşat İhtilali ve İsmet Hürmüzlü: **Töre**, Nu.62, Temmuz 1976, Syf.38

KUKUL, M.Halistin: Şiirlerimizde Malazgirt II, **Türkiye Gazetesi**, 26 Ağustos 1990, Syf.10

KUKUL, M.Halistin: Şiirlerimizde Malazgirt III, **Türkiye Gazetesi**, 27 Ağustos 1990, Syf.10

KUKUL, M.Halistin: Alperenler Destanı, **Ortadoğu**, 8 Eylül 1992, Syf.9

MEMİŞOĞLU, Fikret: Kültür Grafiğinde Yerimiz, **Elazığ**, Nu.3596, 22 Şubat 1962, Syf.1

OĞUZBAŞARAN, Bekir: İstanbul Şiir Günleri, **Türkiye Gazetesi**, 8 Mayıs 1987, Syf.8

OĞUZBAŞARAN, Bekir: Şiirlerle Zaferlerimiz, **Türkiye Gazetesi**, 29 Ağustos 1990, Syf.10

ORTADOĞU, Ak Topraklar Üzerinde Bir İlçe: Ağın, 14 Eylül 1992, Syf.9

Seyyah-ı Fakir -Evliya Çelebi: Der Beyan-ı Mecelle-i **Töre**, **Töre**, Nu.97, Haziran 1979, Syf.23-24

TURAL, Sadık Kemal: Sanat Eserinin Ölümsüzlüğü, **Töre**, Nu.22, Devre 2, Mart 1973, Syf.40

6.2. Haber Nitelikli Yazılar

BAŞARAN, Murat: N.Y. Gençosmanoğlu Türk Edebiyatı Vakfı'nda Konuştu, **Türkiye Gazetesi**, 4 Kasım 1990, Syf.10

Bozkurt: Kürşat İhtilali, Nu.49, Mayıs 1976, Syf.5

Defne: Defne'nin Başarısı, C.2, Nu.41, Syf.3

Devlet: Gençosmanoğlu'nun Şiirleri, Nu.265, 2 Aralık 1974, Syf.4

KELEŞ, Orhan: Kültür-Sanat Yönetmenimiz Türk Edebiyatı Vakfında Konuştu: Türkiye Gazetesi'de Kültür Buhranı Yaşanıyor, **Türkiye Gazetesi**, 19 Şubat 1990, Syf.7

KELEŞ, Orhan: Türk Edebiyatı Vakfında Aile Konusu Tartışıldı, **Türkiye Gazetesi**, 11 Kasım 1990, Syf.10

Ötüken: Ötüken'den Haberler, Nu.2, Şubat 1975, Syf.5

Tercüman: Gençosmanoğlu Toprağa Verildi, 23 Ağustos 1992, Syf.3-11

Türkiye Gazetesi: Sanat-Kültür Sayfası, 22 Ekim 1988, Syf.11

Türkiye Gazetesi, Zafer Bayramı Münasebetiyle, 30 Ağustos 1988, Syf.11

Yeni Fırat: Ayın Olayları, Harput Şairleri Anıldı, Nu.11, Mayıs 1963, Syf.22

Zaman: Gençosmanoğlu Anılacak, 20 Ağustos 1994, Syf.11

7. Tezler

AYTAŞ, Gıyasettin: Yeni Millî Edebiyat Akımı Şiirinin Üzerine Bir Araştırma (1968-1987), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Basılmamış Master Tezi, Ank.1989

GÜLER, Üçler: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Dili ve Üslubu, Trakya Univ., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Edirne 1993

8. Kitap Tanıtımları

AKENGİN, Yahya: Boğaçhan Destanı, **Hisar**, Nu.171, Mart 1978

ARGUNŞAH, Mustafa: Destanlarda Uyanmak için, **Boğaziçi**, Nu.40, Ekim 1985, Syf.38-39

ARSLAN, Selami: Destanlarda Uyanmak, **Türk Edebiyatı**, Nu.127, Mayıs 1984, Syf.68

DAĞLI, Hızar: Boğaç Han Destanı, **Türk Edebiyatı**, Nu.53, Mart 1978, Syf.39

GEÇER, İlhan: Bozkurtların Destanı, **Hisar**, Nu.110, Şubat 1973, Syf.30

GENÇOĞLU, Murat: Destanlar Burcu, **Yeni Orkun**, Nu.11, Ocak 1989, Syf.22

GÜLER, Turgut, Bozkurtların Destanı, **Türk Edebiyatı**, Nu.14, Şubat 1973, Syf.38

MINNETOĞLU, İbrahim: Bozkurtların Destanı, **Türk Edebiyatı**, Nu.73, Kasım 1979, Syf.20-21

SOYSAL, Mehmet: Destanlar Şairinden “Destanlar Burcu”, **Türkiye Gazetesi**, 2 Mayıs 1989, Syf.11-9

Töre, Bozkurtların Destanı, Nu.24, Devre 2, Mayıs 1973, Syf.63

Türk Yurdu: Gençosman Destanı, C.2, Nu.283, Nisan 1960, syf.56

Türkiye Gazetesi: Alp-Erenler Destanı, 20 Aralık 1991, Syf.10

YILMAZ, N. Rana: Destanlarda Uyanmak, **Konevi**, Nu.20, Mayıs 1984, Syf.29

9. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'na Yazılmış veya İthaf Edilmiş Şiirler ve Nesirler

ASYA, Arif Nihat: Ay, **Devlet**, Nu.106, 12Nisan 1971, Syf.3

ÇARSANCAKLI, Bedri: Yıldırım Gençosmanoğlu Üstadımıza, **Elazığ**, Nu.3553, 3 Ocak 1962, Syf.1

GÜRAKAR, Faruk Nafiz: Harput'a Hasret, **Töre**, Nu.93, Şubat 1979, Syf.5

GÜRAKAR, Faruk Nafiz: Harput'a Hasret, **Türk Edebiyatı**, Nu.213, Temmuz 1991, Syf.22

HACIEMİNOĞLU, Necmettin: Kerkük Türkler'inin Ahı, **Yeni Düşünce**, Nu.98, 26 Ağustos 1983, Syf.6

KAYAKURT, Alim: Akıncılar, **Bozkurt**, Nu.23, Ağustos 1974, Syf.8-9

Ozan: Bence Öyle, **Uluova**, Nu.134, 2 Temmuz 1953, Syf.1

Ozan: Sen Geçtin Fakat Ben, **Uluova**, Nu.138, 1953, Syf.2

Ozan: Kime Dersiniz, **Uluova**, Nu.139, 1953, Syf.2

Ozan: Şair Ben ve Sen, **Uluova**, Nu.140, 1953, Syf.2

Ozan: Ara Bulursun, **Uluova**, Nu.141, 1953, Syf.2

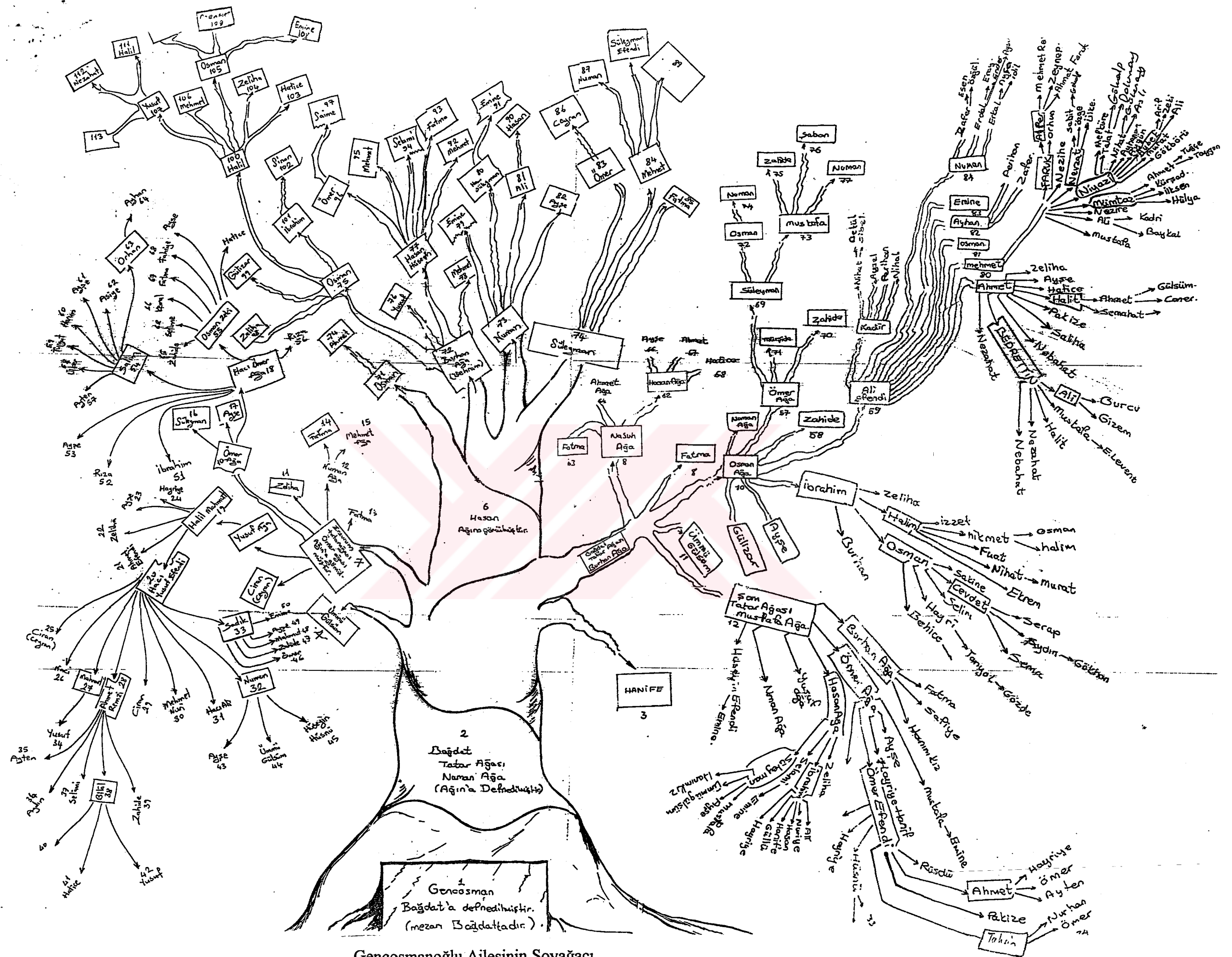
Ozan: Yıldırım'cığa, **Uluova**, Nu.148, 1953, Syf.2

Ozan: Esas Mesele, **Uluova**, Nu.149, 1953, Syf.2

Ozan: Sus Be Gafil, **Uluova**, Nu.157, 1953, Syf.1

Seyyah-ı Fakir -Evliya Çelebi: Seyyah-ı Fakir -Evliya Çelebi'nin Cevabıdır, **Töre**, Nu.100, Eylül 1979, Syf.46

TAN, Şeref: Gençosmanoğlu'nun Aziz Hatırasına, **Ülkü Ocağı Elazığ İl Temsilciliği Basın Bülteni**, Ağustos-Eylül 1994, Syf.3

Gençosmanoğlu Ailesinin Soyağacı

VUKUATLI NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ

T.Ü. Emekli Sandığı için düzenlenmiştir.

DIKKAT : 1. Ölenin annesi ve babası da yakınlık derecesi sütununda ayrı satırlar olarak gösterilecektir.
2. Kayıtlı bulunduğunuz Nüfus idaresince doldurulacaktır.

İli	ELAZIĞ	İlçesi	AĞIN	Adı, Soyadı	Cinsiyet	Mahalle veya Köyü	YAKARAGASI	Baba Adı	Ana Adı	Doğum Yeri ve Tarihi	Medeni Hali ve Dini	Tescil nedeni ve tarih	Kütük Sıra No.
1	Kendi	-	Niyazi Yıldırım GENÇOSMANOĞLU	Er.	İsmet Sabit	Zeynep	Ağın	1929	Evli	İslam	25.8.1929	Doğum	18
2	Eşi	-	Kıymet	İk.	Hasan	Refise	Palu	8.5.1939	Evli	İslam	9.5.1939	Evlenme	18
3	Oğlu	-	Gökörü	Er.	Niyazi Yıldırım	Naciye	Üsküdar	11.4.1976	Bekar	Doğum	10.11.1981	Doğum	18
4	Kızı	-	Ayhanım	Ka.	"	"	Palu	20.6.1959	Bekar	Doğum	30.6.1959	Doğum	18

Emekli, Dul, Yetim, Yaşlılık v.s. Aylığı alıyorsa ;

1. Aylık aldığı Kurum :
2. Aylık dosya no. :
3. Aylık nevi :

NOT :
1. Doğum tarihi değişenlerde mahkeme ilânının Tarihi :
2. Nakil vardır/yoktur (Nakil varsa arka sayfaya açıklaması yapılacaktır.)

4) kişinin kaydı kütüğe uygundur.
Yetkilinin Adı, Soyadı, Ünvanı, Tarihi
22.09.1992
İsmet YILMAZ
Nüfus Müdürü V
İmza

BELGE 1. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu adına, Ağın Nüfus müdürlüğü tarafından Emekli Sandığı için düzenlenmiş VUKUATLI NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ.

[illegible]

NOFUS KAVİT ÖRNEĞİ				İsim		Hocesi		Mühür ve Göz		Giriş No		Sıra No		Kırtı Sayı No	
Sıra	İsim	Yaş	Yakınlık Derecesi	F.C. Kimlik No.	Adı Soyadı	Baba Adı	Ana Adı	Doğum Yeri ve Tarihi	Medeni Hali	Tecrübe Nedeni ve Tarihi	Ölüm Tarihi	İstisna Tarihi	Ölüm Tarihi	İstisna Tarihi	Ölüm Tarihi
6	21 E Oğlu				Nezaret	Nezaret	Nezaret	1929	Evli		21.08.1992		16.04.1990		22.02.1987
7	23 E ı				Nezaret	Nezaret	Nezaret	1929	Evli		21.08.1992		16.04.1990		22.02.1987
8	24 K Kızı				Nezaret	Nezaret	Nezaret	1929	Evli		21.08.1992		16.04.1990		22.02.1987
9	28 E Oğlu				Nezaret	Nezaret	Nezaret	1929	Evli		21.08.1992		16.04.1990		22.02.1987

NOTLAR : (Bu bölüm yetkili olanlar tarafından, formun sıra sıra kullanılır.)

1) Bu bölümün lütfen kullanılması.

2) Bu bölümün lütfen kullanılması.

İmza edilmek üzere

Yakınlık Adı, Soyadı, (İmza, Tarih)

15 NİSAN 1996

İmza

HİZMET BELGESİ

T. C. Standart Form No. 1-01-001
T. C. Emekli Sandığı Tasdik No. 1

DİKKAT: Aşağıdaki hususlara riayet edilmediği takdirde, belge üzerinde işlem yapılmayacak ve sorumluluk düzenleyen Kuruma ait olacaktır (Arkaındaki açıklamayı okuyunuz).
- Yazı makinesi ile doldurulacak.
- Kazıntı ve silinti olmayacak.
- Okunaklı olarak müberrunecek ve tasdik olunacaktır.

Kurumu 111 Eğitim Bakanlığı	2. Emekli Sicil No.	3. Kurum Sicil No. 44426	4. Sigorta Sicil No.
Adı, Soyadı Yazı (Gençavdın) Gençosmanoğlu	6. En son görev unvanı	7. Doğum yeri ve tarihi Ağın 1929	
Öğrenim Durumu (İlk girişte) Çadağ Köy Ens. 1945-1946	9. Görevde öğrenim değişikliği ve tarihi mazunu.-8.dönem ilköğr.	10. En son aylık ödeme tarihi müf.kursu mezunu.	
Borçlanmış ise Kanun No. ve süresi Kanun No. yıl ay gün	12. Kes. İadesi veya toptan ödeme tarihi	13. Önceden aylık bağlanmış ise, tarihi	
	14. Hizmet ihya edilmişse, tarihi	15. Toplam sayfa adedi	

Görevleri	Emekli Kes. Esas olan Barem K. göre		Yev- miye	Emekli Kes. Esas olan 557 S. K. göre			Göreve fiilen başladığı tarih	Görevindeki değişiklik, ayrılığı	
	Maaş	Ucret		Derc.	Kade.	Tutan		Tarih	Nedeni
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
İlâzî Merkez Bi- imşen Köyü Okulu aş Öğretmeni	20.00						1/1/1947	1.10.1947	Üç. ar
"	100.00						1.10.1947	1.1.1950	"
"	105.00						1.1.1950	28.2.1951	asli
"	20.00 maaş						28.2.1951	18.11.1954	Nakil
İlâzî Paflu Kazası irva Köyü Ok.başöğr.	20.00						1.12.1954	2.2.1957	6888
"	30 lira maaşta			2 yıl	11 ay	20 gün			kıdemli sayılmıştır.
"	30.00						2.2.1957	28.2.1958	Terfi
"	35.00						28.2.1958	8.9.1958	Nakil
Keban Mima	35.00						18.9.1958	30.6.1959	asli
Not: Yapmış olduğu hizmet karşılığı keseneklerini % 5 f le birlikte ödeyerek eski hizmetlerini ihya ettiği T.C. Emeli sandığını 14.7.1960 gün ve 710/29.924.10 sayılı yazısı ile bildirilmiştir									
deSb.okuluna girişi							1.7.1959	31.12.1960	Terfi
azg Mer.Hüseyin Kö. Ok.									
retmeni	400/500						30.12.1960	28.2.1961	Terfi
"	450/600						28.2.1961	14.11.1961	Müd.v
Ulukant Ko. Ok. Md. V	450/600						14.11.1961	18.5.1962	Müd.c
"	450/600						18.5.1962	28.2.1964	Terfi
"	500/700						28.2.1964	30.6.1965	Nakil
Aveulu	500/700						30.6.1965	1.3.1966	Sam. R
am.ilk.Öğr. (5439/2 S	500/700						1.3.1966	22.10.1966	Naki
g.aynı il. ilk.müf görev									
amsun ilkokul Öğr.									
lup 5439/2 S?K:G	500/700						24.10.1966	28.2.1967	Terfi
b.Md.Yar.görevli									
"	500/800						28.2.1967	28.2.1970	Terfi
amsun ilkokul Öğr									
up 5439/2 S.K.G.	600/950						28.2.1970	1.6.1970	Kadro
yınlar ve basılı									
itim bel. 5439/2 S?K:G	700/950						1.6.1970	22.9.1970	Müd. 1

26. Amir, adı, soyadı, mühür, tarih, imza M. Tevrik Arslan	27. Şef, adı, soyadı, tarih, paraf Halise Pınarcıgil
Sicil Başvekilinin Mühürü	28. Dolduranın adı, soyadı, tarih, paraf Emin Karadogan

MET BELGESİ

T. C. Standart Form No. 1-01-001
T. C. Emekli Sandığı Tasdik No. 1

DİKKAT: Aşağıdaki hususlara riayet edilmediği takdirde, belge üzerinde işlem yapılmayacak ve sorumluluk düzenleyen Kuruma ait olacaktır (Arkadaki açıklamayı okuyunuz).

- Yazı makinesi ile doldurulacak.
- Kazıntı ve silinti olmayacak.
- Okunaklı olarak mühürlenecek ve tasdik olunacaktır.

1. Eğitim Bakanlığı	2. Emekli Sicil No.	3. Kurum Sicil No.	4. Sigorta Sicil No.
5. Soyadı Zi Gençosmanoğlu	6. En son görev unvanı	7. Doğum yeri ve tarihi Ağın 1929	
8. İlim Durumu (İlk girişte) Ağ Köy Ens. 1945-1946	9. Görevde öğrenim değişikliği ve tarihi mezunu-8. Dönem İlköğr. müf. kurusu mezunu	10. En son aylık ödeme tarihi	
11. Anımsız ise Kanun No. ve süresi No. yıl ay gün	12. Kes. ladesi veya toptan ödeme tarihi	13. Önceden aylık bağlanmış ise, tarihi	
	14. Hizmet ihya edilmişse, tarihi	15. Toplam sayfa adedi	

Görevleri	Emekli Kes. Esas olan Barem K. göre		Yev- miye	Emekli Kes. Esas olan 657 S. K. göre			Göreve fillen başladığı tarih	Görevindeki değişiklik, ayrılığı	
	Maas	Ücret		Dere.	Kade.	Tutarı		Tarih	Nedeni
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1. Başlı al. Gen. Müd. Şb. ü	700/950						22.9.1970	30.11.1970	657 intb
"	6.6.1						30.11.1970	15.3.1971	Kod. ile
"	6.6.2						15.3.1971	15.3.1972	"
"	6.6.3						15.3.1972	15.3.1973	"
"	6.6.4						15.3.1973	1.6.1973	8 S?K. in
"	5.5.4						1.6.1973	15.3.1974	Kad. İler
"	5.5.5						15.3.1974	1.3.1975	1397 S. İ.
"	1.2						1.3.1975	30.12.1975	Kad. İlek
"	1.3						30.12.1975	30.12.1976	" : "
"	1.4						30.12.1976	7.2.1977	Nakil
2. Türk Müzikisi on. sekreteri	1/4						8.2.1977	3.1.1978	ist. emek- liye ayrılmıştır.

3. İmza, adı, soyadı, mühür, tarih, imza Halise Pınarcıgil	27. Şef, adı, soyadı, tarih, paraf Halise Pınarcıgil
4. Doldurana, adı, soyadı, tarih, imza Emin Karadoğan	28. Doldurana, adı, soyadı, tarih, paraf Emin Karadoğan

T.C.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLİĞİ
KURSU MEZUNLARINA MAHSUS

SERTİFİKA

No 400/35

Niyazi Gençosmanoğlu

Adı ve soyadı :
Doğum tarihi ve yeri : 1929 Ağın
Baba adı : Mehmet Sabit
Ana adı : Zeynep

Yukarıda kimliği yazılı M. Sabit oğlu
Niyazi Gençosmanoğlu 222 sayılı kanun hükümlerine
göre Ankara'da açılan 8. devre İlköğretim
Müfettişliği kursunu başarı ile bitirmiştir.
Türkiye'de İlköğretim Müfettişliği
yapabilmek niteliğini sağlayan işbu
sertifika kendisine 28/II/1966 tarihinde
verilmiştir.

Orhan Dargiz
MİLLÎ EĞİTİM BAKANI

Esat İnataş
İLKÖĞRETİM G. MÜDÜRÜ

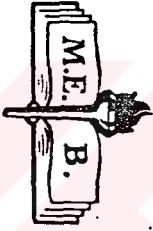
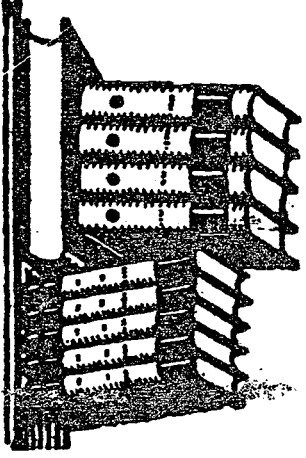
Şevket Türkyılmaz
KURS MÜDÜRÜ

[Signature]

[Signature]

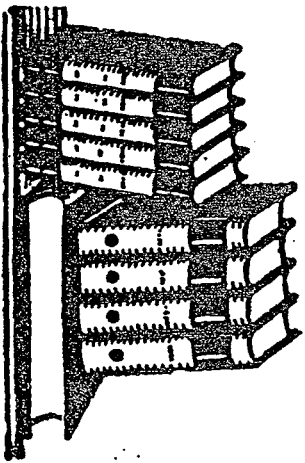
[Signature]

BELGE 4. 8. Devre İlk öğretim müfettişliği kursunu başarı ile tamamladığına dair kendisine verilen SERTİFİKA.

MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
DEVLET KİTAPLARI
MÜTEDAVİL SERMAYESİ MÜDÜRLÜĞÜ

HİZMET BELGESİ

Şeyh M. Yıldırım Gencosmanoğlu

*Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Mütedavil Sermayesi
Müdürlüğü'ne Tercihli olarak giren hizmetlerinizden dolayı teşekkür ederim.
Saygılarımla, yeni çalışmalarınızda başarılar dilerim.*

RECAİ AKTİK
Devlet Kitapları M. S. Müdürü

BELGE 5. Devlet Kitapları Mütedavil Sermayesi Müdürlüğü'nde yaptığı hizmetlerden dolayı kendisine verilen HİZMET BELGESİ:

T. C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Sayı: 214/809.1

Ankara

Sayın Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu,

Kavaklı, Çarşı S. Tel. An.

İstanbul

Yıllarca süren bir hizmetten sonra emekliye ayrılmış
bulunuyorsunuz.

Uzun ve feragatli çalışmalar yaptınız. Memleketin
faziletin yer almasına gayret sarfettiniz. Meslek hayatı
nızda acı ve tatlı pek çok anlar yaşadınız.

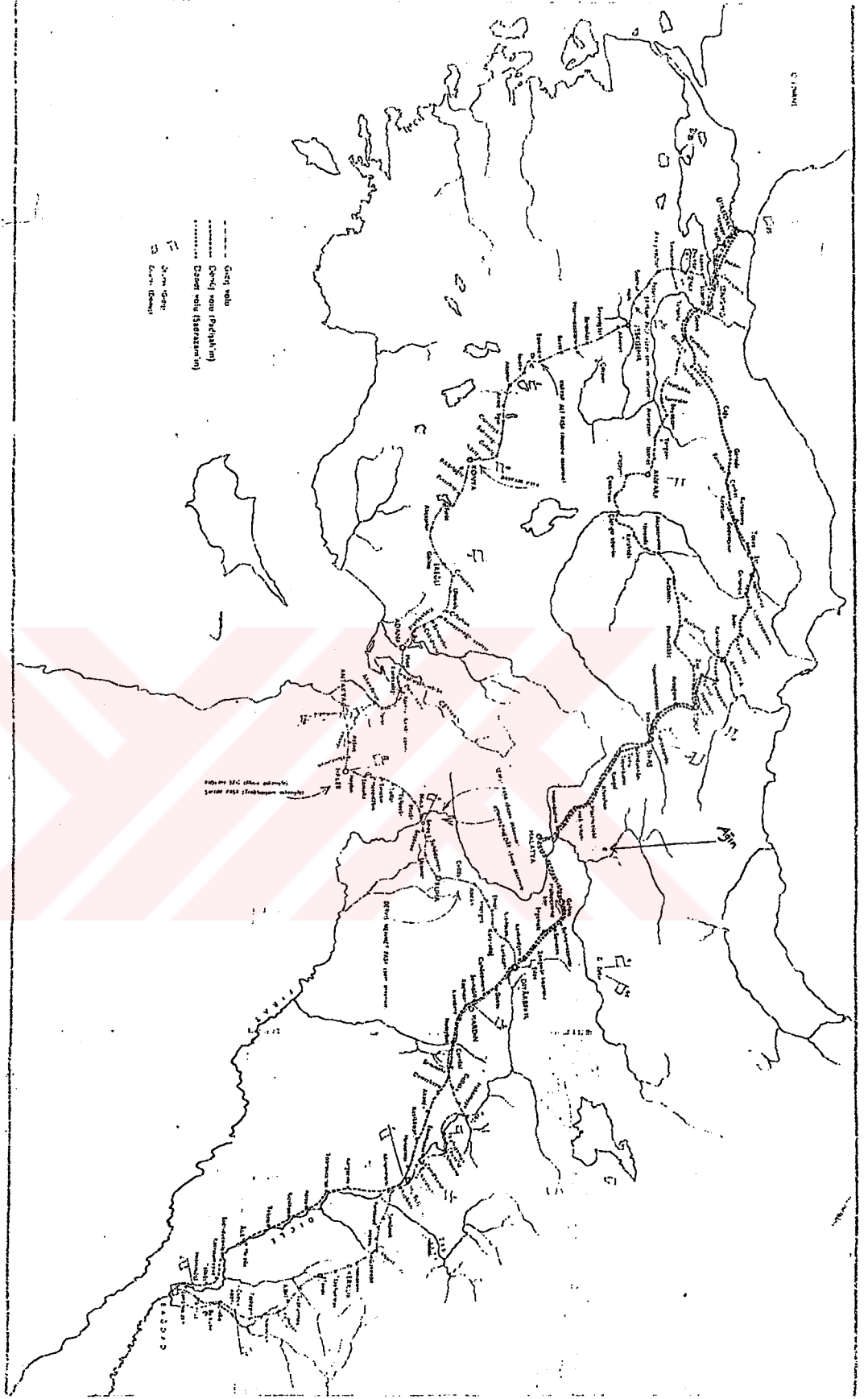
Şimdiye kadar geçen kıymetli hizmetlerinizi bundan
böyle de yurt yararına devam ettireceğinize inanıyorum.

Verdiğiniz emeğe **MILLÎ EĞİTİM** camiası adına
teşekkür eder, sağlık ve saadet içinde yaşamınızı dilerim.

Nahit MENTEŞE

Millî Eğitim Bakanı

BELGE 6. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun emekliye ayrılması münasebetiyle
Millî Eğitim Eski Bakanı Nahit Menteşe tarafından kendisine verilen ŞÜKRAN
BELGESİ.

BELGE 7. IV. Murat'ın Bağdat Menzilnamesi. (bkz. SAHİLLİOĞLU, Doç. Dr. Halil; Dördüncü Murad'ın Bağdat Menzilnamesi, Türk Tarih Belgeleri Dergisi, C.XIII, Sayı 17'den ayrı basım, Ankara, 1988, s.65.)

7 Temmuz 1952

Aziz ülküdaşım,

Mektubunu ve Bozkurtların Ruhu'na
aldım. Teşekkür ederim. Memleketin istikbali
sizin gibi ülkücü köy öğretmenlerine bağlıdır.
Vazifesinin ne olduğunu biliyorsanuz. Bu vazife
yolunda son gayretinizi harcayıncaza kadar
yürüyün. Tanrı yardımcınızdır.

Selâm ve başarı dileklerini yollar, sevgi-
tinizi dilerim.

Tanrı Türkü Korusun.

Atsız

BELGE 8. Nihal Atsız'ın Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'na gönderdiği mektuplardan birisi.

ELAZIĞ

31. 1. 1967

Songül Gençosmanoğlu

Tarihiy mektubunu, gel te alsa aldım. Yazdığım tah-
minler de belli olduğa üzere, ben Mevlânâ zalındayım.

Çünkü : Bâzâ bâzâ her anı heştî bâzâ
Ger kâfer ü gebrü bütperestî bâzâ
In dergeh-i mâ dergeh-i nevmidî nist
Sad bâr eğer terbe şikestî bâzâ

dememiş mi Mevlânâ? Ben de öyle diyorum. Bu rubaîyi
ezberle, bu gün almara tale, yarın lâzım alur senin..

Farsca diya, gûş gelire, kırık kalemimle Türkçe-
sini de yazayım :

Koş gel koş gel, molarsan ol sen, koş gel
Kâfir de, Mecûsi de ger olsun, koş gel
Zîra evimimiz değil umutsuzluk evi
Yüz torbeni bozsın bile ey can koş gel .

Yeni Fırat'ın 35. sayı Ankara'da barılsak.
Fakat senin, Destan Parçası, gelmedi. Eğer diğilme-
mişse, orada her bir yere viza kapağa dizdirtilmişin .
Arla kapağa da alsa râzıyım, çak memnun olursun .

Burhan Gündoğani'le görüşmen, teşhîh de arad
yardım da etmen lazım .

Социјалистичка Република Македонија
République Socialiste De Macédoine

Републичка комисија за културни врски со странство
Commission Républicaine pour les relations culturelles avec l'étranger

Низзи Челим Чолаковиќ

Претседателот на Републиката комисија за културни врски со
Le Président de la commission républicaine pour les relations culturelles avec

странство Матеја Матевски по повод С В П
L'étranger, Mateja Matevski a l'honneur de vous inviter

и ма теш да ве покани на вечера на ден 26.08.1980
à l'occasion de le

к.о 22 часот, во Континентал
à heures, à,

**BELGE 11. 21 - 26 Ağustos 1980'de Makedonya Cumhuriyeti'nde düzenlenen
STRUGA ŞİİR AKŞAMLARI'na davet mektubu.**

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Yayımlar Dairesi Başkanlığı

Sayı : YAPKUR-928.2.1.-2309
Konu : "Satuk Buğra Han Destanı" adlı eser

ANKARA

9 AGUSTOS 1990

Sayın Niyazi Yıldırım GENÇOSMANOĞLU
P.K.881
Sirkeci/İSTANBUL

Bakanlığımızca, Satuk Buğra Han Destanı'nın manzum olarak yayınlanması düşünülmektedir.

Sözkonusu destanın tarafınızdan işlenerek telif edilmesi uygun görülmüştür.

Eseri hazırlayıp hazırlayamayacağınız ; hazırlamayı kabul ettiğiniz takdirde, tahmini olarak ne zaman teslim edebileceğinizi bildirirmeniz hususunda bilgilerinizi rica eder, bu vesile ile çalışmalarınızda başarılar dilerim.

BAKAN ADINA

Alaettin KORKMAZ
Daire Başkanı

BELGE 12. Ölümünden kısa bir süre önce Kültür Bakanlığı tarafından Satuk Buğra Han Destanı'nın hazırlanması hususunda kendisine verilen teklif mektubu.

AND

Cenk meydanlarında soluk soluğa
Kâfir kovalıyan at hakkı için

Kür-Sad'ı, Battal'ı, Alp-Er Tunga'yı
Döğuran ana akrat hakkı için
~~Ere vatan er döğuran~~

Bu kile ömrümce kim sönmeyecek
Yerde, gökte ~~iki~~ kat hakkı için

Andolsun savaşta
~~Cenk meydanlarında soluk soluğa~~
~~Kâfir kovan gazi attas üstüne~~

Andolsun, savaşta soluk soluğa
Kâfir kovan ~~gazi~~ at ~~attas~~ üstüne

Andolsun, Battalca,
~~Nun benifli at ~~attas~~ üstüne~~
Döğuran akrat üstüne

Peygamberimiz bir an, kendisinden son-
raki yüzyılları ve gelecekte müslüman nesilleri
düşündü...

Cebresîl (AS) den aldığı habere çok
sevinmişti...

Satuk Buharî'ye, mübâhale bablarıyla ve
tâkidlerle sözledi...

Daha fazla bilgi vermesi için Cebresîl
(AS) e baktı... O, konuşmaya devam etti:

Allah'ın çok sevdiği ve Allah'ı çok seven
Omlar ki... Herk yolunda ne korkar, ne simerler...

Cennet ırmaklarından su verilmiş kelleler
Kudamırlar... ve cennet atlarına binerler...

İmanlılara harpı alçak gönüllüdürler
İmkârcılar üstüne hisim gili inerler...

Omlar... her tâci eyler islâmı, ilmi, fenni...
Öğretirler cihana mârifetler, hünarlar...

~~Sâm~~ ^{Olur} ~~pek~~ ^{Kerim} ~~yâce~~ Kur'an, Sünnetin, hadislerin
Gönüllerinde mür mür parıldayan fenerler...

Birgin ~~göl~~ göklerin bütün sairleri
Omların ilkelere üzerinde dönerler...

Efe yantlarına geldi kızların,
Dedi: "Utannarı yok mu sizlerin!
Er olduğumuzu görüp liğlerin
Gerekmez mi idi saygı düşman?"

Dalgalandı bu güzeller sırası
Öne çıktı Genç kızlardan birisi
Ala cöven gözli Türkmen perisi
Dedi: "Boşanma sözünü verdim...
Yarın da yarın bizi, sual sormanın
Bana istinmeyen öyle hırsıyla...
Beni çok sözletme sertli başıyla
Bırak ağlayalım hanlı yarınla
Bakarak sıradan yanın izmir'e

İşgal altındayken dağlar, ovalar
Er kışı seidiğin düşman kovalar
Sizler erkek olaydınız ağalar
Qirelilir miydi yanın izmir'e?

Sarı kolda efelerin efesi
Nathur tutuldu... Kerildi nefesi
Çınladı dağlarda Aşpe'nin sesi
Sizler erkek olaydınız ağalar!..."

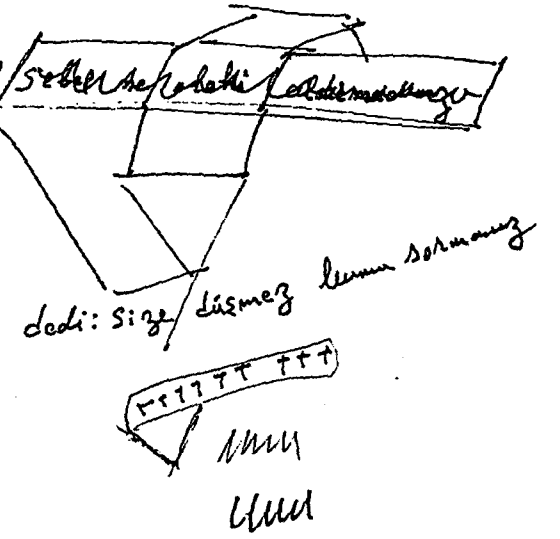
Dedi:

Bu sözün efeye bir kez demisti
Efe sözün düşmanını, kursun yemisti
"Baxma gelanlar bir nice irtı
Qışırdañız qışırdañız ağalar..."
Qışırdañız liğdañız

Bu sözün efeye bir kez demisti
Efe sözün düşmanını, kursun yemisti
Dedi: baxma aları bir nice irtı öli-rdiniz liğdañız ağalar
Baxma gelanlar ne zaman irtı

Bu sözün efeye liğ bir kez
Bu sözün efeye liğ bir kez
Fannar olaydın

Bu sözün efeye liğ bir kez demisti
Efe sözün düşmanını, kursun yemisti
Baxma gelanlar ne zaman irtı
Qışırdañız qışırdañız ağalar!...

Dedi: Siz düşmez lümm sormanız
Dedi: Siz düşmez lümm sormanız

Her Qereqli

Yorgüzi kan, gölgezi kan, deniz kan

~~Feryat feryat feryat~~
~~Döl en dağları Feryat~~ / Kolhoz...
~~Bu dağda sarıhak~~

Atalılmışem - Batalılmışem - Gatalılmışem - Katalılmışem
- Satalılmışem - Yatalılmışem - Yefelılmışem
- Bitelılmışem - İtelılmışem - Ötelılmışem
- Hatalılmışem - Yutalılmışem - Tötelılmışem

O... Suran

Bu çalkante, bu med-cezir,
Bir zelzele...
Derinlerden - tâ... Dipten vuran...

O, tek acelesiz.. O, yersiz, yurtsuz..
O, sehsiz, sehsiz.. O, tek huvsuz
Sah damarlarına gairten vuran...

O namku, O kursun, O tetik, O ses...
Evvel bâtil idi; şimdi mukaddes..
O boyunlardaki yağlı kementten,
O ipten vuran...

Yüreklər od dolu bir bahar mangal..
Ufuk çemberinde alen izləri
Ve cezir halinde kan denizləri..
Kar çiçekleridir steften vuran.

Ya bir damla ihsis, ya bir tutam küf..
Kaderin elinde ayın tesadüf
Zaman ya hiçten, ya "hep",ten vuran...

Ve O... ekmeğimin, tuzumun oğlu..
Ve O... yundum içen tazımın oğlu..
Cennetten, şimalden... O garpten vuran.

Hayretlər içedir, gerçek te, düş te..
Demisden surları sarıyar işte
O gairten gelen.. O kalpten vuran!..

Hijazi yeldırım Çeneosmanölu